

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SEDAT LAÇİNER

EGİTİM VE KÜLTÜR YAZILARI

NEDEN
BİZİM DE BİR
OXFORD'UMUZ
YOK

NEDEN BİZİM DE BİR
OXFORD'UMUZ YOK

SEDAT LAÇİNER

NEDEN BİZİM DE BİR OXFORD'UMUZ YOK

NEDEN BİZİM DE BİR
OXFORD'UMUZ YOK
Eğitim ve Kültür Yazıları

Sedat Laçiner

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
-------------	----

I. Bölüm

EGİTİMİN EVRENSEL TEMELLERİ VE BİZ

BİLGİYE HÜKMEDEN DÜNYAYA HÜKMEDER	15
NEDEN BİZİM DE BİR OXFORD'UMUZ YOK?	19
KİTAPSIZ, KÜTÜPHANESİZ BİR ÜLKE	23
İsrail'in Bile Gerisindeyiz	23
Üniversite Kütüphaneleri	25
FEN MEZUNLARI NEDEN İŞSİZ?	31
Asıl Sebepler	32
NESİL TARTIŞMALARI VE DİN CAHİLLİĞİ	35
Dine yabancılaşma	36
Din Cahilliği	37
Nesil Yetiştirmek	37
ASIL GÜÇ EĞİTİM	39
Ekonomi-Eğitim ilişkisi	39
En Çok ABD Harcıyor	41
Üniversiteler	41
ATANAMAYAN ÖĞRETMENLER	43
Önce Üniversiteler	44
Üniversiteler	46

DARBELER VE EĞİTİM	49
DİJİTAL DEVRİM VE DİJİTAL EĞİTİM	53
Dijital Eğitim	55
28 ŞUBAT ÜNİVERSİTELERİ	57
HANGİ MESLEĞİ SEÇMELİ?	61
Üniversite Nedir?	61
Ne Beklemeli?	62

II. Bölüm

GÜNCEL SORUNLARLA EĞİTİM SİSTEMİMİZ

OKUMA DÜŞMANI OKULLAR	67
Keyfini Aldığınız Sizindir	67
Test-Beyinli Öğretmenler	68
ÜNİVERSİTE REFORMU	71
EĞİTİMDE KAMERA OLMALI MI?	75
Özel Hayat mı?	76
Üniversitelere de Kamera	76
Şiddeti Önler mi?	77
ARPA EKTİN DE BUĞDAY MI ÇIKTI	79
Şuursuzluk ve Zayıflık	79
Elde Ettiğin Yaptığındır	80
EĞİTİMDE ÖZEL SEKTÖRÜN PAYI ARTMAK ZORUNDA	83
EĞİTİMDE ÇARE İŞİ MİLLETE BIRAKMAK	87
DERSHANENİN ÜNİVERSİTE BOYUTU	91
Üniversiteler	92
HZ. İBRAHİM VE HZ. İSMAİL'İN NESLİ	95
Kınalı Hasan	96
YÜKSELEN ORTA SINIF VE YENİ TÜRKİYE	99
TÜRKİYE'NİN YENİ KODLARI	103
KARMA ÖĞRENCİ EVLERİ	107
Üniversite Nedir?	108
Aileler Bilmiyor	109

AÇIK ÖĞRETİM	111
Duvarsız Üniversiteler	112
Hem Kalite Hem Uzaktan Eğitim	113
Geç Kaldık.....	113
BİLİMSEL İNTİHAR.....	115
AKADEMİSYENLERİN MAAŞLARI MESELESİ	119
EĞİTİM REFORMU İHTİYACI	123
Eğitim-Kalkınma İlişkisi	123
Reform Şart	124
DİPLOMA AÇIĞI	127
Yalancı Cennet	127
Nitelikli Mezun	128
YENİ HEDEFLERE İHTİYACIMIZ VAR	131
EĞİTİM KEYİF VERMELİ	135
EĞİTİMDEN SOĞUTMA SİSTEMİ.....	139
Bilgi Yığılma Hastalığı.....	140
ÜNİVERSİTE KENTİ	143
EĞİTİMDE DEVAM SORUNU	147
Okulu Kırmada Dünya Birincisiyiz	148
Üniversitelerde de Ders Yapılmıyor.....	149
İNTERNET KULLANIMINDA VE EĞİTİMDE NEREDEYİZ?	151
Yeni Kıtas: Üniversite Mezunları.....	152
Açığı Kapatıyor muyuz?	154
Güney Kore Başardı	155
İnternet Kullanımı.....	156
Nitelikli İnternet Kullanımı	158
Alınacak Yol Çok Uzun.....	159
12 YILDA 4 SORU ÇÖZDÜREMİYEN EĞİTİM SİSTEMİ	161
Gereksiz Yüklemler	163
Liseler	164
TSK, KLON SAVAŞLARINA HAZIR MI?	167
Asker Robotlar	168
Klon Savaşçılar	169

ABD'Yİ NE ZAMAN YAKALARIZ?	171
% 5 Büyüme Yerinde Saymaktır	172
Bu Gidişle Zor	173
Eğitim Devrimi Şart.....	174
Ne yapmalı?	175
Çare Özel ve Özerk Okullar.....	177
EĞİTİME GERÇEKTEN YATIRIM YAPIYOR MUYUZ?.....	179
ÜNİVERSİTELER VE DİN.....	183
Din-Eğitim İlişkisi	184
Ateist Olmak İçin Dahi Dininizi Bilmeniz Gerekir	186
Din Adamlarımız ve Eğitim	188
Bilimden Kopuk Bir Dinin Acı Sonuçları.....	189
İbadethane Lüks Değil, Zaruri İhtiyaç.....	190
EĞİTİMLİ İNSANIN YENİ TANIMI.....	193
Eğitimli İnsanın Yeni Tanımı.....	194
Üretken ve İnovatif Bir Ekonomi	195
2023 Eğitim Hedefleri Ne Olmalı?	196
ÜNİVERSİTELERİN LİSE SORUNU	199
İyi Öğrenci	200
Karşılıksız Diplomalar.....	201
ÖZGEÇAN CİNAYETİ VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ	203
Sağ'ın Düştüğü Tuzak	204
İdeal Varış, Batı mı?	206
Kadına Şiddet Geçmişte de Vardı	207
Nasıl Önlenir?	208
DEVLETLERİ YIKAN HASTALIKLAR	211
İsraf ve Lüks Düşkünlüğü	211
Adalet Devletin Temelidir	212
İyi Bir Nesil Yetiştirmiyorsanız	213
MÜSLÜMANLAR NEDEN BÖYLE?.....	215
İSLAM OLMAK OLMAK - MÜSLÜMAN OLMAK.....	221
Kaç Tane Müslümanlık Var?.....	224
Hz. Peygamber Ahlakı.....	225

“İslam Olduk” Deyin	229
Türkiye Müslümanlaşıyor mu?	230
Sonuç.....	233
CUMHURBAŞKANLIĞI KÜTÜPHANESİ:	
4 MİLYONLUK KÜTÜPHANE MÜMKÜN MÜ?	235
İlk Olacak.....	236
Dünyadaki Yerimiz.....	237
Kaç Km?	238
Cumhurbaşkanlığı Kütüphanesinde Neler Olmalı?	239
Bir de Müze	241
III. Bölüm	
<i>KİŞİSEL HİKAYEM</i>	
ÇANAKKALE’DE TÜRKİYE’NİN EN ZENGİN KÜTÜPHANESİNİ	
KURMAK MÜMKÜN MÜ?	245
Gece – Gündüz Açık	250
ÜNİVERSİTE VE BİLGİSAYAR: KİŞİSEL BİR TECRÜBE	253
Kullanılmadan Eskiye Bilgisayarlar	255
İnterneti Kullanmayan Üniversite Olmaz	256
Bilgisayarım Sökülüyor	260
VASATIN ALTINDA BİR AKADEMİK ORTAM:	
KİŞİSEL DENEYİMLERDEN NOTLAR.....	263
Trajik Bir Deneyim	265
Akademik Başarıyla İlgilenen Yok	270
Muhalef Rektör Oluyorum	280
YÖK Seçimlere Doğrudan Müdahil.....	286
Aday Oldum Diye Cezalandırıyorum	291
STAR VE İNTERNETHABER’DEN NASIL AYRILDIM?	295
17 Aralık Tüm Ülkeyi Değiştirdi.....	297
İnternethaber Günleri	300
İNDEKS	305

ÖNSÖZ

Elinizdeki kitap, ağırlıklı olarak eğitim ve kültür yazılarından oluşuyor. Denemeler, birkaç sayfalık bağımsız bölümler şeklinde yazıldı.

Kitabın mühim bir kısmı 2011-2015 yılları arasında yayımlanmış olduğum gazete ve internet yazılardan derlendi. Yayımlanma tarihlerini dipnotlarla belirttim. Her biri güncel yazı olarak yazılmasına rağmen, geçerliliğini sürdüren yazıları seçmeye çalıştık.

Kitabın ilk kısmı genel ve kuramsal yazılardan oluşurken son kısmında eğitim alanındaki kişisel tecrübelerimi paylaşmak istedim. Malum 2011-15 yılları arasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin rektörlüğünü yaptım ve bu görev ülkemizde eğitim konusunda ibretlik pek çok dersi yaşayarak almamı sağladı. Bu tecrübeleri kitabın ilk kısmıyla birlikte okuyunca daha öğretici olacağını düşündüğüm için sizlerle burada paylaşmayı tercih ettim...

Kitaptaki yazılara başladığımda Türkiye'nin en büyük sorununun eğitim olduğunu düşünüyordum; kitabı baskıya hazırladığım şu sıralarda ise Türkiye'nin tek sorununun eğitim olduğunu düşünüyorum. Nitelikli bir eğitim, her şeyi ama her şeyi değiştirebilir.

Kitap, kolaycılığa, özellikle siyaset üzerinden yapılan kolaycılığa

ciddi eleştiriler içeriyor. Bilindiği üzere zaman zaman siyaset adamları topluma neredeyse gökteki yıldızları vaad ediyorlar ve bunun için sadece kendilerini seçmelerinin yeterli olacağını söylüyorlar. Bu anlayışa göre Türkiye zaten büyük bir ülke, birazcık geçmişini hatırlasa, yollar, köprüler, binalar vs. yapsa birden bire 'lider ülke' oluverecek. Oysa ki anahtar, beton ve demirden inşaatlar yapmakta değil, iyi nesiller yetiştirmekte. Bu ise ancak ve ancak eğitimle mümkün olabilir. Eğitim dediğimizde ise kuru kuruya gidilen kursları, alınan dersleri değil, insanı bilgi ve değerler ile işleyen, onu bir noktadan alıp daha ileri bir noktaya taşıyan bir süreçten bahsediyoruz. Zaten kitabın en önemli iddiası, bizdeki eğitim sisteminin içi boş diplomalar dağıttığı, mezunların ellerindeki belgeleri gerçekte hak etmediği yönünde. Buna "eğitimde diploma açığı" veya "karşılıksız diplomalar" demeyi tercih ettik.

Böylesine hayati bir konuda kalem oynatmak gerçekten zormuş. Bu nedenle kitap boyunca birçok açık bulabilirsiniz. Bunlar için şimdiden özür diliyorum.

Elinizdeki eser bir arayışın hikâyesi. Dolayısıyla zihinlerde soru işaretleri uyandırabilirsem, arayışına yeni arkadaşlar ekleyebilirim amacıma ulaşmış olacağım.

Sedat Laçiner

Eylül 2015

I. BÖLÜM

EGİTİMİN EVRENSEL TEMELLERİ VE BİZ

BİLGİYE HÜKMEDEN DÜNYAYA HÜKMEDER¹

Batı'nın kalkınma yolunda nasıl bir patlama yaptığını araştıranların bir kısmı sanayileşmeyi, bir kısmı ise askeri teknolojiadaki başarılarını asıl sebep sayarlar. Bu nedenle Türkiye'nin geri kalmışlık zincirini kırması için hazırlanan reçetelerin hemen hepsinde “yol yapalım, uçak üretelim, turizmde iyi olalım, ihracatımız artsın” gibi ifadeler sıklıkla görülür.

Diğer pek çok gelişmekte olan ülkede olduğu gibi gelişmişlik, ülkemizde de 19. yüzyıldan bu yana daha çok üretme kapasitesi ve maddi değerler ile ölçülmüştür. Oysaki üretilen **her ürünün ve hizmetin arkasında bilgi vardır. Eğer bilgi ve fikir üretemiyorsanız, gerçekte hiçbir şey üretmiyorsunuz demektir.**

Eğer bilgi üretemiyorsanız taklitle bir yerlere varmaya çalışırken, bilginin asıl sahipleri yaşamın tüm kodlarını değiştirebilir ve siz ‘geliştim’ sanırken kendinizi birden bire en gerilerde bulabilirsiniz.

Eğer bilgiye hükmedemiyorsanız, birileri size hükmediyor demektir. Çünkü yeni kavram ve yaklaşım üreten, bir yönüyle be-yinleri işgal ediyor demektir.

¹ 26 Ocak 2011

Ülkenizin bir tek çakıl taşı bile vermeyeceğinizi söyleyip dururken, eğer bilgi ve fikir üretiminde yoksanız beyniniz bir başkasının kontrolüne rahatça girebilir.

Bu nedenle bizlerin uçak, otomobil veya tekstil üretmekten çok bilgi üreten fabrikalara, yani **üniversitelere, düşünce kuruluşlarına ve fikir kulüplerine daha çok ihtiyacı vardır**. Çünkü teknoloji de, üretim de, askeri güç de, yönetim yetenekleri de bilginin peşinden gelir.

Yıllardır ülkemizde şehir efsanesi haline getirilen *‘Batı’da fabrika üreten fabrikalar var’* dedikoduları aslında **‘bilgi üreten fabrikalar’a** işaret eder...

Osmanlı yıkılırken bir tek düşünce kuruluşu bile yoktu.

Üniversite dersiniz ne yazık ki pek çok öğrencisi ortaokul düzeyindeydi.

Hiçbir devlet tesadüfen yıkılmıyor.

Eğitim sistemi yıkılmadan da modern çağda bir devlet kolay kolay yıkılmıyor.

Cumhuriyet, eğitim ile gelişme arasındaki ilişkinin az çok farkındaydı. Bu nedenle okur-yazarlık kurslarına, yeni okullar açmaya büyük önem verdi.

Aydınlanmayı ve pozitivistliği din haline getiren Cumhuriyet, eğitmek için binalar yaptı, ancak bilimin gelişmesi için oksijen gibi olan özgürlüğü o binalardan esirgedi.

Cumhuriyet, rejimi koruma kaygısıyla üniversitelerde alternatif hiçbir fikrin yeşermesine izin vermedi. Bu dönemde ülkenin doğal renkleri iç düşman korkusuyla bastırıldı, yok edilmeye çalışıldı.

Artık kitap vardı, taş binalar da, hatta Almanya’dan tanınmış hocalar da getirildi. Lakin özgürlüğün olmadığı yerde bilimin yeşerme şansı yoktu. Yeşeremedi de...

Bu anlayışın en büyük kurbanı şüphesiz sosyal bilimler oldu. Düşünsenize, tek parti döneminde rejimin görüşlerine hangi bilim insanı meydan okuyabilirdi ki! Kim laikliği tartışabilirdi, kim lideri eleştirebilirdi? Doğal olarak eleştiremediler...

Bu durumu yaşanan devrime ve ülkenin yeniden kurulma gayretlerine bağlayıp yaşananları bir noktaya kadar meşrulaştırmak mümkündür belki. Örneğin **Rus İhtilali**'nden sonra da üniversiteler zapturapt altına alınmamış mıydı?

Büyük devrimlerden sonra fikir dünyasının baskı altına alınması ilk dönemler için belki anlaşılabilir bir durumdur. Ancak Türkiye'de normalleşme bir türlü gelmedi ve **27 Mayıs Darbesi tüm umutları yerle bir etti**. Güya üniversiteleri özgürleştirmek için yapıldığı söylene de **27 Mayıs, üniversiteleri tamamen ideolojikleştirdi**.

Herkesin dogmatik fikirlere yapışıp, kendi kutsalını kutsayıp, diğerlerinininkine küfretmesini akademik özgürlük sanan ideolojik-köktencilere Türkiye'de üniversitenin yeşerme gayretlerine, bilerek ya da bilmeyerek, son darbeyi de vurmuş oldular. Belki **'özgürlük'** diye bağırıyorlardı, fakat aslında istedikleri diğerlerini yok etmekte.

27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül ve 28 Şubat öğretim üyelerine hiçbir şey öğretmediyse bile en azından susmayı öğretti. Ya devletçi-devrimci olacaklardı, ya da susacaklardı.

Dikkatlice bakılırsa 1923'den 2000'lere kadar Türk üniversitelerinin memleketin en önemli konuları üzerine pek az konuştukları görülür. Örneğin terör konusunda ya da Kürt meselesinde yazılan tezler çok azdır. Bırakınız Ermeni sorusunda tez yazmayı, yakın bir zamana kadar yazılan tezlerde *'Ermeni'* kelimesi dahi geçmezdi. Üstelik cesaret gösterip yapılan tezlere bakıldığında da, birkaç istisna hariç, pek çoğunda suya sabuna dokunulmadığı görülecektir.

Deli mi öğretim üyesi, aklını peynir ekmekle mi yedi? Neden konuşsun, neden yazsın?

Gerçekleri söyleyince mükâfat mı var? Maaşı mı artacak, unvanları mı yükselecek?

Tam tersine, gerçek eninde sonunda birilerini rahatsız edecek ve bilimsel çalışmalar cezasız kalmayacak.

Evet, bizim bir Oxford'umuz ya da Harvard'ımız yok!

Bakmayın siz ülke içinde hava atanlara, burnundan kıl aldırma-yanlara... Özellikle sosyal bilimlerde henüz daha yolun çok başındayız. Çünkü bizde **özgürlük** henüz yeni yeni yeşeriyor. Koca koca binalarımız var, yenilerini de yapmaya devam ediyoruz. Fakat akademik özgürlük bir kültür, uzun bir yolun sonu...

İkinci olarak, bizde kişiler ve kurumlar bilim kurumlarının öneme yeterince inanmıyorlar. Bunda başarısız denemelerin de etkisi büyük. Toplumdan koparılmış ve faydasız hale getirilmiş bilim ile yaşanan başarısız denemeler bilime ihtiyaç olmadığı algısına yol açmış... Gelineen noktada kimse bilim kurumlarından bir talepte bulunmuyor, bu boşluk deneme yanılma usulüyle doldurulmaya çalışılıyor. Bilim kurumlarından yeni bilgi ve fikirler üretmesi değil, mevcut bilgilerimizi kutsaması, yerleşik siyasi akımlara propaganda sağlaması bekleniyor.

Bu şartlar altında bırakın Oxford ve Harvard gibi başarısının şahikasında ilim yuvalarının oluşmasını, sıradan üniversiteler bile kolay kolay ortaya çıkamıyor... Potansiyelimizi kullanamıyoruz, en değerli sermayemiz olan milyonlarca gencimizi ve araştırmacımızı büyük oranda israf ediyoruz... Oysa ki bizim medeniyetimiz önce Batı'nın en iyi eğitim-bilim kurumlarını yakalamak, ardından da maddi bilginin ötesindeki hikmete ulaşacak aşkın kurumları inşa etmek zorunda...

NEDEN BİZİM DE BİR OXFORD'UMUZ YOK?²

Türkücü **İbrahim Tatlıses** “*Urfa’da Oxford vardı da gitmedik mi*” demişti. Yani “*olsaydı giderdim*” demeye getirmişti. Peki, **Urfa’da Oxford yok da İstanbul’da veya Ankara’da var mı dersiniz?**

Dilerseniz **Oxford**’dan bazı rakamları sizlerle paylaşayım, siz de bizde böyle bir okul Türkiye’de var mı, yok mu bir daha düşünün:

- Oxford’da 21.000 öğrenci okuyor. Öğrenci başına yapılan harcamada Türkiye ortalamasının 10 mislinden fazla harcama yapılıyor. Lisans düzeyinde her bir öğrenci en az 1 saat danışmanlık alabiliyor.
- Öğrencilerin okuldan memnuniyet düzeyi yüzde 93. Mezunlarının yüzde 93’ü ilk 6 ayda istediği işe girebiliyor. Oxford’a kapasitesinin en az 5 misli başvuru oluyor. Buna kendisini buraya layık görmediği için hiç başvurmayan milyonlar dâhil değil.
- Öğrencilerinin yüzde 60’dan fazlası 140 farklı ülkeden geliyor. ABD, Çin ve Almanya Oxford’da en çok öğrencisi olan ilk 3 ülke. Yunanistan’ın da 179 öğrencisi var. Türkiye listede yok.

² 21 Mayıs 2011

- Öğretim elemanlarının ise yüzde 40'dan fazlası 100 farklı ülkeden geliyor. Yabancı hocaların önemli bir kısmı ABD, Almanya, İtalya, Çin, Avustralya, Fransa, İrlanda, Hindistan ve Kanada'dan.
- 3 öğrenciye 1 akademik personel düşüyor. Bu rakam Türkiye'de öğretim elemanı başına 55. Bazı üniversitelerimizde rakam 140 öğrenciye kadar çıkabiliyor.
- Üniversite her yıl 50 milyon TL'ye yakın bir parayı öğrencilerine burs olarak dağıtıyor. Böylece gelir düzeyi düşük, ama zeki gençleri de okutabiliyor.
- Üniversite yayınevi 5.000 kişiye istihdam sağlıyor. Oxford Üniversitesi Yayınları sadece Çin'de her yıl 14 milyondan fazla kitap satıyor.
- Üniversitenin yıllık geliri yaklaşık 3,5 milyar TL civarında. Bu rakam 20-25 Türk üniversitesinin bütçesine denk.
- Üniversitenin en önemli gelir kaynağı yurt dışı ile yapılan araştırma bağışları ve anlaşmaları. Gelirlerinin yüzde 40'dan fazlası, yani 917,5 milyon lirası (£367 m.) araştırmadan geliyor. Gelirlerinin sadece yüzde 23'ü 'İngiltere'nin YÖK'ü diyebileceğimiz Yüksek Eğitim Fonu Konseyi'nden geliyor. Gelirlerin yüzde 15'i öğrenci ücretlerinden, yüzde 21'i ise ticaret faaliyetlerinden. Oxford'daki çalışmalardan her hafta en az bir patent başvurusu çıkıyor.
- Üniversite'nin 100'den fazla kütüphanesi var. 1602'de kurulan merkezi kütüphanesi (**Bodleian Library**) 11 milyondan fazla kitaba sahip. Yani Türkiye Milli Kütüphane'sinin kitap koleksiyonunun yaklaşık 9 misli. Bodleian Kütüphanesi'ndeki kitap sayısı neredeyse tüm Türkiye üniversitelerindeki kitap sayısı kadar. Bizim anlı şanlı üniversitelerimiz içerisinde 1 milyon kitaba sahip üniversite yok gibidir. Pek çok üniversitemizde

ise kitap sayısı 50 bin, 100 bin gibi bırakınız bir üniversiteye, bir liseye bile yakışmayacak düzeylerdedir. **Bodleian Kütüphanesi**'ni ziyaret edenlerin yarıya yakını diğer ülkelerden gelen ziyaretçiler.

- Nobel almış Oxford'lu hoca sayısı 47. Dünya liderleri içinde buradan mezun olanların sayısı 50'den fazla.

Listeyi uzatabiliriz...

Fakat gerek yok... Aradaki fark çok büyük.

Üstelik bu büyük fark son yıllarda yapılan atılımlara rağmen hala kapanmıyor. Oysa **Güney Kore, Çin, Japonya ve Rusya gibi yükselen her ülkenin bir Oxford'u, hatta Oxfordları var...** Her birinde ekonomik kalkınma, yüksek öğretimdeki atılımlarla destekleniyor.

Yükselen ekonomilere bakarsak hemen hepsinin dünyanın en iyi üniversiteleri listelerinde ilk 100'e girebildiklerini görürüz. Aynı şekilde ilk 1.000 sıralamasında da gelişmiş ülkeler ile yükselen ekonomilerin üniversitelerinin ağırlığı hissedilebiliyor. Üstelik bu üniversitelerin bizdeki örneklerden farklı olarak sadece makale sayısı ile değil, üretime katkılarıyla, inovatif yönleriyle vs. listeleri zorladıklarını görüyoruz...

Üniversitelerinde belli bir seviyeyi yakalayamamış ülkelerin gelişmesinin süreklilik arz etmesi oldukça zordur. Tüm araştırmalar gelişme ile eğitim arasındaki yakın bağı ortaya koymaktadır. Eğitimde kalıcı bir yükselmeyi yakalayamayan ülkelerin yükselişi de geçici olmaya mahkûmdur. Dönemsel nedenlerle yakalanan ekonomik başarılar eğitim ile desteklenmez ise her alanda gerileme kaçınılmazdır.

Siyasi tartışmalar her geçen gün daha düşük seviyelere inerek şiddetleniyor. Sıra bir türlü eğitim konularına gelmiyor. Hiçkimse sorunlarımızın esasıyla, yani eğitimle gerçek anlamda ilgilenmiyor... Ben ise hala **“bu ülkenin 3 şeye ihtiyacı var, eğitim, eğitim, eğitim”** diyecek lideri ve kadrosunu bekliyorum...

KİTAPSIZ, KÜTÜPHANESİZ BİR ÜLKE³

Anadolu topraklarında en az 4.400 yıldır kütüphane olduğu kesin... Arkeolojik bulgular bunu doğruluyor.... Bu, anlaşılabilir bir durum. Çünkü kütüphane demek, medeniyet demektir... Bu nedenle dünyanın en eski kütüphanelerini arayanlar en büyük medeniyetlerin kalıntılarında, yani Anadolu'da kütüphane izlerini bulabilirler.

Bugün için de aynısını söylemek mümkündür: Dünyanın en güçlü ve en gelişmiş ülkelerini merak ediyorsanız dünyanın en büyük kütüphaneleri nerede oraya bakmalısınız.

İsrail'in Bile Gerisindeyiz

Dünyanın en büyük kütüphanesi ABD'dedir: **Kongre Kütüphanesi**. Koleksiyonlarında yaklaşık 30 milyon cilt kitap barındırıyor.

Britanya Kütüphanesi de (İngiltere) fena değil, 14 milyon kitap, 150 milyon materyale ev sahipliği yapıyor.

Alman Milli Kütüphanesi'ndeki materyal sayısı 25.4 milyon.

Fransız Milli Kütüphanesi ise 30 milyon materyalin ve 14

³ 18 Haziran 2011

milyon cilt kitabın sahibi. Fransızlar bu kütüphaneye her yıl 254 milyon eurodan fazla para ayırıyor.

Rusya Milli Kütüphanesi'nin materyal sayısı 35 milyonu, kitap sayısı ise 15 milyonu buluyor.

Çin Milli Kütüphanesi'nin raflarını 24,1 milyon kitap süslüyor.

Her açıdan küçük **İsrail**'in milli kütüphanesinde ise 5 milyondan fazla kitap var. Son yılların yükselen gücü Brezilya'nın merkez kütüphanesi de 9 milyondan fazla materyali bünyesinde barındırıyor.

Seçilmiş Bazı Ülkelerin Milli Kütüphanelerindeki basılı Kitap Sayıları		
Ülke Adı	Basılı Kitap Sayısı	Toplam Materyal Sayısı
ABD	30 milyon	158 milyon
Kanada	20 milyon	54 milyon
Çin	24,1 milyon	31,2 milyon
Rusya	15 milyon	44,4 milyon
İngiltere	14 milyon	170 milyon
Fransa	14 milyon	40 milyon
İtalya	7 milyon	-
Danimarka	6 milyon	-
İsrail	5 milyon	-
Türkiye	1,3 milyon	Yaklaşık 2 milyon

Bizim milli kütüphanemizi soruyorsanız kitap sayısı tahminleri muhtelif: Kimi kaynaklarda 1 milyon geçiyor, kiminde 1,3 milyon. Toplam materyal sayısı ise 2 milyon civarında görünüyor. Bu kütüphaneyi kullananalar biliyor ki, kayıtlarda var görülen pek çok kitap da aslında mevcut değil, ya çalınmış, ya da başına başka bir iş gelmiş.

Anlayacağınız nüfus olarak 10 mislinden fazla olduğumuz **İsrail**'in milli kütüphanesinin çeyreği kadar bile kitap koleksiyonuna sahip değiliz. Üstelik bizdeki milli kütüphane yukarıda

saydıklarım arasında kullanımı en zor olanlardan. Aradığınız kitabı yerinde bulabilmek çok zor.

Milli kütüphanemize ayırdığımız bütçe olarak da yukarıda saydığımız ülkeler arasında en sonlardayız.

Üniversite Kütüphaneleri

Milli kütüphanelerde durum böyle... Yani, pek parlak değil...

Sanmayın ki üniversite kütüphanelerinde (akademik kütüphaneler) daha iyi bir durumdayız. Hayır, üniversite kütüphaneleri kategorisinde çok daha gerilerdeyiz. Anlayacağınız kitapsız üniversitecilik yapıyoruz (!)

Bizdeki üniversite kütüphanelerinde kitap sayısı ortalaması 100.000'i aşmaz. Yeni kurulanlarda durum daha fenadır. 50.000, hatta 30.000 kitabı olup, bunu övünerek internet sitelerine, tanıtım kataloglarına koyan kurumlarımız bile vardır.

100-150.000 kitabı olanlarda bile koleksiyonlar eskidir, yenilenmemiştir ve en kötüsü düzensizdir. Rastgele alımlar ve bazı istisnai bağışlarla şişen koleksiyonlar yüksek lisans ve doktora araştırmalarına pek de izin vermez.

Anlı şanlı diyebileceğimiz büyük kentlerdeki üniversite kütüphanelerinde ise 1 milyonu bulan kütüphane yok gibidir. Örneğin ODTÜ ve Bilkent kütüphanelerinde yaklaşık 500.000 kitap olduğu tahmin ediliyor. Beyazıt Kütüphanesi'nin koleksiyonu yaklaşık 500.000 kitabı barındırıyor. Son dönemde önemli bir atılım yapan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin kütüphanesinde ise 720.000 basılı eser mevcut. İstanbul Üniversitesi 1 milyondan fazla kitaba sahip olduğunu söylüyor, ancak bu kitapların mühim bir kısmı duplike(kopya etmek) ve koleksiyonlar yenilenmemiş durumda... Ulaşmak isterseniz ulaşamazsınız...

Bazı Üniversite Kütüphanelerinde Basılı Kitap Sayısı Karşılaştırması

Harvard Üniversitesi Kütüphanesi	19 milyon
Yale Üniversitesi Kütüphanesi	12,7 milyon
Cambridge Üniversitesi Kütüphanesi	12 milyon
Toronto Üniversitesi Kütüphanesi	11,3 milyon
Oxford Üniversitesi Kütüphanesi	11 milyon
Chicago Üniversitesi Kütüphanesi	9,8 milyon
Minnesota Üniversitesi Kütüphanesi	7,1 milyon
Washington Üniversitesi Kütüphanesi	7,2 milyon
Arizona Devlet Üniversitesi Kütüphanesi	4,9 milyon
Glasgow Üniversitesi Kütüphanesi	2,5 milyon
İstanbul Üniversitesi Kütüphaneleri	1,2 milyon
Ankara Üniversitesi Kütüphaneleri	750 bin
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Kütüphaneleri	720 bin
ODTÜ Kütüphanesi	500 bin
Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi	450 bin
Marmara Üniversitesi Kütüphanesi	249 bin

Kitap sayısı açısından içler acısı bir durumda olan kütüphaneler yetişmiş insan gücü açısından daha kötü bir durumdadır. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'nün web sayfasındaki verilere göre Türkiye'de her 4 kütüphaneye 1 kütüphaneci düşmektedir. Yani 1 kütüphaneye çeyrek kütüphaneci düşüyor. Üstelik, en son KPSS'ye göre devlet bir tane bile kütüphaneci istihdam etmemiş. Durum üniversitelerde de aynı. Pek çok üniversite son yıllarda bir tek kütüphaneci kadrosu dahi alabilmiş değil. Yani kütüphanelerimiz kitap yoksunu olduğu gibi yeterli kütüphanecilere de sahip değil.

Yukarıda verdiğimiz rakamlar ABD veya İngiltere’de bir üniversite için utanç verici rakamlardır, çünkü kütüphane bir üniversitenin kalbidir ve sadece 30-40.000 kitabı olan yere kütüphane denemez.

1 milyon kitabın altında koleksiyonu olan üniversite kütüphanesine, eğer tek bir alanda uzmanlaşmayacaksa ‘araştırma kütüphanesi’ demek de zordur. ABD’de orta büyüklükte ve üzeri üniversite kütüphanelerinde kabul edilebilir taban rakamı yaklaşık 2 milyon cilttir.

Harvard Üniversitesi Kütüphanesi 19 milyon kitaba ev sahipliği yapar. Bu rakam Türkiye üniversitelerindeki tüm kitapların toplamından bile fazladır... Türkiye üniversitelerindeki tüm kitapların toplamı 2012 yılında sadece 12 milyondur. Bu kitapların önemli bir kısmının aynı olduğunu düşünecek olur isek tüm bir ülke olarak üniversitelerimizde Harvard’daki kitap çeşitliliğinin yarısını bile zor yakaladığımız anlaşılabacaktır...

Düşünebiliyor musunuz, bir yanda tek bir üniversite kütüphanesi, diğer yanda bir ülkenin tüm kütüphaneleri... İşte, aradaki fark bu kadar büyüktür.

Yale Üniversitesi Kütüphanesi 12,5 milyon, İngiltere’de **Camb-ridge Üniversitesi** 12 milyon, **Oxford Üniversitesi Kütüphanesi** ise 11 milyondan fazla kitaba sahiptir. Kanada’nın **Toronto Üniversitesi Kütüphanesi**’nde ise 11,3 milyon kitabı bulabilirsiniz.

Kısacası ne üniversitelerimizde, ne de Milli Kütüphanemizde yeterli sayıda kitap mevcut değildir.

Kitapsız düşünüyor, kitapsız konuşuyor, en kötüsü kitapsız kitap yazıyoruz.

Bu tabloya bakıp da utanmamak, sıkılmamak mümkün değil... Üstelik tüm bu yazdıklarımız sadece nicelikten bahsediyor.

Kitapların niteliği ve güncelliğine bakıldığında tablo şüphesiz çok daha vahim çıkacaktır.

Belki içinizden bazıları, “artık elektronik kitaplar var, basılı kitap sayıları artık önemli değil” diyerek avunuyordur. Fakat ne yazık ki tablo orada da pek farklı değil. Çünkü kitabı sevmeyen, onun hiçbir türünde başarılı olamaz...

Nitekim dijital alanda en başarılı ülkelerin de basılı kitapta en başarılı olanlar olduğunu görüyoruz. Her yıl Türkiye, dijital ürünler için milyonlarca lirayı yurt dışındaki firmalara ödüyor. Türkçe eserlerin pek azı dijital ortama geçmiş durumda. Durumun vahametini anlamak için etrafımızdaki kişilere “en son hangi dijital kitabı okudun?” diye sormamız bile yeterli olacaktır...

Kaldı ki dünya basılı-dijital ayrımında henüz geçiş noktasında. Gelişmiş kütüphaneler hala her iki alana da büyük bütçeler ayırmıyorlar, birini bir diğerine tercih etmiyorlar.

Peki, biz neden böyleyiz? Binlerce yıllık bir tarihe sahip olan, Anadolu gibi kitap-kütüphane geçmişi zengin topraklarda oturan bir Türkiye neden bu alanda bu kadar dar ve kısır bir tabloya sahip?

Bu tablonun sorumlularından biri hiç şüphesiz Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçerken birikimin aktarılamamasıdır. Harf Devrimi nedeniyle yeni nesillere yabancı gelen eserler yeni harflere aktarılamamıştır. Hatta yeni rejim eski harfleri ve eski dünyayı düşman saydığı için açıkça Osmanlı düşmanlığı da yapılmıştır. Bir nesil ceddini kötülemeye başlarsa onun eserlerinden de soğumaya başlar.

Bu toptancı yaklaşıma ek olarak yeni rejim kendi dar ideolojisi dışındaki yaklaşımları da hasım görmüştür. Hayatın her alanında Kemalist ideolojinin yeterli olacağı düşüncesi inanç haline getirilmiş, buna karşı çıkan tüm görüşler tehlikeli sayılarak yok edilmek

istenmiştir. Hal böyle olunca yeterince muhalif eser yazmak da mümkün olamamıştır, bu tür eserleri okumak da... Rejimin kendisini bir türlü güvende hissedememesi sonucunda kütüphanelerde sürekli olarak ‘ayıklama’ yapılmış, nitelikli pek çok yerli ve yabancı eser ise raflarda yer bulamamıştır.

Cumhuriyet, her şeyiyle yeniden bir ülke kurmak istemiştir. Oysa ki ülkeler yüzyıllar içinde kurulur ve olgunlaşırlar. Cumhuriyet döneminde kütüphanelerin çok fakir ve tek sesli olmasının bir nedeni de budur.

Kütüphanelerimizin fakir kalmasının bir diğer nedeni ise Cumhuriyet tarihi boyunca siyasi kutuplaşmaların çok sert bir şekilde devam etmesidir. Sağ solun, sol ise sağın kütüphaneye koyduğu kitapları imha etmiştir. Askeri darbeler ise her iki tarafın kitaplarına zarar vermiştir. Hal böyle olunca kütüphanelere her kitap girememiş, kütüphaneler adeta her geçen gün kuruyan bir göle dönmüştür.

Batı’nın eğitim alanındaki reformlarını hayranlıkla seyreden ve ona öykünen Türkiye bu gelişmenin en önemli ayaklarından birinin de kütüphaneler olduğunu fark edememiştir. Osmanlı döneminden itibaren her mahalleye okullar açılmaya çalışılmış, üniversiteler kurulmaya gayret edilmiştir. Ne var ki her mahalleye kütüphane fikri bir türlü ülkemizde yerleşmemiştir. Oysa kütüphanelere Batı’da ‘halk üniversitesi’ de denir. Başka bir deyişle kütüphaneler doğal okullardır ve eğitimde bazen okullardan çok daha büyük etkileri de olabilmektedir.

Batı Avrupa’da oldukça erken dönemlerden itibaren her mahalenin bir kütüphanesi olmuştur ve bu kütüphaneler zengin çocuk kitapları ve çocuklara uygun yaklaşım sergileyen personeliyle nesillere kitabı-okumayı sevdirmişlerdir. Bizde ise kütüphaneler hem

azdır, hem de içleri sevimsiz mobilyalarla ve çok da güler yüzlü olmayan personelle donatılmıştır. Bu tabloya bakıldığında Türkiye’de sanki gizli bir el Türklere kitabı sevdirmemek için özel bir gayret içindedir.

Medeniyet birikim demektir... Hiçbir ülke rastgele gelişmiş veya tesadüfler sonucu geri kalmış olamaz... Bilgiyi biriktirmeyen, tasnif edemeyen, kullanımını kolaylaştırmayan, kısacası ona saygı göstermeyen ülkelerin gelişmesi ise çok zordur. Eğer ABD’de bir tek kütüphanedeki kitap sayısı tüm Türkiye’deki kütüphanelerin kitap sayısından fazla ise “Türkiye neden geri kalıyor” sorusu anlamını yitirmektedir...

Bizim çocukluğumuzda birbirine hakaret etmek isteyen insanlar “kitapsız” derlerdi. Kitapsız olmak gerçekten büyük bir ayıp. Bu ayıbın en kısa sürede giderilmesini dilerim...

FEN MEZUNLARI NEDEN İŞSİZ?⁴

Amerika'da iş bulma ve ücret açısından en şanslı meslekler: 'Sağlık' ve 'bakım hizmetleri'. En son yapılan araştırmalara göre Tıp Fakültesi, Hemşirelik gibi okulları bitirenler kolayca iş bulabiliyorlar, ayrıca bunlar, gelir artışlarında da diğer okul mezunlarına fark atıyorlar.

Bizler için şaşırtıcı olan ise sağlıkçıları, işletme mezunlarının, hukuk veya bilgisayar mezunlarının değil de fen, matematik, teknoloji ve mühendislik mezunlarının izlemesidir. Mühendislik ve teknoloji mezunlarının kolay iş bulmalarını bir nebze anlasak bile, fen (biyoloji, fizik ve kimya) ile matematiğin ABD iş piyasalarında hızlı yükselişini bir Türkün anlaması kolay değildir. Çünkü **bizim ülkemizde en çok işsiz veren bölümlerin başında fen ve matematik bölümleri (temel bilimler) gelmektedir.**

Söz konusu araştırmaya göre, **ABD'de fen mezunları sadece kolay iş bulmakla kalmıyor, diğer mezunlara göre çok daha yüksek**

⁴ 28 Ocak 2012

ücretlerle de işe başlıyor. Hatta pek çok firma fen, matematik ve mühendislik alanlarında ihtiyaç duyduğu personeli içeriden sağlayamadığı için diğer ülkelerden uzman 'ithal' ediyor.

Bizde ise, fen ve matematik bölümlerinin hâli içler açısı. Hatta bazı mühendislik dallarında istihdam sorunu her geçen gün artıyor. Örneğin, kimya mühendisliği, jeoloji mühendisliği ve su ürünleri mühendisliğinde ciddi işsizlik sorunu yaşanıyor. İşsiz mezunlar sorunu genelde devletin bu bölümlerden yeterince memur almamasına bağlanıyor. Özellikle Fen-Edebiyat Fakültesi (FEF) mezunları bu duruma isyan ederek, *"üniversite kontenjanlarının % 11.28'i FEF bölümlerine ayrılmasına rağmen, memur kontenjanlarının % 1'inden azı bize ayrılıyor."* diyorlar.

Başka bir deyişle, **insanlar fen ve matematik okuyup memur olmak istiyorlar, işi devlet versin, bir şekilde istihdam sağlasın istiyorlar. Belki de asıl çarpıklık burada. ABD'de söz konusu bölüm mezunları doğrudan teknoloji, araştırma ve hizmet şirketlerinde çalışır iken bizim mezunlarımız devleti tercih ediyorlar.** Memuriyette en popüler alan ise öğretmenlik. Devlette istihdam alanları daralınca neredeyse tüm mezunlar öğretmenliğe saldırıyor. Pedagojik formasyon kursunu alıp öğretmen olmak isteyenler arasında sadece fizikçiler, kimyacılar değil Türkçeciler, iktisatçılar ve hukukçular bile var.

Asıl Sebepler

Bu çarpık tablonun iki yüzü var: **İlki ülkemizdeki ekonomik büyümenin teknoloji ve bilgi üreten bir yapıya dayanmaması. Şirketlerimiz mühendis veya fizikçi çalıştırmak istemiyor, buna gerek duymuyor.** Genelde kopyalama ve montaja dayalı sanayi, daha çok yeni ürünler ortaya çıkarmaktan çok başka

ülkelerinin üretimlerini birleştirmekte ve pazarlamakta beceri kazandı. Diğer taraftan hâlâ araştırma geliştirme çalışmaları yerlerde sürünüyor.

Üretimdeki durumumuzu ihracat-ithalat raporları da ortaya koyuyor. Türkiye ihracat yapısına bakıldığında ağırlıkla gıda ve tekstil ürünlerinin başı çektiği, makine ve elektronik ürünlerinde ise diğer ülke firmalarının ürünlerinin yeniden üretiminin yapıldığı görülüyor. Gıda ve tekstil ürünlerinde dahi yeniliklerin daha çok dışarıdan kopyalandığı, orijinal fikir üretiminde üzücü bir kısırlığın olduğu görülüyor.

Devletin verdiği teşviklerle kurulan AR-GE merkezlerinin birçoğu göstermelik ve gerçek anlamda üretken değiller. AR-GE merkezi olarak görülen 130 yerden 40'ının bir tek patent bile üretmemiş olması gerçeği araştırma geliştirmede alınacak yolun ne kadar uzun olduğunun açık bir kanıtı.

Pek çok şirket de mühendis, matematikçi ve fenci istihdam etmek yerine daha az sorun çıkaran meslek lisesi mezunlarını tercih ediyor. Hatta bazı işletmeler mühendislerin sadece diplomasını kullanıyor veya mühendislere uzmanlık alanları dışında işler veriyorlar... Hal böyle olunca fencilere ve mühendislere de devlet kapısında iş aramak düşüyor.

Madalyonun diğer yüzünde ise bu bölüm mezunlarının eğitim noksanları yatıyor. Başka bir tabir ile mezunlarımız iyi bir donanımla istihdam pazarına çıkamıyorlar. Bir kere yabancı dil bilgileri yetersiz. Hal böyle olunca ihracat-ithalat odaklı şirketlerde iş bulamıyorlar. Ayrıca küreselleşen dünyada sadece kendi ülkelerinde iş aramak zorunda kalıyorlar. Oysa biraz önce de dikkat çektiğimiz gibi başta ABD olmak üzere pek çok gelişmiş ülke fizik, kimya, matematik, biyoloji ve mühendislik mezunlarını arıyor. Elbette o

ülkelerde istihdamın önemli bir şartı mesleki bilgiye ek olarak İngilizce bilgisi.

Mezunlarımızın bir diğer sorunu ise mesleki bilgide ortaya çıkıyor. Öğretim üyesi eksikliği veya farklı sebeplerden dolayı yapılmayan dersler en önemli sorunlardan. Anlı şanlı üniversitelerimizde bile henüz elini malzemeye vurmamış, gerekli deneyleri yapmamış uygulamadan uzak öğrencilerimiz var. “Ben mühendisim, ocağa inmem. O işçilerin işi” diyen masa başı mühendislerimizin sayısı hiç de az değil. Oysa Batı’da eğitim sahada veriliyor, terlemeden, uygulama yapmadan mezun olunmuyor.

Sözün özü, bir yandan mezunlarımızın niteliklerini artırmamız, diğer taraftan ise ekonomimizi teknoloji ve bilgi üretecek şekilde dizayn etmemiz gerekiyor.

NESİL TARTIŞMALARI VE DİN CAHİLLİĞİ⁵

Başbakan Erdoğan'ın “*dindar nesil yetiştireceğiz*” sözleri bazı kesimlerde adeta infiale yol açtı. Tepkiler iki farklı kısımda değerlendirilebilir. Bunlardan ilki ‘**dindar**’ kelimesine takılanlar. Bu kişiler ‘din’ kelimesine o kadar alerji duyuyorlar ki insanların en basit ihtiyacı olan inanmayı ve bunun gereği olarak ibadetlerini yerine getirmeyi dahi ‘dincilik’ sanabiliyorlar. Ülkemizde kayda değer bir grup tarafından ‘**din**’ hâlâ ‘**mücadele edilmesi gereken bir tehdit**’ gibi algılanıyor. Bunda Cumhuriyet’in kuruluş ideolojisinin etkisi büyük elbette. Uzunca bir süre **devlet aygıtları dini en önemli tehlike kaynağı olarak gösterdiler** ve dinin son derece sıradan ve masum ritüellerini dahi militanlık olarak görüp, cezalandırmaya kalktılar.

Devletin **radikal laiklik** (laikçilik) anlayışı çok tartışıldığından buna daha fazla girmek istemiyorum. Ancak yeterince üzerinde durulmayan ‘**dine yabancılaşma**’ olgusu dinden korkmada belki de siyasi laikçilik kadar önemli.

⁵ 8 Şubat 2012

Dine yabancılaşma

Bugün ülkemizde camiyle veya Kuran'la sadece bir yakınının veya bir dostunun cenaze namazında, hatta musalla taşında kendi cenazesinde tanışan insan sayısı hiç de az değildir. Fransa'da veya ABD'de ise bir kişinin ömrünce İncil'i hiç okumamış olması veya kiliseye hiç gitmemesi çok tuhaf bir durumdur. Hele hele kendisine 'aydın' diyen bir kişinin ömrü boyunca İncil'i bir kez dahi okumamış olması mümkün değildir. Ciddi eğitim almış bir Batılı çok ağır dini metinlere dahi hâkimdir, çünkü **din Allah'a inansanız da inanmasanız da kültürünüzün ve kimliğinizin en önemli parçalarından biridir.**

Bu bağlamda Batılı ateist belki de dini en çok çalışmış kimsedir. Batının dinsizliğinde dini öğrenip reddetmek vardır, dini görmezden gelmek değil. Başka bir ifadeyle Batı'da dinsiz olmak topluma ve dine topyekûn yabancılaşmayı getirmez. Ünlü tarihçi **Fernand Braudel** "*Avrupalı ateist de Hristiyan ateisttir*" diyerek, ateistliğin dahi içinde yaşadığı toplumun bir parçası olduğunu, onun diniyle şekillendiğini çarpıcı bir şekilde ortaya koyar.

Oysa **bizde dinsizlik ve modernleşme dinden ve gelenekten kaçış, hatta kurtuluş olarak görülmüştür.** Modernleşmek için din ve gelenekten uzaklaşmak gerektiği algısına bir de "*dini olan devlet nezdinde tehlikelidir*" algısı da eklenince pek çok kişi daha güvenli olanı seçmeye başlamış ve **dinden arındırılmış bir hayata** doğru kaymıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak doğuşundan ölümüne kadar camiye hiç uğramayan, kazara camiye girdiği zaman Batılı bir turistten daha çok şaşırabilen aydın tipleri ortaya çıkmaya başlamıştır.

Din Cahilliği

Bugün eğer ailesinde dindar bir büyük yok ise çocukluğunda dahi camiye hiç uğramamış, dini metinlerden bihaber pek çok gençimiz bulunmaktadır. Bu kişiler dine karşı olmasalar da, devletteki liberalleşmeye paralel olarak dindar kişileri ‘tehdit’ olarak algılamasalar da dinden arınmış, dinden hijyen bir yaşam konforuna alışmışlardır. Bu kişiler dinsiz (ateist) olmamalarına rağmen ‘din’siz, yani dini hiçbir ögeyi barındırmayan bir hayatı tercih etmektedirler. Her gün önünden geçtikleri dini yapılara kentsel bir dekor muamelesi yapan bu kişiler, ister istemez toplumun önemli bir kesimine yabancılaşmaktadırlar. Bunu söylerken herkes ‘dindar’ olsun demiyoruz elbette. Bu noktada **asıl tehlikeli olan dindar veya dinsiz olmak değil, dinden habersiz, yani ‘din cahili’ olmaktır.**

Sıradan insanlar için dine yabancılaşmayı anlamak bir noktaya kadar mümkünse de, *“sadece çocukken bir kez bayram namazına gitmiştim”* sözlerini kendisine ‘aydın’ diyen kişilerden duymak şaşırtıcıdır. Toplumsal ve siyasal hayatta din kadar önemli bir unsuru bilmeyen, onu neredeyse hiç yaşamamış kimselerin o toplumu anlamaları nasıl mümkün olabilir?

Nesil Yetiştirmek

Dindarlığın ötesinde, nesil yetiştirme tartışmalarına gelince, her ülkenin ideal insan modeli olabilir. Milli eğitim sistemi, o toplumun meziyet saydığı özellikleri yeni nesillere aktarmaya çalışır ve din de bir şekilde ideal insan hedefinin bir parçası olabilir. Ancak bizim milli eğitim sistemimize baktığımız zaman nesil yetiştirme tartışmalarına din gibi son derece tartışmalı ve mutabakatın hâlâ sorunlu olduğu bir alandan başlamak ne kadar doğrudur bilemiyorum. Ayrıca

Başbakan Erdoğan'ın 'dindar nesil' söyleminin tepeden inmece ve empoze edici şekilde algılanması da yanlış yerden başlanıldığını göstermektedir. Zaten AK Parti hükümetlerinin bu konudaki en büyük eksikliği tepeden inmecilik oldu. Her yere Kuran kursu ve İmam Hatip açılınca toplumun dindarlaşacağı düşüncesi çok yanlış. Burada odaklanılması gereken insanın kendisidir. Bu ise iyi öğretmenlerin önemini ortaya çıkarmaktadır. Nefret ettirmeyen sevdiren, hoşgörülü ve usta öğretmenler yok ise inşa edilen kurumlar özü boş binalara dönüşür. Böyle bir uygulama ise şeklen dindar ancak yaşam itibarıyla dinin özü ile ilgisi bulunmayan nesillere neden olur.

Bir başka dikkat edilmesi gereken nokta ise 'ahlaklı nesil'dir. Dindar nesil yetiştirme çabaları nesilleri şekilde bırakıp özü kaçırmak şeklinde yaşanmamalıdır. Hangi din, nasıl bir din tartışmaları muğlak kelimelerle yapılmamalı, detaylar açıkça konuşulmalıdır. Hedef, dinin gereklerini şeklen yerine getiren, yaptıklarını dine uyduran nesil yetiştirmek olmamalıdır. Bu tartışmalarda özellikle başkalarına faydalı olan, milletin dertleriyle dertlenip onları sahiplenen, güzel ahlak sahibi, diğerkâm, vefakâr ve fedakâr bir nesil hedeflenmelidir. Bu da tepeden inmece bir yaklaşımla değil gönüllük sonucunda gerçekleşmelidir.

Hepsinden önce, eğer konu milli eğitim ise ne kadar haklı olursanız olun, öncelikle toplumu ikna etmeniz ve ortak bir noktada buluşmanız gerekir. Çünkü milli eğitim hepimizin ortak yaşamıdır, buna hiçbirimiz tek başımıza karar veremeyiz.

ASIL GÜÇ EĞİTİM⁶

Çin, Güney Kore, Hindistan, Brezilya, Japonya ve Avrupa... Gelecekte etkin bir aktör olmak isteyen hiç kimse boş durmuyor... Dünya hızla yeniden yapılanma döneminden geçerken yakın geleceğin süper gücü olabilmek için **asıl mücadele eğitim alanında kıran kırana sürüyor.**

ABD ise 2020'lerde iyiden iyiye sarsılma ihtimali bulunan dünya liderliğini kaptırmamak için asıl yatırımı Silahlı Kuvvetler'den çok, üniversitelerine ve diğer eğitim kurumlarına yapıyor. Neredeyse tüm kurumların bütçelerinde devasa indirimlere giden **Başkan Barack Obama** sadece 2013'de Eğitim Bakanlığı'nın bütçesinin 70 milyar dolara çıkarılmasını talep etti. **Obama**'nın zor günlerde eğitime bu kadar büyük bütçeler talep etmesi elbette sebepsiz değildi. Obama da biliyor ki iktisadi krizlerden çıkış da, büyük devlet olmak da bir açıdan daha iyi ve yaygın eğitimden geçiyor.

Ekonomi-Eğitim İlişkisi

ABD ekonomisi ekonomik krize girince uzmanlar Amerikan ekonomisinin en önemli sorununun işsizlik olduğunu tespit etti. Ancak

⁶ 18 Şubat 2012

2012 itibarıyla % 8'i aşan işsizliğin yanında iş dünyasının en önemli şikâyetlerinden birinin de kalifiye eleman bulamamak olduğu anlaşıldı. Yapılan araştırmalara göre 2018 yılına kadar ABD'de ortaya çıkacak istihdam talebinin % 60'dan fazlası sadece üniversitelerde (lisans ve ön lisans) verilebilecek eğitimleri gerektiriyordu.

Araştırmaların bir diğer bulgusu da yüksek öğretim kalitesi ile ekonomik gelişmişlik arasındaki ilişkiydi. ABD'de yetişkin nüfusun sadece % 40'ı üniversite mezunu (Türkiye'de bu oran % 11,2) idi ve Amerika'nın yüksek öğrenimdeki liderliği adım adım sallanıyordu. Başka ülkelerin yükseköğrenime yaptıkları yatırımlar ABD'yi üniversiteler alanında geriye itebilir, bunun sonucu olarak da Amerika'nın pek çok alandaki dünya liderliği tehlikeye girebilirdi.

Genç nüfusun üniversiteye devamı konusunda uzun yıllar dünya lideri olan ABD, OECD verilerine göre şu anda 15. sırada. Tüm bu veriler Amerikalıları doğal olarak telaşlandırdı. Üniversiteye devamda 15. sırada olan ABD'nin ekonomide de aynı sıralara düşebileceği hala iddia ediliyor. Bu nedenle **Obama Hükümeti** tüm gücüyle üniversite eğitiminin önemi konusunda toplumda farkındalık oluşturmaya çalıştı. Aynı zamanda yükseköğrenimin ucuzlatılması da bir diğer hedefti. Çünkü üniversiteye gidememe sebeplerinin başında okul ücretlerin çok yüksek oluşu geliyor. Obama Yönetimi üniversitenin ve eğitimin önemi konusunda toplumu şuurlandırmada bir hayli mesafe aldı, ancak eğitimin finansmanı konusunda sorunlar hala devam ediyor.

Lumina Vakfı gibi bazı kuruluşlar 2025 yılına kadar ABD'de üniversite mezunlarının nüfusa oranını % 60'a çıkarabilmek için kampanyalar düzenliyor. Kampanyanın tam adı '*Hedef 2025*'. Bu hedef doğrultusunda bazı işyerleri çalışanlarının üniversite ve yüksek lisans dereceleri yapabilmesi için özel izinler veriyor, hatta ücretlerine

zam yapıyor. Eğer Amerika, devleti ve toplumuyla 2025'e kadar daha fazla ve daha nitelikli üniversite mezunları yetiştirebilirse, dünyanın süper gücü olmaya devam edebileceğini, aksi takdirde sıradan bir ülkeye dönüşebileceğini biliyor. Diğer taraftan Türkiye'nin 2023 hedeflerine baktım da üniversite mezun oranı ile ilgili herhangi bir veriye rastlamadım.

En Çok ABD Harcıyor

2013 yılında OECD tarafından yapılan bir araştırmaya göre gelişmiş ülkeler arasında eğitime kişi başına en çok harcama yapan ülke ABD. İlkokul düzeyinde ABD öğrenci başına 11 bin dolar harcarken, lise düzeyinde öğrenci başına harcama 12 bin doları aşıyor. Lise sonrasında ise öğrenci başına harcama öğrenci başına 15 bin doların üzerine çıkıyor. Bu rakam İsviçre'de 14,9 bin dolar, Meksika'da ise 2,9 bin dolar. OECD ülkelerinin ortalaması ise 9,3 bin dolar civarında. Türkiye ne yazık ki listenin en sonunda yer alıyor.

Üniversiteler

Amerikan üniversitelerine yakından baktığımızda ise finansal sorunların devam ettiğini görüyoruz. Buna rağmen Amerikan üniversiteleri hâlâ en zenginler arasında. Amerikan üniversitelerinin bağışlar yoluyla oluşturdukları fonların toplamı 410 milyar doları geçiyor. Bu rakam pek çok ülkenin milli gelirinden bile fazla. Sadece Harvard Üniversitesi'nin kasasındaki para 32 milyar doların üzerinde. ABD'de bağış vs'den gelen kaynaklarla 1 milyar doların üzerinde fona kavuşan üniversite sayısı 73'ün üzerinde. Zengin üniversiteler gelirlerinin büyük kısmını devletten değil mezunlarından, hayırsever iş dünyasından ve sivil toplumdan alıyor. Bunun

için üniversiteler bağış kampanyaları düzenliyor. Sadece 2011 yılında düzenlenen bağış kampanyalarında 33 milyar dolar toplandı. 2013 yılında benzeri bir şekilde 34 milyar dolar bağış toplamayı başardılar. Bu rakam öylesine büyük ki, Türk üniversitelerinin toplam bütçesinden dahi fazla. Buna rağmen Amerikalılar zengin üniversitelerin daha zengin, fakirlerin ise daha fakir olmasından şikâyetçi. Elde edilen bağışların % 80'i sadece 20 iyi okula gidiyor ve bu da iyi eğitimin yaygınlaşmasına engel oluyor.

Bu tabloya bakıldığında Amerika'nın liderliğinin de, gücündeki sarsılmanın da, şu anki krizlerinden çıkışının da eğitim ile yakından ilgili olduğunu görüyoruz. ABD, liderliğini sürdürebilmek için en çok eğitime yatırım yapıyor. Şüphesiz Türkiye de 2023'de büyük bir dünya devleti olabilmek için en çok eğitime yatırım yapmak zorunda.

ATANAMAYAN ÖĞRETMENLER⁷

Devlet, adım adım ana istihdam alanı olmaktan çıkıyor, çıkmalı da. Eskisi gibi “*hamili kart yakınımdır.*” denilerek işe yerleştirmeler KPSS ve benzeri sınavlar sayesinde olabildiğince azaldı. Ancak devlet, eğitim ve güvenlik başta olmak üzere bazı alanlarda hâlâ en büyük işveren konumunda. Her yıl on binlerce yeni öğretmen alınıyor. **Son 10 yılda 316 bin 687 öğretmen ataması yapılmış**, 157 bin öğretmen ise emekliye ayrılmış. **Milli Eğitim Bakanı 2012 yılı için öğretmen açığını en az 126 bin olarak açıkladı.**

Bu yıl da devlet on binlerce yeni öğretmen ataması yapacak, önümüzdeki yıl da, ondan sonraki yıl da... Ne var ki öğretmenlerin atanamama sorunları bunca yeni atamaya rağmen yine devam edecek. **Milli Eğitim Bakanlığı isterse bu yıl 200 bin öğretmen atamasını birden gerçekleştirsin, eleştirilerden yine de kurtulamayacak.** Çünkü sadece geçen yıl KPSS’ye giren öğretmen adaylarının sayısı 230 bini aşmıştı. İş için Milli Eğitim Bakanı’nın gözünün içine bakan adayların sayısının 500 binden fazla olduğu söyleniyor.

Hatta bazılarına göre bu sayı 1 milyonu buluyor. Pek çok öğretmen adayı ise öğretmenlikten umudunu keseli çok oluyor.

Kısacası, **sadece MEB'in atamalarıyla iş bekleyen öğretmen adaylarını eritmek imkânsız**. Şimdilerde **Bakan Dinçer** ve ekibi hummalı bir çalışma içinde. Çözümlerden biri Eğitim Fakültelerinin mezun sayısını azaltmak, böylece yeni aday baskısını kesmek. Bir diğer çözüm ise Eğitim Fakülteleri dışından gelen adayların sınavlara girmesine mani olmak, böylece sadece öğretmenlik eğitimi almış olanları istihdam etmek. Çünkü adayların çok büyük bir kısmı kendi alanlarında iş bulamayıp sonradan öğretmenlik formasyonu alan Fizik, Kimya, Fransızca vb. bölümlerden mezun olanlardan oluşuyor. Kimileri ise tam tersini söylüyor, Eğitim Fakültelerindeki bazı bölümlere öğrenci alınmamasını istiyor. Nitekim YÖK bunu da denedi. Fakat nafile, öğretmen olmak için basınç öylesine yüksek ki!..

Önce Üniversiteler

Aslına bakarsanız ne yaparsanız yapın sorunun özü **istihdam sorunu**dur. Bu yöntemlerle MEB üzerindeki baskıyı belki azaltabilirsiniz, ancak aynı sayıda mezun bu kez başka alanlarda hükümet üzerinde baskı oluşturmaya devam edecektir. Oysa ki bizde Fen-Edebiyat (FEF) mezunları öğretmenliği tek çare görürken, ABD'de benzeri bölüm mezunları birçok farklı alanda çok rahat iş bulabiliyorlar. Benzeri bir durum Eğitim fakülteleri için de geçerli.

Demek ki sorunun özünde mezunlar ile istihdam arasındaki arz talep dengesizliğinden çok, **gerçek hayat ile uyumlu nitelikli üniversite eğitimi sorunu** var. Üniversite diplomalarının gerçek hayatta bir karşılığı bulunmuyor. İster Eğitim fakültesi, isterse FEF mezunu olsunlar çok nitelikli mezun bulabilmek her alanda zor. Dış dünya nitelikli çalışan ararken üniversite mezunları iş arıyor.

Başka bir deyişle ister FEF, isterse Eğitim fakültesi mezunu olsun, **bizim çocuklarımız yeterince iyi bir eğitim alamıyorlar.** Örneğin yabancı dilleri çok zayıf. Eğer FEF veya Eğitim mezunları yeterli İngilizce'ye sahip olabilselerdi sadece Türkiye değil, tüm dünya onlar için istihdam sahası haline gelebilirdi. Dünyaya açılan bir Türkiye için artık istihdam sadece misak-ı milli sınırları içinde aranmamalıdır. Yurt dışında daha fazla Türk eğitim kurumu açılmalı ve öğretmenlerimiz bayrağımızı dünyanın dört bir tarafında dalgalandırabilmelidir.

Yabancı dile ek olarak meslek bilgilerinin uygulama ile uyumlu hale getirilmesi de bir başka sorundur. Öğretmen yapabilir diploması verilen onbinlerce kişi içinde acaba kaç gerçek anlamda öğretmendir. Bırakınız mesleğini seven ve gereklerini yerine getirmeye hazır mezunları o diplomayı alanlardan bazılarının öğrenci psikolojisinden hiç anlamayan, sosyal ilişkileri sorunlu kişiler olduğunu bile görüyoruz... Unutmamalıyız ki öğretmenliğe dönük aşırı talepte en önemli neden öğretmenliğe duyulan sevgi patlaması değil, istihdam kıtlığıdır. Bir şekilde 'devlete kapağı atma'ya çalışan yüzbinlerce genç öğretmen olmanın yolunu aramaktadır. Kimi öğrenci ise öğretmenliği en kolay işlerden biri saymaktadır. Kısacası daha işin başında öğrenciler olumsuz varsayımlarla eğitimlerine başlamaktadır, sevmekten ziyade mecburiyetten bu yola girmektedirler. Bu da başarıyı azaltmaktadır.

Üniversitelerdeki nitelikli eğitim sorunu çözülebilse bu mezunlar öğretmenlik dışında başka alanlarda da iş bulabilirlerdi. Alınan eğitim sadece KPSS sınavını geçmeye veya sadece, örneğin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği yapmaya yetiyorsa o mezunları sadece devlet istihdam edebilir, başka da kimsenin işine ne yazık ki

yaramazlar. Oysa ki **üniversite eğitimi mesleki eğitimden farklıdır**. Üniversite eğitiminde analitik düşünme ve diğer temel bilimsel değerler öğrenciye verilir. Öğrenci dar bir mesleğin içine hapsolup kalmaz. İşte bu başarılabilirse, hem mezunlar devlet kapısında yıllarca beklemekten kurtulurlar, hem de ekonomi, hasretle beklediği üretken, yaratıcı ve girişimci beyinlere sahip olur. Çünkü bir tarafta milyonlarca insan iş beklerken, diğer tarafta iş dünyası da nitelikli insan bulamamaktan şikâyet ediyor.

Hakkını yemeyelim, son 15 yıldır hükümetler milli eğitimi iyileştirebilmek için elinden geleni yapıyor: Okulların kitap ihtiyacı ücretsiz karşılanıyor, çok sayıda okul binası yapılıyor, Fatih Projesi ile ilkokul öğrencilerine bile akıllı tabletler dağıtılıyor vs. Ancak istenen sonuç bir türlü alınamıyor, çünkü doğru noktadan başlanmıyor. Birkaç yılda bir sistem komple değiştiriliyor, reform adı altında geçmiş kazanımlar bir anda çöpe atılıyor. En büyük sorun eğitimde reform çalışmalarında arkasında sistematik ve tutarlı bir felsefi arka-planın olmayışı. Elbette nitelikli ve uyumlu ekip sorunu da var.

Üniversiteler

Konuya bütüncül yaklaşılmadığı zaman bazı gariplikler de ortaya çıkıyor. Örneğin öğrencilere büyük fedakarlıklarla tablet dağıtılırken o okulların bazılarında kaloriferlerin yanmadığı, en basit altyapı eksikliklerinin dahi giderilmediği görülüyor. Aynı şekilde öğretmenlere odaklanmayan bir reform girişimi sadece oyun oynamada kullanılacak tabletlerle de sonuçlanabiliyor.

İlkokullar Fatih Projesi'yle tablet gibi gelişmiş ürün ve yazılımları kullanmaya başlarken, onların öğretmenlerini yetiştiren pek çok fakültenin hala bilgisayar açığını kapatmakla uğraşması da başka bir sorun. Hatta öğretmenleri yetiştiren akademisyenler bile benzeri

sorunlar içinde eğitim vermeye çalışıyorlar. Eğitim fakültelerinde bilgisayar, projeksiyon cihazı, akıllı tahta gibi araçlar yeterince bulunmazken, bazı eğitim fakültelerinde bina sorunu devam ederken, yeterince öğretim üyesi bulunmaz iken ilkokullara bilgisayar dağıtmak sorunu çözmez, hiç şüphesiz aksine daha büyütür. Kısacası eğitimde ilk düğme eğitimcilerin eğitimi ve onların ihtiyaçları. Eğitimde sorunları çözmek istiyorsak, öncelikle suyun kaynağına, yani eğitim fakültelerine, oradaki eğitimin kalitesine odaklanmamız gerekiyor.

DARBELER VE EĞİTİM⁸

Darbeler en çok eğitimi, özellikle de üniversiteleri vurdu... Bunun ilk sebebi korkuydu. Fikirden çok, şiddet üreten ve korkutarak yönetebilen zorbalar, fikir üreten kurumları tehdit olarak gördü...

İkinci olarak eğitim, toplumu şekillendirmek için önemli bir araçtı. Herkes aynı tornadan geçirilirse itaatkâr, modern, laik ve çağdaş vs. bir toplum yaratabileceklerini sandılar. Elbette yanlışlardı. Darbe sonrasında yapılan her seçim darbecilerin isteklerinin tam aksiyle sonuçlandı. Fakat onlar bunu bile göremediler, sopyayla halkı eğitime çabasından hiç vazgeçmediler. Halk da onların istediği istikametini tam tersine gitmekten hiç vazgeçmedi.

Ancak bu yaşananları darbecilerin yenilgisi, halkın zaferi olarak görmek de doğru değil. Çünkü olan ülkeye, yani halka, bizlere oldu. En önemlisi akıl, hikmet ve sağduyu üretmesi gereken, toplumun bilgi ve fikir üreten fabrikaları olması gereken üniversiteleri büyük oranda kaybettik.

Cumhuriyet kurulurken eğitime ve bilime çok önem vermiş gibi görünür... Her nutukta, rejimi anlatan her kitapta eğitim kutsanır, bilim sorunların tek çaresi olarak sunulur. Oysa ki ilk dönemde beliren yönetim anlayışı eğitim ve bilimden çok, onun toplumları tek tipleştirici yönünü seviyordu.

Herkes okur-yazar olacak ve tek partinin her söylediğini bir vazife olarak görüp, emrin gereğini yerine getirecekti. Üniversiteler de böyle görüldü. Genç Cumhuriyet için bilim Cumhuriyet'in temel değerlerini övmekten ve bir de teknikte ilerlemekten ibaretti.

Cumhuriyet'e göre Üniversite ve diğer kurumlarıyla eğitim siyaset üstü değil, siyaset dışı olmalıydı. Oraya sadece devlet siyaseti girebilirdi, zaten o da siyaset sayılmazdı.

Düşünsenize 1930'larda veya 1940'larda devlet başkanını veya devletin Kürt politikasını eleştirmek mümkün müydü? O yıllarda bu tür 'hatalar'ı yapan kişilerin sonu ya kara toprak olmuştur, ya da şanslıysa gönüllü sürgünle hayatını kurtarmıştır.

Peki, o zaman sormak gerekir, özgür düşüncenin olmadığı yere üniversite denilebilir mi?

Bu tablo ne yazık ki sonrasında da devam etmiştir. Belki Cumhuriyet'in ilk döneminde yaşananlar devrimi oturtma çabaları olarak görülüp, hoş görülemese de anlaşılabilir. Ancak 27 Mayıs'la başlayan cadı avı 21. yüzyıla kadar uzanmıştır. Kendisini devletin sahibi sanan elitler Cumhuriyet rejimi 40, 60 hatta 80 yaşını devirdiğinde dahi kendilerini bir türlü güvende hissedememişler ve en çok da eğitim-bilim kurumlarından çekinmişlerdir. Ürettikleri propaganda kurumlarının 'karşı taraf'a, yani halka geçmesinin ne büyük tehlike olacağı kâbuslarıyla sürekli olarak bu kurumlara zarar vermişlerdir. 28 Şubat bunun en açık örneğidir:

28 Şubat'ta düzmece sebeplerle yüzlerce insan akademik hayattan kopartıldı. Binlerce akademisyen fişlendi, gönüllü ihbarcılarının imzasız bir mektubu pek çok hayatı karartmaya yetti. Öğrenciler sırf kıyafetleri, hatta bazen kendilerine atılan bir iftira nedeniyle en temel haklarından olan eğitimlerinden oldular. Yaşlı ana-babalar kıyafetleri nedeniyle üniversite kapılarından döndürüldüler, hakaretlere uğradılar. Hatta çocuğunu Üniversite'nin kreşinde okutan anneye bile başı kapalı diye çocuğu verilmedi. İknâ odaları, siyasi sebeple sınıfta bırakılanlar, sözle taciz edilenler ve daha nicesi...

28 Şubat sivil işbirlikçilerinin gammazlamalarını ve eziyetlerini yeterli bulmamış olmalı ki askerlerden akademisyen, hatta akademik yönetici devşirmeye başladı. Eziyet, Misak-ı Milli sınırlarını aşıp, Avrupa ve ABD'de burslu okuyan Türk öğrencilerine kadar uzandı. O ana kadar öğrencilerin orada ne yapıp ettiği ile bir kez olsun ilgilenmeyen YÖK, 'kim laik, kim değil' sorusuna yanıt bulabilmek için heyetler oluşturup ABD, İngiltere ve diğer ülkeleri adeta şehir şehir gezdi. Sonuçta pek çok burslu öğrenci eğitimlerinin tam ortasında geri çağırıldı. YÖK için dünyanın en saygın diplomaları değil, emre amade militanlar yetiştirilmesi önemliydi.

Çok eziyet edildi, çok acı çekildi... Fakat en büyük darbe bilime vuruldu... Bilim kendisini Kürt sorunu, terör, demokratikleşme ve daha nice hayati sorundan geri çekti. Böylece meydan şarlatanlara ve ideolojik militanlara kaldı...

Darbelerin eğitime vurduğu daha büyük darbe ise hiç şüphesiz geride bıraktığı tortu kaldı. Darbelerin eleştiren sözde demokratlar dahi bu süreçte ciddi bir fikri bozulma geçirdi. 12 Eylül'ün Türkiye'ye 'hediyesi' olan YÖK aradan geçen onlarca yılın ardından

hala ayakta durması ve hatta 'darbe mağdurları'nın elinde daha da güçlendirilmesinin, daha da otoriterleştirilmesinin altında yatan neden belki de budur.

DİJİTAL DEVRİM VE DİJİTAL EĞİTİM⁹

1 9. yüzyılın en önemli gelişmesi belki de **Sanayi Devrimi**'ydi. 21. yüzyılda ise yakalanması gereken devrim **Dijital Devrim**'dir. Bilgisayar teknolojileri, cep telefonlarından televizyonlara; otomobillerden aklınıza gelebilecek tüm araç-gereçlere doğru yayılıyor. Bilgisayarlar sayesinde uçaklar daha hızlı, silahlar daha güçlü, mutfak aletleri çok daha etkili olabiliyor. Ancak bilgisayar ürünleri sadece teknolojiyi etkilemiyor, sosyal hayatımız da bu yeni ürünlerin etkisi altında.

Örneğin bilgisayarın ve internetin nispeten az kullanıldığı Ortadoğu'da bile Arap Baharı'nı sosyal medya olmaksızın analiz edebilmek çok zor. Aynı şekilde günümüz gençliğinin sorunlarını interneti anlamadan anlayabilmek mümkün mü? Örnekleri çoğaltabiliriz.

Bugün gelişmiş görünen **Google**, **Facebook** ve **Twitter** gibi popüler ürünler yakın bir gelecekte belki de dijital teknolojinin en ilkel halleri olarak hafızalarımızda kalacak. Önümüzdeki 10-15 yıl bugünden kesinlikle çok farklı olacak...

19. yüzyılda **Sanayi Devrimi**'ni kaçıran ülkeler sömürge veya yarı sömürge olmuşlardı. **Dijital Devrimi** yakalayamayanların sorununun da iç açıcı olmayacağı bugünden görülüyor. **Dijital Devrim**'i yakalayan ülkeler hem teknolojiye, hem de sosyal hayatta diğerlerinden çok üstün olacaklar, burası kesin.

Eski dünyada karayolları, demiryolları, elektrik direkleri, su boruları veya telefon hatları neyse, yeni dünyada internet hatları, bilgisayar terminalleri ve bunların uydu bağlantıları da aynı anlama geliyor.

Dünya nüfusu şimdiden 7 milyarı aştı, ancak insanlığın sadece 2 milyarı internete-bağlı (*on-line*) durumunda. Yani internete bağlı insanların sayısı henüz tüm insanlığın % 30'unu bile bulmuyor. Üstelik bu 2 milyar insanın önemli bir çoğunluğu **Dijital Devrim**'in bir parçası olmaktan çok, yüzeysel ve pasif internet kullanıcısı durumunda. Başka bir deyişle, dünyanın küçük bir kısmı dijital alanda üretici ve belirleyici konumunda iken geri kalanı etkisiz tüketiciler konumunda...

Diğer pek çok ülke gibi Türkiye olarak bizler de kritik bir eşikteyiz. Ya **Sanayi Devrimi**'ni kaçırdığımız gibi **Dijital Devrim**'i de kaçıracağız, ya da çağı yakalayıp bunun sosyal, ekonomik ve siyasal üstünlüklerinin keyfini süreceğiz. Bu noktada Türkiye'nin en büyük sorunu hala **Sanayi Devrimi**'nin nimetlerine kavuşma sürecini tamamlamamış olması. Yani bir yandan yollar, santraller, köprüler vs. yapmaya devam edeceğiz, diğer taraftan dijital hatları döşeyeceğiz. Son 200 yılda yaşanmış tüm gelişmeyi bir yandan hızlandırılmış bir şekilde hayatımıza sokarken, diğer taraftan da günümüzü yakalamaya çalışacağız.

Dijital Eğitim

Dijital Devrim'i yakalamanın en kestirme yolu, belki de tek yolu, **eğitim**den geçiyor. İthal bilgisayarlarla, başkasının üretilen bize sattığı akıllı telefonlarla, ithal yazılımlar ile vs. varılabilecek yer oldukça sınırlıdır. Eğer kendi yazılımlarımızı üretemezsek, kendi teknolojimizi geliştiremezsek dijital ürünler bir süre sonra gelişmiş oyuncaklar olarak kalır ve üreticileri yenilerini çıkardığında anında çağın gerisine düşeriz...

Dijital teknolojide gelişme hızı artık aylarla değil, günlerle ölçülüyor. Bu durumda kendi teknolojinizi geliştirmeyeniz ithal ürünlerle birkaç ay, hatta birkaç gün içinde bu alanda dünyanın en geri ülkelerinden biri haline gelebiliyorsunuz.

Eğitim dendiğinde ise karşımıza iki temel alan çıkıyor:

1) Çocukların dijital ürünlere yatkın hale getirilmesi ve yazılım kullanma eğitimlerinin verilmesi,

2) Yazılım yazma ve anlama (*bilgisayar bilimi***) eğitimlerinin verilmesi.**

Bizde bu eğitimin ilk kısmı için büyük bir kampanya başladı. Devlet eliyle ilkokullarda bile tabletler dağıtılıyor. Devlet dağıtmaya bile çocukların % 25'inin evinde zaten şahsi kullanımına bırakılmış bilgisayarlar mevcut. Ancak henüz yolun başındayız. İş çocuğun elinde bilgisayar tutuşturmakla bitmiyor. Hatta eğer gereklerini yerine getirmeyeniz çocuğun önüne konulan bilgisayar yarardan çok zarar verebiliyor, onun öğrenme melekelerini köreltebiliyor...

İkincisi ise, yani yazılım ve anlama eğitimi ise hala daha çok üniversite düzeyinde veriliyor. Oysa ki **Google** yazılım mühendislerinin sadece % 2'si yazılımla ortaokuldan sonra ilgilenmeye başlamış. Diğer bir tabirle ortaokuldan sonrası sadece meslek okulları için

değil, bilgisayar bilimi için de çok geç olabiliyor. Nasıl ki sanatta, sporda ve diğer bazı uzmanlık alanlarında yetenekli çocukları çok erken yaşlarda keşfetmek faydalı oluyor, bilgisayar yazılımında da yetenekli çocukların erken yaşlarda tespiti ve yönlendirilmesi şart...

Bu çerçevede **Fatih Projesi** Türk öğrencilerin dijital dünyaya uyumu için dev bir adım niteliğinde. Milli Eğitim Bakanlığı'nı kutlamak gerekiyor. Ancak burada kalınmamalı ve yazılım eğitimlerine de ağırlık verilmeli. Böylece dijital geleceğimizi bizim gençlerimizin yazması sağlanmalı, başkalarının değil... Ayrıca konuya Fatih Projesi'nde olduğu gibi toptancı yaklaşmamak gerekiyor. Kaynaklar her çocuğa verilen akıllı tabletlere bölünmek yerine çok daha nitelikli yatırımlar en doğru kişilere yapılmalı, sınırlı kaynaklar daha etkili kullanılmalıdır. Başka bir deyişle, çocuklarımızı dijital çağ ile tanıştırma fikri iyi, ancak bunun uygulaması oldukça yetersiz ve yanıltıcı.

Bunlara ek olarak, biraz önce değindiğimiz üzere her çocuğu çok küçük yaşlarda bilgisayarın başına oturtmak onlara yarardan çok zarar da verebilir. Bu nedenle makine yatırımlarından çok öğretmenlerin eğitimi konusu daha fazla ön plana çıkmalı ve Fatih benzeri projelerimiz daha bir usta işi olmalıdır...

28 ŞUBAT ÜNİVERSİTELERİ¹⁰

28 Şubat günlerinde bir öğretim üyesinin küçük çocuğu ayağını yaralar. Henüz 3-4 yaşlarında olan çocuğun ayağını kanlar içinde gören anne komşuların da yardımıyla kocasının çalıştığı üniversitenin sağlık birimine koşar. Kucağında yaralı yavrusu, bayılmamak için kendisini zor tutan anneyi üniversitede bekleyen kötü bir sürpriz vardır... Doktorlar çocuğa bakamayacaklarını, çünkü velisinin başının açık olmadığını söyler. Bir yandan ayaktan kan akmaktadır, diğer taraftan saçın açık olup olamayacağı tartışması sürmektedir. En sonunda öğretim üyesi baba çocuğun velisi olarak gerekli belgeleri imzalarsa yaralı çocuğun tedavi olabileceği anlaşılır. Çünkü babanın başı açıktır (!) Böylece baba dersini yarım bırakır ve çocuğunun tedavisi mümkün olabilir.

Aynı günlerde yine bir üniversitemizde bir gece yarısı bir fakülteye birkaç kişi girer. İçeride bir süre dururlar, ancak hiçbir değerli eşyayı çalmaya tenezzül etmezler. Sabah okula gelenleri ise büyük bir sürpriz beklemektedir, erken gelenler **Atatürk** resimlerini yerlerde

parçalanmış halde bulurlar. Olay, tüm basın-yayın organlarına ‘Atatürk’e saldırı’ olarak yansıtılır... Bunun üzerine fakülte dekanı ve onlarca öğretim üyesi hakkında “şeriatçılık”tan ve **Atatürk’e** hakaretten soruşturma açılır. YÖK ve Rektörlük olayın üzerine çok sert bir şekilde gider, ancak gerçeği ortaya çıkarmak için değil, sözde saldırıdan fırsatla pek çok kişiyi görevden almak için... Dekan görevden alınır, öğretim üyelerine edilmedik eziyet bırakılmaz. Dekan hakkında açılan davada beraat eder, hatta kimi görgü tanıkları o gece fakülteye girenlerin bambaşka kişiler olduğunu dahi tespit eder... Fakat nafile, ne yapılsa boştur, maksat suçluyu bulmak değildir... Dekanla da, diğer onlarca kişiyle de uğraşılır durulur. Dekan Bey bu olaydan sonra fazla yaşamaz, aklanmasından kısa bir süre sonra Hakkın rahmetine kavuşur...

Tüm bu trajik olaylar yaşanırken bir başka öğretim üyesinin çocuğu çalıştığı üniversitenin kreşine gitmektedir. Sabah babası çocuğu kreşe bırakır, ancak akşam işi olduğu için çocuğu alma görevini anneden rica eder. Anne kreş dağılma saatine yakın üniversitenin yerleşke kapısında güvenlik tarafından durdurulur. Güvenlik anneye “başı kapalı olduğu için içeri giremeyeceğini” söyler... Bunun üzerine kreşe haber verilir ve küçük çocuk bir başkası yardımıyla kapıya kadar getirilir ve bir suçlu gibi kapıda bekletilen gözü yaşlı annesine teslim edilir...

Aynı üniversitede o günlerde idari memurlar düzenli olarak tüm fakülteleri ve yüksekokulları taramakta, ‘kim gerici, kim değil’ bunları fişlemektedir. Tutulan raporlar düzenli olarak, yasal bir görevmiş gibi her ay resmi bir yazıyla YÖK’e gönderilmektedir. Bu yazılar sonucunda pek çok can yanar. Kiminin ataması sudan bahnelerle yıllarca geciktirilir, yasal olmayan atama şekilleri icat edilir.

Örneğin normalde ancak 3 yıllığına atanabilen yardımcı doçentlerden bazıları birkaç aylığına atanır. Aynı koşulları taşıyan bazı araştırma görevlilerinin sözleşmeleri iptal edilirken, ‘temiz’ sayılanlar devletten maaş almaya devam ederler. İşlerine son verilen araştırma görevlilerinden bir tanesi yeni evlendiği eşinin karşısında öylesine mahcup olur ki bir süre sonra kahrından ölür. Sudan bahanelerle görevinden uzaklaştırılan yüzlerce öğretim elemanından bazıları arkadaşlarının aralarında topladığı yardımlarla bebeğine süt götürebilecek hale düşer. Uzun davalar sonunda işine dönenler olur, ancak bu süreçte aileler dağılır, sağlıklar yitirilir. İtibarlar ise yerlerde sürünür.

Bu üniversitelerde ikna komisyonları kurulur, başörtülü kızlar en önemli tehlike sayıldıkları için teker teker bu odalara alınırlar. İkna olmazlarsa önce haklarında soruşturma açılır, ardından eğitim hakları ellerinden alınır. Hemen her gün polis ve jandarma üniversite kapısındadır. Bazı rektörler için en önemli sorun başörtülü kızlardır ve onları durdurmak için düzenli olarak başvuru alan yol robocoplar ve zırhlı araçlardır.

Sözün özü 28 Şubat’ın en büyük kurbanı üniversitelerdi, tank paletleri her zaman olduğu gibi asıl Sincan sokaklarından değil bilin, aklın ve eğitimin üzerinden geçti... En kötüsü bu tür aşırılıklar rakip fikirleri radikalleşti ve birlikte yaşama kültürüne zarar verdi. Türkiye, 28 Şubat’ı ve üniversitelere neler yaptığını unutmamak zorundadır. Aynı şekilde 12 Eylül, 27 Mayıs gibi siyasi kırılmalarda yükseköğretim kurumlarının gördüğü zarar tespit edilmeli ve travmaları giderecek tedavi süreçleri geliştirilmelidir.

HANGİ MESLEĞİ SEÇMELİ?¹¹

Boeing şirketi araştırmış, önümüzdeki 20 yılın gözde mesleği pilotlukmuş. Şirketler büyüyormuş, yarım milyon pilot açığı varmış vs. vs. Dolayısıyla gazetelerimiz de üniversite adaylarımıza öneriyor: Pilot olun.

Benzeri önerileri bilgisayar programcılığı için, genetik bilimi için ya da diğer yıldızı yükselen popüler meslek dalları için de yapıyorlar. Dolayısıyla hayatlarının en kritik tercihlerinden birisini yapmaya hazırlanan yüzbinlerce gencin aklı karışıyor: Acaba pilot mu olsam, yoksa genetik bilimci mi? Hukuk mu yazsam, iktisatçı mı olsam?

Üniversiteli olmayı sadece meslek sahibi olmak ve para kazanmak olarak gördüğünüzde böylesine garip sorularla karşı karşıya kalabiliyorsunuz. Oysa ki **üniversite mezunu olmak sadece bir meslek sahibi olmak değildir.**

Üniversite Nedir?

Üniversitede evrensel değerler kazanılır, kişilik gelişir ve olgunlaşır... Üniversite mezunu hangi bölümde okursa okusun hayata ve

¹¹ 14 Temmuz 2012

mesleğine bakış açısı genişler. Olayları algılayışı, analiz edişi ve bu analizlere göre ortaya çıkardığı ürünler ve davranışlar üniversite eğitimi almamış kişilerden oldukça farklıdır ya da olmalıdır. Oysa bir mesleği üniversiteye gitmeden de öğrenebilirsiniz. Hatta pek çok insan el yordamıyla ilkokuldan sonra iş dünyasına atılıp mesleklerinde yükselebilir de. Ancak onlar için açığı kapatmak ve meslek sahibi olmanın ötesine geçebilmek eğer doğuştan bazı üstün özellikleri yok ise oldukça pahalıya ve uzun yıllara mal olabilir.

Üniversite mezunu, içine doğduğu ortamı aşarak **dünya vatan-daşı** haline gelen kişidir. Başka bir deyişle diplomasını eline alan mezun için iş ve hayat sahası sadece doğduğu ülke olmamalıdır. Eğer mezun, dünyanın her yerinde iş sahibi olabiliyor ve hayatını başka ülkelerde de kurabiliyor ise aldığı eğitim nitelikli ve gerçek anlamda bir üniversite eğitimidir.

Peki, bu durumda adaylar bir üniversiteden ne beklemelidirler?

Ne Beklemeli?

İlk beklenti onları bilgiye ve evrensel standartlara ulaştıracak araçlar açısından olmalıdır. Bu araçların başında ise birikimini öğrencileri ile paylaşmakta cimri olmayan, yetenekli ve gelişmelere açık öğretim elemanları gelir. Aslına bakarsanız iyi bir üniversite eğitimi büyük oranda iyi bir hoca ve iyi bir öğrenciden ibarettir.

Üniversite seçerken ikinci olarak üniversitelerin bilgi kaynaklarına kolay ulaşım imkânları (kütüphane, veri tabanları, internet, diğer bilişim olanakları vs.) göz önünde bulundurulmalıdır. Günümüz şartlarında kitapsız, bilgisayarsız, internetsiz vs. üniversite olmaz. Yazmayı düşündüğünüz üniversitenin kütüphanesi kaç yüz bin kiptan oluşuyor, öğrenci başına kaç bilgisayar düşüyor gibi kriterler iyi üniversitenin ipuçlarını da verir.

Dördüncüsü üniversitelerin yabancı dil öğretme ve geliştirme altyapıları hayati önemdedir. Günümüzde İngilizce bilgisi olmayan bir üniversite mezununun başarı şansı çok azdır.

Bakmanız gereken beşinci kriter, seçeceğiniz üniversitenin eğitimde uygulamaya ne kadar önem verdiğidir. Üniversite eğitimi sadece kitaplar üzerinden verilemez. Hayattan kopuk üniversite eğitimi sizi iş hayatınızda her şeye yeniden başlamak zorunda bırakabilir.

Bu kriterlere öğretim teknik ve teknolojilerini takip, bulunduğu şehir gibi birçok yeni madde de eklenebilir. Ancak aslolan üniversitelerin sadece meslek sahibi yapmadığını bilmektir. Ve elbette seçtiğiniz dalı sevmek de olmazsa olmaz bir şarttır. Eğer ideal bir üniversite eğitimi severek aldıysanız hangi bölümden mezun olduğunuzun çok da bir önemi yoktur. Bu durumda siz işi değil, iş sizi kovalar.

II. BÖLÜM

GÜNCEL SORUNLARLA EĞİTİM SİSTEMİMİZ

OKUMA DÜŞMANI OKULLAR¹²

O **kullar** açılalı neredeyse 1,5 ay oldu. 4+4+4 sistemi nedeniyle bu yıl birinci sınıflar okuma-yazmaya ikinci dönem geçeceklermiş. Anlayacağınız henüz hiçbir sınıfta bir tek harf bile öğretilmiyor. Öğrenciler çizgiler çiziyor, resimler yapıyor, okumaya-yazmaya hazırlanıyor. Fakat verilen ödevlere bakıyorum da, öğrenciler daha okuma-yazmaya geçmeden test çözmeye başlıyorlar. Yani henüz ‘**a**’ harfini öğrenmeden ‘**a**’ şıkkını, ‘**b**’ şıkkını öğreniyorlar.

Test daha hızlı olmayı gerektiriyor. Birkaç saniye içinde hangi şık doğru cevabı içeriyor, bilmek zorundasınız. Yarış ilk yıldan itibaren başlıyor. Çocuklar bilgili ve hızlı olmak zorundalar. Vakit kaybetmemeliler, hedefe doğru hızlı koşmalılar. Çünkü eğitimin her aşamasında sınav var. Ortaokul için, lise için, üniversite için ve sonrasında iş için durmaksızın çalışmalılar.

Keyfini Aldığınızı Sizindir

İrlandalı ödüllü yazar ve senarist **Frank Cottrell Boyce** ise böyle düşünüyor... **Boyce**, yapay bir hedef için, yani salt başarılı olmak

için teste dayalı bir eğitimin öğrencileri başarılı değil, başarısız yaptığını söylüyor. Aynı zamanda **Liverpool Hope Üniversitesi**'nde profesör olan **Boyce**, öğrenmede ve hayatta başarının sırrını **“keyif alarak okumak”** olarak tanımlıyor. *“Eğer öğrenirken keyif alıyorsanız o ömür boyu sizinle kalır”* diyor.¹³

Aslında **Boyce**'un teorisini bizler üniversitelerimizde her gün test ediyoruz ve ne kadar haklı olduğunu görebiliyoruz. Üniversitelere çok sayıda testi başararak ve hatırı sayılır puanlarla gelen öğrencilerin en temel edebi ve felsefi metinlerden dahi haberdar olması biz öğretim üyelerini şaşırtıyor.

Bırakınız fen bilimlerindeki öğrencileri **Felsefe, Uluslararası İlişkiler** ve **Tarih** gibi bölümleri kazanan öğrencilerin dahi okuma alışkanlığı inanılmayacak derecede düşük. Konuları teste dönük olmak kaydıyla çabuk öğreniyorlar, ancak hem çabuk unutuyorlar, hem de kavramlar arasında yeterince yaratıcı (*creative*) bağlantılar kuramıyorlar. Sosyal bilimlerin en temel kavramlarından bile habersiz bu gençler önlerine test koyduğunuzda ise adeta bir bilgisayar gibi davranıyorlar.

Test-Beyinli Öğretmenler

İşin kötü tarafı, yakın bir zamana kadar sadece öğrenciler böyle iken, hastalık artık öğretmenlere de sıçradı. **Test-beyinli öğrenciler** mezun oldular ve **test-beyinli öğretmenlere** dönüştüler. Anlayacağınız yangın tüm eğitim sistemini sarıyor ve yakında eğitimin her kademesinde okuduğundan zevk almayan, sadece önüne konulan testleri en kısa zamanda bitirmeye göre programlanmış kişiler belirecek.

¹³ 'Frank Cottrell Boyce: Schools Risk Putting Children off Reading Forever', *The Guardian*, 26 October 2012.

Elbette **test de önemli bir eğitim aracı**. Ancak test eğitimin tamamı haline getirildiğinde yararının ötesinde zararlar veriyor.

Ailelerin başarı kaygısını anlamak da kolay. Ancak etrafımıza baktığımızda **gerçek anlamda başarılı kişilerin test sisteminin ürünü olmadığını, asıl başarının eğitiminden keyif almış kişiler arasından çıktığını görebiliyoruz**.

Keyif ile hedef ve disiplin arasında iyi bir denge kurmamız gerekiyor. Bunun için öğretmen ve eğitim sistemini düzenleyenlere önemli roller düşüyor. Çocukların eğitimlerinden keyif almasında anahtar aktörlerden biri de aileler. Aileler çocuklarını “*daha çok test çöz, ödevlerini yap*” sözleriyle sonu gelmez bir baskı altına almak yerine, örneğin birlikte okuma ve öğrenme saatleri düzenleyebilirler.

Üniversite reformu dendiğinde hemen akla YÖK'ün kaldırılması/değiştirilmesi ve rektörlerin nasıl atanacağı konusu geliyor. Özellikle rektörlerin kim tarafından ve nasıl atanacağı sanki en önemli konuymuş gibi gündemden bir türlü düşmüyor. Oysa ki rektörü Cumhurbaşkanının veya YÖK'ün ataması, ya da mütevelli heyetinin kurulması tek başına çare değil. Nihayetinde **hangi kurulu kurarsanız kurun, o kişiler de Türkiye gerçeğinin bir parçası olacaktır**. Siyasallaşma ve keyfilik suçlamaları bu kez de mütevelli heyetlerine yapılacaktır. Ayrıca vakıf üniversitelerimizde gördüğümüz mütevelli örneklerinin önemli bir kısmı çok başarısız örneklerdir.

Üniversite reformu dendiğinde artık işin bürokrasisini konuşmaktan çok, özünü konuşmamız gerekiyor. Doğru hedefleri belirleyebilirsek, doğru yöntemler bunları takip edecektir. Doğru hedefler ise **daha iyi bilim** ve **daha iyi eğitimidir**. Bunun da kıstasları az çok bellidir. Yani rektörü, dekanı vs. kimin belirleyeceğinden ziyade, rektörlerin ve üniversitelerin başarılarını

düzenli olarak ölçmemiz gerekiyor. Mevcut sistemde üniversitelerin başarılarını ölçen ideal bir sistem kurulabilmiş değil. 12 Eylül sisteminde yapılan ufak tefek değişiklikler kurumların başarısını ölçmekten ziyade kurumları kontrol etmek üzerine kurulmuştur. Ne yazık ki son 10 yıldır da bu anlayış değişmemiş, “üniversiteler ve YÖK bizim olduktan sonra sorun yok” yanlışı derinleştirilerek sürdürülmüştür. Oysa hastalıklı yapı sizin olsa ne olur, bir başkasının olsa ne olur?

Başka bir deyişle, kim rektör olursa olsun, kim YÖK başkanı olursa olsun, elimizde tüm üniversitelere uygulayabileceğimiz objektif ve bilimsel bir kriterler manzumesi olması gerekir:

Bir üniversitede öğretim elemanı başına kaç öğrenci düşmektedir? Kütüphanesinde öğrenci başına kaç kitap vardır? Mezunları iş bulabilmekte midir? Öğrenci başına düşen nitelikli laboratuvar alanı kaç metre karedir? Örneğin biyoloji bölümünde öğrenci başına kaç mikroskop düşmektedir? Bilimsel yayınları ve patentlerinde nicel ve nitel bir artış olmakta mıdır? İnterneti hangi etkinlikte kullanmaktadır, örneğin o yıl internet kullanımı kaç TB artmıştır? Öğrenci başına kaç metrekaare spor alanı düşmektedir? Öğretim elemanları öğrencilerine ne kadar zaman ayırabilmektedir?...

Kriterler listesini uzatabiliriz. Benim şimdiden aklıma yüzlerce kullanılabilir başarı kriteri geliyor. Ancak **bu listenin öğretimi ve bilimselliği ayrı ayrı ölçmesi gerekir**. Yani 10 bin meslek yüksekokulu öğrencisi olan çevre üniversiteleriyle sıfır meslek yüksekokulu öğrencisi olan büyükşehir üniversitelerini sadece uluslararası makale kriteriyle ölçerseniz o da olmaz.

Demem o ki rektörü nasıl atayacağımızdan ziyade görev süresi boyunca onu yukarıda saydığımız kriterler çerçevesinde denetlememiz gerekiyor. Somut başarı ve başarısızlık kriterleri çerçevesinde

üniversitelerin ve yöneticilerinin sistem tarafından ödüllendirilmesi de şart.

Reformlar çerçevesinde atılması gereken bir diğer adım da rektörlerin özellikle bütçe yetkilerini fakülteler arasında dengeli bir şekilde dağıtmak, bu hususta keyfi dağılımları önlemek. Ama bunun da üniversiteleri yönetilemez hale getirmeyecek bir kıvamını bulmak gerekiyor. Kadrolar konusunda ise üniversite yönetimlerine tıpkı ABD’de olduğu gibi kendi kadrolarını kurma özgürlüğünün verilmesi şart. Bugün üniversiteler hem idari hem de akademik kadrolarını seçememektedir. Haliyle kendi kadrolarını seçemeyen ve denetleyemeyen üniversiteleri denetlemek de imkânsız hale gelmektedir. Oysa ki ülkemizdeki üniversite sayısı üniversitelerimizi bu hususta serbest bırakabilecek bir derinliğe ulaşmış durumdadır.

En önemlisi **akademik özerkliğin yeniden kazandırılması** olmalıdır. Sistem yöneticileri kontrol etmekten ziyade eylemlerini ve politikalarını objektif kriterlerle denetlemelidir. En önemli denetim ise piyasaya bırakılmalıdır. Özerklik açısından konuya baktığımızda yükseköğretimin son 10 yıl içinde beklenenin aksine merkeze daha bağımlı hale geldiğini üzülererek görüyoruz. Eğer eğitim ve bilim kurumları kararlarını akademik nedenlerle alamazlarsa kısa sürede eğitim ve bilim kurumu olma özelliklerini kaybederler. Nitekim sayı artmasına rağmen olan da az çok budur.

EĞİTİMDE KAMERA OLMALI MI?¹⁵

Teknolojideki yenilikler okulları da değiştiriyor. Her geçen gün yeni bir teknolojik gelişme eğitim hayatımıza giriyor. **Kameralar** da bunlardan biri.

Bugün ABD ve Avrupa’da pek çok okul, bahçelerinden giriş kapılarına, hatta sınıflarına kadar kameralarla donatılmış durumda. Kameraların okullarda kullanılmaya başlanması daha çok **güvenlik** gerekçeleriyle oldu. İlk başta kıymetli ders araçlarının (örneğin bilgisayarlar) çalınmasını önlemek amacıyla yerleştirilen kameralar, ardından **öğrenci kavgalarını** ve **öğretmen istismarlarını** engellemede önemli bir araç oldu.

İngiltere’nin sorunlu mahallerindeki güvenlik kamerası deneyimleri kameranın öğrenci davranışlarını etkilediğini, saldırgan öğrencilerin davranışlarında önemli iyileşmeler sağladığını kanıtladı. Bazı okullarda kamera ile birlikte başarının % 300 arttığı gözlemlendi. Buna rağmen eğitim camiası kameralı eğitim konusunda ikiye bölünmüş durumda.

Özel Hayat mı?

Karşı çıkanlara göre kamera, yani izlenme kişilerin, özellikle de öğrencilerin özel hayatına müdahale anlamına geliyor. Ancak memnun olanlara göre özel hayat gerekçesi anlamsız, çünkü **okullar insanların özel yaşam alanları değil, kamusal alanlardır**, öğretmenler de, öğrenciler de okullarda utanılacak veya başkalarının görmesini istemedikleri işler yapmamalıdır.

Bu konudaki bir diğer savunma ise okulların, milyonlarca kamera ile izlenen sokaklardan daha özel bir yer olmadığı yönündedir. Örneğin **İngiltere'de 4 milyondan fazla kamera olduğu tahmin edilmektedir**. Sıradan bir İngiliz sokağa çıktığında en az 300 kez görüntülenmektedir. Bu durumda okullarda kameralara karşı çıkmak zorlaşmaktadır. Zaten tartışmalara rağmen **İngiltere'de lise ve üniversitelerde 100 binden fazla kamera olduğu tahmin edilmektedir**.

Üniversitelere de Kamera

Öğrenciler tarafından gerçekleştirilen silahlı saldırıların büyük bir sorun olduğu ABD'de kameraların yanına mikrofon koyma ve dijital kameralarla yüz tanıma özellikleri de yaygın olarak kullanılmaya başlanmış durumda. Başka bir deyişle dijital kameralar yüz tanıma sistemi sayesinde bir öğrencinin o gün derse gelip gelmediğini dahi kolayca kayıt altına alabiliyor ve anında ilgili birimleri (örneğin veliyi ve idareyi) bilgilendirebiliyor.

ABD üniversiteleri ise eskiden beri koridorlarında, giriş-çıkış kapılarında ve diğer ortak kullanım alanlarında kapalı devre izleme sistemlerinden yoğun bir şekilde yararlanıyordu. Şimdilerde ise bazı üniversiteler sınıflarda da kamera kullanımına geçmiş durumda.

Özel hayat tartışmaları elbette ABD’de de yaygın bir şekilde sürüyor. Diğer taraftan her gün binlerce kamera okullara takılmaya devam ediyor.

Şiddeti Önler mi?

Söz konusu sistemler Türkiye’de de yararlı olabilir. Özellikle ilköğretimde öğretmen şiddeti ve arkadaş baskısı medyada yeterince yer almasa da aileler için bir sır değil. **Toplumdaki yaygın şiddetin belki de temelleri ilkokul sıralarında atılıyor.** Bağırın, çağırın, tehdit eden, hatta şiddet uygulayan öğretmenler yarının şiddet uygulayan anne-babalarını yetiştiriyorlar. Kamera elbette tek başına çare olamaz, ancak diğer ülke tecrübelerinden yararlanmak gerektiği de ortada.

ARPA EKTİN DE BUĞDAY MI ÇIKTI¹⁶

İslam âleminin hali perişan. Manzaraya değil Müslümanlar, insan olan herkes ağlar. Afganistan, Pakistan, Suriye, Filistin, Irak, Sudan, Somali veya Sincan (Çin) dediğimizde detaya bile gerek yok, insanın içini sadece **acıma duygusu** kaplıyor. Halkı Müslüman ülkelerin tamamına yakını fakirlikle, cahillikle, bağnazlıkla, fitneyle, işgalle ve ayrımcılıkla boğuşuyor. Üstelik birçoğunda katil ve zâlim yine Müslüman hükümdarlar. Örneğin Özbekistan, işgal altında olsaydı Özbek Müslümanlar bu kadar zulüm ile karşılaşmazdı belki de. Ne acı, ne ibret verici bir tablo.

Şuursuzluk ve Zayıflık

Müslümanların en büyük sorunu **şuursuzluk**. Ne oldukları ve mevcut durumdan nasıl çıkacakları konusunda sağlıklı tespitleri ve onları harekete geçirecek birlik ve beraberlikleri yok. Hal böyle olunca dış müdahaleler kolaylaşıyor. Bu halklar kolayca Batı'nın ve diğer güçlerin oyuncağı haline gelebiliyorlar.

Nitekim pek çoğunda yönetimde halkın gerçek temsilcileri yok. Dış aktörler, kendi işbirlikçileri ile yönetimi bazen doğrudan, bazen de dolaylı olarak şekillendiriyor. Bunu yapamadıkları zaman ise toplumdaki fay hatlarını istismar ederek insanları birbirlerine düşürüyorlar.

Meseleye böyle baktığınızda Müslüman halkların çocuk gibi olduğunu, hatta ondan bile daha az olgun olduğunu görüyorsunuz. **Öylesine zayıflar ki böylesine bir tablo her türlü felaketi ve dış yönlendirmeyi adeta davet ediyor.**

İç ve dış komploları kabul etmemek imkânsız. Müslüman coğrafya her türlü operasyona uğruyor. Ancak yine de suçu dış güçlere, içerideki hainlere veya kadere atarak yapılması gerekenlerden kaçmak da mümkün değil. Şeytan yapacağını yapacak, ama yaşadıklarımız büyük oranda bizim kabahatlerimizin ve eksikliklerimizin doğal bir sonucu. **Dışarıdan operasyon yiyorsak da bizim kabahatimiz, derin devlet denen hastalıktan bir türlü kurtulamadıysak da bizim suçumuz.**

Elde Ettiğin Yaptığındır

Bu noktada, yani mevcut sorunlardan kurtulmak için ne yapmamız gerektiği hususunda sözü **Hz. Mevlânâ**'nın nefis tespit ve önerilerine bırakmak isterim:

“Yiğidim! Kadere az bahane bul, nasıl oluyor da suçunu başkalarına yüklüyorsun? Kendini araştı, kendi suçunu gör!”

Gündüz vakti çalışıyorsun da, akşam ücretini başkası mı alıyor? Neye çalıştın da zararını ya da faydasını görmedin? Ne etkin de zamanı gelince onu devşirmedin? Sen de bilir, anlarsın ki elde ettiğin şey, yaptığının karşılığıdır. Yoksa âdil olan Allah'ın takdiri, insana yaptığına uygun olmayan cezayı nasıl olur da verir? Hâkim bile bunu seçer,

bu çeşit hareket ederken bu hâkimlerin en doğru ve adaletli hüküm vereni olan Allah, nasıl hükmeder?

Düşün artık. Arpa ektin mi, arpadan başka bir şey bitmez. Borcu sen verdin, kimden rehin istiyorsun ki? Suçunu başkasına yükleme. Aklını yaptığın işin cezasına ver, kulağını o yana aç. Suçu kendine bul, tohumu sen ektin.

Allah'ın mücazâtıyla, adaletiyle uzlaş. Zahmetin sebebi kötülük etmektir. Kötülüğü yaptığın işlerde gör, talihimden deme. Her şeyi bahttan, talihten bilmek insanı şaşı eder. Köpeği samanlıkta uyutur, tembel bir hâle sokar.

Civanım kendi nefsini suçlu bul da adaletin verdiği cezayı az kına. Ercesine tövbe et, yola baş koy. 'Kim zerre kadar iyilik yahut kötülük etse, mükâfat ve mücâzâtını görür'. (VI, 413, 415, 417-418, 423-431 Aktrn: Karaköse, ss. 243-244)

EĞİTİMDE ÖZEL SEKTÖRÜN PAYI ARTMAK ZORUNDA¹⁷

Türkiye'nin en büyük sorunu hâlâ **eğitim, eğitim** ve yine **eğitim**. Her meselenin çözümü de yine eğitimden geçiyor... Türkiye'nin eğitimde bugüne kadar aldığı mesafe elbette azımsanamaz. Eğer bugün dünyanın en büyük 20 ekonomisinden biriysek, yükselişe geçmiş bir ülke ile karşı karşıyaysak, bunu eğitime verdiğimiz öneme borçluyuz.

Toplumun her kesimi dikey yükselişin ancak eğitimden geçtiğini biliyor. En fakir aileler bile dışından tırnağından arttırdığı paralar ile çocuklarını okutmaya çalışıyor. Herkesin derdi kendisinden daha iyi koşullarda yaşayacak bir nesil yetiştirebilmek..

Şimdiki Hükümet de bunun farkında ve 2002'den bu yana eğitime ayrılan kaynak ciddi miktarda arttı. Buna karşın sorunlarımız istediğimiz oranda azalmadı. Devlet daha çok okul yapıyor, belki daha çok öğretmen alıyor. Hatta pek çok alanda yatırımlar Cumhuriyet tarihinin toplam rakamlarından bile daha yüksek olabilir, ama sorunlar yığılmaya devam ediyor... Bunun bir nedeni **yılların**

ihmali, diğer bir neden ise yatırımlardan hızlı büyüyen eğitime yatırım ihtiyacı...

En sık bakan değişen bakanlıklardan biri de Milli Eğitim. Her gelen bakan mutlaka iyi niyetle, sistemi kökten değiştirmenin yollarını arıyor, yeni sistemler icat etmeye çalışıyor. Dediğim gibi, samimiyetlerinden kuşum yok, ancak hepsi de önceki bakanların yaptığı bir hata ile işe başlıyor: O hata ise **sorunu devlet kaynaklarıyla ve bir devlet sorunu olarak görerek çözmeye çalışmak**. Oysa ki **devletin hantallığı ve bürokratik mantalitesi ile hangi sistemi getirirseniz getirin eğitimde başarılı olamazsınız**.

Gelişmiş ülkelerde özel okulların eğitimdeki oranı % 25 civarında. OECD ortalaması % 16'yı aşıyor. ABD'de oran % 12'ye yaklaşıyor. Rusya'da ise okulların % 10'u özel statüde. Türkiye'de ise özel okulların oranı % 2'nin birazcık üzerinde. Yani **eğitimin neredeyse % 100'ünü devletin sırtına yüklemiş durumdayız**. Geleceğimizin teminatı olan bir sektör bürokrasinin hantal ve tutucu zihniyetine emanet.

Milli Eğitim bakanlarımızın en önemli misyonu eğitimi devletten alıp millete vermek olmalıdır. Bu hem maddi anlamda bir gerekliliktir, hem de eğitim sistemimizin büyümesi, esneklik kazanması ve güçlenmesi için şarttır. Eğer Sayın **Avcı** eğitimde özel kurumların payını büyütmez ise o da günün sonunda daha önceki bakanlarımız gibi pek çok eleştiri ile başbaşa kalacaktır.

Örneğin **atama bekleyen öğretmenler sorunu**. Devlet bu hızla her yıl ne kadar öğretmen ataması yaparsa yapsın, sorun dağ gibi büyüyüp gidecektir. Oysa ki **özel okulların oranını % 2'den % 4'e çıkarabilirsek 50 binden fazla yeni öğretmene ihtiyaç olacaktır**.

Oranı Rusya'nın seviyesine, yani % 10'a çıkardığımızda ise **iş bulacağımız yeni öğretmen sayımız bir anda 1,5 milyonu aşacaktır.** Başka bir deyişle atama bekleyen her mezun, öğretmen olacağı gibi, yeni mezunlara da ihtiyaç duyulacaktır.

Aynı şekilde devletin imkânları ile yapılan okullarda sınıf mevcutları bir türlü 30'un altına inememektedir. Özellerde ise bir öğretmene 8,2 öğrenci düşmektedir.

Bir hususu çok iyi anlamamız gerekiyor, **'özel okul' dediğimiz yerler milletin kurumlarıdır ve özel okullar da kamu hizmeti veren yerlerdir.** Devletin bu okullara sahip çıkması hem kendi yükünü maddi ve manevi yönden azaltacaktır, hem de eğitim kalitemizde kaydadeğer bir artış meydana gelecektir.

Şu an devletimizin özel eğitim kurumlarına desteği son derece sınırlıdır ve diğer sektörlerle teşvik mantığı ile aynı mantıktadır. Bu anlayışın değişmesi ve desteklerin radikal bir şekilde artması şarttır.

EĞİTİMDE ÇARE İŞİ MİLLETE BIRAKMAK¹⁸

Eğer devlet bir okul yapmak isterse önce arsayı bulmak zorunda... Ardından inşaat masrafları geliyor. İhale kanunları nedeniyle devlet eliyle paranın tam karşılığı bir okul inşaatını çıkarabilmek zor. İnşaat bitince içinin tefrişi ise büyük masraf... Hakkıyla bir okul yapmak isterseniz neredeyse inşaata verdiğiniz para kadar sıraya, masaya, tahtaya vs. de para vermeniz gerekiyor.

Masraflar bununla da kalmıyor, su, elektrik, gaz vs. bağlatılması ve ardından bunların her ay oluşturduğu masraflar da cabası. Sonra okula bir müdür, iki yardımcı ve çok sayıda öğretmen gerek. En az iki temizlikçi, bir güvenlikçi ve bir teknik eleman da ihtiyaçlar arasında. Öğrenciler geldiğinde dağıtacağınız kitaplar ise devletin hediyesi. Yani o da büyük bir harcama kalemi.

Kısacası, eğer devlet bir okul yapmaya kalkarsa, her açtığı okul bütçeye açılan bir delik demek.

Peki, devlet değil de milletin kendisi, yani özel sektör bir okul yaparsa tablo nasıl oluyor, bir de ona bakalım isterseniz.

Okul yapmak isteyen şirket, arsayı kendisi satın alıyor. Arsayı alırken vergisini, harcını vs. devlete peşin olarak ödüyor. Cebinden inşaata başlıyor. İnşaat esnasında birçok kişiye istihdam sağlıyor, onların da masraflarını ödüyor, sigortalarını yatırıyor. İnşaat malzemelerinin hepsinin vergilerini peşin olarak ödüyor. İnşaat bitiyor, okulun tefrişini en iyi malzemeden ve yine cebinden yapıyor. KDV'si, ÖTV'si, harcı, pulu her bir ödemesini kendi bütçesinden gerçekleştiriyor.

Okula müdürü, yardımcılarını ve öğretmenleri en iyisinden buluyor. Maaşlarını ve sigortasını yine cebinden ödüyor, devlete bir kuruş bile yük olmuyor. Devlete yük olmak ne kelime, kâr ederse gelirinden vergi bile ödüyor. Öğrenciler okula başlayınca kitapları devletten değil. Kitap paralarını veliler, devlete hiç yük olmadan ve sızlanmadan kendileri alıyor.

Bunlardan çok daha önemlisi devlete bir gram yük olmayan, aksine ödediği vergiler ve harçlar büyük paralar kazandıran özel okullarda eğitim kalitesi devlet okullarının en az birkaç misli yukarılara çıkıyor. Özel okullarda sınıflar ideal öğrenci sayısına sahip, öğretmenler öğrenci ile genelde daha fazla ilgili. Doğal olarak bu durum sınav sonuçlarına da yansıyor, özel okullar sınavlarda en önde yer alıyor.

Devlet okullarında ise tüm masraflar devlet tarafından karşılanıyor olmasına rağmen hizmetler genelde aksıyor, sınıflar kalabalıklaşıyor, hem veliler, hem de öğretmenler sürekli olarak devleti eleştiriyor, başarısızlığı devletin eksiklerine bağlıyor.

Ülkemizde özel okulların Milli Eğitimdeki payı %2'den birazcık fazla. Bu oran Batı dünyasında % 15'in üzerinde. İşin aslına bakarsanız Batı'da, devlet okullarında bile mantık daha çok özel

okullardaki gibi işliyor. Üniversitelere bakarsanız oran çok daha yüksek. Örneğin ABD’de özel üniversitelerin oranı % 20’den fazla. Üstelik en iyi Amerikan üniversiteleri de özeller arasında: Yale, Princeton, Columbia ve Harvard gibi.

Sözün özü, Milli Eğitimde ne kadar radikal reform yaparsak yapalım, ne kadar çok bütçe ayırırsak ayıralım bürokrasi mantığıyla bu konuda istediğimiz süratte yol almamız imkânsız. Daha önce de belirttiğimiz gibi, devlet eğitimde millete daha çok güvenmeli ve özel okulların sistemdeki payını en az % 20’lere çıkarmalı. Bu ise özel okulları sadece zengin çocukları için yerler olmaktan çıkaracak önlemlerle mümkün olabilir. Başka bir deyişle, vergiden muafiyetler ve doğrudan destekler özel okulları çok daha kolay ulaşılabilir ve yaygın okullar haline getirebilir.

DERSHANENİN ÜNİVERSİTE BOYUTU¹⁹

Dershane ve özel kurs tartışmalarında en çok **liselerin eğitim kalitesi** konuşuldu... Her iki görüşten olanlar da liseler daha kalitesi olursa, dershanelere ihtiyaç kalmayacağı varsayımı ile hareket ediyor... Oysa ki **asıl sorun liselerin kalitesi değil, üniversitelerin yetersiz kontenjan sayıları ve kalitesizliği.**

2 milyona yakın öğrenci, üniversitelerin önünde adeta yığılıyor, fakat nitelikli bölüm kontenjanı sayısı 40-50 bin civarında... Açık Öğretim programlarını ve mezuniyet sonrasında büyük istihdam sorunu yaşayan, tercih edilmeyen bölümleri, hatta sınavsız öğrenci alan meslek yüksekokullarını eklediğinizde bile **üniversitelere yerleşebilen öğrenci sayısı 700 bini bulmuyor.**

Başka bir deyişle, **liselerdeki kaliteyi arttırmak üniversite öncesindeki sıkışmayı ortadan kaldırmaz, tam tersine daha da yoğun bir hale getirir.** Bugün gerçek anlamda rekabet, sadece 100 bin öğrenci arasında yaşanıyor ise, kalite artışına paralel olarak rekabet daha fazla öğrenci arasında ve kıran kırana gerçekleşir...

Bir analogi ile derdimizi anlatacak olur isek, lise sondaki öğrenciler 20 şeritli bir otobandan yarım şeride düşen bir yola girmeye çalışsan arabalara benziyorlar... Yarım şerit 20 şeridi kaldırmaz. Bunu bilmek için âlim olmaya gerek yok...

Diyeceğim o ki, dershaneleri ve liselerdeki kaliteyi tartışmak iyidir, ama asıl sorumuz “bu dershaneler ve özel kurslar neden var” sorusu ise asıl odaklanmamız gereken yer üniversitelerdir.

Üniversiteler

Üniversitelerde kontenjanların artması şart. Bunun için ise daha fazla yer, altyapı ve eğitmen gerekiyor. **Hükümet son 10 yılda üniversitelere büyük yatırım yaptı**, ancak yatırımların ne kadar yeterli olduğu, ne kadar doğru yerlere harcandığı tartışma konusu. Örneğin öğretim elemanı sayısının istenen hızda artmadığını, ihtiyacın çok altında kaldığını hepimiz biliyoruz.

Üniversitelerde eğitmen sayısını arttırmak da tek başına yeterli olmuyor... Kültürel ve sosyal altyapısı hazır olmayan şehirler, yetersiz yurt kapasitesi ve diğer eksiklikler hızlı kontenjan artışlarını sosyal, iktisadi ve ahlaki sorunlar olarak karşımıza çıkarıyor...

Üniversite kontenjanlarının arttırılması için sadece nicelik kısımdır... **Eğer açılan bölümler nitelikli olmaz ise veya sokakta bir karşılıkları bulunmaz ise öğrenciler o kontenjanları boş bırakıyorlar.** Örneğin, **Su Ürünleri** ve **Ziraat Fakülteleri** bu durumda... **Jeoloji, Jeofizik, Fizik, Kimya** ve **Biyoloji** bölümleri de nispeten boş bölümler arasında... İşletme ve diğer bazı bölümlere ilgi ise hızla düşüşte...

Başka bir deyişle, öğrenci üniversite sınavını kazanamayacağını bilse de bu bölümleri yazmıyor. Örneğin 2013 yılında yaklaşık 120 bin öğrenci dışarıda kalmayı göze alarak boş kalan bölümleri

yazmadı... Diğer taraftan **Tıp, Hukuk, Hemşirelik** gibi çok popüler ve istihdam sorunu yaşamayan bazı bölümler de var. Bu bölümlerin sayısının ve kontenjanlarının, kalite düşürülmeden arttırılması gerekiyor.

Bir de popüler üniversiteler var. **İTÜ, Boğaziçi, ODTÜ, Koç, Bilkent, Sabancı** ve **Ege** gibi. Bu okulların tercih edilmelerinin pek çok nedeni var, ancak yabancı dil en önemli sebeplerden biri. Diğer taraftan doğu illerinde açılan üniversitelerde pek çok kontenjan boş kalıyor. Kontenjanlar dolsa bile mezunlar iş sorunu yaşıyor...

Hal böyle olunca lise sonda rekabet her geçen gün kızışıyor. En iyi okulların mezunları bile derslane türü hazırlık kurslarına yönlendiriliyor. Demem o ki, siz iyi liselerin sayısını arttıırırsanız hazırlık kurslarının sayısını azaltamazsınız, tam tersine daha da arttırırsınız. Daha bilinçli ve daha iyi eğitim almış öğrenci, çok az sayıda yer için daha fazla yarışır. Bu nedenle eğitimde sadece bir yeri düzeltmek diye bir mantık yoktur. Sisteme toptan bakılması, nicelik ve nitelik sorunlarının birlikte ele alınması gerekir.

HZ. İBRAHİM VE HZ. İSMAİL’İN NESLİ²⁰

Allah’a yaklaşmak için kurban kesmek neredeyse insanlık tarihi kadar eski bir ibadettir. İlk insan Hz. Adem’in çocukları **Habil** ile **Kabil** örneğin Allah’a kurban sunmuşlardır. İslam dininde ‘kurban’ olarak bildiğimiz kavram ise daha çok **Hz. İbrahim**’in oğlu **İsmail**’i kurban etmesine dayandırılıyor.

İbrahim Peygamber, eğer bir oğlu olur ise onu Allah için kurban edeceğini söyler. Dileği yerine gelince ve çocuk yeterince büyüyünce rüyasında verdiği sözünü yerine getirmesi istenir. **Hz. İbrahim**, sözünde durup, oğlunu kurban etmek ister. **İbrahim**’in oğlu ile konuşması dinler tarihinin en trajik sahnelerinden biridir:

“(Oğlu) yanında koşma çağına gelince: ‘Yavrum, ben seni rüyamda boğazladığımı görüyorum. Artık bak ne düşünürsün?’ dedi. ‘Babacığım sana ne emrediliyorsa yap. Beni inşaallah sabredenlerden bulacaksın’ dedi. Ne zaman ki ikisi de bu şekilde teslim oldular, (İbrahim) onu tuttu şakağı üzerine yıktı.” (Saffat: 102-103)

Hem babanın, hem de oğlunun teslim oluşu Allah nazarında mükâfatlandırılır ve **Hz. İbrahim**’e bir koç gönderilerek oğlu yerine koçu kurban etmesi istenir.

“Ve ona şöyle seslendik: ‘Ey İbrahim rüyaya gerçekten sadakat gösterdin, işte Biz güzel davrananları böyle mükâfatlandırırız.’ ‘Şüphesiz ki bu apaçık ve kesin bir imtihandı’ dedik. Ve ona büyük bir kurbanlık fıdye verdik.” (Saffat, 104-107)

Kınalı Hasan

İbrahim’in bir baba olarak fedakârlığı, oğlunu dahi kurban edecek kadar büyük bir imanla Yaradan’ına teslim olması, aynı şekilde **İsmail**’in çocuk olmasına rağmen gösterdiği sabır ve teslimiyet beni her zaman şaşırtmıştır ve *“acaba başka bir kul da bunları yapabilir miydi?”* dedirtmiştir.

İlk başlarda **Hz. İbrahim** ve **Hz. İsmail** dışında hiçbir kula nasip olmayacağını düşündüğüm bu sabır ve imanın bir benzerini kendi tarihimizde gördüğümde ise gerçekten çok şaşırdım: Bu hikaye Çanakkale’de şehit olan **Yozgatlı Hasan**’ın hikayesidir

Daha bıyıkları terlememiş bu delikanlının başındaki kına Çanakkale Savaşları’nda komutanının dikkatini çekmiştir ve **Hasan**’a bunun manasının ne olduğunu sorar. **Hasan** utanır ve *“Komutanım, buraya geleceğim vakit anam yakıtı bu kınayı. Ben de niye diye sordum”* der.

Hasan annesine mektup yazar, iki ay sonra gelir cevap. Ancak mektubu önce komutanı okur. Şöyle demektedir anne:

*“Yavrum, Hasanım, Kınalı Kuzum, mektubun geldi, sanki dünyalar benim oldu. Kumandanını pek sevmişsin, ne güzel! O senin babanın yarısıdır. Sakın ola yavrum kumandanının emrinden çıkma, önünden aykırı geçme... Kumandanın saçındaki kınayı sormuş. Bunda bilmeyecek ne varmış ki yavrum? **Bizim burada Allah için kurban seçilen koçların başını kına ile süslerler.** Ben de dört kardeşin içerisinde en çok seni sevdiğim için seni **Hz. İsmail’e kardeş seçtim.** O da*

kurban edilmek istendiğinde kınalanmamış mıydı? Yavrum, kıyamet günü, mahşer yerinde, o kına senin işaretin olacak, o kalabalıkta seni kolayca bulacağım. Aha işte benim kınalı kuzum da burada deyip seni bağrına basacağım. Anan Hatçe”.

Komutan Sırrı Bey mektubu gözyaşları içinde okur ve “*Şu Yozgath Kınalı Hasan’ı bulun bakalım*” der. Der demesine ama Hasan o sıralarda Arıburnu’nda çoktan şehit olmuştur bile...

Bu hikayeyi neden anlattığımı merak ediyorsanız söyleyeyim, insan mayamız çok güçlü. Peygamberlerde gördüğümüz fedakarlıkları yapabilecek kadar yücelebiliyor bu toprakların insanı. Yani hammadde çok iyi. İş bunu işlemeye, nihai insan gücü haline getirmeye kalıyor.

YÜKSELEN ORTA SINIF VE YENİ TÜRKİYE²¹

Adnan Menderes'in de, **Turgut Özal**'ın da en önemli hedefi Türk orta sınıfını güçlendirmektir. Bir şeyin güçlenebilmesi için ise önce var olması gerekir... Oysa **Menderes** döneminde gerçek anlamda bir orta sınıftan bahsetmek bile zordu... **Menderes** de biliyordu ki eğer güçlü bir orta sınıf yok ise Türkiye'de sağlıklı bir ekonomi de kurulamazdı, sağlıklı bir siyaset de...

Aynı yıllarda **Türk solu** ise gelişmiş ekonomilerin işçi-işveren çekişmesini Türkiye'ye adapte etmekle meşguldü. Türk solu, sanki Türkiye'de güçlü bir emekçi sınıfı varmış gibi, Türk sermayesi ve girişimciliği Almanya veya ABD ile aynı ölçülerdeymiş gibi varsayımlar yapıp, bunlardan hayal ürünü sonuçlar çıkarmaktaydı... Türk solu yanılıyordu, çünkü o yıllarda Türk işçisinin kendisini sömürtebileceği (!) güçlü bir kapitalist sınıf bile yoktu...

Menderes, Demirel ve **Özal** gibi siyasiler Türk sermayesini güçlendirmek istedikleri zaman birileri onları 'halk düşmanı' veya

²¹ 17 Ekim 2013

‘sermayenin ajanı’ olmakla suçladı. **Adnan Menderes**’in “her mahalleye bir milyoner” veya **Özal**’a atfedilen “ben zenginleri severim” türü sözler bu liderlerin fakirlerden çok zenginlere yakın olmasıyla izah edilmiştir. Oysa ki **Türk sağ zenginleri değil, Türklerin zenginleşmesini, özellikle de orta sınıfın zenginleşmesini sevmiştir ve bunu kendisine siyasi bir hedef olarak belirlemiştir.**

Aslına bakarsanız, bazıları tarafından sanki sosyalistmiş gibi gösterilmek istenen **Mustafa Kemal Atatürk** dahi, farklı yollardan benzeri hedefleri gütmüştür. Cumhuriyet’in ilk neslinin bu konudaki sorunu, olmayan bir şeyi yapay yollarla, hatta zorlayarak yaratmaya kalkabileceğini sanmak olmuştur. Bu anlamda devletçi-cumhuriyetçilerin çabaları zaman zaman sosyal ve iktisadi gerçeklikle karşıtlık göstermiştir. Zaten CHP’nin içinden Demokrat Parti’yi çıkaran basit, ama hayati neden de bu değil midir?

Rahmetli Özal’ın neredeyse tüm liderlik yılları ‘orta direk’ dediği orta sınıfı güçlendirmek ve sosyo-ekonomik piramidin orta kısımlarını büyütme, en altta kalanların oranını ise azalttığına azaltmakla geçmiştir. Özal’ın bu çabaları uzun süre alaya alınmış, hatta kendisi orta sınıfı yok etmekle suçlanmıştır. Oysa Özal’ın erittiği kesim yapay olarak devlet tarafından inşa edilmiş buna rağmen sanki bir sınıfmış gibi hareket eden, kendisini devletin asıl sahibi sanan, ama esasında anakronik bir yaratık gibi ortada duran dar bir çıkar grubudur...

Özal, Menderes’ten aldığı fikirler ile güçlü bir temel attı, ancak bu sürecin sonunu göremeden vefat etti. **Özal**’ın hayalini kurduğu **orta sınıf** ise ancak 2000’li yıllarda onun özlemini duyduğu düzeye gelebildi. Bu başarıda şüphesiz **Menderes-Demirel-Özal hattını doğru okuyan siyasilerinde** rolü çok büyüktür...

Orta sınıf üzerinde yükselen yeni Türkiye, geçmiş kavramlar ile izah edilemeyecek kadar farklı... Ne var ki bu değişimi sadece eski Türkiye'nin güçlü aktörleri değil, kendisini eskinin mağduru sayanlar da yeterince doğru okuyamıyorlar...

Eskiden kalma bir alışkanlıkla **her şeyi siyaset üzerinden okumaya çalışıyoruz**. Oysa Türkiye'de olup biten her şeyi eskimiş siyasi kavramlarla okumak yarını görmemize engel oluyor. İşin aslı ise **yeni orta ve orta-üst sınıf** birbirinden farklı kültürlerden ve siyasi arka planlardan gelen, ama ekonomik çıkarları zamanla benzeşen kişilerden oluşuyor. Hâlâ çok dinamik olan bu oluşum sonucunda belki de Türkiye'yi beyaz Türkler-taşra, merkez-çevre vs. gibi dünün kavramlarıyla okumak artık mümkün olamayacak. Değişen iktisadi ve sosyal altyapı ise ister istemez yeni bir siyasi düzeni doğuracak. Buna hazırlanmayan ise yarının Türkiye'sinde kendisine yer bulamayacak...

TÜRKİYE’NİN YENİ KODLARI²²

Turgut Özal, Menderes ve Demirel’in kurduğu dünyayı yorumlayarak Türkiye’yi yeniden inşa etti. **Demirel** ise bir anlamda üzerinde yükseldiği Türkiye’yi anlayamadığı ve bir adım ileriye taşıyamadığı için düşüşe geçti... Hatırlayacaksınız, **Süleyman Demirel**, 1990’ların başında neredeyse göklerdeki yıldızları bile vaat etmesine rağmen kendisini Çankaya Köşkü’ne zar zor atabildi. Eğer **Demirel** genel seçimlere bir daha girseydi oyu daha da düşecekti...

Demirel örneği Türkiye’nin içtimai ve iktisadi yapısındaki değişimi okuyamayıp, sadece siyasi ezberler ile ülkeyi anlamaya çalışmanın neden olduğu hayal kırıklıklarının en net örneklerinden biridir. Bu bağlamda **Demirel örneği** bugün için de pek çok dersler taşır: Değişimin kaynağı olsanız da onu doğru okuyamazsanız değiştirdiğiniz yapı sizi sistem dışına atabilir...

Bilindiği üzere, Türkiye’de Batı tipi güçlü bir orta sınıf oluşturma girişimleri Osmanlı’nın son döneminde başladı, **Atatürk**

ve **İnönü** bu sınıfı bir yönüyle eşyanın doğasına da aykırı olarak yapay yollarla oluşturmaya çalıştı (devletçilik); Demokrat Parti ise bu görüş farkından doğdu. **Menderes** ve **Demirel** döneminde güçlenen sermaye ve üretim **Özal**'ın vizyonu ve becerisi ile adeta rampaya yerleşmiş oldu... **AKP'nin reform yıllarında ise Türkiye gerçek anlamda bir 'orta direğe', yani 'orta sınıf'a kavuşmuş oldu...**

Rahmetli **Özal** herkesin bir evinin ve bir arabasının olmasını çok isterdi. *"Eğer bir kişinin sokakta park etmiş bir arabası varsa o sokakta olay olsun istemez"* derdi. Aynı mantıkla kendi evi olan birey de gerçek anlamda sorumlu bir vatandaşa dönerdi... Liberal ekonomi ve siyaset yaklaşımının temelleri olan bu görüşe göre kişilerin mal ve mülklerindeki artış, ekonomi ile daha fazla etkileşime girmeleri, dolayısıyla ekonominin parçası haline gelmeleri siyasi istikrarı ve ülkeyi sahiplenmeyi de beraberinde getirecektir...

Tansu Çiller'in "herkese iki anahtar" olarak formüle ettiği bu anlayış 2000'li yıllar Türkiye'sinde kendisini aştı denebilir: Milyonlarca insan banka kredileriyle sisteme bağlanmış durumda... Pek çok kişi için iki anahtar değil, üç, hatta dört, beş anahtar hedef haline gelmiş durumda... Tek başına bir evi ve bir arabası olmak zenginlik göstergesi olmaktan çıkıyor... Eşe de araba ve havuzlu, site içinde lüks evler vs. en azından üst-orta sınıf için sıradan hedefler haline geliyor.

Söz konusu değişimin iktisadi yönünü aylık yayınlanan **Turkish Time** dergisinin Ekim 2013 sayısı çok güzel bir şekilde derlemiş. Konuyu tüm yönleriyle anlamak için herkese tavsiye ederim... **Turkish Time** dergisinin analizine göre yeni orta sınıfı anlamamanın sırrı 10 tüketim kodunda gizli. Bunlar;

- 1) Otomobil tüketimindeki artış,
- 2) Tatil alışkanlıklarındaki değişim,
- 3) Yenilenen ev anlayışı,
- 4) Aileye yeni bakış açısı,
- 5) Daha eğitimli olmaları,
- 6) AVM etkisi,
- 7) Ev dışı faaliyetlere daha fazla vakit ayırma,
- 8) İnternet ve sosyal medya,
- 9) Kültürel aktivitelerin artan payı ve
- 10) e-ticaretin yükselişi.

Yukarıda sayılan 10 tüketim koduna yenileri de eklenebilir elbette... Fakat meseleye geçmişin kalıplarıyla “muhafazakârlık yükseliyor” veya “toplumun ahlakı bozuluyor” gibi dar gözlükler ile bakar isek geleceği okumada çok büyük hayal kırıklıkları yaşayabiliriz...

Yeni toplum için ahlaktan, siyasete, tüketimden, kültüre kadar hayatın her noktasında yeni yöntemler geliştirmek zorundayız... Çünkü gelecek siyasetin iki kutbu arasında şekillenmiyor...

KARMA ÖĞRENCİ EVLERİ²³

Her ile bir üniversite **Turgut Özal**'ın hayali idi. Bu sayede ülkenin hem iktisadi, hem de sosyo-kültürel düzeyinin yükselmesi sağlanacaktı. Yani çevre şehirlerimiz de yeni üniversiteler sayesinde medeniyetin en son nimetlerinden yararlanacak, kısaca daha fazla medenileşecekti.

Demirel ve sonrasında gelen siyasiler ise yeni üniversiteleri daha çok oy kazanma aracı olarak gördüler. Sonuçta sadece il merkezlerinde değil, neredeyse tüm ilçelerde fakülteler ve yüksekokullar açıldı. Oysa Türkiye'nin gücü bu kadar dağınık ve bu kadar çok yükseköğretim kurumunu taşıyacak düzeyde değildi.

Üniversite yarışı halen devam ediyor. Bugün itibariyle **175 üniversitemiz ve milyonlarca öğrencimiz var**. Bunların 100'den fazlası devlet üniversitesi... Halen kurulmayı bekleyenlerle birlikte yakın bir gelecekte Türkiye'de üniversite sayısı 200'ü bulacak...

Şüphesiz **üniversiteler illerimizi her açıdan kalkındırdı**. Yerelde ise ahali üniversitelere daha çok geçmişte acemi er eğitim merkezlerine yüklediği bir rolü yükledi. Üniversiteye iş, aş ve zenginlik gözüyle baktı...

Üniversite Nedir?

Oysa üniversite sadece binalardan oluşmuyor. Başarılı bir üniversite haline gelebilmek için yeterli ve başarılı eğitimci ve bilim insanları gerekli. Bu insanların barınma ve sosyal ortam ihtiyaçlarının karşılanması, aileleri için hastanelerin, okulların vs. var olması gerekli.

Aynı şekilde, öğrencileri bir binanın içine sokmak da yeterli değil: Barınma, yeme-içme, eğlence-dinlenme ortamlarının oluşturulması, iyi bir kütüphane, kendisini geliştirebileceği altyapılar gerekiyor. Öğrenciyi ve bilim insanını yadırgamayacak bir anlayışın üniversite bulunan yerlerde mutlaka olması gerekiyor.

Başka bir deyişle üniversite çok pahalı bir yatırım ve binalar bu yatırımın en küçük kısmını oluşturuyor.

Başbakan Erdoğan'ın sözleriyle başlayan karma öğrenci evleri tartışması aslında 20 yıl önce başlamalıydı.²⁴ Çünkü en az 20 yıldır üniversite öğrencilerinin mühim bir kısmı yurt ve ev bulamadıkları için veya kendilerine yeterince sahip çıkılmadığı için çok kötü koşullarda barınmak zorunda kalıyorlar.

Karma evler meselesi basit bir özgürlük veya ahlak sorunu değildir. Bazı illerimizde kiralar öylesine yüksek ki öğrenciler toplu halde kalmak zorunda. Bazı ev sahipleri ne yazık ki sadece paraya odaklanıyor ve kiraların yüksek olmasından çok mutlular. Bu evlerde kaç kişinin nasıl kaldığıyla ilgilenen yok. Sonuç olarak yan yana evleri kiralayıp, iki evi tek eve çevirip karma halde kalanları

²⁴ Bu noktada şunu da belirtmeliyim, Erdoğan'ın bir konuyu gündeme taşıması ilgiyi yükseltiyor, ancak aynı zamanda haklı da olsa haksız da olsa çok geniş bir karşıt cephe de oluşturuyor. Ne yazık ki karma öğrenci evleri meselesi de Türkiye'nin siyaset kavgaları içinde birkaç günde kaynayıp gitmiş bir konudur. Ayrıca Erdoğan'ın 2013 Sonbaharında konuyu açarken ne kadar öğrencilerin kalacak yer sorununa odaklandığı da ayrı bir tartışma konusudur.

da gördüm, 2 kız 3 erkek veya 3 kız 1 erkek aynı evde kalanları da...
Bu tür uygulamalar çok yaygın ve ne yazık ki 10-15 yıldır da sürüyor.

Aileler Bilmiyor

Sanılmasın ki karma evlerde kalanlar çok liberal ailelerden geliyorlar. Hayır, bunların önemli bir kısmı geleneksel ve muhafazakâr ailelerden geliyorlar ve **çoğu kez ailelerinin bu durumdan haberleri dahi yok**. Aileleri geleceği zaman öğrenci başka yerleri evi olarak gösteriyor. Başka bir tabirle, öğrenci ailesinden uzaklaşınca, gittiği yerde kendisine yeterince sahip çıkan bir mekanizma da oluşmayınca sosyal kontrol kendiliğinden ortadan kalkıyor ve öğrenci el yordamıyla, deneyerek öğreniyor.

Kimse fark etmiyor belki ama **her ile dağılmış olan üniversitelerde yarının ahlak anlayışı, toplum yapısı ve kültürü oluşuyor**. Gidişat kontrolsüz ve sağlıksız...

AÇIK ÖĞRETİM²⁵

‘Açık Öğretim’, ‘Açık Üniversite’ veya ‘Uzaktan Öğretim’ olarak bildiğimiz öğretim şekli Türkiye’de daha çok üniversiteye gidemeyenlerin aldığı eğitim gibi sunuldu.

“Üniversiteye gidemedi, bari Açık Öğretim’e gitsin” dendi.

Aynı şekilde açık öğretim diplomasını tercih eden bir diğer grup da kadrosunu yükselmek veya maaşını arttırabilmek için bu okul diplomasını ‘kullanan’ memurlar oldu.

Kısacası bizdeki açık öğretim tecrübesi dünyadaki başarılı uygulamaları ile kıyaslandığından oldukça sorunludur ve daha çok niteliksizlik ile özdeşleştirilen bir algı söz konusudur.

Dünyada açık öğretimin geçmişi 1728’e kadar uzanıyor. Özellikle 19. yüzyılda posta sisteminde yaşanan devrimsel gelişmeler sayesinde uzaktan eğitim nispeten kolaylaştı. **Londra Üniversitesi** açık öğretim programını dünyada ilk kez kendisinin kurduğunu iddia ediyor. Buna göre 1858’de ‘Dış Program’ adı altında uzaktan eğitim

²⁵ 9 Temmuz 2011

verilmeye başlanmış. Söz konusu program bugün dahi devam ediyor. Londra Üniversitesi açık öğretim ile sadece lisans diplomalarını değil, yüksek lisans ve doktora programlarını da yürütüyor. Programa tüm dünyadan olağanüstü bir ilgi var ve Üniversite bu yolla ciddi gelirler elde ediyor.

Haberleşme teknolojilerindeki gelişmeye paralel olarak açık öğretim tüm dünyada hızla büyüdü. 20. yüzyılda posta sistemine ek olarak radyo ve televizyon yayınlarındaki yaygınlaşma yüksek öğretimi evlerin salonlarına kadar taşıdı. 21. yüzyılın ilk yıllarında ise üniversite ve genel olarak eğitim kavramlarında devrim niteliğinde değişimler yaşanıyor. İnternet ve uydu sistemleri sayesinde üniversite eğitimi almak için kampüslerde öğrenci olmanıza gerek kalmıyor. Duvarları olmayan üniversiteler tüm dünyayı kampüs haline getiriyorlar.

Duvarsız Üniversiteler

Chicago Üniversitesi'nden, **Columbia**'ya kadar dünya çapında saygın pek çok üniversite uzaktan eğitim programları yürütüyor. Hemen her yıl yeni üniversiteler bu alana giriyor. Bir de sırf bu maksatla kurulmuş üniversiteler var. Örneğin İngiltere'nin **Open University**'si ve Almanya'nın **FernUniversität**'i bu tür üniversitelerden.

Açık eğitimin hem üniversite için, hem de öğrenci için pek çok avantajı var... Her şeyden önce coğrafi sınırlar ortadan kalkıyor ve duvarsız, sınırsız üniversiteler ortaya çıkıyor. Bunlar gerçek anlamda dünya üniversiteleri. Sınır tanımıyorlar... Tüm dünyadan öğrencileri var ve kısa sürede öğrenci sayılarını 100.000'in üzerine çıkarabiliyorlar. 100.000'in üzerinde öğrencisi olan üniversiteye 'mega üniversite' deniyor. İkinci olarak uzaktan eğitimin esnekliği

sayesinde üniversiteye klasik saat dilimlerinde devam edemeyenler de devam edebilmiş oluyor. Bu nedenle pek çok eğitim uzmanına göre açık öğretim ‘eğitimin genişlemesi’ anlamına geliyor. Böylece ev kadınları, emekliler, engelliler ve daha pek çok dezavantajlı grup zahmetsizce üniversite eğitimine devam edebiliyor. Bir diğer avantaj ise ekonomik olması. Öğrenci açısından baktığınızda düşük üniversite ücretlerine ek olarak, yol parasının ve yurt parasının olmayışı, oturduğu yerden derslerini takip edebilmesi büyük avantaj. Üniversite açısından bakıldığında ise her şeyden önce öğrenci sayısındaki artış ve çeşitlenme yüksek öğretimin finansmanına yeni bir kaynak anlamına geliyor. Üstelik bu gelen onbinlerce öğrenci için yeni yurtlar veya derslikler yapmaya da gerek olmuyor.

Hem Kalite Hem Uzaktan Eğitim

Son yıllarda Harvard ve Yale gibi dünyanın en saygın üniversiteleri açık öğretim mantığına benzer uygulamaları deniyor. Bilgisayar teknolojisindeki yenilikler Yale kalitesinde bir eğitimi aynı anda yüzbinlere verebilme ümidini doğuruyor. Şahsi kanaatim yüz yüze eğitimin yerini hiçbir şeyin alamayacağı yönündeyse de internet ve bilgisayardaki yenilikler yüz yüze eğitime yakın, uygulamalı uzaktan eğitimin yakın bir gelecekte mümkün olabileceğini söylüyor.

Geç Kaldık

Kısacası açık öğretim çok karlı ve pek çok açıdan avantajlı bir alan. Batılı üniversiteler bu alanı keşfettiler ve tüm dünyaya ‘yeni sömürgeciler’ gibi saldırıyorlar. Hem fikir ve kültürlerini yayıyorlar, hem de para kazanıyorlar.

Türkiye, özellikle dış pazarlara uzaktan eğitim yoluyla girmekte çok geç kaldı. Çünkü zamanında bu alanda **yeterince çeşitlilik sağlanamadı.** Karlı programlar bir veya birkaç kuruma terkedildi, eğitim kriterleri dışında kriterlerle piyasa rekabeti ve verimliliği sağlanamadı. Fakat Türkiye'nin açık öğretimde ve uzaktan öğretimde potansiyeli hala çok büyük. Türk üniversitelerinin önündeki engeller kaldırıldığı an vakıf ve devlet üniversitelerinin içeride ve dışarıda büyük başarılarla imza atacaklarını düşünüyorum. Kim bilir belki de geleceğin en büyük ihracatçıları üniversitelerimiz olabilir.

Akademisyenlik uzun ve meşakkatli bir yoldur... 4 yıllık üniversite diploması pek çoklarını mühendis, mimar veya müfettiş yaparken, bilim insanı olmayı aklına ko-
yanın yolu daha yeni başlamaktadır.

Sıra arkadaşları dolgun maaşlarla iş dünyasına girerken, aday-
akademisyen yeni bir öğrenciliğe, yani yüksek lisansa (master) yel-
ken açar. Bunun için kazanması gereken bazı sınavları vardır: Dil sı-
navı, ALES'i ve mülakatı. Eğer hepsini geçmeyi başarır, uygun bir de
kontenjan bulabilirse yeniden öğrenci olabilir. Master bizde en az 2
yıl sürüyor. Hocaların kaprisi, üniversite bürokrasisi, özel hayattaki
engeller dikkate alındığında pek çok öğrenci doktora eğitimine li-
sans diplomasını aldıktan en az 3 yıl sonra başlayabiliyor.

Doktora ise bizde ortalama 5 yıl sürüyor. Bazı öğretim üyeleri 7
yıldan önce alınan doktora doktora demiyor, ama neyse biz dok-
torayı ortalama 5 yıl sayalım. Böylece bir akademisyen adayının
üniversiteye adım atmasıyla 'doktor' (dr.) unvanını isminin başına
eklemesi arasında ortalama 10-12 yıl geçiyor. İlk-orta-lise eğitimini

de eklediğinizde bu kişinin 'dr.' oluncaya kadar yaklaşık 24 yılı sıralarda dirsek çürütmekle geçiyor. Üstelik üniversitelerde araştırma görevlisi olarak işe başlayamayanlar ana-baba desteğiyle ya da geceleri çalışıp, gündüzleri okuyarak bu açığı kapatmaya çalışıyorlar.

Büyük, çok büyük bir fedakârlıktan bahsediyoruz burada... Üstelik fedakârlık sadece zaman ve paradan değil: İnsanlar hayatlarının en güzel yıllarını eğitim ve bilim için harcıyorlar. Bu arada sağlığını ve çoğu kez gözardı edilse de fiziksel güzellikleri de feda edilenler arasına katılabiliyor. Evlilikler erteleniyor, hatta çocuk yapma yaşları 35-40 yaşlarına sarkabiliyor. Hatta bilim uğruna evliliklerini ve çocuk yapmayı erteleyenler bu imkânı bir daha asla bulamayabiliyorlar.

Sözün özü, **bilim insanlığı para için veya şan-şöhret için yapılabacak bir iş değil**. Eğer sevmiyorsanız, buna katlanmak mümkün değil... Bundan dolayıdır ki pek çok akademisyen adayı seyerek ve isteyerek bu zorluklara göğüs geriyor. Ne var ki **tüm bu fedakârlıkları sadece bireylerin omuzlarına yüklemek de bir devlet için hem haksızlık, hem de ölümcül bir hatadır**. Çünkü bilim de, yüksek eğitim de bir milletin büyümesi ve güçlenmesi için hayatidir. Bu nedenle ileri devletler bilim insanlarının omuzlarındaki yükü hafifletmeye çalışırlar. Çünkü bilirler ki bilim de, bilim adamı da iltifat gördüğü, takdir edildiği yerde durur. Hatta bu ülkeler ödüller ile diğer ülkelerin seçkin beyinlerini de ülkelerine çekmenin yollarını ararlar. Bizde ise onlarca yıldır derinleşen sorunlar bir türlü düzelemiyor, büyüyen Türkiye ile uyumsuz bir tablo ısrarla bilim hayatımızdaki yerini koruyor.

Şöyle ki:

Ülkemizde üniversite eğitiminin üzerine 8-10 yıl eğitim yapıp zorlukla 'Yrd. Doç.' unvanını alabilen öğretim üyeleri mezun

ettikleri sıradan öğrencilerinin bile aldıkları maaşların altında bir ücrete mahkûmlar. Kıdemsiz doçentler bile 1 yıllık hâkimlerden, yüzbaşılardan veya stajyer kaymakamlardan daha az bir maaş alıyorlar. Sıradan bir bankada göreve başlayan memure hanım 1 ay önce kendisini mezun eden hocasına borç verebilecek bir maaşa sahip olabiliyor. Master veya doktora yapan araştırma görevlilerinin durumu ise çok daha vahim.

Elbette bilim insanının ağzı ağızdan kokmuyor. Bilimden-eğitimden alınamayan paralar diğer işlerle, ya da haftada 30-40 saati bulan ek derslerle kapatılmaya çalışılıyor. Hukukçuların neredeyse tamamı dışarıya iş yapıyor.

Kısacası bilim yapması gereken kişiler **yüksek lise öğretmenlerine** dönüyorlar. Ya da üniversite unvanları piyasada tutunabilmek için etkili birer etikete dönüşebiliyor. En kötüsü ise mevcut maaş rejimi sonucunda en iyileri üniversiteye çekebilmek her geçen gün zorlaşıyor. Yani bilim dünyası bir anlamda kurutulmuş oluyor.

AKADEMİSYENLERİN MAAŞLARI MESELESİ²⁷

Türkiye neden böyle, bilmiyorum... Her konu kısa sürede siyasileşiyor ve kişiler kutuplarına göre tavır alıyorlar... Ne yazık ki öğrencilerin sorunlarını tartışmak için kullanabileceğimiz altın değerinde bir fırsatı da kısa sürede rejim meselesine çevirmeyi başardık. Oysa üniversitelerimizin, öğrencisiyle, çalışanıyla çözülmeyi ve tartışılmayı bekleyen çok ciddi meseleleri var...

Bu sorunlardan biri de akademisyen maaşlarının yetersizliği. Şu günlerde e-posta adresime en çok gelen mesajlar, atama bekleyen öğretmenler ile maaşını yetersiz bulan akademisyenlere ait...

Diğer meslek gruplarıyla karşılaştırdığımızda özellikle mesleğe yeni başlayan araştırma görevlileri ve yardımcı doçentlerin maaşları gerçekten düşük kalıyor... 4 yıllık fakültenin üzerine 6-8 yıl süren yüksek lisans ve doktora yapmış bir yardımcı doçentin maaşı pek çok düz memurun maaşının altında kalabiliyor. Pek çok öğretim üyesi, gönderdikleri mektuplarda, mezun ettikleri öğrencilerin dahi kendilerinden daha fazla ücretle işe başladıklarından bahsediyor.

Maliye cephesinden bakıldığında, özellikle yardımcı doçentlerin maaşları aslında az değil. **Maliye**, ek dersler ve mahrumiyet bölgelerinde verilen ek tazminatlarla her bir akademisyene ortalama en az 4.500 lira ödendiğini hesaplıyor. Buradaki sorun ise dağılımın dengeli olmaması. Yani batıdaki bir akademisyen 3.000 liranın altında maaş alırken, doğudaki bir üniversitede bir yardımcı doçent 6.000 liranın üzerinde maaş alabiliyor. Maliye akademisyenlere yaptığı ödemeyi yüklü görürken toplama bakıyor. Oysa ki toplamdan doğruyu bulmak mümkün değil.

Bu arada hatırlatmak gerekir, doğuda ücretlerin yüksek olmasının temel nedeni bilimsel ve eğitsel kaygılar değil. Devlet yeni üniversiteleri ayakta tutmak ve siyasi, ekonomik ve hatta askeri nedenlerle doğudaki kurumlarda fazla ücret ödemesine gidiyor. Oysa herkes biliyor ki Türkiye'nin en iyi üniversiteleri doğuda değil, hatta tam tersi bir durum söz konusu. Bu durumda, yeniden eğitime dönüşecek olur isek Türkiye üniversitelerindeki ücret sefaletini daha iyi anlayabiliriz...

Akademisyen ücretlerindeki asıl sorun ise açığın ek derslerle kapanıyor olması. Pek çok bilim insanı haftada 30-40 saat ders anlatarak maaşını yükseltmeye çalışıyor. Böylece bilim insanları aşırı ders yükü nedeniyle dershane öğretmenine dönebiliyor, ki Türkiye için bundan daha büyük bir israf olamaz. Bir bilim insanını yetiştirmek her ülke için çok büyük bir yatırım. Türkiye böylesine hayati ve pahalı bir yatırımı basit para hesapları nedeniyle işlevsiz hale getirmemeli.

Hükümetler akademisyenlere ödemeleri hesaplarken en çok ek derslere ödenen miktara takılıyor. Ek ders ve maaş ücretleri toplanıyor, bir de doğuda ödenen meblağlar ekleniyor ve nispeten yüksek

bir ortalama yakalanmış oluyor ve yetkililer bundan daha fazla ödeme yapamayacakları sonucuna varıyorlar. Oysaki burada görülen yüksek ödemeler bilimi ve eğitimi geliştirmeye dönük değil, tam tersine bilimi ve eğitimi öldürmeye dönük ödemeler. Eğer siz nitelikli bilim ve eğitim insanlarınızı maaşlarına ek ödeme yaparak ek derslere ve yeni kurulmuş üniversitelere yönlendiriyorsanız kaliteye yatırım yapmıyorsunuz demektir. Tam tersine yönlendirdiğiniz o kişiler zamanla körelecek ve ileride pek de işe yaramayacak hale gelecektir. Bir bilim insanının dersane öğretmenine dönmesi süreci dünyanın en lüks otomobilinin taş-kum taşımak için kullanılmasına benzetilebilir. İsraf işte o kadar büyük bir düzeydedir...

Tabii, yukarıda belirttiğimiz ek ödemeler öğretim elemanları için geçerlidir. Sayıları 35.000'i aşan araştırma görevlilerinin ise ek ders vermek gibi bir şansları da yoktur. İsterse doktora olsun araştırma görevlilerinin ders vermeleri yasaktır. Bu da Türkiyemizin garip bir uygulamasıdır. Doktorayı bırakın, yüksek lisans derecesi bile bulunmayan bir öğretim görevlisi derslere girebilirken doktora tamamlamış, hatta dışarıdan doçentliğini almış bir araştırma görevlisi derslere giremez.

Devleti düşündüren bir diğer nokta da öğrenci sayısındaki hızlı artış nedeniyle ek derslerin devam etmek zorunda oluşu. Başka bir deyişle devlet, maaşlarda ciddi bir artış yapar ise bunun kaliteye yansımayacağını, öğrenci sayısı da arttığı için ders yükünün aynı kalacağını ve performansın maaşla ilintili olmadığını düşünüyor. Bu tespit bir yönüyle doğru, eğer bilim insanlarının ders yükü aynı kalacaksa fazla gelir daha iyi bir eğitimi getirebilir.

Devlet ayrıca maaş artışı nedeniyle oluşacak yükün yeni akademisyen alımlarını azaltabileceğinden de endişe ediyor olmalı.

Bu noktada benim önerim maaş artışına ek olarak, zaten maaş ödenen **35.000'den fazla araştırma görevlisine lisans sınıflarında ders verme yetkisinin verilmesidir**. Tıpkı ABD'de olduğu gibi, araştırma görevlileri ve hatta doktora öğrencileri lisans derslerinin bir kısmını verebilirler. Bu sayede ders yükünde çok ciddi bir azalma olacaktır.

Ayrıca öğretim görevlileri sayısında yapılacak artışlarla bilim insanı daha çok bilime ve bilim insanı yetiştirmeye yöneltilirken, lisans eğitimindeki yük paylaşılmış olacaktır.

Söz konusu formül sayesinde gelir dağılımı daha dengeli bir hal alacak, ayrıca akademisyen maaşlarına yapılacak artışlar doğrudan bilim insanlarının çalışma performansına yansımış olacaktır. Bunun yanı sıra devletin maaş iyileştirmesi nedeniyle sırtlanması gereken yük de inanılmaz bir düzeyde azalacaktır.

Not

Bu yazı yayımlandıktan sonra Hükümet akademisyen maaşlarına hissedilir oranda bir zam yaptı. Ancak buna rağmen yukarıda belirttiğimiz sorunlar ortadan kalkmadı. Çünkü mesele hem maaşların yetersizliği hem de maaş rejiminin üretimi teşvik edemeyişi. Bu arada diğer ülkelerle kıyasladığımızda, örneğin Almanya örneğine baktığımızda göreve yeni başlamış bir yardımcı doçentin 7 bin Euro civarında bir maaş aldığını, bunun da Türk meslektaşının neredeyse 7 misli olduğunu görüyoruz. Üstelik bu karşılaştırmayı 2014'de gerçekleşen zamdan sonraki rakam ile kıyaslıyoruz.

Bu tür karşılaştırmalar yapıldığında gelen en önemli eleştiri ise "Türk akademisyenler Almanlar kadar bilimsel üretim yapıyor da o kadar maaş mı alamıyor" şeklinde. Bu tepkide haklılık payı olsa da yumurta-tavuk sorularına girmenin hiçbir âlemi yok. Sonuçta sistem iyi işlemiyorsa bunun sorumlusu tek tek öğretim üyeleri değil.

Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, Türkiye'nin acilen iyi bir eğitim reformu yapmak zorunda olduğunu belirtiyor ve diyor ki *“Türkiye eğitim seviyesine göre hak etmediği kadar yüksek bir gelir seviyesinde”*.

Yani **Babacan** diyor ki, **bu eğitim seviyemizle bırakın 2023 hedeflerimizi şu anki gelir düzeyimizi muhafaza etmemiz dahi mümkün değil**. Nitekim **Forum İstanbul 2013** açılışında kelime kelime aynen böyle söylemişti:

“Lise mezunu yetenek PISA Testi’nde Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) sonuncusuyuz. Eğitim reformu olmadan 2023’te ilk 10 hedefi hayal olur”.

Eğitim-Kalkınma İlişkisi

Eğitim ile ekonomik ve sosyal kalkınma arasındaki ilişki zaten bilinen bir gerçektir. Ancak küresel ekonomik kriz bu bağlantının sandığımızdan daha güçlü olduğunu gösterdi...

Ekonomik krizde eğitim düzeyi yüksek kişiler işsizlikten daha

az etkilendiler. Eğitim bireye ve ulusal ekonomilere yeni koşullarda uyumda esneklik ve krizden daha kolay çıkma imkânını verdi...

Nitekim **OECD** verileri de bunu net bir şekilde kanıtlıyor. Bu verilere göre ekonomik krizlerin en büyük kurbanı orta öğrenimlerini tamamlamamış kişiler oldu. Buna göre eğitilmiş kişiler ile eğitimsiz kişiler krizlere dayanma güçleri arasındaki fark tam üç misli...

Bu alandaki araştırmalar ülkeler için de durumun böyle olduğunu gösteriyor: Son yıllarda ekonomik alanda atılım yapan Çin ve Güney Kore gibi ülkelerin ortak özellikleri eğitimde sağladıkları büyük başarı.

Dünyanın en iyi ilk 100 üniversitesi listesine baktığımızda Japonya, Çin, Kore ve Hindistan gibi atılım yapan ülkelerin listeye girmeyi başardığını görebiliyoruz. Ne yazık ki bu listede biz yokuz...

Reform Şart

Eğer Türkiye'nin kalkınmasının sürdürülebilir olmasını istiyorsak Türkiye de, tıpkı Sayın **Babacan**'ın ifade ettiği gibi iyi bir eğitim reformunu gerçekleştirmek zorunda.

Bu reformun bir ayağı nicelikle ilgili. Yani okul sayısı, öğretmen ve öğrenci sayısı artmak zorunda... Eğitim ve bilim altyapısının daha hızlı gelişmesi gerekiyor. Bunu söylerken Türkiye'nin son 10 yılda bu konuda rekor bir yatırım atağı içinde olduğunu söylemeliyim. Ancak ihmal ve gecikme öylesine büyük ki, iyileşme nüfus artışımızı dahi yakalamakta zorlanıyor...

İkinci olarak, nicel iyileşmeler kalitenin arttığı anlamına gelmiyor... Her yıl yüzbinlerce kişi üniversitelerden mezun oluyor. Bu hesaba göre her yıl binlerce mühendis, doktor, avukat vs. mezun ediyoruz... Ne var ki **verilen diplomalar ile mezunların özellik ve becerileri arasında adeta bir uçurum var.**

Yani, **diplomalar üzerinde yazılı olan uzmanlıkları temsil etmiyor**. Buradaki sorun elbette ilkokuldan başlıyor, ortaokulda derinleşiyor, lisede kemikleşiyor ve üniversitelere kadar uzanıyor...

İşte Türkiye'nin kapatması gereken bir açık da bu... Diploma unvanları ile içerik arasındaki açık, ekonomideki cari açık kadar, hatta ondan çok daha fazla önemli... Çünkü Türkiye eğitimdeki bu açığı gideremez ise ekonomideki tüm açıklar devam eder, Türkiye orta gelir tuzağına düşer ve ne yaparsa yapsın kalkınmasını belli bir seviyenin üzerine çıkaramaz...

DİPLOMA AÇIĞI²⁹

Türkiye’de **175 üniversite** ve bu üniversitelerde okuyan **4.3 milyon üniversite öğrencisi** var... Öğrenci sayımız pek çok ülkenin nüfusundan bile fazla... Rakamlara baktığında her yıl onbinlerce mühendis, onbinlerce iktisatçı, işletmeci, uluslararası ilişkiler uzmanı, sosyolog, kimyacı vs. yetiştiriyoruz...

Yani kâğıt üzerindeki veriler bize Türkiye’nin yetişmiş insan gücü açısından bir cennet olduğunu söylüyor.

Yalancı Cennet

Nitekim İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunu işsiz sayısı **400 bine** dayanmış... Eğitim Fakültesi mezunu işsiz sayısı da yüzbinlerle ifade ediliyor... En az **20 bin** ziraat mühendisi, **25 bin** gıda mühendisi ve **15 bin** sosyolog işsizmiş...

İşsiz mezunların hepsi devlet kapısına yığılıyor ve devletin kendilerine iş vermelerini bekliyor, çünkü işsizlere özel sektörün ihtiyacı yok... Yanlış anlaşılmasın, özel sektörün nitelikli mühendislere,

²⁹ 8 Aralık 2013

nitelikli sosyologlara ve iktisatçılara ihtiyacı var aslında. Yüzbinlerce mezun yana yakıla iş ararken, **özel sektör de, kamu sektörü de yana yakıla nitelikli mezun arıyor, ancak bulamıyorlar...**

Başka bir deyişle, **diploma sahiplerinin pek çoğu diplomalarının üzerindeki nitelikleri taşımıyor.** İktisatçılar iktisat bilmiyor, İngilizce mezunları İngilizce konuşmıyor vs. Bu duruma daha önceki bir yazımda ‘diploma açığı’ demiş ve “diploma açığı Türkiye’nin geleceği açısından ekonomideki cari açıktan bile daha tehlikeli bir durumdur.” ifadesini kullanmıştım.

Siz bu duruma **diploma enflasyonu** da diyebilirsiniz. Enflasyon bir şeyden fazla olması değildir. Enflasyon bir malın/paranın karşılığının olmaması anlamına gelir... Yani, **Türkiye’de verilen diplomalarının önemli bir kısmının karşılığı bulunmamaktadır.** Türkiye paradaki enflasyonu nasıl aştıysa, eğitim alanındaki enflasyonu da öyle aşmak zorundadır.

Nitelikli Mezun

Mezunun nitelikli olması dendiğinde evvela diplomasını aldığı konuyu iyi bilmesi gerekir. Buradaki ‘bilmek’ ise sadece teorik bilgiyi kapsamaz. Eğer sizin ülkenizde binlerce kimya öğrencisi deney yapmadan mezun oluyorsa, su ürünleri mühendisleriniz deniz yüzü görmeden mühendis unvanını alıyorsa, kısacası üniversitelerinizde uygulama imkânı son derece kısıtlıysa oradan piyasanın aradığı mezunları çıkarabilmeniz zordur.

İkinci olarak iyi eğitim iyi öğretmenlerle olur ve iyi öğretmenlik ömür boyu yenilenmeyi gerektirir. Oysaki ülkemizde en iyilerin üniversitede akademisyen olarak kalma eğilimleri her geçen gün azalmaktadır. Üniversiteye öğretmen olarak girenler ise kendilerini geliştirmede neredeyse hiçbir denetim görmemektedir. **İşini çok kötü**

yapsa dahi öğretim elemanları emekli oluncaya kadar derslere girip çıkmaktadır. Türk üniversitelerinde kötü eğitmen olduğu için işini kaybeden kişi sayısı belki de sıfırdır...

Aşırı ders yükü de başka bir sorundur: Ülkemizde haftada 40 saat ders veren pek çok öğretim üyesi vardır. Haftada 40 saat ders vermek fiilen mümkün değildir. Ders yükü bu kadar artınca kalite ister istemez ortadan kalkmakta ve eğitim doldur-boşalt yöntemiyle mezun veren bir makinaya dönmektedir. Diğer bir tabirle bizler dershaneleri kapatmayı tartışırken, Türk üniversiteleri alttan alta dershaneye dönüşmektedir.

Dershane tartışmalarında da gördük, konunun iki tarafı da bir noktada mutabık kaldı, o da eğitimde almamız gereken yolun hala çok uzun olduğudur. Eğitimde kalite arayışları ise öğretmenleri de yetiştiren üniversitelerden başlamak zorundadır. Üniversitelerimiz düzelmeden, daha aşağılarda yapılacak reformlar büyük ölçüde emeğin boşa gitmesi ile sonuçlanacaktır.

YENİ HEDEFLERE İHTİYACIMIZ VAR³⁰

Türkiye’de sağlıklı bir tartışma kültürüne sahip olduğumuz söylenemez... **En basit tartışmalar dahi kısa sürede düşmanlıklara dönüşebiliyor.** Tartışmalar-daki seviye eksikliği nedeniyle basit farklar derin görüş ayrılıkları gibi algılanabiliyor. **Özensizlik, bayağılık, hazırlıksızlık, bilgi ve donanım eksikliği, bizleri çözüme değil, sorunlarımızın daha karmaşık bir hal almasına, hatta kan davası haline gelmesine götürüyor...**

Bu tabloya hemen her tartışmada bir de **amigolar** giriyor. Aslında hiçbir konudan yana olmayan bu kişiler, ekmeklerini kendilerinince güçlü buldukları yanda durarak kazanıyorlar. Amigo yorumcular için kimin haklı olduğu önemli değil... Onların derdi kavgaların sürüp gitmesi, çünkü her tartışmaya kendilerine ihtiyaç duyulacak bir tür futbol maçı gibi bakıyorlar...

Belki de bu nedenle **Türkiye’nin hiçbir tartışması konuşarak çözülemiyor...** İnsanlar konuşa konuşa anlaşır derler, fakat bizde konuştuğukça işler tersine gidiyor...

Bunda 'devlet hastalıkları'nın payı büyük. Devlet, daha kuruluş aşamasında öylesine ağır hastalıklarla kurulmuş ki, zaman içinde bu hastalıkları çözmek mümkün olamamıştır. Her şeyden önce **devlet, millete on yıllarca tehdit nazarıyla bakmış**. Söylemler değişse de, milletin devlette yer alması sızma olarak görülmüş, devlet milletle kavga etmeyi bir tür refleks haline getirmiş. Devletin kavga ettiği ve yaralı hale getirdikleri arasında kimler yok ki!... Kürtler, dindarlar, Aleviler, gayrimüslümler, solcular, Türkçüler, İslamcılar, tarikatlar vs. Liste bir hayli uzun...

Bekleneceği üzere devletin, ensesinde sürekli boza pişirdiği bir milletin sağlıklı kalabilmesi mümkün değildi... Kitabın, düşüncenin ve farklı olmanın her daim tehdit olarak görüldüğü bu topraklarda toplulukların birbirlerine saygı göstermesini beklemek herhalde mümkün değildi.

Kısacası, **Türkiye tartışma ve karşılıklı hoşgörü kültürünün ciddi anlamda tahrip edildiği, tahammülsüzlüğün ve özensizliğin hâkim olduğu bir düşünce dünyasına sahip**. Bir imparatorluk bekası ve çok sayıda din ve kültürün kesişme noktası olması nedeniyle ülkemizin çok ama çok renkli bir yer olduğunu da kabul etmek gerekiyor. Farklılıklar ve tahammülsüzlük birleşince ise ortaya sadece kavga ve kutuplaşma çıkıyor...

Tabloyu önüne böylece koyan bir siyasi, eğer o tablonun bir parçası olur ise ömrü hizmet etmekle ile değil, sonuç vermeyen kavgalarla geçer. Türkiye'nin 1970'li ve 1990'lı yılları bunun en güzel örnekleriyle doludur. İşin kötü tarafı bir kez kavgaya tutuştüğunuzda istesenez de kendinizi o kavgadan kurtaramazsınız.

Belki de bu nedenle rahmetli **Turgut Özal** işbaşına gelince kavgayı değil, ülkedeki tüm eğilimleri birleştirmeyi hedef olarak

ortaya koydu. **Özal**, “dört eğilim” dediği sol, sağ, Türkçü ve İslamcı akımları kurduğu partide birleştirdiğini başının üzerinde sıkı sıkıya birleştirdiği elleriyle sembolize etti. Elbette **Özal** da bu eğilimlerin birleşemeyeceğini biliyordu. Onun derdi ülkedeki herkesin birbiriyle uğraşmayı bırakıp, ortak çıkarlara odaklanmasıydı. Çünkü **Özal** biliyordu ki **ister sağcı olsun isterse solcu herkes zengin olmak, özgür olmak ve güvende olmak isterdi**. Daha gelişmiş, çağ atlamış, eğitimi, sağlığı, yolları, köprüleri vs. daha iyi bir Türkiye herkesin ortak iyisiydi. Bu nedenle **ülkenin enerjisi ortak hedeflere yönelmeliydi**.

Özal haklıydı. **Dört eğilim aynı hedeflere yönelince Türkiye değişti**. Dört eğilim birbirine düşmeye başlayınca ise 1990’lı yılların felaketleri ardı ardına geldi. **Özal’ın hikâyesinde bugün için de dersler var**.

Bizleri birleştiren kazanır ve kazandırır. Tüm eğilimlere gelecek hedefleri çizebilen, vizyon ortaya koyabilen, her yorulmada yeni zirveler gösterebilen hem gönülleri kazanır hem de Türkiye’yi fetretlerden kurtarır...

Milyonlarca öğrenci, geçtiğimiz hafta karnelerini aldı ve okullar ara tatile girdi. **Çocukların yüzlerine bakıyorum da, sanki üzerlerinden büyük bir silindir geçmiş gibi...** Belli ki aldıkları eğitimden hiç de zevk almamışlar...

Oysa böyle mi olmalıydı? Geleceğimiz olan körpecik beyinleri aşırı bilgi yüklemesiyle bu kadar perişan etmek ne kadar doğru?

Okulun en önemli görevi öğrenmeyi öğretmektir, bilgi yüklemek değil... Özellikle ilkokulda öğretmenin misyonu, öğrencilerin zihnini abur cubur bilgilerle doldurmak ve ağır ödevlerle beyinlerini robotik bir hale getirmek olmamalıdır...

İlköğretimde amaç öğrenmenin öğretilmesi ve en önemlisi öğrenmekten zevk aldırabilmek olmalıdır. Yani herhangi bir amaç için değil, öğrenci sırf keyif aldığı için okumalı, hoşuna gittiği için bir şeyler öğrenmeye gayret etmelidir...

Öğrenci, bir kez öğrenmeyi öğrenir ise bundan sonrası çok kolaylaşır. Artık karşınızda ite kaka bir şeyler aktarmaya çalıştığınız bir öğrenciden ziyade öğretmenlerini zorlayan, verilen ile yetinmeyen bir kişi olacaktır...

Şu anki halimiz ise idealden çok uzak. **İlkokul birinci sınıfın** resmi müfredatına baktığınızda pek çok gelişmiş ülkenin ortaokulda verdiği bilgilerin bile ötesine geçildiğini görürsünüz. **İkinci ve üçüncü sınıf** kitapları ise çok daha ağır yüklerle dolu... **Eğer öğretmenler birebir müfredatı izler ise çocuklarımızı kelimenin tek anlamıyla ezmiş ve okuldan soğutmuş oluyoruz...**

Nitekim öyle de oluyor: Bizdeki okullar daha ilk günden okuldan soğutma kurumları gibi çalışıyor. Belki de bu nedenle okullar tatile girerken ezici bir çoğunluk büyük bir mutluluk duyuyor, 'kurtulduk' hissine kapılıyor. Okulların kapanma günü pek çok öğrenci kitaplarını veya kravatlarını yakıyor...

Gelişmiş pek çok ülkede **oyun ve eğlence öğrenmenin en önemli araçlarından biri**. Ayrıca İngiltere ve Almanya gibi ülkelerde müfredat bizdeki kadar ağır değil... **Bizim ilkokul konularımızın pek çoğunu İngilizler ortaokulda, hatta lisede bile öğrencisine vermiyor**. Her şeyi her öğrenciye vermek yerine her öğrenciye ihtiyacı kadarını vermek gelişmiş dünyanın tercihi.

Beyinlere bilgi şırıngalama çabasını bir an önce bırakmak zorundayız... Özellikle ilköğretimde öğretmenler, çocuklarımıza okumayı ve öğrenmeyi sevdirdiler bu bile kâfi... İlkokul sonundaki sınavlar da bilgi ölçmekten çok yetenek ve ilgi ölçmeye dönük olmalıdır. İlkokulda düşünme melekelerini ve yaratıcılığı öldüren test benzeri yöntemlerden ise özellikle kaçınılmalıdır.

İddia ediyorum, özellikle **ilkokulun ilk üç yılında bir öğretmen öğrencilerine sadece keyifli hikâye kitapları okusa ve onları da bu hikâyelerin parçası yapacak küçük oyunlar oynatsa,**

buna karşın bir tek ev ödevi bile vermese yine de çok ama çok başarılı bir öğretmen olacaktır...

İlkokul diplomasını alan **bir öğrenci hâlâ hayal kurabiliyorsa, kitap okumak onun için bir zevkse o öğrencinin öğretmeni başarılıdır.** Eğer ilkokulun sonunda bir öğrenci bu iki özelliği kazanmadıysa o okul bu çocuğun ve ülkemizin katilidir...

EĞİTİMDEN SOĞUTMA SİSTEMİ³²

Ilkokuldan başlayarak, adeta elimize geçen her bilgiyi çocuklarımızın beynine sokmaya çalışıyoruz. Onlara öğrenmeyi sevdirmek ve öğretmek yerine, yaşlarının çok ötesinde bilgi yığınlarını aktarmayı eğitim sanıyoruz... Sonuçta sevmeden yapılan her işte olduğu gibi, **çocuklarımız eğitimden soğuyor.**

İlköğretim ve lisede yaşanan ikinci hastalık ise **hayal gücünün öldürülmesi:** Kalabalık sınıflar ile baş edemeyen öğretmenler, sınıfı sessiz tutmayı dahi başarı sayabiliyorlar. Ayrıca toplumun geneline yayılmış olan **korkutarak kendini saydırma hastalığı eğitim sistemindeki çocuklarımızı kelimenin tek anlamıyla eziliyor...**

Üçüncü büyük sorun ise **hakıyla yetiştiremediğimiz öğrencilerimizdeki açığı, test tekniğiyle, kestirmeden kapatmaya çalışmamız...** İyi okullar az, bunlara girmek isteyen öğrenci sayısı ise çok fazla. Hal böyle olunca ilkokuldan, ortaokuldan ve liseden sonra test sınavları yapılıyor. Hatta bu sınavlar üniversiteden sonra bile devam ediyor. Test tekniğinin temel özelliği ise öğrenciyi birkaç şık arasında tercih yapmak zorunda bırakması. **Pavlov'un**

deneylerindeki canlılar gibi **öğrencilerimiz düşünmeye ve öğrenmeye değil, belli rakam ve kelimelere koşullanmaya zorlanıyor.**

Çocuklarımız üniversite sınavlarını kazanıp, sınıfları doldurduğunda **hayal güçleri önemli oranda yok edilmiş, kitap okumayı sevmeyen, eğitim melekelerinin önemli bir kısmı köretilmiş, yaratıcılık ve geliştirme yönleri zayıflatılmış, öğrenmeyi şartlandırılma sanan, adeta robotik düşünen kişilere dönüşüyorlar.**

Başka bir deyişle, üniversiteye başlayan öğrenciler pek de öğretime uygun bir altyapıya sahip olmuyorlar. Çok yüksek puanlarla sınavları kazanan öğrencilerde dahi buna benzer eğitim hasarlarını görebiliyoruz...

Bilgi Yığma Hastalığı

Ne yazık ki büyük oranda kemikleşmiş olan **bu eksikler, üniversitede onarılmak yerine daha da derinleştiriliyor...** Örneğin ilköğretim ve lisedeki gereksiz bilgi yığma hastalığı yüksek öğrenimde de sürdürülüyor.

Türk üniversite öğrencileri, pek çok bölümde her dönem 10-12 ders almak zorunda bırakılıyor. Bu derslerin içinde **Türkçe, Beden Eğitimi ve Atatürk İlkeleri** gibi dersler de var. Düşünebiliyor musunuz **Fizik** veya **Tıp** okusanız da Türkçe dersi almak zorundasınız. 20 yaşında bir yetişkin olsanız da, devlet sizin bedeninizi sizden daha çok düşünüp o yaşta bir de **Beden Eğitimi** dersi koyabiliyor.

Oysa İngiltere ve ABD'de, bizde bir dönemde alınan dersler neredeyse tüm üniversite eğitimi boyunca veriliyor. Başka bir deyişle, **Batı üniversiteleri daha çok belli bir konuya odaklanırken, bizim üniversitelerimizde yoğunlaşmadan ziyade abur cubur her bilgiyi öğrencinin beynine aktarma hastalığı var.**

Üniversite mezunu bir Türkün transkriptini incellerseniz, onun bir değil de sanki birkaç üniversite bitirmişçesine çok ders aldığını görebilirsiniz. Kâğıt üzerinde o dersler alınmış görünse de mezun, bu ağır ders yüklemesinden pek az şeyi hatırlayabilir. Uygulamanın çok az olduğu, etkileşimden ziyade ezbere dayalı aktarımlar, dersin üzerinden daha birkaç ay geçmeden beyinden uçup gitmektedir.

1996 yılında İngiltere'nin Manchester Üniversitesi'nde yüksek lisans başvurum nedeniyle bir mülakata girmiştım. Uluslararası İlişkiler mezunu biri olarak Uluslararası Politika alanında master yapmak istiyordum. Mülakatı yapan öğretim üyesi transkriptimi inceleyince “neden iktisat alanında değil de siyaset alanında çalışmak istiyorsun” dedi. Benim şaşırdığımı görünce transkriptimdeki iktisat derslerini saymaya başladı: Makro İktisat, Mikro İktisat, Türkiye Ekonomisi, Kamu Maliyesi vs. Dersleri saydıktan sonra, “bu kadar ekonomi dersini İngiltere’de alsaydın iktisattan bir diploma olurdu. Üstelik notların da çok yüksek” dedi. Ben de kendisine transkriptimdeki hukuk derslerini saydım ve “eğer bu derslere barksanız benim hukuk mezunu da sayılmam lazım” dedim ve birlikte güldük. İlerleyen günlerde İngiltere örneğini yakından inceleme fırsatını buldum. Bizim bir yılda aldığımız ders sayısı İngiliz üniversitelerinin 3-4 yılda verdikleri ders sayısına eşit gibiydi.

Beyni geliştirmek ve öğrencilere beceri kazandırmak, yeteneklerini işlemek yerine bilgi yığma alışkanlığı tam hız devam ediyor. En son basında gördüğüm bir habere göre YÖK üniversitelere zorunlu Cinsiyet Eşitliği dersi koyacakmış, çünkü kadınlara karşı şiddet ve baskı çok yaygınmış.³³ Eğer mesele bir konunun önemli olmasıysa üniversitelere zorunlu Çevre dersi veya zorunlu Trafik dersi de

³³ ‘Kadına Şiddete Karşı Üniversitelere Ders Geliyor’, *Hürriyet*, 4 Mayıs 2015.

konulmasını öneriyorum. Şaka bir yana, üniversite aşamasına gelmiş bir kişiye zorunlu ders ile cinsiyet eşitliğini öğretebileceğinizi sanıyorsanız çok yanılırsınız. Bundan öte üniversitelere de ilkokul muamelesi yapılması, zorunlu müfredat dayatılması başka bir sorundur.

Kısacası, o alanda ne varsa hepsini öğrenciye vermeye çalışan yüksek öğretimimiz günün sonunda diplomada yazılı uzmanlığın gerektirdiği pek az bilgi ve yeterliliği dahi mezunlarına verememektedir. Bu durumu, bir başka yazımızda **karşılıksız diploma basmak** veya **diploma enflasyonu** şeklinde adlandırmıştık. Gerçekten herşeyi beyne sokma hastalığı günü sonunda en temel beceri ve bilgilerden yoksun mezunlar vermemize neden oluyor.

Türkiye, her ile bir üniversite projesini tamamladı. Hatta bazı illerimizde birden fazla üniversite bile kuruldu. 2015 Mart ayında çıkan bir kararla Bandırma ve Alanya gibi ilçelere dahi birer üniversite kuruldu. Belli ki bundan sonra devlet her büyük ilçeye birer üniversite yarışına girecek...

Oysa ki mesele nicelikte değil, nitelikte. Her ile ve ilçeye birer tabela asılınca üniversite kurmuş olmuyoruz... Bir yerin gerçek anlamda üniversite haline gelmesi onlarca yılı ve çok büyük bütçeleri gerektiriyor. Oysa ki Türkiye'nin pek çok üniversitesi henüz kuruluş aşamasını dahi tamamlayamadı. Basit altyapı eksikleriyle malul bu üniversiteleri personel ihtiyacı açısından değerlendirdiğimizde ise tablo daha bir acıklı hale geliyor. Her yere yarım yamalak sözde üniversiteler kuruldukça kaynaklar son derece verimsiz kullanılmaya başlanıyor. En yakın üniversiteye yüzlerce km uzaklıktaki yeni üniversitelerde istenen kültür bir türlü oluşmıyor, kaynaklar da verimsiz harcanmış oluyor.

Yükseköğretim yatırımlarında bundan sonra uzmanlaşma ve

mevcutların kalitesini arttırmak öncelikli hedef olmalıdır. Bu doğrultuda belli bölgelerin bilim-araştırma parklarına, üniversite bölgelerine çevrilmesi ve o yerlerde yapılacak yatırımlara özel teşviklerin verilmesi düşünülebilir. Bu bağlamda Türkiye'de bir tane bile **Üniversite Kenti** (*university town*) bulunmayışı üzerinde de durmak gerekiyor.

Literatüre göre, ekonomisinin en az % 50'den fazlası bir veya birkaç üniversiteye dayanan şehirlere **Üniversite Kenti** denir. Bunlar eğitimde, özellikle de yüksek öğretimde uzmanlaşmış, özel kentlerdir. **Üniversite Kenti, hem eğitimde mükemmelleşme yöntemi- dir, hem de alternatif bir kalkınma modelidir.**

Üniversiteler büyük kentlerin ve gündelik yaşamın içinde eğitsel ve bilimsel faaliyetleri istenilen düzeyde gerçekleştirmeyebilirler. Bu anlamda **Üniversite Kentleri gündelik hayatın dışında eğitime ve bilime uygun vahalar gibidir.**

Üniversite Kentleri diğer üniversitelere ve düşünce kuruluşlarına yetiştirdikleri kişiler ile bir tür **bilim-eğitim fidanlığı** görevini de görürler.

Alternatif kalkınma cephesinden bakıldığında ise üniversite merkezli kentler çevreye, kültüre ve tarihe duyarlı kalkınmayı temin ederler. Ayrıca tüm sakinleri üniversite ile bir şekilde ilişkili olan bu şehirler ileri teknoloji-yoğun yeni nesil sanayiye de (yazılım sektörü gibi) o bölgeye çekerler.

Üniversite Kentlerinde çok canlı bir düşünce hayatı vardır. Büyükhşehirlerin koşuşturmasından uzakta ülke sorunları daha nitelikli bir şekilde ele alınabilmektedir. Bu halleriyle **Üniversite Kentleri bulundukları ülkelerin düşünce parkları, entelektüel parkları gibidir.**

Yukarıda saydığımız ve daha pek çok nedenden dolayı, başta ABD ve Batı Avrupa olmak üzere, pek çok ülke üniversite kentleri kurmuştur. **Sadece ABD’de 350’den fazla Üniversite Kenti vardır.** Bunlardan bazıları: Troy, Berkeley, Santa Barbara, Hartford, Princeton, Syracuse (NY) vd.

Avrupa’da da çok sayıda üniversite kenti vardır. Avrupa’dakilerin temel farkı daha ziyade tarihi kentler olmalarıdır. Örneğin Oxford, Cambridge, Durham (İngiltere), St. Andrews, Szeged, Leiden (Hollanda), Bologna, Salamanca, Pisa, Siena (İtalya); Göttingen, Tübingen, Passau, Marburg, Jena, Konstanz, Freiburg (Almanya) vd.

Dünyada pek çok örneği bulunan üniversite kentlerinden ülkemizde bir tane bile yoktur. Ülkemizde bazı kentlerde birden fazla üniversite bulunmaktadır. Örneğin İstanbul’daki üniversite sayısı 40’ı aşmıştır. Ankara’da 20’ye yakın üniversitede 200 binden fazla öğrenci vardır. Fakat bu rakamların hiçbiri ne İstanbul’u, ne Ankara’yı ne de diğer kentlerimizi **Üniversite Kenti** yapmaz. Çünkü bu illerimizde üniversite ana iş değil, yan kollardan biridir ve söz konusu kentlerin hiçbiri üniversiteye göre dizayn edilmemiştir.

Çevre illerde ise o illeri sadece ekonomik değil, kültürel ve sosyal açıdan da geliştirsın diye kurulan üniversiteler, zamanla kuruldukları illerin sosyal ve kültürel yapısına uymaktadırlar. Başka bir deyişle, **taşralaşmaktadırlar.** O bölgeyi kendisine benzetmesi beklenen üniversiteler, kendileri kuruldukları yer gibi olmaktadır.

Kısacası, Türkiye’de henüz bir **Üniversite Kenti** bulunmamaktadır. **Üniversite Kentleri** olmadığı gibi kampus-üniversite mantığıyla kurulmuş üniversiteler de kampus avantajlarından yararlanamamakta, kampuslar kısa sürede hızla büyüyen kentlerin içinde kaybolmaktadır.

EĞİTİMDE DEVAM SORUNU³⁵

Tüm araştırmalar eğitim ile bireysel ve toplumsal gelişme arasında doğrudan bir ilişki olduğunu ortaya koyuyor. Şubat 2014’de ABD’de yayımlanan bir rapor, eğitim düzeyi yükseldikçe işsizlik ve fakirlik oranının nasıl azaldığını kanıtladı. Ülkelerin gelişmişliği ile eğitim kaliteleri arasında doğrudan bir ilişki var. Bu bağlamda, Türkiye’nin orta gelir tuzağından kurtulması ve 2023 hedeflerini tutturabilmesi için eğitimde atağa geçmesi şart.

Türkiye, özellikle son 10 yıldır eğitim altyapısını iyileştirmek için olağanüstü bir çaba sarfediyor. Okul binaları yenileniyor, modern eğitim araç-gereçleri alınıyor, öğretmen ve öğrenci sayısı geçmişle kıyaslanamayacak bir hızla artıyor. Ancak bu iyileşmelerin önemli bir kısmı nüfus artışına ve eğitime ilk defa katılan yeni kitlenin ihtiyaçlarına gidiyor. Dolayısıyla eğitimde kişi başı iyileşmeler incelendiğinde harcanan enerji ve kaynaklar ile orantılı bir iyileşme ortaya çıkamıyor. Hatta hummalı yatırım gayretleri iyi planlanamadığından bazı alanlarda gerileme dahi yaşanabiliyor.

Bundan daha önemlisi ise **eğitimde kalite sorunu**. Yılların birikimi kalite eksikliğini kısa sürede çözebilmek kolay değil. İnsan

davranışları bir anda değişmiyor... Hatta eğitim dünyası büyüdükçe onun idaresi daha karmaşık ve daha sorunlu bir hal alabiliyor.

Okulu Kırmada Dünya Birincisiyiz

Eğitimin önemli sorunlarından bir tanesi **devamsızlık**. Bu durumu Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 2014 Ortaöğretim İzleme ve Değerlendirme Raporu bir kez daha gözler önüne serdi. Rapora göre, Türkiye geneli tüm liselerde devamsızlık oranı % 32,7.

Başka bir deyişle, öğrencilerin neredeyse üçte biri derslere devam etmiyor... Emin olunuz yapılan derslerin kayda değer bir kısmı da esasında yok hükmündedir. Örneğin liselerimizdeki yabancı dil derslerinin pek çoğunda Türkçe konuşulur ve kelimenin tam anlamıyla muhabbet edilir.

Eğitim yazarı Abbas Güçlü ise devamsızlık konusunda durumumuzun yukarıda belirtilen rakamdan bile daha kötü olduğunu söylüyor. Güçlü'ye göre "okul kırmada birinciyiz". Yanlış anlaşılmasın, 'okul kurmada' değil, 'okulu kırmada'...

OECD'nin verilerine göre halk arasında 'okulu kırmak' olarak adlandırılan öğrencilerin okula gitmemesi konusunda dünya birincisiyizmişiz... OECD'nin PISA 2012'den yola çıkarak hazırladığı okula gitmeme verilerine göre okulu en çok asan ülke Türkiye'ymiş. PISA'ya göre Türkiye'de 'iki hafta içerisinde okula en az bir kez gitmeyen öğrencilerin oranı' % 54.2 imiş. Yani öğrencilerimizin yarıdan fazlası okulu kıırıyormuş. Oysa bu oran OECD ülkelerinde ortalama % 14.5 civarında.³⁶

³⁶ Abbas Güçlü, 'Okul Kırmada Birinciyiz', Milliyet, 7 Nisan 2015.

OECD'nin PISA 2012 verileriyle hazırladığı grafiğe göre Türkiye, yüzde 54.2 ile ilk sırada okulu en çok asan ülke konumuna yerleşiyor. Ardından yüzde 48.2 ile İtalya ve yüzde 31.8 ile Avustralya takip ediyor.

Tahmin edeceğiniz üzere Uzakdoğu ülkeleriye listenin en alt sıralarında yer alıyor. Öğrencileri okulu en az asan ülke ise yüzde 1.5 ile Japonya. Yine son dönemde yakaladığı büyük çıkışla dikkatleri üzerine çeken Kore de 1.8'lik oran ile okulu en azan kıran öğrencilere sahip.

Eğitim istatistiklerimizden bir diğer çarpıcı veri ise eğitimde tatil yaptığımız gün sayısının, okula gidilen gün sayısından çok daha fazla olması. Üstelik okulların çoğunda eğitim yarım gün yapılıyor, bazı okullar ise birleştirilmiş sınıflarda eğitim yapmak zorunda.

Seçilmiş Bazı Ülkelerde Okula Devamsızlık Oranları PISA Verileri

Japonya	% 1,5
Güney Kore	% 1,8
OECD ortalaması	% 14,5
Avustralya	% 31,8
İtalya	% 48,2
Türkiye	% 54,2

Üniversitelerde de Ders Yapılmıyor

Üniversitelerde durum farklı sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Pek çok üniversitede yoklamalar göstermelik bir şekilde alınıyor, bazı öğretim elemanları yoklama bile almıyor. Benim hesaplamalarıma göre üniversitelerde devamsızlık oranı % 50'nin üzerinde. Aynı şekilde, bir de yarım yamalak yapılan dersler var. Bazen öğretim

elemanları derse 15 dakika geç geliyor, 15 dakika erken çıkıyor. Uzmanlık alanını işlemek yerine ilgisiz sohbetlerle geçen ders sayısı hiç de az değil...

Okullarda ilk haftalar genelde boş geçiyor... Birinci hafta ve son hafta ders yapılmaması artık kültür haline gelmiş. Öğrenciyi sınıfta tam kadro bulduğunuz hafta genelde 4. veya 5. hafta oluyor. Bayramlarda ve yılbaşı haftalarında da öğrenci derslere gelmeme eğilimindedir... Vize ve final haftalarına ek olarak, bu sınavlardan öncesi ve sonrası da bazı öğrenciler tarafından tatil ilan edilebiliyor. Dolayısıyla normalde 16 hafta sürmesi gereken yüksek öğretim pek çok okulda fiilen 7-8 haftaya, hatta daha aşağısına düşebiliyor...

Elbette işini sıkı tutan üniversiteler yok değil. Ancak devamsızlığın Türkiye ortalaması ne yazık ki hem ortaöğretimde, hem de yüksek öğretimde oldukça yüksek. Başka bir deyişle, Türk insanı kağıt üzerinde milyonlarca saat eğitim almış görüyor, rakamlara göre her yıl onbinlerce mühendis, yüzbinlerce uzman mezun ediyoruz. Ancak işin aslı, **verilen diplomalar, üzerinde yazılanın pek azını ifade ediyor.** Hal böyle olunca, büyük fedakârlıklarla eğitime ayırdığımız kaynakların birebir karşılığını alamıyoruz.

İNTERNET KULLANIMINDA VE EĞİTİMDE NEREDEYİZ?

Sanayi toplumlarında gelişmişliğin önemli göstergelerinden biri de okur-yazarlık oranıydı. Batı toplumu, 20. yüzyılın ortalarında bu sorunu aşmayı başardı ve tüm nüfusunu hemen hemen okur-yazar hale getirdi... Türkiye, okur-yazar oranını 21. yüzyılın başında dahi % 100'e yaklaştıramadı...

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 15 yaş üzerindeki insanlarımızın eğitim tablosu içler acısı...

TÜİK'e göre nüfusumuzun % 11,5'i ilkokula bile gitmemiş. Bunların 2,6 milyonu (% 5) ise hiçbir şekilde okuma yazma bilmiyor... Yani sokakta gördüğünüz her 15 kişiden biri okur-yazar değil... Bu insanlar bırakınız gazete-dergi okumayı, karşıdan gelen otobüsün nereye gittiğini dahi okuyamıyorlar... İşin vahim tarafı Türkiye, Müslüman ülkeler içinde eğitim durumu en iyi olan ülke...

Nüfusumuzun % 52'si ilkokul veya ortaokul mezunu, yani liseye hiç gitmemiş. İlkokul mezunlarının tek başına oranı % 26,9. Nüfusumuzun neredeyse % 40'ı okula hiç gitmemişlerle ilkokul mezunlarından oluşuyor. Yolda karşılaştığımız her iki kişiden biri ya ilkokul mezunu ya da hiç okula gitmemiş bir kişi... Lise mezunlarının toplam nüfusa oranı ise % 21,68 ve bu rakam sadece 12 milyondan fazla kişiye tekabül ediyor.

Türkiye'de en az ortaöğretim diplomasına sahip kişilerin oranı % 30'u bile bulmuyorken bu rakam ABD'de % 89, İngiltere'de % 77, Norveç'te % 82, Polonya'da, % 89, Almanya'da % 86, Güney Kore'de % 81, Şili'de % 72, Yunanistan'da ise % 67. Bu alanda OECD ortalaması ise % 75. OECD dışı ülkelerde ise Rusya'da % 92, Suudi Arabistan'da % 34, Endonezya'da % 28...

Yeni Kıtas: Üniversite Mezunları

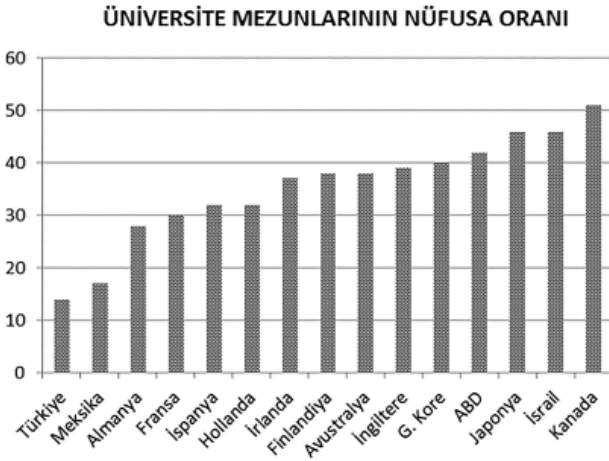
Türkiye'de tablo bu iken dünyada gelişmişliğin yeni göstergelerinden biri üniversite mezunluğu. Bizde en iyimser rakamları kullandığımızda yüksekokul, fakülte, yüksek lisans ve doktora mezunlarının oranı ancak % 12'yi buluyor. Üstelik bu rakamın içinde iki yıllık okullar da var, Açık Öğretim ve Uzaktan Eğitim mezunları da... Bizde Açık Öğretimin toplam mezunlar içindeki payı gelişmiş dünyanın çok ama çok üstünde. Halen yükseköğrenim görenler içinde de Açık Öğretim öğrencilerinin sayısı % 50 civarında.

Açık Öğretimi bir yana bıraktığımızda ülkemizde 4 yıllık fakülte ve üstü eğitim almış kişi sayısı % 5 civarındadır...

Bu rakamları diğer ülkeler ile kıyasladığımızda nerede olduğumuzu anlamak kolaylaşacaktır... Türkiye’de yükseköğrenim mezunlarının oranı % 12 iken, Kanada’da nüfusun yarıdan fazlası (% 51) üniversite mezunu...

Bu rakam İsrail’de % 46, Japonya’da % 46, ABD’de % 42, Güney Kore’de % 40, İngiltere’de % 39, Avustralya’da % 38, Finlandiya’da % 38, İrlanda’da % 37, Hollanda’da % 32, İspanya’da % 32, Fransa’da % 30, Almanya’da % 28, Meksika’da % 17.

Kısacası, gelişmiş ülkelerde yükseköğrenim mezunlarının nüfusa oranı % 50’ye dayanmış durumda. Üstelik bu rakamlar kalite farkını içermiyor... Az gelişmiş ülkeler ile saydığımız ülkeleri eğitim kalitesi açısından karşılaştıracak olur isek aradaki fark uçuruma dönüşecektir...

Türkiye, şu anki eğitim rakamları ile dünyanın en eğitimli ülkeleri listesinde ilk 20’ye bile giremiyor. 2012 OECD verilerine listenin tepesinde Kanada, İsrail, Japonya, ABD, Yeni Zelanda, Güney Kore, Norveç, İngiltere, Avustralya ve Finlandiya var. Dünyanın en iyi eğitimli ülkeleri aynı zamanda dünyanın en gelişmiş ülkeleri.

Eğitim düzeyi ile ekonomik ve sosyal gelişmişlik arasında neredeyse birebir bir ilişki var. Bu da bize gösteriyor ki eğer Türkiye eğitimde ciddi bir atılım yapamaz ise Türkiye'nin dünya ekonomileri arasındaki yeri dahi tehlikeye girebilir. Nitekim 2014 verilerine göre Türkiye 17. büyük ekonomi konumundan 18. sıraya gerilemiş durumda.

Eğer 2023 için anlamlı hedeflerimiz var ise, bu hedeflere yukarıdaki eğitim rakamları ile ulaşabilmek hayaldir. Büyük devlet düşleri görmek istiyorsak bunu % 40 ilköğretim mezunu ve okuma yazma bilmez ile sağlamak mümkün değildir. % 1'i bile bulmayan doktora mezunları ile varılacak pek de bir yer yoktur... Kalite faslına ise fazla girmeyelim, morallerimizi bozmayalım...

Açığı Kapatıyor muyuz?

Bazı okurlarımız yukarıdaki rakamların orta ve üstü yaş grubundan kaynaklandığını, gençlerin daha eğitilmiş olduğunu söyleyebilir. İşin doğrusu geçmişle kıyaslanamayacak kadar iyi bir performansla ulaşmamıza rağmen, son 15 yılın verileri hâlâ gelişmiş dünya ile kıyaslanabilecek bir düzeyde değil.

Resmi rakamlara bakıldığında Türkiye üniversitelerindeki öğrenci sayısı 5,4 milyondur. Ancak bu rakamın sağlıklı olduğunu söyleyebilmek zordur. 5,4 milyon sayısının içinde askerlikten kaçmak için veya başka nedenlerle kayıt yaptıranlar da bulunmaktadır. Örneğin sadece Açık Öğretim'de kayıt yaptıran, derslerine devam etmeyenlerin sayısı 1 milyonu bulmaktadır. Örgün eğitimde de yüzbinlerce bu durumda öğrenci olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca yükseköğrenim gören kişilerin pek çoğu ara sınıflarda eğitimlerini yarıda bırakmaktadırlar. Örneğin kız öğrencilerin % 43'ü eğitimlerini yarıda bırakmaktadırlar. Bu oran AB ülkelerinde sadece % 10,9'dur.³⁷

³⁷ İşveren, Temmuz-Ağustos 2014, s. 94.

Her yıl üniversiteye yerleşen öğrenci sayılarına baktığımızda ise bu rakamın 2008'den bu yana, yana son 6 yıldır aynı noktada kaldığı görülmektedir. 2008'de 950 bin öğrenci üniversiteye yerleşmiş olmasına karşın bu rakam 2013'de 877 bin olmuştur. Aradaki yıllarda da benzeri sayılar elde edilmiştir... Üstelik yerleşenlerin % 3-4'ü her yıl zaten üniversite mezunları arasından olmaktadır. Buna bir de yerleştiği halde eğitime devam etmeyenleri eklediğimizde Türkiye'de üniversiteye devamda bir tıkanma yaşandığı kolayca görülecektir...

Mezun sayısına baktığımızda ise 600 bin civarında bir mezun verildiği görülecektir. Türkiye bu hızla devam edecek olur ise 10 yılda en fazla 6 milyon mezun daha verebilir. Bu da üniversite mezun oranının % 20'leri yakalaması anlamına gelir. Hatırlayacak olur isek Güney Kore 10 yılda % 20'lerden % 40'lara çıkmıştı.

Demek oluyor ki, Türkiye'nin bu hızla nüfusunun % 40'ını üniversite mezunu yapabilmesi için en az 40-50 yıl geçmesi gerekiyor. Tabii o da herşey yolunda gider ise... O vakit geldiğindeyse gelişmiş dünyada mezun oranları muhtemelen % 80 gibi rakamlara çıkmış olacaktır.

Başka bir deyişle, Türkiye esaslı bir atak gerçekleştirmesi ve aradaki farkı en fazla 10 yılda kapatması gerekir. Türkiye'nin bu konuda yaptığı en büyük hata ise yükseköğretimde eğitim-öğretim kadrolarına yeterince önem vermeyişi, meseleyi kurum sayısı ve araç-gereç olarak görmesi olmuştur. Bugünkü eğitim-öğretim kadrosu sayı ve nitelik olarak mevcut öğrenciler için dahi yeterli olamazken eğitimi uçuracak bir seviyeye gelmenin ne kadar çok zaman alacağı ortadadır.

Güney Kore Başardı

Bugün dünyada hemen hemen her evde bir Kore malı var. Kore'nin elektronik ve otomotivde gösterdiği başarı dudak ısırtıyor.

Türkiye ile benzeri bir noktadan gelip Türkiye'yi sollayan Kore'nin başarısı da yine eğitimden geliyor.

Güney Kore 2000 yılından 2010 yılına kadar geçen 10 yıl içinde üniversite ve üstü mezunlarının nüfusa oranını % 24'ten % 40'a çıkarmayı başardı. Türkiye'nin ise üniversite ve üstü mezunlarının oranı 2013 yılında dahi % 14'ü aşmıyordu. Bir başka deyişle, gerçek anlamda bir atılım yapmak istiyor isek eğitimdeki rakamlarımızın geometrik olarak artması gerekmektedir. Bunun dışında kalan gelişmeler kalıcı bir büyümeyi sağlayamaz.

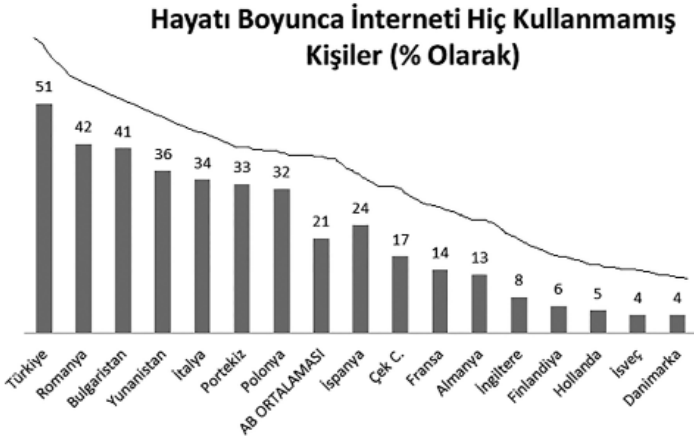
İnternet Kullanımı

Yeni dünyada üniversite mezuniyeti kadar önemli bir başka gelişmişlik kıstası internetin etkili ve yaygın kullanımı... Sanayi toplumunda elektrik hatları, su boruları ve telefon hatları ne kadar önemliyse yeni dünyada bilgi üretiminiz ve bilgi tüketiminiz o kadar hayati konumda...

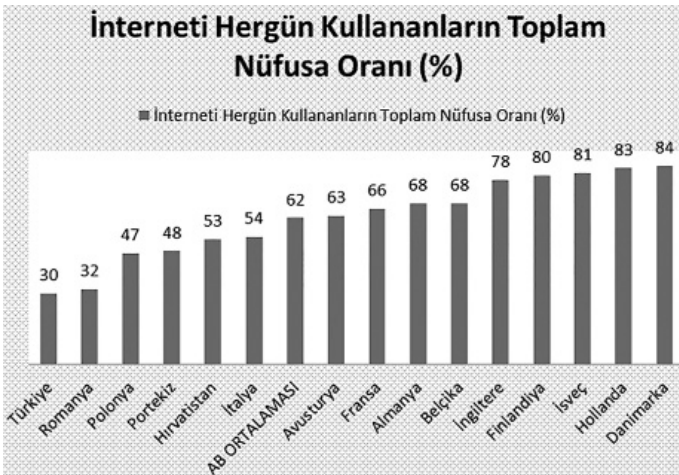
Eğer bilgi üretmiyorsanız, üretileni yaygın ve etkin bir şekilde kullanmıyorsanız gelişmişlik yolunda çok gerilerde kalıyorsunuz demektir...

Avrupa İstatistik Kurumu Eurostat'ın verilerine göre Türkiye'nin internet kullanımı alarm verecek düzeyde geri durumda: Buna göre, 2013 itibariyle Türkiye nüfusunun % 51'i hiçbir şekilde internete girmemiş durumda.

Avrupa Birliği'nin 28 üyesi içinde internete hiç girmemişlerin oranı hiçbir ülkede % 50'yi aşmıyor. Bu konuda AB ortalaması % 21. İngiltere'de ise oran % 8'e düşüyor.

Aynı araştırmaya göre haftada bir kez olsun internete girenlerin nüfusa oranı Türkiye’de % 40 iken AB ortalaması % 72... Bu oran bazı Avrupa ülkelerinde % 90’ın üzerine çıkıyor... Düzenli olarak internete girenlerin oranı Türkiye’de sadece % 30 iken AB (28) ortalaması 62’yi buluyor. Hollanda nüfusunun ise % 83’ü hergün internete giriyor...

Türkiye’de internetin daha çok eğlence ve haber okuma amaçlı kullanıldığını, en büyük internet kullanıcılarının ise öğrenciler ile ofis çalışanları olduğunu görüyoruz. Kullanımın niteliği incelendiğinde ise Batı ile aradaki uçurum daha da büyüyor. İnternette dolaşan bilgilerin pek azı Türkiye kaynaklı iken Türkler yeni bilgi araçlarını üretimden çok yüzeysel kullanımlar için kullanıyor.

Nitelikli İnternet Kullanımı

Türk insanı teknolojiye meraklı ve internete uyumda dünyanın pek çok ülkesinden daha hızlı yol alıyor. İnternete girebilen kit- le adeta bir daha o dünyadan çıkmıyor, hatta bağımlı hale geliyor. Hatta gazeteci Ertan Acar diyor ki, “16-25 yaş arası gençlik internette yaşıyor”.³⁸ Ancak bir de meselenin nitelikli kullanım kısmı var. İsta- tistikler Türkiye’de internete giren kesimin ortalama olarak 7 saatini bilgisayarda geçirdiğini gösteriyor. Bu da demek oluyor ki pek çok genç günün neredeyse yarısını internet başında geçiriyor ki bu da bağımlılık anlamına geliyor. Sadece sosyal medyada geçirilen süre kişi başına 2 saat 32 dakikayı buluyormuş.

İnternet kullanıcılarına yakından baktığımızda vaktin ezici bir kısmının sosyal medya, e-posta, mesajlaşma ve oyunlarla geçtiğini görüyoruz. Kısacası Türk toplumu internette de üretici olmaktan çok tüketici konumunda. Başka toplumların üretimlerini tüketmek- te çok iyi görünen Türkiye’nin üretim alanında ise sınıfta kaldığını söylemek çok kolay. Başka bir deyişle sadece niceliksel olarak değil, etkin kullanım açısından da Türkiye’nin bu alanda yapması gereken bir hayli iş var...

³⁸ Ertan Acar, “Türkiye Sosyal Medyada Dünya Lideri”, *Radikal*, 12 Mayıs 2015, http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ertan_acar/turkiye_sosyal_medyada_dunya_lideri-1354432

Alınacak Yol Çok Uzun

Özetleyecek olur isek, bilgi çağında gelişmiş ve güçlü bir ülke olmanın yolu eğitimden ve bilgi araçlarını etkin kullanımdan geçiyor...

Türkiye belki sayı olarak eğitimde ciddi bir artış sergiledi, ancak açık öylesine büyük ki şu ana kadar ki atılımların hiçbiri açığın kapanmasına yetmiyor. Daha önemlisi farkı sayı olarak kapatma çabası içeriğin yakalanamamasına yol açıyor...

Son söz olarak, eğer iyi bir nesil yetiştirmiyorsanız ve bilgi/fikir üretmiyorsanız aslında hiçbir şey üretmiyorsunuz demektir...

Not: Grafikler Eurostat ve YÖK verilerine dayanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

12 YILDA 4 SORU ÇÖZDÜREMEYEN EĞİTİM SİSTEMİ³⁹

Ülkelerin gelişmesi açısından eğitimin 2 önemli işlevi var: 1) Vatandaşların işlerinde daha becerikli ve üretken hale gelmesi,

2) İnsanların aldıkları değerler ile ‘daha’ iyi davranışlar gösteren kişilere dönüşmesi.

İnsan gücünü eğitemeyen ülkeler bir yönden fakir kalmaya mahkûmdur. Eğitimsizlik nedeniyle insanların yetenekleri ortaya çıkamaz, çıkanlar ise geliştirilemez. Örgütlenme eksikleri, uzmanlaşmada görülen zaafılar sonucunda sayıca kalabalık olsa da iş gücü verimsiz bir güruha dönüşür.

Diğer taraftan, herkesi kapsayan iyi bir eğitimin verilememesi vatandaşları insani ve siyasi değerler konusunda cahil bırakır. Toplum bir millet olduğunun şuuruna dahi varamaz. Siyaset Bilimi’nin önemli iddialarından bir tanesi de demokrasinin ancak eğitimli toplumlarda yaşayabileceğidir. Eğer bu tez doğruysa, bu durumda eğitim düzeyi düştükçe demokrasilerin yaşama şansı azalır, demokrasi kaosa veya otokratik idarelere yol açar.

³⁹ 28 Mart 2015.

Özetle, bir toplumun hem maddi hem de manevi kalkınması için öncelikli yatırım alanı eğitimidir. Eğitime yapılacak her yatırım aslında geleceğe yapılan bir yatırımdır. Eğer gelişmiş dünya ile aranızdaki farkı hızlı kapatmak istiyorsanız, onların yaptığı yatırımlardan daha fazlasını eğitime yatırmalısınız. Yani yemeyip eğitime, içmeyi eğitime harcamalısınız. Onlar milli gelirlerinin % 6'sını mı harcıyor, siz en az % 10'unu harcamalısınız. Ancak tablo tam tersi. Hala gelişmiş dünya bizim eğitime yaptığımız harcamadan fazlasını harcıyor, biz ise kaynaklarımızı inşaat, AVM gibi daha az verimli alanlara harcıyoruz.

Bir diğer sorun ise zaten sınırlı olan kaynaklarımızı kullanırken önceliklerimizi iyi belirleyemiyoruz. Örneğin her öğrenciye tablet ve sınıflara akıllı tahtayı içeren Fatih Projesi'nin maliyetinin 7-8 milyar dolar olduğu söyleniyor. Hatta bazı uzmanlar maliyetin 25 milyar doları bulabileceğini söylüyor. Bu, Türkiye gibi bir ülke için cılgın bir rakam. Tabletler öğrencilere dağıtıldı, proje hala devam ediyor. Ancak ben çevremden biliyorum, öğrenciler o tabletleri doğru düzgün kullanamadılar bile. Daha da önemlisi tablet dağıtılan pek çok okulun daha temel sorunları var; örneğin okullar kışın soğuk, yaza doğru ise çok sıcak oluyor. Binlerce okulun hali içler acısı, halk tabiriyle 'kümes gibi'. Özellikle ilkokulların durumu çok fena... Sınıfların ciddi bir kısmı kalabalık, temel ders araç gereçleri neredeyse hiç yok.

ABD ve Avrupa'da okulların tamamına yakınının ciddi bir kütüphanesi vardır. En kötü ihtimalle mahalle kütüphaneler bu ihtiyacı karşılar. Bizde ise kütüphanesi olan okul sayısı çok az. İlkokullarda kütüphane mantığı neredeyse hiç yok. Kütüphanesi olan okullarımızın 'kütüphane' dedikleri yerler ise 'kitaplık' sıfatını bile hak etmiyor. Oysa ki gelişmiş dünyada ilkokulların, liselerin kütüphaneler

oldukça zengin, hatta bizdeki bazı üniversitelerin kütüphaneleriyle yarışacak düzeyde.

Meseleye buradan baktığımız zaman Fatih Projesi, öğrenciye okumayı sevdirecek yerde, aslında internete bağlayarak kitaptan, okumaktan uzaklaştırıyor. Pedagoglar açık açık söylüyorlar, belli bir yaşa kadar klasik eğitimi çok iyi bir şekilde vermeniz, öğrenci ile doğrudan temas kurmanız gerekiyor. Geçenlerde bir makale okumuştum, Google’de çalışan üst yöneticilerin neredeyse tamamı ilkokulda çocuklarını dijital ortamlardan uzak tutmaya, maddeye dokunarak eğitim verilmeye çalışıyorlarmış.

Söylemek istediğim, önceliklerimizi iyi belirlemiyoruz. İlkokul, ortaokul çocuklarını hazır olmada doğrudan internete ve elektronik aletlere bağlarsanız onları bilgi çağının oyun kurucuları haline getiremezsiniz, sadece hazır yiyen tüketicilere çevirirsiniz. Çünkü eğitim sistemimizin temel sorunu öğrencilerin tabletlerinin olmaması değil.

Gereksiz Yüklemler

Özellikle ilkokulda eğitimin amacı okumayı, araştırmayı sevdirmek ve sorgulayıcı anlayışı vermek olmalıdır. Daha fazlası değil.

Oysa ki ilkokul müfredatına şöyle bir bakıyorum da Türkçe’de sıfat, zarf, isim gibi her konuya giriyoruz. Aynı konular öğrenciye orta okulda, sonra lisede yeniden yeniden veriliyor. Hatta Üniversitede dahi Türkçe dersi koyuyor ve orada bile ‘zarf nedir’, ‘sıfat nedir’ gibi dersler veriyoruz da yine de başarılı olamıyoruz. Başka bir tabirle, çocuklarımıza sadece yabancı dili değil, kendi ana dilimizi dahi öğretmemiyoruz.

İlkokulda coğrafya veya tarih konularını detaylı şekilde veremeye, taze zihinleri gereksiz bilgilerle doldurmaya hiç gerek yok. Bu yıllarda yapılması gereken çocukları oyun ve uygulama ile yeni

bilgiler öğrenmeye aç hale getirmek, çocukların el ve zihin yeteneklerini keşfetmek, becerilerini açmak. Oysa ki bizde eğitim ilkokuldan ortaokula kadar aynı konuları tekrar etmek gibi algılanıyor. 'O da olsun, bunu da verelim' mantığıyla aslında hiçbir şey vermemiş oluyoruz.

Sonuç tam bir felaket. Bunu anlamak içinse uzun analizlere gerek yok. Üniversite giriş sınav sonuçları dahi ne kadar verimsiz bir eğitim sistemimiz olduğunu gözler önüne seriyor...

Liseler

Bu yıl üniversite seçme sınavına (YGS) 2 milyon 126 bin 684 aday başvurmuş, 1 milyon 987 bin 488 aday sınava girmiş. Sınava giren her 100 öğrenciden 7'si 140 puanı alamadığı için ön lisans ve açık öğretim fakültelerine kayıt yapma hakkını kaybetmiş. Oysa 140 puanı almak dünyanın en basit işi. Sınava giren her 100 öğrenciden neredeyse 30'u ise 180 taban barajını aşamadığı için LYS sınavına giremeyecekmiş. Dediğimiz gibi, 140 veya 180 puanı almak çocuk oyunu, eğer bir öğrenci bu puanları alamıyorsa orada olağandışı sorunlar olmalıdır.

İşin kötü tarafı bu barajları aşamayan öğrenci sayısı geçen yıla göre 140 bin kişi artmış. Yani bizler eğitime her yıl daha fazla kaynak ayırdığımızı söyleyip dururken başarı artması gerekirken düşüyor.

Sınava giren öğrencilerin 40 fen sorusundaki ortalamaları 3,9. Yani öğrenciler 4 soruyu dahi doğru bilememişler. Matematik ortalaması 5,2... Sosyal bilgilerde ise ortalama 10,7. Emin olunuz hiç okula gitmeyen bir kişi dahi tahminle bu ortalamalara yakın sonuçlar alabilir. Hatta tamamen tahmine dayalı olarak şıkları işaretleseniz fen ve matematikteki ortalamayı yakalama şansınız çok yüksek...

Çukurova Üniversitesi öğretim üyesi **Prof. Dr. İbrahim Ortaş** diyor ki, “her 20 liseliden sadece biri üniversite okuyabilecek düzeyde”. Ortaş’a göre bu durumda neredeyse son 20 yılda hiçbir iyileşme de olmadı.

Daha önce biz de değinmiştik, liselerden öylesine sorunlu bir nesil geliyor ki, bu öğrenciler ile üniversitelerde, yüksek öğrenim düzeyinde ciddi bir eğitim yapabilmek gerçekten çok zor. Buna bir de üniversitelerin sorunları eklenince sorun içinden çıkılmaz bir hal alıyor.

Üniversiteler her yıl yüzbinlerce mezun veriyor, ancak o mezunlar diplomasını aldıkları işlerin uzmanı olmaktan çok uzaktalar. İstihdam sorununun bir ayağını da bu oluşturuyor. Karşılıksız verilen diplomalar, içi boş sözde uzmanlar ortaya çıkarıyor. Mezunlar iş bulamazken, iş sahipleri çalışacak yetişmiş eleman bulamıyorlar.

İbrahim **Ortaş**, lise öğrencilerinin sadece % 5’inin üniversite okuyabilecek düzeyde olduğunu söylüyor. Ancak bu % 5 de mükemmel bir düzeyde değil. YGS sınavında 160 sorunun yarısını (80 soru ve üstü) doğru yanıtlayanların oranı % 5’in bile altındaymış. Oysa ki 2 milyona yakın insanın katıldığı bir sınavda % 5 ‘çok iyi’ durumda olmalıydı ve neresinden baksanız 160 sorudan en az 120’sini zorlanmadan doğru cevaplandırmış olmalıydılar. Eğer bir toplumun % 5’i dahi bu kadar eğitimsiz ise varın resmin tamamını siz düşünün.

Günün sonunda şunu anlıyoruz ki 11-12 yıl öğretim alan, hatta kreşi de eklediğinizde 14-15 yıl eğitim sistemi içinden geçen çocuklarımız liseyi bitirdiklerinde kendilerine sorulan 160 sorunun dörtte birini bile doğru cevaplandıramıyorlar. ‘Çok iyi’ olması gereken % 5’i dahi soruların yarısına doğru cevap veremiyor. Matematikte,

fende kelimenin tam anlamıyla dökülüyorlar. Okuduklarını anlamıyorlar, derslerde kendilerine anlatılanları anında unutuyorlar. Çoğu genel kültür düzeyinde olan soruları dahi doğru cevaplandıramayan bu neslin üniversitelerde de çok değişmediğini, yanlışlarının kemikleştiğini rahatça görebiliyoruz.

Hal böyle olunca tam anlamıyla bir doldur boşalt süreci yaşanıyor. Her aşamada ellerine birer kağıt parçası (sözde diploma) tutuşturduğumuz bu çocuklar eğitimlerinin sonunda ülkelerinin ihtiyacı olan kişiler olamıyorlar.

Bu tabloya baktığımızda gördüğümüz tam bir yangın yeri. Türkiye, tüm işi gücü bıraksa ve sadece eğitime yönelse yeridir. Aksi takdirde bırakınız dünyanın önde gelen ülkelerinden biri olmayı, elimizdekileri dahi korumamız güçleşecektir.

TSK, KLON SAVAŞLARINA HAZIR MI?⁴⁰

Savaş teknolojisi hızlı geliyor. Eskiden çağ açıp kapayan yenilikler yüzlerce yılda ortaya çıkardı. 20. yüzyılda bu süre onlarca yıla düştü. 21. yüzyılda ise birkaç yıl dahi geri kalmanız halinde eski nesil oluveriyorsunuz. Teknoloji yıllar değil saatler içinde yenileniyor.

20. yüzyıl denizaltıları, uçakları ve tankları gördü. Füzelere gelişince uçaklar bile geri planda kaldı. Amerikalılar Nazilerden aldıkları bu teknolojinin ucuna nükleer başlıkları takınca düşmana yaklaşmaya dahi gerek kalmadı. Böylece ABD hiçbir risk almaksızın dünyanın herhangi bir devletini vurabilecek güce ulaştı. Sovyetler de aynı teknolojiyi geliştirince dehşet dengesi başladı. Artık her ikisi de birbirini vurabilirdi, ancak karşılıklı atılan füzelere sonucunda sadece kendi ülkeleri değil, tüm dünya yok olabilirdi. Dehşet dengesi sadece füzelere vurabilen füzelere sona erdirebilirdi. Bir anlamda kurşunu kurşunla vurmak demek olan bu teknoloji uzun yıllar hem Amerikalıları, hem de Rusları meşgul etti.

Söz konusu teknolojiye insanlık 1980'lerde ulaştı ve böylece

karşı-füze sistemleri gelişmeye başladı. Füze kalkanı veya yıldız sa-
vaşları gibi isimler takılan sisteme sahip olan ülkeler bu sayede diğer-
lerine balistik füze gönderebilirlerken, diğer devletler füze sistemleri
olsa dahi karşı tarafı vuramayacak hale geliyordu. ABD şu anda bu
tür sistemler üzerinde çalışıyor ve tüm dünyayı kapsayacak bir füze
kalkanı oluşturmaya çalışıyor. Elbette diğer ülkeler de boş durmuyor-
lar. Şu anda 30'dan fazla ülkenin füze sistemi var ve ABD dışında pek
çok ülke de karşı füze sistemleri üzerinde çalışıyor. Bu yarışın sonu
yok gibi görünse de en yakın hedefin uzaya füze rampaları yerleştir-
mek olduğu söylenebilir. Uluslararası hukukta bazı sınırlamalar ol-
makla birlikte uydulara, uzay gemilerine veya Ay'a yerleştirilecek bir
uzay topunun sahibine nasıl bir üstünlük sağlayacağı çok açık.

Asker Robotlar

Savaş teknolojisinde diğer bir yarış alanı ise savaşçı robotlar.
İnsanın yerini alacak insansız araçların ilk versiyonları kullanıma
girdi bile. 'Robot' deyince insanların denetiminde kullanılan basit
makinelere bahsetmiyoruz. Bunlar insansız, bir noktaya kadar
kendi kedisine iş yapabilen savaş araçları. Sensörleri ve kameraları
sayesinde otomatik olarak silah, hatta roket kullanabiliyorlar. Bazı
robotlar ise savaş alanındaki yaralı askerleri kurtarmak ve yük taşı-
mak üzere tasarlanmış. Her türlü zeminde yorulmadan 100 kg'dan
fazlasını kilometrelerce taşıyabilen bu robotlar, askerlerin yükünü
önemli oranda hafifletebilir. Savaşçı robotlar konusunda en önemli
hedef ise bildik sensörlerin ötesine geçip kendi kararını kendisi ve-
rebilen robotlar. Bunun için ise robotlara akıl gerekiyor. Bu nedenle
dünyanın iddialı tüm güçleri yapay zekâ üzerinde çalışıyor. Canlı-
lardakine benzer bir akli makinelerle birleştirebilmek bilimcilerin
en büyük hayali. Düşünsenize savaş alanında kurşun geçirmeyen,

koşabilen, uçabilen, yüzeabilen ve en önemlisi zekâ sahibi bir ölüm makinesi. Böylece asker kayıplarınız en aza inerken, karşı tarafta zirveye çıkacak.

Silahların ve istihbaratın otomasyonunda da önemli bir yol kat edildi. ABD'nin istihbarat faaliyetlerinin yüzde 90'ından fazlası uydular, dinleme merkezleri ve insansız hava araçlarından geliyor. Yani bazılarının sandığı gibi Amerika sadece Wikileaks'e düşen diplomatlarıyla yetinmiyor. İnsansız hava araçları istihbarata ek olarak muharip özelliklere de sahip. Örneğin Predatorlar 1995'den beri kullanımda ve üzerlerindeki kamera ve sensörler sayesinde havadan yolladıkları Hellfire, Stinger vs. füzeleriyle düşmanı kolayca vurabiliyorlar. Böylece askerlerinizi arazide kilometrelerce gezdirmek zorunda kalmıyorsunuz. ABD bunları Sırbistan'da, Bosna'da, Irak'ta, Yemen'de, Pakistan'da ve bilmediğimiz birçok yerde kullandı, kullanıyor. Sadece Irak'taki kullanılan insansız hava araçlarının sayısının binlerce olduğu biliniyor; üstelik bunların büyük bir kısmı birkaç kullanımlıktı.

Klon Savaşçılar

Uzay topu, insansız araçlar ve akıllı robotlardan çok daha heyecan verici olanı ise 'geliştirilmiş canlı savaşçılar'. İnsanoğlu koyunu, sineği, ineği vs. klonlamayı başardı. Önce meyve ve sebzelerin genlerini değiştirmeyi başaran ve böylece topraksız sebze fabrikaları kuran bilimciler, şu sıralar koyun gibi canlıları geliştirmeye çalışıyorlar. Daha çok yün, süt ve et veren hayvanlar ilk ticari hedefi oluşturuyor.

Diğer taraftan canlıların genleriyle oynayarak yeni canlılar elde etmek, hatta insan ile diğer canlıları birleştirmek isteyenler de yok değil. Çok seslendirilmese de makine ile canlıları, hatta makine

özellikleri ile insan benzeri yaratıkları birleştirmek ve bu yolla ticari ve askeri zaferler kazanmayı hayal edenler de yok değil.

Tüm bu anlattıklarımız sizlere çok mu fantastik geldi? “Yazar bugün amma da uçmuş” mu dediniz? Belki de siz haklısınız. Fakat unutmayınız, III. Selim’e, buharlı trenin icat edileceğini tahta çıktığı tarih olan 1789’da söyleselerdi acaba buna inanır mıydı? O tren ki 19. yüzyıl boyunca Batı’nın elinde Osmanlı’nın sonunu getiren teknolojik yeniliklerin başında geldi. Yarın Türkiye’nin başına iş açacak yeniliklerden biri de şu sıralar bir yerlerde geliştiriliyor olmasın...

ABD’Yİ NE ZAMAN YAKALARIZ?⁴¹

Imparatorluk torunu bir millet olarak geçmiş muhteşem günlere dönme hayali hemen hemen her Türkte vardır. Zaman zaman bana ulaşan okur yorumlarında da bu özlemi sıklıkla görebiliyorum. Dünya düzenine duyulan isyan ve Türklerin gördüğü haksızlıklar bu özlemi daha bir kamçılıyor.

Kimi okurlarımız soruyorlar, “ABD’nin her dediğini yapmasak, ona bir haddini bildirsek, hiç mi gücümüz yok” vs.

Bazı okurlarımız da diyor ki ABD’yi ne zaman yakalarız, o güzel günlere ne zaman ulaşırız?..”

Ülkeleri gelişmişlikleri açısından kıyaslamak kolay değil... Bunun için belki yüzlerce, binlerce farklı kriterle karşılaştırma yapmak gerekir... Ancak bunlar içinde milli gelir, özellikle kişi başına düşen milli gelir en önemli değerlerden biri olsa gerektir.

Bu açıdan baktığımız zaman, Türkiye’nin 800-820 milyar dolar civarında bir GSMH’ya sahip olduğu görülüyor. IMF’ye göre dünyanın en büyük 18. ekonomisiyiz, Dünya Bankası’na göre ise 17. büyük ekonomisiyiz. Bazı kaynaklar Türkiye’nin son birkaç yıl içinde 19. sıraya gerilediğini belirtiyor...

⁴¹ 21 Kasım 2014

Almanya'nın milli geliri 3.6 trilyon dolar, yani Türkiye'nin neredeyse 4.5 katı. Fransa 2.7, İngiltere ise 2.5 trilyon dolar büyüklüğünde ekonomilere sahip. ABD ise 16.7 milyar dolarlık devasa bir ekonomiye sahip. Başka bir deyişle 20.3 tane Türkiye'yi üst üste koyduğunuz zaman bir Amerika'ya ulaşıyorsunuz. Sadece İstanbul kadar nüfusu olan Hollanda'nın milli geliri ise 80 milyon kişilik Türkiye'ninkinden daha fazla.

Kısacası Türkiye'nin kapatması gereken fark muazzam... Üstelik diğer alanlarda bir karşılaştırmaya gidecek olursanız farkın daha da açıldığını görürsünüz...

% 5 Büyüme Yerinde Saymaktır

ABD bir yılda GSMH'sını % 5 oranında büyötmeyi başardığı vakit, her yıl ekonomisine 835 milyar dolar daha eklemiş oluyor. Yani ABD'nin % 5'lik büyümesi Türkiye'nin milli gelirinden bile daha fazlaya karşılık geliyor... Türkiye % 5 büyüdüğünde ise bunun ekonomiye etkisi sadece 40 milyar dolar civarında...

Mülkiye'deki iktisat hocalarımız "Türkiye % 5 büyüyorsa bu, aslında yerinde sayıyor demektir. Türkiye'nin % 5'in üzerinde büyüme rakamlarına ulaşması lazım ki yılların açığı kapansın, gerçek bir büyüme yaşansın" derlerdi.

Türkiye'nin GSMH'sı 2002 yılında 231 milyar dolar civarındaydı, 2013 yılında ise rakam 800 milyar doları aştı. Başka bir deyişle Türkiye son 13 yılda büyüme oranlarında büyük bir sıçrama yaptı. Kimi uzmanlara göre fiyat artışlarından arındırduğınızda büyüme daha düşük bir oranda çıksa da, Türkiye'nin 2002'den sonra iyi bir ivme yakaladığı söylenebilir. Yine bazı uzmanlar bu ivmede 1990'lara basılanan, özellikle büyük deprem felaketi ve ekonomik krizlerle geri düşen ekonominin yılların açığını kapattığını da söylemektedirler.

Fazla uzatmayalım, Türkiye'nin benzeri bir hikâyeyi yakalayabilmesi için, yani önümüzdeki 10-15 yıl içinde 820 milyar dolar civarında olan milli gelirini 3-4 misline çıkarabilmesi için kur ve diğer değerler sabit tutularak ortalama % 10 oranında büyümesi gerekiyor.

Oysa şu anki gelişme hızımız % 3 civarlarında. Yani Mülkiye'den bize öğretilenle değerlendirecek olursak bu yıl büyümedik, aslında bir miktar küçüldük veya yerimize saydık. Üstelik önümüzdeki yılın rakamlarının da büyük bir sıçramayı getirmeyeceği anlaşıyor. En iyimser tahminlere göre dahi Türkiye önümüzdeki yıllarda % 4-5 civarında büyüeyebilecektir.

Buna rağmen, diyelim ki bir mucize oldu ve kur önümüzdeki 30-35 yıl boyunca sabit kaldı ve dünyanın büyük ekonomileri de her yıl % 0 büyüdü, yani bizi bekleyip hiç büyümediler. Biz de yine bir mucize eseri önümüzdeki 35 yıl boyunca en az % 10 büyüdük diyelim... Acaba bu şartlar altında Almanya'yı, Fransa'yı veya ABD'yi hangi yıl yakalayabilirdik?

Eğer bu olmayacak kadar iyi varsayımlarımız gerçekleşirse Türkiye 2023'de 1,796 milyar dolarlık bir ekonomik büyüklüğe ulaşmış oluyor... Eğer önümüzdeki 15 yıl boyunca İngiltere her yıl % 0 büyür, bizde her yıl % 10 büyürsek İngiltere'yi gelir büyüklüğünde yakalamamız 2027 yılını buluyor. Almanya'yı, aynı şartlar altında yakalayabilmemiz için ise 2031 yılını beklememiz gerekiyor... ABD için ise beklememiz gereken yıl 2046.

Bu Gidişle Zor

Dediğimiz gibi dünya yerinde sayarsa, adeta donarsa, biz de uçarsak bu ülkeleri yakalayabileceğimiz tarihler bunlar. Oysa ki dünya yerinde saymıyor... Örneğin, Almanya 2000 yılından bugüne milli gelirini 1,8 trilyon dolardan 3,6 trilyon dolara çıkarmış, yani 2

misline katlamış. Aynı şekilde Fransa da, ABD de bu süre zarfında milli gelirini 2 misline çıkaran ülkelerden... Almanya'nın bir aylık ihracatı Türkiye'nin neredeyse bir yıllık ihracatına denk. Yani dünya yerinde saymak bir yana adeta koşuyor, dünya koşarken biz o hızda henüz koşamıyoruz...

Yukarıdaki varsayımlarımızdan Batılı ülkelerin gelişme oranını yıllık % 3'e çekersek Türkiye'nin bahsettiğimiz devletleri bizlerin ömürleri içinde yakalayabilme şansı hiç yok...

Elbette hayatta herşey mümkündür ve hayat her türlü matematik hesabını alt üst edecek bir güce sahiptir. Gelişmiş devletler büyük savaşlara veya felaketlere düşer de az gelişmiş devletler umulmadık etkilerle daha iyi bir konuma gelebilirler. ABD'nin süper güç oluşu ve dünya liderliğini Avrupa'dan alması böyle olmadı mı?

Ancak ilerlemeyi kadere yüklemek ve kendi yapacaklarını yok saymak, sebepleri yerine getirmemek de olmaz. Bu açıdan bakıldığında ileride zıplama yapacak ve medeniyetin öncü ülkelerinden biri olacak bir Türkiye için kuru hamasetler yapmak veya gücümüzün çok ötesinde hayallere kapılmak son derece yanıltıcı olur. **Kendisini kandırandan daha büyük bir sahtekâr olamaz...** Gelişme ve kalkınma için yapılacaklar bellidir ve bunların başında da eğitim gelir...

Bugün tüm dünya kabul etmektedir ki eğitimdeki gelişme ile ekonomik zenginleşme arasında birebir bir ilişki söz konusudur. Bunu artık tartışmak dahi lüzumsuz sayılmaktadır... Bu durumda Türkiye de yeni bir iktisadi sıçrama yapmak istiyorsa bunun anahtarı eğitimde iyileştirmeden geçer.

Eğitim Devrimi Şart

Bunu söylediğimizde yetkililer Türkiye'nin eğitimde büyük devrimler yaptığını, en büyük yatırımın eğitime gittiğini, bundan

sonra da bütçeden büyük rakamların eğitime ayrılacağını söyleyeceklerdir. Doğrudur, son 15 yıl boyunca Türkiye ekonomiye önemli yatırımlar yaptı, halen de bu yatırımlarına devam ediyor. Her ile bir üniversite açılması bu çalışmalardan sadece biri... Ancak eğitimi geliştirmek için hevesi olmak, büyük çabalar sarfetmek her zaman en doğrunun yapıldığını göstermiyor... Ayrıca yılların açığı öylesine büyük ki, bunları kapatmak kolay olmuyor.

Basit bir kıyaslama yapacak olur isek, Güney Kore'de üniversite mezunlarının oranı 2000 yılında % 24 civarındayken 2010 yılında tam % 40'a çıkmıştır. Yani 2 misli artmıştır. 2013 itibariyle bu oran % 42 ve yükselmeye devam ediyor. Türkiye'de ise üniversite mezunlarının oranı % 14'ü bile bulmuyor. Üstelik buna kalite kriterini hiç eklemiyoruz.

Bugün Güney Kore'de nüfusun % 67'si üniversiteye gidiyor, Türkiye'de ise oran % 20'yi dahi bulmuyor. Yani geleceğe dönük tahminlerimizi daha iyi yapmamız için elde olumlu bir gelişme yok.

Ne yapmalı?

Peki, neden böyle oluyor? Neden Türkiye eğitimde beklediği zıplamayı bir türlü gerçekleştiremiyor?

Herhalde bu sorunun pek çok cevabı var. Ancak cevapların başında bütüncül bir eğitim anlayışına sahip olamamak geliyor...

Türkiye eline geçeni öğrencinin zihnine tıkmaya çalışan, değerlerden ve tutarlı bir mantıktan uzak bir eğitim anlayışı ile nesillerini yetiştirmeye çalışıyor. Eğitimin soyut ama çok daha önemli kısmı çoğu kez dikkatlerden kaçıyor ve gelişme daha çok maddi değişikliklere indirgeniyor. Bina sayısı, kitap sayısı veya akıllı tablet sayısı gibi veriler ile eğitimin başarısını ölçebilmek imkânsız. Türkiye başarı ölçme ve değerlendirmede daha gerçekçi modeller kurmak zorunda... Kısacası,

Türk eğitim sisteminin ulaşmak istediği bir insan modeli ve eğitmeye çalıştığı öğrencilerde bilimsel bir ölçme kriteri yok. Gideceği yeri bilmeyen gemi için ise hiçbir rüzgâr yardımcı olamıyor.

İkinci olarak eğitime ayrılan milyarlarca liralık kaynak plansızlık ve önceliklerin doğru belirlenmemesi nedeniyle çoğu kez israf oluyor. Örneğin her ile bir üniversite projesi illerimiz için son derece faydalı, yükseköğretim için ise büyük bir felaket oldu. İllerimiz bu sayede önemli bir maddi kalkınma sağladı. Fabrikaların özelleştirme nedeniyle kapandığı pek çok ilde üniversitelere yeni fabrikalar gözüyle bakıldı. Geçmişte acemi er eğitim merkezlerine nasıl bakılıyorsa, günümüzde de öğrencilere öyle bakılıyor...

İllerimiz, kurulan üniversiteler sayesinde büyük kazançlar elde etti belki, ancak kıt kaynakların sınırsız alana dağıtılması yatırımların etkinliğini azalttı. Bugün ülkemizde 180 civarında üniversite var. Oysa ki öğretim üyesi sayısı 100 üniversiteyi dahi ideal bir şekilde yürütmeye yeterli değil. Öğretim üyesi yetiştirme hızı düşünüldüğünde bu sorun daha uzun yıllar süreceğe benziyor. İşin içine nitelikli öğretim elemanı şartını getirecek olur isek ideal şekilde yürütülebilecek üniversite sayısı Türkiye için 50'nin dahi altına düşecektir...

Başka bir deyişle maddi kaynakların ve insan gücünün çok sayıda üniversiteye bölünmesi, ayrılan kaynakların etkinliğini azaltıyor ve çoğu zaman harcamalar israfa dönüşüyor. Örneğin İzmir veya Bursa'da 1 liraya yapılabilecek yatırımlar az gelişmiş bir ilde uygulandığında 50 liraya, hatta 100 liraya mal olmakta, o dahi beklenen sonucu verememektedir.

Son 10 yılda açılan 100'den fazla üniversite, yeni kurulduklarından ilk iş olarak tüm kaynaklarını yapılaşma ve diğer altyapılarını kurmaya harcamaktadırlar. Hal böyle olunca eğitim ve bilim faaliyetlerine çok ama çok az kaynak kalmaktadır... Türkiye ise

yükseköğrenime milyarlarca dolar ayırdığını sanarak sevinmekte, ayırdığı kaynakların bir an önce bilimsel ve eğitsel sonuç olarak geri dönmesini bir anlamda boşuna beklemektedir...

Açılan üniversitelerin kapanması elbette söz konusu değil, ancak en azından devlet açısından yeni üniversite açmaktan ziyade mevcutların niteliğini ve imkânlarını arttırmak öncelik olmalıdır... Devlet üniversiteleri özel kurumların mantığıyla çalışabilecek hale gelmeli, kendi aralarında rekabete girebilecekleri teşvik ve değerlendirme sistemleri kurulmalıdır. En önemlisi çok sayıda üniversitenin ihtiyaç duyduğu öğretim elemanı yetiştirilmesine büyük önem verilmeli, kadro yetersizliğine de çare bulunmalıdır...

Bir diğer sorun ise her ile açılan üniversiteler o ilde taşralaşması, kuruldukların yeri geliştirme imkânını bulamadan o bölgenin etkisi altına girerek yerleşmeye başlamasıdır. Evrenselden kopan üniversitelerin ise bilim üretmesi ve nitelikli bir eğitim vermesi beklenemez.

Özetleyecek olur isek Türkiye, zaten kıt olan kaynaklarını en azından yükseköğretimde dağınık kullanmaktadır ve yapılan fedakârlıklar beklenen sonuçları üretmemektedir... Önceliklerin doğru sıralanamaması hem israfa, hem de yanlışlara neden olmaktadır...

İllerin üniversitelere hazır olmayışı, öğrenciler açısından pek çok sosyo-kültürel ve ekonomik soruna da neden olmaktadır. İllerimizin pek çoğunda maddi kazanımlar sosyal bozulmaların görülmesini engellediğinden üniversite eğitiminin tüm illere kısa sürede yayılması'nın toplumsal maliyeti gerektiği gibi hesaplanamamaktadır...

Çare Özel ve Özerk Okullar

Benzeri bir tabloyu ilk ve orta öğretimde de görüyoruz... Özellikle devlet okullarının hali içler acısı... Özel okulların sistem içindeki oranı ise hala % 3 civarında... Bu oran pek çok ülkede % 20'nin

üzerindedir. Kaldı ki gelişmiş ülkelerde devlet okulları dahi özel okul mantığıyla çalışmaktadırlar... Örneğin, eğitimde dünyanın en başarılı ülkelerinden Hollanda'da kamu kaynaklarından desteklenen okullarının üçte ikiden fazlası özerk bir idareye sahiptir...

Hal böyle olunca devletin büyük fedakârlıklarla açtığı veya vatandaşın bağışlarıyla yaptırıp devlete teslim ettiği okullarımızın büyük bir kısmı öğrenciye eğitimi sevdirmek bir yana eğitimden soğutuyor. Türkiye burada da yaptığı fedakârlıkların ve harcadığı kaynakların karşılığını alamıyor.

En kötüsü yarım yamalak verilen bir eğitim. Bazı durumlarda hiç eğitim almamaktan bile daha kötü olan yarım eğitim Türkiye'nin büyük sıçramalar yapmak için önündeki en büyük sorun belki de...

Toparlayacak olursak, büyük devlet olmak ve gelişmiş bir toplum olabilmek için almamız gereken mesafe uzun... Mesafeyi kısaltmak ise eğitime hem daha fazla yatırımdan, hem de daha programlı ve maliyetle uyumlu sonuçlar veren çalışmalardan geçiyor... Eğitimde başarı ne kadar çok para harcadığınızla veya ne kadar çok okul açtığınızla ölçülmüyor. Ülke olarak kaba büyüklüklerden ziyade nesilleri ne kadar değiştirebildiğimize, eğitimin niteliğini ne kadar yükseltebildiğimize odaklanmamız gerekiyor...

Başa dönecek olur isek, ABD'yi veya Almanya'yı okullarımız Amerikan veya Alman okullarını yakaladığı zaman yakalamaya başlarız... Aksi takdirde tüm çabalarımız boşa gider, kuru bir heves olarak kalır...

EĞİTİME GERÇEKTEN YATIRIM YAPIYOR MUYUZ?⁴²

Batı ile ülkemiz arasındaki fark hepimizin malumu. Son 10 yılda ne kadar büyüdük desek de dünyadaki sıralamamız bir türlü değişmiyor... Aradaki fark öylesine büyük ki, ABD ekonomisinin % 1 büyümesi Türk ekonomisinin % 20 büyümesine denk geliyor... % 20'lik bir büyüme ise değil Türkiye, her ülke için hayal ötesi... Kaldı ki geçtiğimiz yıl ABD ekonomisinin büyüme hızı Türkiye'nin büyüme hızından daha iyiydi.

Mevcut rakamları karşılaştırdığımızda Türkiye'nin Almanya'yı veya Fransa'yı yakalaması için 100 yıl dahi yetmiyor... Bizim onları yakalayabilmemiz için onların büyük bir savaşa girmesi, bizim ise tam hız büyümemiz gibi bir mucize gerekiyor...

Bu durumda Batı'yı yakalama hayallerimiz suya mı düşüyor? Makûs talihimizi kırmanın bir yolu yok mu?

Var elbette... Üstelik bunu gerçekleştirmiş, yani Batı'yı yakalama yolunda çok iyi yol almış örnekler de var: Japonya, Güney Kore ve Çin gibi... Bu örneklerin ise ortak noktası eğitime verdikleri önem...

Türkiye, gelişmiş dünyayı yakalamak istiyorsa eğitime yatırım

yapmak zorunda... Yani Batı eğitime kaç lira harcıyorsa bizim bundan daha fazlasını harcamamız ve geleceğe yatırım yapmamız gerekiyor. Aradaki farkı kapatacak neredeyse tek aracımız eğitim...

Peki, eğitime bugünden yatırım yapıyor muyuz?

Maalesef rakamlar bunu da yapmadığımızı gösteriyor. 2014 yılında yayımlanan OECD eğitim raporlarına göre Türkiye eğitime uluslararası ortalamanın altında yatırım yapıyor.

OECD ülkeleri arasında eğitime yapılan yatırım, milli gelirin % 6'sı civarında iken Türkiye'nin yaptığı yatırım % 4 kadar... Üstelik Türkiye'nin milli geliri ile Almanya'nın veya İngiltere'nin milli gelirinin ne kadar farklı olduğunu da siz düşünün. Türkiye her yıl millî gelirden eğitime % 10, hatta % 20 pay ayırsa örneğin Almanya'nın eğitime harcadığı rakama dahi ulaşamıyor...

Türkiye millî gelirinin sadece % 4'ünü eğitime harcarken ABD'de bu oran % 7'yi geçiyor... Yani ABD eğitime harcamada bizim neredeyse 2 mislimiz fedakârlık yapıyor... İlkokulda Amerika'nın her bir öğrenci başına yaptığı harcama 11 bin doları geçiyor...

Oysa ki tablo tam tersi olmalıydı. Eğer gelişmiş dünyayı yakalamak istiyorsak onların ortalaması % 6 ise bizim millî gelirden eğitime ayırdığımız pay % 10, hatta daha fazlası olmalıydı. Çünkü aradaki farkı kapatmak için bizlerin çatlarcasına koşması, en çok da eğitim-öğretim alanında yatırım yapması gerekiyor...

Aynı şekilde OECD ülkelerinde eğitim harcamaları kamu bütçesinin % 13'ü civarındayken bu rakam bizde bütçenin % 11'i civarında kalıyor... Geçmişle kıyasladığımızda eğitime daha çok kaynak ayırdığımızı söylesek de dünyanın bu alana yatırımlarını göz önüne aldığımızda hala çok ama çok gerilerdeyiz. Bütçemizdeki artışlar ancak yerimizde saymamıza, iki ileri bir geri gitmemize yetebiliyor...

Bazı Ülkelerin Milli Gelirlerinden Eğitime Ayırdıkları Pay (2012)	
Pakistan	% 2,7
İran	% 3,7
Türkiye	% 4
Almanya	% 4,5
Şili	% 4,6
Güney Kore	% 5
Avustralya	% 5,1
İngiltere	% 5,5
OECD ortalaması	% 6
Belçika	% 6,5
Fas	% 6,6
Norveç	% 6,8
ABD	% 7
Yeni Zelanda	% 7,4
Danimarka	% 8,7

Eğitime yatırımın bir göstergesi de öğretmen maaşları... OECD diyor ki, “Türkiye’de öğretmenler iyi kazanmıyor”... Türkiye’de 15 yıllık bir öğretmen yıllık 26,6 bin dolar ortalama gelire sahip iken, bu rakam OECD ülkelerinde ortalama olarak yaklaşık 40 bin dolar- mış. Kurdaki artışı düşündüğümüzde öğretmenin eline geçen maa- şın bu yıl çok daha az edeceği ortada... Göreve yeni başlamış bir öğ- retmen için ise Türkiye’de yıllık kazanç 20 bin doların dahi altında...

Raporda Türkiye’de eğitime devam rakamlarının yükseldiği, an- cak OECD seviyesini yakalamanın çok gerisinde olduğu da söyleni- yor... Örneğin OECD ülkelerinde üniversiteye devam eden nüfusun oranı % 33 civarındayken Türkiye’de bu rakam % 20 civarında...

Üstelik yüksek öğrenime devam edenlerin büyük bir kısmı

eğitimlerini tamamlamıyor, yani okulu yarıda bırakıyor. Ülkemizde üniversite eğitimini yarıda bırakanların oranı % 30 civarında... Türk üniversite sistemine kayıtlı öğrencilerin yarısı Açık Öğretim'e devam ediyor. Geri kalan % 50'nin de yarıya yakını 2 yıllık meslek yüksek okullarında. Üniversite mezunlarının tüm nüfusa oranı % 15'i hala geçemedi. Oysa bu rakam pek çok gelişmiş ülkede % 40'ın üzerinde. Türkiye'nin bu hızla üniversite mezunlarında % 40 oranını yakalaması için herhalde en az 50 yıl gerekecek...

Gerek OECD, gerekse diğer kurumların eğitim raporlarına baktığımızda Türkiye'nin eğitim alanında en iyi ilk 40'da yer alamadığını üzülererek görüyoruz. Gerek ilkokul, gerekse yüksekokul eğitiminde birinci ligin çok uzağındayız. Başka bir deyişle geleceğe yatırım yapmıyoruz.

Eğitim rakamlarımız geçmişle kıyaslandığında belki daha iyi, ancak dünyanın gelişme hızı ile kıyasladığımızda pek de iç açıcı değil.

Not: OECD verileri için ayrıca bkz. <http://www.oecd.org/edu/Turkey-EAG2014-Country-Note.pdf>

2015 Mart ayının ilk haftasında gazetelerde şöyle bir haber vardı: “Türkiye’nin 3 Camili, 53 Mescitli İlk Üniversitesi”... Bazı gazeteler haberi nötr verirken, bazıları sanki başıma za taş yağacakmış gibi verdiler haberi...

Taraf gazetesi 5 Mart 2015 tarihli nüshasında bu habere tam sayfa yer verdi ve bir üniversitede camii ve mescit olmasını ayıp bir şeymiş gibi sundu. *Taraf*, haberinde üniversitenin külliyyeye döndüğünü iddia etti.

Aynı bağlamda sol tandanslı *Birgün* gazetesi de yine 5 Mart 2015 tarihli sayısında konuyu manşete taşıdı ve “Üniversiteyi Medreseye Çevirdiler” ifadesine yer verdi...

Oda TV ve diğer benzeri yayınlarda da bir üniversitede 53 mescit olması ayıplandı, eleştirildi, hatta bilimden uzaklaşılması olarak yansıtıldı.

Sol gazetesinden Özgür Aydın ise takunyalı bir akademisyen karikatürü eşliğinde, “cami avlusunda üniversite” başlığını kullanmayı tercih etti. Özgür Aydın’a göre Çanakkale Onsekiz Mart

Üniversitesi'nde bu kadar çok mescit açılması bilimden ve eğitimden uzaklaşıldığının kanıtıydı... Aydın diyor ki, "10 fakülte, 53 mescit, 4 enstitü, 3 cami, 7 yüksekokul, 26 araştırma ve uygulama merkezi... İbadethaneler üniversite kurumlarıyla yarışıyor, kazanan ibadethaneler oluyor." Belli ki Özgür Aydın her bir mescidin bir bina büyüklüğünde olduğunu sanıyor... Belli ki Sayın Aydın mescidin bir oda, en fazla bir salon büyüklüğünde olduğunu bilmiyor... Ve yine Aydın bilmiyor ki Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde 100'den fazla bina var ve 53 mescit her bir binanın ihtiyacını dahi karşılamaz...

Hiç şüphesiz bu tepkilerin altında, dine duyulan tepki yatıyor... Türkiye'de insanlar din ile bilimin ve eğitimin birbirinden kopuk, hatta birbirine karşı olgular olduğuna inandırılmış durumda. Hatta dindar olduğunu düşündüğümüz kesim dahi din ile üniversiteler arasında zıt yönlü bir ilişki olduğunu düşünüyorlar. Toplum eğitilmiş bir kişinin dindar olmasını yadırgıyor, dindar bir kişininse eğitilmiş olmasını garip buluyor.

Kısacası, bizde din ile eğitim ve bilim arasındaki bağlar kopmuş vaziyette. Hem de uzunca bir süredir durum böyle. Bundan dolayıdır ki bırakınız dinin müfredata etkisini, üniversitelerde mescit açılması dahi insanları şaşırtabiliyor. Oysa ki din ile yükseköğretim tarih boyunca iç içe olmuştur. Dünyanın ilk eğitim ve bilim kurumları aslında birer cami veya kilisedir. İlk insandan bu yana ibadethaneler, tapınaklar yazılı kültürün ve devamında düzenli eğitimin geliştiği yerler olmuştur.

Din-Eğitim İlişkisi

Özellikle kitabı olan dinler eğitime büyük önem vermişler, kutsal kitaplardaki emirlerin yorumlanması ve uygulanması ilahiyat,

hukuk, yönetim ve diğer konularda çok sayıda kitabın yazılmasına, öğrencinin yetiştirilmesine vesile olmuştur. Aslına bakılırsa, tek tanrılı dinlerden önceki dönemlerde de tapınaklar eğitim ve bilimin ilk kurumları gibidir. Bundan dolayıdır ki Oxford ve Cambridge gibi köklü üniversitelerdeki kolejlerin isimleri hep dini terimlerden oluşur: Jesus College (Hz. İsa Koleji), Trinity (Üçleme) College, St. John's College (Aziz John Koleji) vb.

Batıda sadece üniversitelerin değil, ilk, orta ve lise düzeyinde pek çok okulun ismi bir azizin veya bir peygamberin ismini taşır ve insanlar bundan rahatsız olmazlar... Bir an için bunu bize uyarlayacak olursanız bizdeki okulların isimlerinin Hz. Osman Hukuk Fakültesi, Hz. Ayşe Güzel Sanatlar Fakültesi veya Hz. Ali İlkokulu olması gerekir.

Bundan dolayıdır ki Batı'da köklü pek çok üniversite bir kilisenin, bir katedralin vs. çevresinde kurulmuştur. Manastırlar özü itibariyle bir tür dini okuldur. Hatta pek çok tarihi üniversitede fakülteler kiliselerin oluşturduğu bir külliye gibidir...

Benim de doktora eğitimini aldığım Londra'daki King's College'ın tam ortasında tarihi bir kilise vardır... Ben öğrenci iken, kubbeli, içi detaylı süslemelerden oluşan o kiliseden gün içerisinde sürekli olarak koronun ilahi sesleri yükselirdi... Üniversite'nin resmi sitesine bakarsanız, o kilise için "Üniversite'nin manevi kalbi" ifadesi kullanılmaktadır... Bu kilisenin kubbesinin iki tarafında yer alan odalar ise Üniversite yönetimi tarafından bay ve bayan Müslümanlara mescit olarak verilmiştir. Bugün pek çok İngiliz üniversitesinde böyle mescitler vardır ve sayıları da artmaktadır.

Yine yüksek lisansımı yaptığım Sheffield Üniversitesi'ni (İngiltere) örnek verecek olursam, şehir baştan aşağı kilise dolu idi. Hatta bizim bölüm olan Politics Bölümü'nün hemen yanıbaşında 150

metre arayla tam 3 kilise birden vardı. Zamanla bu kiliseler devam eden azaldığı için farklı amaçlarla kullanılmaya başlanmış, ancak 150 metre arayla 3 kilise birden yapan anlayışı iyi okumak gerekir...

ABD'den örnek verecek olur isek, Harvard, Yale, Dartmouth gibi bazı köklü üniversitelerin dindar insanlarca, hatta bazı tarikat diyebileceğimiz anlayışlarca kurulduğunu veya geliştirildiğini de görebiliyoruz... Ivy League olarak bilinen ABD'nin en nitelikli üniversitelerinin neredeyse tamamının misyoner ve din adamı yetiştirme gayesiyle yola çıktığı da bilinen bir gerçek. Bugün de ABD'de pek çok 'misyoner' ruhlu okul bulunmaktadır. Üstelik bu okullar sadece Hristiyan felsefeli de değildir. Pek çok Musevi üniversitesi de bulunmaktadır... Gerçi, Ivy League üniversitelerinde bugün misyoner geleneğinden ziyade seküler anlayışın hakim olduğu söylenebilir. Ancak bu yaklaşım dahi köklerini din ile ilişkilerinden almaktadır.

Din ile akademik hayat arasındaki ilişki öylesine kuvvetlidir ki bugün akademik hayatta kullanılan profesör, rektör gibi terimlerin önemli bir kısmı kilise unvanlarıdır. Bizim eğitim kurumlarımızda kullanılan 'hoca' kelimesinin kökleri de yine dini kurumlarımızdır.

Bizde de modern zamanlara kadar üniversite ile dini kurumlar içli dışlıdır. Her cami bir eğitim kurumu gibidir. Caminin büyüklüğüne ve önemine göre Kuran kursundan yüksek tahsile kadar çeşitli içeriklerde eğitim faaliyetleri verilir. Fatih'in medreseleri örneğin eğitim ve bilimle ilgilenen dini kurumlar gibidir.

Ateist Olmak İçin Dahi Dininizi Bilmeniz Gerekir

Yukarıda değindiğim gazetelerden *Sol* gazetesinin yazarı Özgür Aydın, din ile eğitim arasındaki tarihi bağın günümüzde koptuğunu iddia ediyor ve diyor ki, "tarihsel olarak kilise etrafında şekillenen

bu kurumlar zamanla piskoposluğa karşı otoritesini sağlayarak özerk hâle gelmişti.” Oysa ortada böyle bir durum söz konusu değil. Bırakınız dindar Batılıları, ateist Batılı dahi dini köklerden beslenir. Ünlü tarihçi Fernand Braudel, *Medeniyetler Tarihi (A History of Civilizations)* adlı eserinde bu durumu şöyle açıklar:

“Bir Avrupalı, ateist bile olsa, derin bir şekilde Hristiyan gelenek içinden kök alan bir etniğin ve mentalitenin kölesidir.”

Batıda herkesin ateist olduğunu düşünmeyin... Günümüzde en seküler Batılı ülkelerde dahi din ve dini eğitim çok kuvvetlidir... Her bir kilise aynı zamanda eğitim kurumudur ve üniversitelerin önemli bir kısmında din bağlantısı hala çok kuvvetlidir. Hatta günümüz Amerikasında birçok okul “Hristiyan üniversitesi” olarak anılır. Bu okullarda öğretim üyeleri derslerini İncil’de belirtilen ilkelere göre anlatırlar. *Forbes* dergisinin değerlendirmesine göre Hristiyan üniversitelerde eğitimin temelinde Hristiyan değerleri ile öğrenme entegre bir şekilde verilir. Bu okullar, ahlaki yaşam, sorumluluk almanın fazileti ve ruhsal oluşuma yoğunlaşırlar.

Dini okullar sadece ABD’de değil, laik kimliğiyle övünen Fransa gibi pek çok Avrupa ülkesinde de mevcuttur ve sadece yükseköğretimde değil, ilk, orta ve lise düzeyinde de etkilidirler.

Dediğimiz gibi, Batı’da ateistler dahi dini çok iyi bir şekilde öğrenirler ve Tanrı’yı reddedeceklerse onu tanıyarak bunu yaparlar.

Bizde ise birçok diplomaya sahip aydınlarımız dahi Kuran-ı Kerim’i tam olarak okumuş değillerdir. Hadislerden, kutsal kitaptan ve hatta kendi dininin tarihi gelişiminden dahi haberi olmayan pek çok sosyoloğumuz, psikoloğumuz, iktisatçımız veya siyaset bilimcimiz mevcuttur... Başka bir medeniyeti ezberlemeye çalışan, ancak kendi kültür ve değerlerini bilmeyen bu kişilere ne yazık ki hala ‘aydın’ diyebiliyoruz.

Din Adamlarımız ve Eğitim

Aydınlarımız dinlerini bilmezken imamlarımız ne kadar bilgili-
dir? Ne yazık ki Türkiye'nin genel eğitim sorunları din adamlarımız
arasında da kendisini göstermektedir. Hala ilkokul mezunu imam-
larımız bulunmaktadır. Açık Lise vs. yoluyla diplomasını yükselten
pek çok imamımız vardır. İlahiyat düzeyinde dahi Batı'daki benzer-
leri ile kıyaslanabilecek bir seviyeyi yakaladığımızı söyleyebilmek
zordur. Oysa ki Batı dünyasında din adamlarının tamamına yakını
üniversite mezunudur, yüksek lisans ve doktora yapanların oranı
da bir hayli fazladır. Kitap yazan, entelektüel çalışmalar yapan Hris-
tiyan din adamı sayısı da az değildir.

Bu noktada okurlarımızdan bazıları iyi bir Müslüman olmak
için yüksek lisans veya doktora yapmaya gerek olmadığını, İsla-
mi kaynakları okumanın dahi yeterli olabileceğini iddia edebilir.
Doğrudur, az sayıda olmakla birlikte kendi kendine veya bir üs-
tadın yanında kendisini geliştiren istisnai İslam âlimleri mevcut-
tur. Ancak, içinde yaşadığı dünyayı tam olarak anlayamadan bir
kişinin dininin emirlerini tam olarak anlayabilmesi, hele hele bir
başkasına anlatabilmesi hiç kolay değildir. Ayrıca, eğitim almak-
tan maksat sadece bir konuyu öğrenmek değil, insanın kendisini
geliştirmesidir. Bu açıdan baktığımızda genel olarak din adamlar-
ımızın, dindarların ve din ile ilgilenen kişilerin ideal bir olgun-
luk ve bilgi düzeyinde olduğunu söyleyebilmek kolay değildir. Hal
böyle olunca, savunduklarınızda ne kadar haklı olursanız olun, o
değerleri hakkıyla anlamanız, hakkıyla savunmanız ve uygulama-
nız da kolay olmamaktadır.

Bilimden Kopuk Bir Dinin Acı Sonuçları

Bugün, din de bilim de, eğitim de istediğimiz noktanın çok gerisinde. Bunun en önemli nedeni ise din ile eğitimin ve bilimin bağlarının kopmuş olmasıdır. Dindarlar eğitilmiş değil, eğitilmişler dindar değil. Dindarlar eğitim alsada aldıkları eğitimin dinle bağlantısı neredeyse sıfır noktasında. Böylece eğitim ve bilim, önemli bir beslenme kaynağını kaybederken, din de doğru yaşanmasını temin edecek desteklerden yoksun kalıyor. Eğer günümüzde ahlaktan yoksun dindarlar var ise bunun en önemli nedeni dinin okullardan uzaklaşması ve yaşamın ücra köşelerine atılmış olmasıdır. Dinin yorumu neredeyse sadece ilahiyatçılara ve mahalle imamlarına kalıyor. Oysa yaşam bir bütün ve her açıdan dinin tefsiri gerekiyor. Bugün dinden yeterince yararlanamayışımızın, yaşanılabilir bir dini yaşamımıza entegre edemeyişimizin belki de esas nedeni budur...

Bunu söylerken din bilime veya eğitime hâkim olsun demiyorum. Tam aksine, aradaki bağların gönüllülük ve özgürlük temeli üzerinde yeniden kurulması gerekiyor. Geçmişte eğitim kurumlarımızdan sökülüp atılan ve köylere hapsedilmeye çalışılan dinin aynı hareketi bilime ve eğitime yapma riski elbette vardır. Nihayetinde hepimiz kendimize yapılan muameleyi karşı tarafa tekrar etme eğilimindeyiz. Bu tehlikeyi, yani dini dogmaları bilimin ve eğitimin üzerine bir tür engizisyon gibi getirme riskini ben de kabul ediyorum. Ancak riskleri düşünerek hatalarımızı devam ettirmemiz de doğru olmaz. Din, bilim ve eğitim kurumlarında daha çok ele alınmalıdır, dindar insanlar daha çok bilim ve eğitimle ilgilenmelidir. Aksi takdirde ne dinimizi doğru düzgün yaşayabiliriz, ne de iyi bir eğitim alabiliriz. Braudel'in sözüne atıfla, eğer dinimizi iyi öğrenmez isek gerçek

anlamda bir ateist olmak dahi mümkün değildir. Tanrı'yı bilmeden ne ona tam olarak inanmak kolaydır, ne de onun reddetmek.

İbadethane Lüks Değil, Zaruri İhtiyaç

Üniversitelerde ibadethane konusuna gelince; insanın çalıştığı yerde ibadetlerini yerine getirmesi kadar doğal bir şey olamaz. Bu, dini olmaktan öte insani bir ihtiyaçtır. Bizim dinimiz günde 5 vakit namaz kılmayı, haftada bir ise toplu halde (cemaatle) Cuma namazı kılmayı emretmektedir. Bahsettiğimiz ibadetler bizim dinimizde farzdır, yani yapılması zorunlu olan ibadetlerdir. Yani ortada keyfi bir durum yoktur, Müslümanların mecburen yerine getirmeleri gereken bir ihtiyaç vardır. Eğer bir kurumda Müslümanlar çalışıyorsa, o kurumun yöneticilerinin bu ihtiyacı karşılaması, ibadet için uygun bir yer göstermesi gerekir. Bu durum diğer dinler için de geçerlidir.

Başka bir deyişle, binlerce insanın yaşadığı bir üniversite kampüsüne cami veya mescit yapmak dini değil, insani bir görevdir. Seküler mülahazalarla bu konuya baktığınızda dahi öğrencilerinin ve çalışanlarının ibadethane ihtiyaçlarını gözetmeyen bir idare görevini yerine getirmemiş olur.

Yukarıdaki haberde ismi geçen Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin (ÇOMÜ) durumuna bakacak olur isek, 44 bin öğrencisi, 3 binden fazla çalışanı olan, hergün binlerce dışarıdan ziyaretçi, alan, 100'den fazla binası bulunan bir üniversitenin cami yaptırması veya mescit açmasında garipsenecek bir durum yoktur. Üstelik bahse konu camiler bağış yoluyla, yani üniversite bütçesi dışından gelen kaynaklar ile yaptırılmakta ise... Asıl garipsenmesi gereken, bu kadar büyük bir eğitim-bilim kurumunda 22 yıl boyunca bir tek caminin dahi olmaması ve insanların ibadetlerini tuvaletlerde abdest alarak, gizli yerlerde yerine getirmeleridir... Üniversite, bugün

yapılan ibadethaneler ile övünmüyor, sadece bir ihtiyacı karşılamış olmanın rahatlığını yaşıyor. Diğer taraftan bilimsel ve eğitsel çalışmalar artarak devam ediyor. Ne var ki Türkiye’de o çalışmalara pek de kimse ilgi göstermiyor. Yine üzücü olan hususlardan biri de bu olsa gerektir.

Artık, din ve bilim konusuna şablonik ve toptancı bakmayı bırakmamız gerekiyor. Din de bilimin ve eğitimin konusu haline gelmeli ve bilimle eğitim de dindarların ilgi alanı haline dönüşmeli. Bu ilişki hiçbir zaman zorlayıcı ve baskıcı olmamalı elbette, ancak bu ikili arasındaki bağları koparmak her anlamda bir fikri intihardır...

Tekrar etmek istiyorum, yukarıdaki yazıda daha dindar olalım veya üniversitelere din hâkim olsun gibi bir iddia yok. Söylenen, din konusundaki cehalete son verilmesi ve dine dönük yanlış algılarımızın bilimin de öngördüğü gibi daha teknik ve daha insani bir boyuta çekilmesi...

EĞİTİMLİ İNSANIN YENİ TANIMI⁴⁴

Bölgemizle kıyasladığımızda, pek çok açıdan nispeten iyi durumdayız; gelişmiş dünya ile kıyasladığımızda ise gidecek daha uzun bir yolumuz var... İmparatorluk çocuğu her ülke gibi Türkiye'nin yeniden kudretli bir devlet olması ise içimizde yatan gizli aslan... Hepimiz istiyoruz ki ülke olarak bir an önce güçlenelim, güçlü devletlerle aramızdaki farkı normalden daha kısa bir sürede kapatalım. Bu ise ancak eğitim ile olabilir. Çünkü gerçek gelişme insanın gelişmesidir, insanın gelişmesine ise onun eğitimi diyoruz...

İşin aslına bakacak olursak, yeni nesilleri iyi yetiştiremiyorsak ve fikir-bilgi üretmiyorsak aslında toplum olarak hiçbir şey yetiştirmiyor, hiçbir şey üretmiyoruz demektir. Başka bir deyişle, eğitimde iyi değilsek, iyi olduğumuzu sandığımız hiçbir işte iyi değiliz demektir.

Eğitim her çağda en büyük güç oldu. Ancak makinaların dahi 'akıllı' sıfatını aldığı bir çağda insanları eğitimsiz bir toplumun elde edebileceği kalıcı hiçbir başarı yoktur. Bundan dolayıdır ki

Amerikalı aktivist ve düşünür Malcolm X, “*bu dünyada eğitim olmaksızın varabileceğiniz bir yer yok*” demiştir. Eğitim, özgürlüğün de, demokrasinin, insan haklarının da, kalınma ve gelişmenin de anahtarıdır.

Bu bilgiler ışığında diyebiliriz ki Türkiye’nin en büyük, belki de tek sorunu eğitim sorunudur. Bu alanda alınacak her mesafede her sorun alanında ciddi iyileşmeleri getirecektir.

Eğitimli İnsanın Yeni Tanımı

Bunları söylerken eğitimi sadece beyinlere bilgi depolamak olarak anlamıyoruz. Özellikle modern çağda eğitimli insanın tanımı çok değişti. Eğitimli insan, çağımızda, kendisine verilen bilgiyi kullanabilen insan olmanın ötesine geçip, aldığı bilgileri harmanlayabilen, yorumlayabilen ve yeni koşullar altında farklı kullanım becerilerini sergileyebilen kişi haline geldi.

Geçmişte ülkelerin eğitimde gelişmişliği okur-yazar oranlarıyla ölçülürdü. Türkiye, uzun yıllar % 100 okur-yazar seviyesini yakalamaya çalıştı. Bunda bir hayli de yol aldı. TÜİK’in 2013 verilerine göre Türkiye, okur-yazarlıkta % 95,7. Bu rakam, Türkiye’nin tarihinde gördüğü en iyi oran. Bu başarıda okuma-yazma kampanyalarının rolü büyük. Ancak meseleye başka bir açıdan bakıldığında Türkiye, medeni dünya içinde okuma-yazma oranı % 99’un altında olan neredeyse tek ülke. Daha da önemlisi artık ülkelerin eğitim düzeyi okuma-yazma oranlarıyla değil, lise ve üniversite mezunlarının oranlarıyla ölçülüyor.

Türkiye’de 15 yaş üzeri eğitim durumuna göre nüfus dağılımı şöyle: Okuma yazma bilmeyen 2 milyon 784 bin 257 (% 5), okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen 3 milyon 784 bin 667 (% 7) insanımız var. İlkokul mezunu sayımız; 15 milyon 220 bin 28 (% 28).

İlköğretim diplomasına sahip olanların sayısı 11 milyon 617 bin 159 (% 21). 2 milyon 849 bin 999 (% 5) ortaokul veya dengi okul mezunumuz, 12 milyon 96 bin 830 (% 22) lise veya dengi okul mezunumuz var. Yüksekokul veya fakülte mezunlarının sayısı 5 milyon 913 bin 187 (% 11); Yüksek lisans mezunu 416 bin 741 (% 1); doktora mezunu ise 122 bin 619, oranı ise % 0.

Başka bir deyişle, okuma yazma bilmeyenler ile hiç okula gitmemiş olanların sayısı neredeyse 7 milyon kişi. Bunlara ilkokul mezunlarını da eklersek 22 milyondan fazla bir nüfusun “ne iş olsa yaparım abi” konumunda olduğunu görüyoruz. Bu kadar büyük bir nüfus en fazla ilkokulu bitirmiş ise o ülkeden yüksek-teknolojiye dayalı üretim beklemek, bu çağın gerektirdiği verimi gösterebilen bir ekonomi çıkarabilmek gerçekten çok güç bir görevdir.

Oysa ki gelişmiş dediğimiz ülkelerde üniversite mezunlarının oranı % 40’ı aşıyor. Hatta bazılarında bu oran % 50’yi geçiyor. Yani bu ülkelerde yoldan geçen her iki kişiden biri üniversite mezunu: İrlanda’da nüfusun % 90’ı en az lise mezunu; Kanada’da nüfusun % 52,6’sı üniversite mezunu; ABD’de üniversite mezunlarının oranı % 43,1.

Üretken ve İnovatif Bir Ekonomi

Ekonomi ile eğitim arasındaki yakın ve doğrudan bağlantı pek çok araştırma tarafından ortaya kondu. Konuya ister bireysel açıdan bakın, isterseniz ülke olarak daha fazla eğitim daha az işsizlik ve daha çok zenginlik anlamına geliyor.

Yakın dönemde gözlenen ‘ekonomik mucizeler’ de eğitime yapılan yatırımla çok ilişkili. Örneğin Samsung, Hyundai gibi pek çok küresel markayı çıkıran Güney Kore’nin başarısının altında eğitimdeki hızlı yükselişi yatıyor. 2000’lerin başında üniversite

mezunlarının oranı % 20'lerde olan Güney Kore bugün % 40 düzeyine gelmiş durumda. Yani en azından oran olarak Güney Kore, ABD ve diğer Batılı ülkeleri yakaladı...

Eğitimsiz kitleler eğitildikçe ve toplum değiştikçe ekonomi ve üretimin anlamı da değişiyor. Yeni çağda ekonomi hem üretken olmak zorunda, hem de inovatif olmak zorunda. Sıkı çalışma ve yenilikleri ortaya koyan bir ekonomi ise ancak ve ancak daha eğitilmiş bir toplumla mümkün...

Türkiye, son 15 yılda ciddi ekonomik başarılar kazandı. Ne kadar başarılı olduysa kanaatimce bunu eğitebildiği ve ekonomiye katabildiği nüfusuna borçlu. Ancak tüm kesimlerin ortak düşüncesi, hızlı gelişmenin birkaç yıldır yavaşladığı yönünde. Bu yavaşlamada konjonktürel etkenler mutlaka rol oynamıştır. Ancak yine herkesin mutabık olduğu husus Türkiye'nin ekonomide ve diğer alanlarda büyük bir dönüşüme girmesinin kaçınılmaz olduğu şeklinde. Neredeyse tüm iktisatçılar yapısal bir reform yapılmaz ise Türkiye'nin gelişmesinin belli bir bant içerisinde kalacağını iddia ediyorlar. Ancak yapısal reformdan bahsedenler genelde bunun ihtiyaç duyduğu eğitilmiş insan gücünden çok az bahsediyorlar.

2023 Eğitim Hedefleri Ne Olmalı?

Türkiye'nin 2023 hedeflerinde en önemli rakamlar eğitimle ilgili olmalıdır. Bu hedeflerin ilk kısmı niceldir. Örneğin üniversite mezunlarının toplam nüfusa oranı % 20'nin üzerine çıkmak zorundadır. Ayrıca bu oran içindeki açık öğretim payının hızla düşürülmesi gerekir. Yine meslek yüksek okulları mezunlarının da bu orandan ayrı değerlendirilmesi gerekir.

Hala ülkemizde 3 milyona yakın insanın okur-yazar olmaması düşündürücüdür. Bu sayının 2023 yılına kadar 1 milyonun altına

indirilmesi bir hedef olarak benimsenebilir. Yeni çağda ayakta kalabilmemiz için lise ve üniversite mezunları oranının mutlaka % 80'lere ulaşması gerekiyor. Bu oran şu anda % 35'in altında. Bunu 2023'e kadar gerçekleştirmemiz zorsa da makul bir hedef belirlenebilir.

En az bunlar kadar önemlisi ise niteliksel iyileştirmeler. Eğitim binalarının yapımı, öğretmenlerin yetiştirilmesi ve öğrenci sayısının artması olmazsa olmaz işler. Ancak bu yapıda verilen eğitiminde gözden geçirilmesi gerekiyor. Yani karşılığı olmayan diplomalar basmak, diplomalarda yazılı becerileri taşımayan mezunlar vermek bir anlamda kendi kendini kandırmak gibi oluyor. Bu duruma düşmemek için hem kaliteyi arttırıcı çalışmalara ihtiyaç var hem de iyi bir planlamaya. Çünkü planlama doğru yapılmaz ise ekonominin ihtiyaç duymadığı veya bir anda sindiremeyeceği mezunlar ortaya çıkar ve bu da ayrı sorunlara yol açar. Öte yandan belli alanlarda aşırı yığılmalar gözlenirken, ekonominin çok ihtiyaç duyduğu alanlarda çalışacak kişi bulunamaz. Türkiye'nin şu an yaşadığı sorunlardan biri de budur. Ekonomide belli sektörler işçi/uzman bulamazken, diğer taraftan pek çok insan iş bulamamaktadır.

Sonuç olarak, yoğun ülke gündemi bizleri yanıltmamalıdır... Türkiye'nin en önemli sorunu eğitimidir ve diğer sorunlar bu meselelerin türevlerinden ibarettir.

ÜNİVERSİTELERİN LİSE SORUNU⁴⁵

Türkiye'nin en önemli sorununun eğitim olduğunu defalarca yazdık çizdik... Eğer eğitimde atılım yapamaz isek, Türkiye'nin yapısal bir dönüşüme girebilmesi mümkün değil... Yapısal bir dönüşüm olmayınca da iki ileri bir geri tarihsel yürüyüşümüzü tersine çevirebilmemiz zor görünüyor.

Aslına bakarsanız, bilgi olarak herkes eğitimin öneminin farkında. Ancak bunu sahaya yansıtamıyoruz... Hükümetler uzunca bir süredir eğitimle geri kalmışlığın belini kırmaya çalışıyorlar, özellikle yüksek öğrenime büyük kaynaklar ayırıyorlar. Üniversite sayısı 180'i bulmuş durumda. Sadece devlet üniversitelerinin sayısı bile 100'ün üzerinde... Bu nedenle devlet bürokrasisi “bu kadar üniversite açmışız. Daha ne yapalım” düşüncesinde...

Oysa ki mesele bina sayısı veya okula devam eden öğrenci sayısı gibi istatistiklerin çok ötesinde... Binanın altı çürük olduğu için, yukarı eklenen her bir kat eğitim kalitemize ilave bir güç değil, ek bir yük getiriyor.

Ünlü tarihçi-akademisyen Bernard Lewis diyor ki, “*iyi lisans hocalığı, ancak öğrenciler üniversiteye geldiklerinde bir şeyler*

biliyorlarsa mümkündür. Eğer lisans eğitiminin ilk 2 yılını onlara 14 yaşındayken bilmeleri gereken şeyleri öğreterek geçirirseniz, pek de ileriye gidemezler”.

Lewis çok haklı... Eğer bir öğrenci iyi bir lise, hatta iyi bir ilk ve orta okul eğitimi almamış ise istediği kadar zeki olsun üniversitede alabilecekleri son derece sınırlı kalır. Temelsiz bir bina misali, liseden çok zayıf melekelerle ve becerilerle mezun olmuş bir öğrenciye dünyanın en iyi öğretim üyeleri dahi pek fazla bir şey veremez... Bu öğrenciler belki sınıfları geçerler, sınavları da geçerler, ancak hiçbir zaman gerçek anlamda bir üniversite mezunu olamazlar... O olgunluğa ulaşamazlar...

İyi Öğrenci

İyi bir üniversite eğitimi için 2 temel ihtiyaç vardır: İyi bir öğretim elemanı ve iyi bir öğrenci...

İyi bir öğrenci derken çok zeki veya çalışkan bir kişiden bahsetmiyoruz. Öğrenci olmak da bir meslek gibidir.

İyi bir öğrenci, sensörleri açık, öğrenmeye istekli, hatta öğrenmeye aç, öğretmenine saygılı ve onun dediklerini uygulamaya can atan bir kişidir.

İyi bir öğrenci öğrenmeyi bilendir. Bu açıdan baktığımızda iyi bir öğrenci hiçbir şey bilmeyen bir cahil değil, öğrenmesi gerektiğini bilen ve öğrenme yeteneği olan kişidir.

Hatta diyebilirim ki **iyi bir öğrenci olmak iyi bir öğretmen olmaktan bile daha zordur.**

Bu açıdan bakıldığında ilkokul, orta okul ve lisede öğrencilerin en azından öğrenmeyi öğrenmeleri gerekir. Yani milli eğitimin vermesi gereken ilk beceri iyi bir öğrenci olmaktır... Bu sürecin kreş çağlarında başladığını ve orta okulun son sınıfında bittiğini söyleyen

uzmanlar dahi vardır. Başka bir ifade ile, bir öğrenci üniversiteye geldiğinde en azından iyi bir öğrenci olmayı öğrenmiş olmalı ve öğrenme becerisi geliştirilmiş halde bulunmalıdır. Yoksa üniversitede başarılı bir öğrenci olmak için üniversite sınavında kaç soruyu doğru yanıtladığı ana kriter değildir.

Duruma bu şekilde baktığımızda ise Türk öğrencilerinin ezici bir çoğunluğunun öğrenmeyi bilmediğini, ilk, orta ve lise yıllarında öğrenmenin kendilerine öğretilmediğini görüyoruz. Araştırmaktan, sorgulamaktan, öğrenmekten zevk almayan, hatta öğrenmenin ne olduğunu dahi pek de bilmeyen bu öğrenciler üniversiteye geldiklerinde lisans eğitiminin ne olduğu konusunda herhangi bir fikre sahip olmuyorlar. Üniversiteyi lisenin devamı şeklinde gören öğrenciler zaten sorunlu olan üniversitelerde daha sorunlu kişiliklere kavuşarak mezun oluyorlar.

Durumun farkında olan öğretim üyelerinin sayısı da sanıldığı kadar fazla değil. Alt yapı eksiklikleri, akademik gelenekten ve kurumsallaşmadan yoksun kurumlar sorunlu öğrencileri ıslah etmek bir yana sorunu daha da karmaşıktırıyor. Bu sistem içine kazara düşmüş iyi bilim ve eğitim insanları ise ilk başta idealist bir gayrete giriyorlar, ancak yaşadıkları kötü tecrübeler onları yılgınlığa ve ümitsizliğe düşürüyor. Belki de bu nedenle Türk üniversitelerinde devam eden öğrenci sayısı çok az. Bu durum ne kurumları ne de öğretim elemanları fazlaca rahatsız etmiyor. Daha doğrusu rahatsız etse de, yapılacak derslerin veya öğrencilere verilecek emeğin karşılığının alınamayacağı endişesi onları boşvermişliğe itiyor.

Karşılıksız Diplomalar

Bu tabloyu değiştirmek için yükseköğretim kurumlarında yapılabilecek pek çok iş var elbette. Ancak burada asıl yapılması gereken

üniversitelerde değil, ilk, orta ve lise seviyesinde başlıyor. Kötü bir ilkokul ve ortaokul deneyiminin ardından öğrenciler artık 'tedavi edilemez' hale gelmiş oluyorlar. Öylesine kötü bir temelin üzerine kat çıkabilmek mümkün olmuyor. Hal böyle olunca da üst sınıflarda bir tür günü kurtarma ile karşı karşıya kalıyoruz. Her yıl yüzbinlerce öğrenci üniversitelerden mezun oluyor. Ancak tıpkı karşılıksız para basmak gibi dağıtılan diplomalar da karşılıksız diplomalar oluyor. Yani biz mühendis, iktisatçı veya turizmci yetiştirdiğimizi sanırken aslında diplomalardaki becerilere ve olgunluğa sahip olmayan yüzbinlerce gizli işsiz yetiştirmiş oluyoruz.

Dediğimiz gibi, meselenin başlangıcı ilkokullar, hatta kreşler. Eğer doğru yerden başlamaz isek hep başladığımız yere geri döne-
riz.

ÖZGEÇAN CİNAYETİ VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ⁴⁶

Özgecan Aslan'ın vahşice öldürülmesi tüm Türkiye'yi derinden sarstı... Özgecan cinayeti ilk olmamasına rağmen işleniş şekli, vahşetin boyutu ve diğer unsurlar tüm Türkiye'yi ayağa kaldırdı... Bunda kadın hassasiyeti kadar muhalif duyguların da etkisi oldu elbette. Hükümete karşı dolu, özellikle kadınlar konusunda istim üzerinde olan muhalefet, Özgecan üzerinden kızgınlığını boşalttı...

Bekleneceği üzere Gezi ve sonrasında yaşanan her sivil patlamayı Hükümet'e kumpas veya komplo olabilir endişesiyle kuşku içinde karşılayan bazı yazarlar da muhalif tepkilere tepki gösterdi. Bu yazarlardan biri “Müslüman ülke, tecavüz... fırsatçılığına soyunmayın, Amerika’da her iki dakikada bir kadın tecavüze uğruyor.” derken, aslında iyi niyetle Hükümet’i savunuyordu...

İki gün içerisinde olay, siyaset-üstü bir noktaya taşındı, ancak bu tür olayların yeniden siyasileştirileceğine kuşku yok. Nitekim AK Parti döneminde kadın cinayetlerinin, hatta diğer sosyal çürümenin arttığını söyleyen muhalifler medyada sık sık boy göstermeye

devam ediyorlar... Bu durum hiç şüphe yok ki en çok AK Parti yöneticilerini rahatsız ediyor. Örneğin eleştirilere Adana'dan cevap veren AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Öznur Çalık, “*Biz kadınla ilgili her alanda kadının korunmasına yönelik yasal düzenlemeler yaptık. Ama bu yasal düzenlemelere rağmen hala kadın ölümleri var mı maalesef var. Şunun altını net bir şekilde çiziyorum. ‘AK Parti döneminde kadın cinayetleri arttı’ diyenlere cevabımızdır; Asla böyle bir şey söz konusu değil. Sadece görünürlüğü artmıştır*” diyor...⁴⁷

Sayın Çalık ne derse desin, AK Parti’nin bu tür konularda savunma pozisyonunda kaldığını söylemek mümkün... Oysa ki mesele AK Parti veya başka bir parti meselesi değil. En son olayda hem katil hem kurban ikisi de aynı partiye veya zıt partilere oy veriyor olsa ne olur, olmasa ne olur? Meseleye bu kadar sığ baktığımızda varacağımız hiçbir şey yok, tam aksine sorunun derinleşmesi riski var...

Sorunun ‘kadın’ı aşan boyutları da var... O veya bu siyasi parti değil, Türkiye siyaseti bir bütün olarak başından beri insanı ihmal ediyor, toplumun temel sorunlarına odaklanmakta zorlanıyoruz...

Devleti kurtarmakla meşgul devletimiz milletin sorunlarına bir türlü gelemiyor... Devletçi Kemalizm ile kavga ederek milletin iradesini hâkim kılmaya çalışan milletçi sağ iktidarlarımız da 1950’den bu yana milleti koruyayım derken, işin özünü kaçırıyor, kalkınmayı ve demokrasiyi daha çok maddi unsurları ile ele alıyor...

Karışık mı geldi? Biraz açalım...

Sağ’ın Düştüğü Tuzak

Cumhuriyet’in ideal bir insan modeli vardı, ancak bu model fitratta çok da uygun olmayan, değerleri daha çok pozitivizm tarafından

⁴⁷ “AKP’li Çalık’a göre 13 yıllık dönemde kadın cinayetleri değil ‘görünürlüğü’ artmış”, Diken, 15 Şubat 2015.

oluşturulmuş, manevi dünyası daha çok maddi kalkınmayı yüceltten bir modeldi. En kötüsü ilk dönem Cumhuriyet'in ideal Türk'ü kendi öz milleti ile çelişki halindeydi, onun geleneklerini ve inançlarını çoğu kez yok veya batıl sayıyordu...

1950'den bu yana DP-AP-ANAP-MSP-MHP ve AK parti gibi partiler ise bir tür karşı koyma hareketleri olarak daha çok maddi kalkınmaya odaklandılar. Elbette ara ara sağdan ve soldan gelen bazı manevi esintiler olmadı değil. Ecevit ve Erbakan'ın hakça Paylaşım ve Adil Düzen çağrıları; fikir dünyamızda Necip Fazıl Kısakürek ve Nazım Hikmet gibi sanatçı ve yazarların açtığı pencereler önemlidir. Ancak milletin maddi geriliği kalkınmada odağı hep paraya, pula, taşa, toprağa kaydırdı...

Sağ iktidarların fakirliği yenme hırsı bir türlü sona ermedi...

Daha çok bina, daha yüksek bina, en yüksek bina...

Asfalt yollar, daha geniş yollar, gidiş-gelişli yollar, otobanlar, viyadükler vs vs...

Milli geliri 2 bin dolara, 3 bin dolara, 10 bin dolara, 20 bin dolara vs. çıkarma gayretleri...

Oysa ki kalkınmanın en zor kısmı maddi değil, manevi kalkınmadır. Yani insani gelişmişliği arttırabilmek... Üstelik insani gelişmişlik dediğimiz şey dinamik bir olgudur, yani sürekli değişir, çıtası sürekli yükselir...

Türkiye, maddi imkânsızlıkları yenmede büyük başarılar elde etti. Şimdi hedefimiz milli gelirde kişi başına 20 bin dolar. Bu rakam bundan 10 yıl kadar önce 3 dolar civarındaydı. İhracatımızı arttıracamız, faiz ve enflasyon düşecek, vatandaşımız da 20 bin dolara, belki de fazlasına ulaşacak... Peki, bu kadar dolara ulaşan insanlar bu parayı nerede, ne için ve hangi hedeflere varmak için harcayacaklar?

Evlerindeki otomobil sayısı ikiye mi çıkacak; eşlerine jeep mi alacaklar; yazlıklarını mı değiştirecekler; çocuklar daha fazla oynayacak, erkekler daha fazla elbise mi alacak; cep telefonu modelleri artık 3 ayda bir mi değişecek?

Bundan 10 yıl önce bu ülke milli geliri 10 bin doların üzerine çıkarma hedefini kendisine koyarken artan bütçe ile nelerin alınmasını amaçlıyordu acaba?

Hiç böyle bir hesap işine girilmiş miydi?

Neden zengin olmak istiyoruz? Maddi açlığımız, yani nefsimizi sürekli olarak doyurmak için mi, yoksa manevi hedeflerimize daha kolay ulaşabilmek için mi?

Söylemek istediğim şu, karayolları için dahi yaptığımız planlamayı nesil yetiştirmede, değerlerimizi inşa etmede yeterince yapmıyoruz...

Artan zenginliğimiz de tıpkı geçmiş fakirliğimiz gibi başımıza dert oluyor...

Zenginleştikçe artan imkânlarımız bir yandan eşitsizliğe neden oluyor, diğer tarafta ise zenginleşen bireyler ellerine geçen daha fazla para ile hayatlarını güzelleştirecek değil, mahvedecek yatırımlar yapıyorlar.

İdeal Varış, Batı mı?

Varlık içinde yokluk yaşıyoruz... Yaptığımız, el yordamıyla Batı'yı takip etmek. Oysa ki Batı toplumlarında cinayet, tecavüz, parçalanmış aileler, meşrulaştırılan çarpık ilişkiler, gelir adaletsizliği ve daha pek çok içtimai hastalık yaygın... Üstelik tüm bu hastalıklar, eğitilmiş ve zengin bir toplumda yaşanıyor... Başka bir deyişle bu toplumları olduğu gibi takip ederseniz, onların yolunda aynı çukurlara gerseniz, aynı çamurlara batarsınız. Bundan kaçış yok...

Türkiye bir yandan Batı'yı taklit ediyor, diğer taraftan Batı'nın kültür ve eğitim politikalarının çok gerisinde kalıyor. Ancak dediğim gibi, Batı'yı olduğu gibi taklit etseniz dahi Özgecan cinayetlerinin azaldığını değil, daha fazla arttığını göreceksiniz. Çocuklarınız elinde silah okulları basacak, çöplerden insan başları ve bacakları bulacaksınız...

Bu süreçte en büyük sorunlardan biri ise Müslüman bir toplumun Batı'yı takip ediyor olması. Tuzun kokması gibi bozulan Müslüman kimliğin alternatif üretememesi, kendi medeniyetini inşa etmekte zorlanması ve söylem farklı olsa da fiilen ve Batı toplumunun benzerini inşa etmeye çalışması daha kötü hastalıkları bu topraklarda üretiyor. Belki de Türkiye hapishanelerinin İngiltere, Almanya ve Fransa hapishanelerinden daha kalabalık olmasının bir nedeni budur. Aynı şekilde İran hapishaneleri saydığımız üç ülke hapishanesinin toplamı kadar mahkûma sahip.

Kadına Şiddet Geçmişte de Vardı

Sayın Öznur Çalık bir noktada doğru söylüyor, Türkiye'nin geçmişinde de kadın cinayetleri ve Özgecan vakaları vardı. Bir dönem gazetecilik yaptığım için iyi biliyorum, polis zaman zaman orada burada kesik başlar, kollar, bacaklar bulurdu... Ancak toplumun bu olaylara tepkisi Özgecan'a gösterdiği gibi olmazdı.

Aynı şekilde aile içi şiddet oldukça yaygındı, ancak olaylar aile içinde kalır, kayıtlara pek girmezdi. Diğer taraftan bu tür vahşet olaylarında bir artış olduğu da bir gerçek... Cinayetler artıyor, hapishanelerimiz dünyanın en kalabalıkları arasında; uyuşturucu, alkol ve sigara kullanımı ilkökul ve ortaokul düzeyine kadar inmiş durumda; intihar rakamları da artıyor; ruhsal hastalıklarda da her yıl yeni bir rekor kırılıyor... Ancak tüm bunları mevcut iktidara, daha doğrusu bir siyasi partiye mal etmek doğru değil...

Türkiye en az 50 yıllık bir süreci neredeyse kesintisiz bir şekilde kültürel ve toplumsal çürüme yaşıyor. Siyasette ve gündelik dilde İslamileşme veya muhafazakârlaşma yaşansa da yaşamın kendisi sürekli olarak sekülerleşiyor, değerler çözülüyor. Bunu sadece akşamları evlerimize konuk olan televizyon programlarından dahi anlayabiliyoruz...

Nedenler arasında modernleşme de var, teknoloji ve şehirleşmenin geldiği yeni boyutlar da... Tüm dünya gibi girdiğimiz çağa uyum sağlamakta zorlanıyoruz. Ancak bize has nedenler de pek çok. Zenginleştikçe elde ettiğimiz gücü değerlerimiz ile değiştiriyoruz sanki. Başka bir deyişle şu an iktidarda CHP veya MHP olsaydı ve Türkiye ekonomisi ve toplumu bu şekilde gelişmeye devam etseydi intihar rakamları da yine böyle artardı, kadına şiddet de yine böyle artardı. Çünkü bir yandan şiddeti ve cinselliği kışkırtıyoruz, diğer taraftan buna karşı koyabilecek nesilleri, bireyleri yetiştiremiyoruz...

Nasıl Önlenir?

Şimdi herkes yeni bir Özgecan cinayeti nasıl önlenir, kafayı ona yoruyor... Kimine göre idam cezası yeniden gelmeli, kimine göre katiller/saldırganlar hadım edilmeli... Kanuni önlemlerin mutlaka önleyici etkisi olacaktır. İdam cezası ile suçları durdurmanız mümkün değil, ancak kamu vicdanını rahatlatmak da önemli.. Fakat bunun için dahi daha adil bir yargı sistemi gerekiyor... Kanunların sertleşmesi ancak adil bir düzende beklenen etkiyi gösterebilir. Oysa ki bizim adalet sistemimiz pek çok açıdan hala sorunlu. 200'den fazla eve girmiş ve defalarca yakalanıp salıverilmiş insanlar ülkesi burası. Yargı en çok güven duyduğumuz kurumlarımız arasında değil... Yani yanlış adamları hadım edip, sonra da pişman olma ihtimali oldukça yüksek... Kaldı ki, bu kadar vahşice bir cinayeti işleyebilecek

bir kişiyi hangi kanun, hangi mahkeme durdurabilir. Asıl sorun o noktaya gelmemekte, yani bozuk bir nesil yetiştirmemekte... Yoksa elinde bıçak kurbanı katletmek üzere olan biri idam cezası olsa dahi kolay kolay durmaz... Mesele o bıçak havaya kalkmadan onun yetiştirdiği ortamı iyileştirmekte, aileyi, okulu, camiye ve sokağı devreye sokmakta...

Bugünün Türkiyesine baktığımızda eğitimsizlik hala ciddi sorun. Buna eklenen ise zenginleşmeyle gelen suç kanallarının bollaşması... Dediğimiz gibi, bir yandan cinsellik ve şiddet sürekli olarak kışkırtılıyor, diğer yandan adaletsizlik duygusu kamçılanıyor... İnsanlar hiç çalışmadan, herşeyde hakları olduğunu düşünmeye başlıyorlar... Tüketim ve haz kültürü manevi dünyamızı içten içe kemiriyor... Kolay para kazanma ve diğer insanlara hükmetme istekleri, televizyon dizilerinden internete, aile sohbetlerinden dost meclislerine kadar her yerde dolaşıyor... 5-6 yaşındaki çocuklar dahi büyüncü zengin insanlar ile evlenmek istediklerini söylüyorlar... Tek kriter daha çok tüketebilmek ve daha çok insana hükmedebilmek oluyor...

Ülkenin model insanlarının dürüst, doğru, mert ve bilge kişilerden çok, magazin figürlerinden oluşması gerçekten çok üzücü...

Aramızda salgın gibi yayılan, tarifi zor modern bir hastalık var... Dikkat ederseniz söylemdeki değişime rağmen alternatif sanılan ideolojiler dahi pratikte tüm olumsuzluklarıyla tüketim ideolojisini yaşıyor.

Türkiye zaman geçirmeden bu sürece dur demek zorunda ve model-insan inşa sürecine başlamak zorunda... Değerlerimizi yeniden melekelerimiz haline getirmeliyiz. Elbette bunu yaparken geçmişte kalmış bir cesedi bugünün diri bünyesine monte edemezsiniz. Geçmiş yorumlayarak ve bugünün ihtiyaçları ile uyumlu hale getirerek yeni bir anlayışı diriltmek gerekiyor. Bu ise daha çok camii, daha

çok Kuran Kursu veya daha çok İlahiyat Fakültesi binası ile olabilecek bir iş değil... Öncelikle eğitimcilerin eğitimi gerekiyor... Yani anne babaların, öğretmenlerin, öğretim üyelerinin, imamların, müdürlerin vs. Eğitimde değerlerin tespiti ve bunları yaşayarak yeni nesillere aktaracak kişilerin bulunması şart.

Başka bir deyişle, eğitimi maddi kalıplarından çıkararak, yeni boyutlarla yeniden tanımlamak ve kurmak gerekiyor.

DEVLETLERİ YIKAN HASTALIKLAR

Büyük İslam düşünürü ve sosyolojinin babası sayılan **İbn-i Haldun**, devletlerin kuruluş, gelişme ve yıkılışı üzerine çok akıl yormuş, bu konuda pek çok görüş ortaya koymuştur.

Bugünün İslam dünyasında yaygın olan görüşün aksine **İbn-i Haldun**, devletin çözülmesinde dış nedenlerden ziyade iç etkenlerin öncelik taşıdığını söyler... Bununla birlikte **İbn-i Haldun**, devletlerin zayıflamasını ve yıkılmasını içerideki hainlere, dış düşman işbirlikçilerine de bağlamaz...

İbn-i Haldun, devletleri zayıflatan ve yıkan etkenlerin lider, ekonomi ve ahlak ile ilgili olduğunu söyler. Ona göre zayıflayan devletler genelde bir dış saldırıyla yıkılır ancak bu, yıkılmanın nedeninden çok sonucudur...

Özetle koca sosyolog **İbn-i Haldun**, günümüz Türkiyesine gelseydi her sorunu dış düşmanlara ve içerideki hainlere bağlayan anlayışa güler geçirdi...

İsraf ve Lüks Düşkünlüğü

İbn-i Haldun'a göre devletlerin yıkılmasında önemli evrelerden bir tanesi de lükse ve israfa alıştığı evredir. Kuruluş ve yükseliş

dönemlerinde mütevazı ve kanaatkar olan ülke, savurganlık devresinde israfa ve lükse koyulur. Bu davranış ilk önce yöneticilerde başlar, ardından kitleye yayılır. Günün sonunda tüm ülke birlikte gösterişe dönük harcamalara yönelir, itibar harcama gücünüze bağlanır.

İbn-i Haldun'a göre devletlerin yıkılışında ahlaki çözülmenin de rolü büyüktür. Buna göre ahlaki çözülme ile rahata, gösterişe ve lükse düşkünlüğün de yakından ilişkisi vardır... Bu tür dönemlerde insanlar bencil, korkak, haris, çalışmadan kazanmak isteyen, savurgan, rahatına düşkün, gösterişe meraklı, müsrif, dini ve ahlaki değerlere lakayt bir hale gelirler... Doymak bilmeyen ihtiyaçlarını meşru yollardan tatmin edemeyenler ise gayri meşru yolları zorlar ve ahlaki değerleri yıkarlar... Bu dönemlerde insanlar dini ve ahlaki kuralları esnetirler ve arzularını bu şekilde meşrulaştırmaya gayret ederler.

Bu tespitler bugünün Türkiyesine ne kadar uyar ne kadar uymaz bunu sizlerin takdirine bırakıyorum. Nihayetinde **İbn-i Haldun** terzi gibi elbiseyi diker, ortaya bırakır, kime uyarlsa o üzerine giyer.

Adalet Devletin Temelidir

Güçlü devletin sırları konusunda en bildik sözlerden biri de şudur: “Adalet mülkün, yani devletin temelidir”...

H.z. Ömer'e atfedilen bu sözü tarih boyunca bir çok kişi söylemiştir. Çünkü devlet güvene dayanan bir örgütlenmedir. Eğer insanlar devlete itimat etmez ise, insanlar arasında adaletin olmadığına inanır ise hiçbir devlet ayakta kalamaz ve en nihayetinde feci bir şekilde yıkılır.

Eğer adalet devletin temeli ise, bizim ülkemizin temeli ne âlemde acaba? Şu anki mahkemelerimizle, adalet anlayışımızla devletimizi güçlendiriyor muyuz, yoksa zayıflatıyor muyuz?

Görebildiğim kadarıyla mahkemelerde kararlar hangi savcıya veya hangi hâkime gittiğine göre çıkıyor... Mahkemeler çeşitli kanallardan baskı altında ve yargının adalet dağıttığına hâkimlerin kendileri dahi inanmıyor...

Hâkimleri ve savcılarını kararları nedeniyle tutuklamak ve hapsedmek yaygınlaşmaya başladı, hiçbir hâkim ve savcı kendisini güvende hissetmiyor...

En son örnekte kararından hoşlanılmadığı için iki hâkim tutuklandı ve hapsedildi. İlginçtir tutuklanan hâkimlerden birinin bir üniversitede doktor olan karısı da kocası nedeniyle işinden atıldı. Yani hâkim nedeniyle karısı da cezalandırılarak suç ve cezanın şahsiliği ilkesi de yok edildi. Dahası hâkimi tutuklayıp, karısını işten atan anlayış küçük çocuklarını da kreşten attı.

Maide Suresi'nin 8. ayetinde şöyle diyor:

“Ey iman edenler, Allah için hakkı ayakta tutanlar ve adaletle şahitlik yapanlar olunuz. Bir topluluğa olan kininiz, sizi adaletsizliğe sevk etmesin. Adaletli olun, çünkü o, takvaya daha yakındır. Allah’tan korkun. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.”

Demek ki neymiş, bir topluluğa olan kinimiz ve öfkemiz adaletli olmamıza engel olmayacakmış...

Peki, bir topluluğa olan öfkemiz ve kinimiz adaletli olmamıza mani olursa ne olur?

İşte onun cevabını da mahkemelerin duvarlarına astığımız tabelalar veriyor: Adalet mülkün (devletin) temelidir...

İyi Bir Nesil Yetiştirmiyorsanız

Eğer iyi bir nesil yetiştirmiyorsanız ve bilgi/fikir üretmiyorsanız o zaman hiçbir şey üretmiyorsunuz, boşa uğraşıyorsunuz demektir. İşte israf ve lüks düşkünlüğü, ahlaki erozyon ve adaletsizlikten

sonra bir devleti yıkan en önemli nedenlerden biri de eğitime ve bilime yeterince önem vermemektir.

Türkiye ile diğer devletleri eğitim alanında kıyaslayan **PISA** gibi istatistiklere baktığımızda Türkiye'nin hep en sonlarda yer aldığını görüyoruz. Nicel olarak kıyasladığımızda dahi Türkiye eğitilmiş insan gücü açısından en gerilerden geliyor.

Eğitim ve bilim alanındaki verilerimiz daha çok göz boyamaya dönük. Hemen her hafta bir üniversite açarak Batı ile aramızdaki farkın kapanacağını sanıyoruz. Oysa ki bu hızla aradaki fark kalite bir yana sayı olarak bile 50 yılda kapanacak türden görünmüyor.

İnsanınız eğitemediğiniz zaman bunun anlamı elinizdeki en önemli doğal kaynağı, yani insan gücünü işleyememek, ham olarak bırakmak anlamına geliyor...

Özetle, eğer ahlaklı, bilgi ile donanmış, erdemli ve sorumlu bir nesil yetiştiremiyor isek, yükseköğretim kurumlarımız 12 Eylül'ün mirası YÖK denen bir deli gömleğinin içinde ilkokuldan beter hale getirildiyse; idarecilerimiz itibar diyerek lüks, gösteriş ve israfı meşrulaştırıyor isek; tepeden başlayarak savurganlık toplumsal özelliklerimizden biri haline geliyorsa; adalete güven kalmamış isek ve dinde lakaytlık, ahlakta zayıflık yaygınlaşmış isek o devlet için endişelenmek gerekir.

MÜSLÜMANLAR NEDEN BÖYLE?⁴⁸

Dünya nüfusunun neredeyse dörtte birini oluşturan Müslümanlar arasında kardeş kavgası, iç savaş, yoksulluk, hatta açlık, cehalet, esaret, insan hakları ihlalleri, kitlesel göçler, kaos, terör ve radikalizm had safhada...

Suriye’de, Irak’ta, Yemen’de, Afganistan’da, Somali’de ve Libya’da kurlsız bir savaş ortamı var... Dünyanın en büyük insan hakları ihlalleri, işkenceler ve kötü yönetim de yine Müslüman ülkelerde yaşıyor. Mısır ve Özbekistan gibi pek çok ülkede hapishanelerden işkence iniltileri yükseliyor. Dünyanın en gayrı demokratik ülkeleri arasında da listenin zirvesinde yine Müslüman ülkeler yer alıyor. Adeta Müslümanlar Müslümanlara eziyet ediyor...

Başkalarının insafına kalmış oldukları yerlerde ise durum tam anlamıyla felaket ve onur kırıcı. Örneğin Filistin’de İsrail Müslümanlar ile kedinin fare ile oynadığı gibi oynuyor da nüfusu 1,6 milyarı bulduğu söylenen Müslümanlar bu konuda hiçbir şey yapamıyor... Tek yapılan kuru gürültü ve kendi kendini tatmin etmeye bile yetmeyen bağırış çağırışlar. Bakınız, Mavi Marmara felaketi. Türkiye, güya Gazze’ye yardım etmek istedi, ancak bu çabası sonucunda asıl kendisi

yardıma muhtaç hale geldi, vatandaşları tüm dünyanın gözü önünde açık denizlerde katledildi de yine de İsrail'e hiçbirşey yapamadı...

Siz bu satırları okurken İsrail askerleri yine Gazze'yi dövüyor ve Batı Şeria'da İsrail zulmü sürüyor...

Aynı şekilde Çin'de Uygur Türklerinin yaşadığı bölgede Müslümanlara oruç tutmak dahi yasak. Özellikle Müslüman memurlar ve gençler, orucun sağlığa zararlı olduğu gerekçesiyle en temel ibadetlerini yapamaz haldeler ve diğer Müslümanlar bunu dahi bir şey yok gibi karşılayabiliyor...

Myanmar'da ise Müslümanların vatandaşlık hakları bile yok. Budist saldırıları ve katliamları nedeniyle yüzbinlerce Müslüman evini terk etmiş durumda.

Din değiştirip Müslüman olan ünlü İngiliz ses sanatçısı Yusuf İslam, "Müslümanları görseydim Müslüman olmazdım, iyi ki İslam'ı Kuran'dan öğrenmişim" diyor.

Bu sözler bile tek başına İslam dünyasının dışarıdan bakıldığında ne halde olduğunu gözler önüne sermeye yetiyor.

Milli şair Mehmet Akif Ersoy bir şiirinde bu durumu şu sözlerle özetliyor:

"Müslümanlık nerde, bizden geçmiş insanlık bile...

Âlem aldatmaksa maksat, aldanan yok, nâfile!

Kaç hakikî Müslüman gördümse: Hep makberdedir;

Müslümanlık, bilmem amma, galiba göklerde!"

Peki, Müslümanlar neden bu durumda?

Madem hak din üzereler, Allah neden onlara yardım etmiyor?

Bu karanlık tablodan çıkış yolu nedir?

Çare kısmına, Mehmet Akif'in sorduğumuz sorulara bulduğu cevapla başlayalım isterseniz: Akif'e göre Müslümanların sorunu maddi ve manevi kalkınmada geri kalmışlıktır. Yani Müslümanlar aslında dinlerinden dahi bihaberdirler, dinlerini dahi yaşamamaktadırlar. Bundan dolayı Akif, "Kaç hakikî Müslüman gördümse: Hep makberdedir" der.

Meseleye şekli açıdan bakarsanız, örneğin Suudi Arabistan'da veya Pakistan'da insanların İslam'ı dolu dolu yaşadığını sanabilirsiniz. Mesela Mısır'da en çok dikkatimi çeken husus namaz kılanların Türkiye'den çok daha fazla oluşuydu. Dolmuş ve taksilerde Kuranı Kerim'in popüler müzik kasetleri gibi dinlenmesi de ilginçti. Aynı şekilde Pakistan'da cemaatin arkasına durup örneğin teravih namazı kılmak isterseniz bunun saatler sürdüğünü ve namazın bitip normal hayatın bir türlü başlayamadığını şaşırarak görürsünüz...

Oysa ki gerçekler biraz daha farklıdır. Namaz, bu verdiğimiz örneklerde genel olarak bir ibadetin ötesinde bir tür geleneğe ve jimnastiğe dönmüştür. Aynı şekilde taksî ve dolmuşlarda sıkça dinlenen Kuranı Kerim de insanları uyaran ilahi bir kitaptan ziyade genelde insanları eğlendiren bir musiki türüne çevrilmiştir. Buna dinin gelenekleşmesi, alışkanlık haline gelmesi de denebilir...

Ne demek istediğimizi bir örnekle açalım dilerseniz. Mısır'da uzun yıllar çalışmış bir Türk gazeteci anlatıyor:

"Çalıştığım ofis bir karakolun karşısındaydı. Bu karakolda düzenli olarak ve yoğun bir şekilde işkence yapılıyordu. İşkence seslerini dışarıdan dahi duymak mümkündü. Ancak ezan okunduğu zaman herkes işkenceye ara verir, o işkenceci polislerin bir kısmı dahi namazlarını kılar, sonra işlerine devam ederlerdi."

Bu örnekte de görüldüğü üzere İslam'ın şekli ibadetlerinin pek çok yerde topluma nüfuz edemediği açıkça görülebiliyor.

Aynı şekilde ezanın sesiyle her köşede namaza duran Mısırlıların İslam'ın temizlik, çalışma ve ilim konusunda aynı hassasiyeti göstermemeleri İslam'ın geçen zaman içinde büyük oranda özünden koparıldığını, kaba beden hareketlerine döndürüldüğünü bizlere gösteriyor. Yine saatlerce namaz kılınan Pakistan'da camilerin dahi en temel temizlik kurallarına uymadığını görmek cemaatin okunan ayetlerin anlamını dahi bilmediğini bizlere anlatıyor.

Bu ülkelerde yer alan İslami, hatta İslamcı hareketler ise pek çok davranışında dini olmaktan ziyade tepkisel kalıyor. Sömürgeciye veya baskıcı rejime karşı çıkabilmek için din bir tür direnç aracına, yani siyasi kalkana dönüşüyor...

Diğer taraftan, Müslüman halkların aydınlarına ve sekülerleşmiş/Batılılaşmış kesimlerine baktığımızda kendi değerlerine yabancılaşmış bir nesil görüyoruz... Kendi dini hakkındaki bilgisi diğer dinler hakkındaki bilgisini dahi geçemeyen elitler ve yöneticiler özünü bilmedikleri değerlere daha baştan karşı çıkıyorlar ve köksüz bir ağaç gibi sert rüzgarlar karşısında kısa sürede devriliyorlar.

Elbette Müslümanların yaşadığı dramda diğer devletlerin ve diğer dinden rakiplerin kumpaslarının, hilelerinin ve komplolarının rolü büyüktür. Sömürgeciliğin Müslüman halklara verdiği zarar ve dinlerinde oluşturduğu tahribat da su götürmez bir gerçektir. Ancak nedeni ne olursa olsun gerçekler de bunlardır. Dahası başkalarının komplolarını kolayca uygulayabilmelerinin en önemli nedeni de yine Müslümanların cehaleti, sefaleti ve kendi içlerinde tutuştukları kardeş kavgalarıdır.

Ne yapmalı sorusuna geri dönecek olur isek, Müslümanların ilk önce okudukları kitabı anlamakla işe başlamaları şart sanırım: İslam'ın eğitime ve insan yetiştirmeye verdiği önem tartışılmaz.

Buna mukabil, Müslüman ülkeler dünya eğitim istatistiklerinde hep en sonlarda yer alıyor. Müslüman ülkeler arasında en iyi durumda görünen Türkiye eğitimde gelişmiş dünyanın en kötülerinden dahi daha kötü bir sırada yer alıyor. Bazı Müslüman ülkelerde okuma yazma oranı % 50'ler seviyesinde. Dünyanın en iyi ilk 100 üniversitesi arasında bir tek Müslüman ülke üniversitesinin adı bile yok. Tüm dünya Müslümanlarının bilimsel üretimi Batı'da bir iki üniversitenin üretimini bile bulmuyor.

Bu da bize gösteriyor ki Müslümanlar Kuran'ın ilk emrine, yani "oku, Yaradan Rabbinin adıyla oku" emrine dahi uymuyorlar. Dini ni, Peygamberini anlayarak okumayınca namaz jimnastiğe, Kuran ise musikiye dönüyor...

Bu nedenle hep söylüyoruz, Türkiye'nin de, diğer Müslüman halkların da en önemli üç sorunu, eğitim, eğitim ve yine eğitimidir. Eğitim alanında atılım yapamayan hiçbir ülke kalkınamaz. Nitelikli yeni nesil yetiştiremeyen hiçbir topluluk gerçek anlamda bir şey yetiştirdim diyemez. Bilgiye hükmedemeyen, başkasının ürettiği kavramlarla düşünmek ve konuşmak zorunda kalan hiçbir millet özgürlüğünü ve onurunu koruyamaz.

Türkiye'ye dönecek olur isek, korkarım maddi kalkınma Türkiye'yi olduğundan daha farklı gösteriyor. Yükselen binalar, uzayan otobanlar, dikilen köprüler gerçek başarıymış gibi algılanıyor. Oysa yukarıda da belirttiğimiz üzere gerçek başarı donanımlı bir nesil yetiştirmekte, bilgi üretmekte ve maddi-manevi kalkınmayı bir arada yürütebilmekte. Tüm bunları yaparken toplumun birliğini ve huzurunu muhafaza edebilmekte.

Bu veriler ışığında ülkemizin genel durumuna baktığımızda alınması gereken daha uzun bir yolun olduğu görülüyor. Ancak son

birkaç yıldır ülkemizin gündemi bambaşka alanlara kayıyor ve birlik konusunda endişe verici gelişmeler yaşanıyor. Kutuplaşan toplum insan yetiştirme konusunda kanaatimce yeterince akıl yormuyor.

Konu çok derin ve üzerinde daha fazla yazmayı hak ediyor... Yukarıdaki karanlık bir tablo çizdiğimin farkındayım. Ancak yeis, yani karamsarlık dinimiz ve kültürümüzce yasaklanmıştır. Başka bir deyişle karamsarlığa düşmek gibi bir seçeneğimiz bulunmuyor. Buna ek olarak, 19 ve 20. asırlarda İslam dünyasının adeta çöktüğünü, felaket üzerine felaketler yaşadığını unutmamak gerekir. Böylesine ağır bir afetin etkilerinin bir gecede sona ereceğini düşünmek hayalcilik olur. Ancak sıkıntıların sonsuza kadar sürmeyeceği de açıktır. Dahası meseleye İslam'ın eksikleri veya üstünlükleri nazarıyla bakmak da yanıltıcı olacaktır. Örneğin Orta Çağ'da Hristiyan âlemine bakan veya 19. yüzyılda Çin'e bakan bir gözlemci de yukarıda yaptığımız tespitlerin benzerlerini yapabilirdi. Aynı şekilde bugün dahi Hristiyan Avrupa ve Amerika refah içinde yüzerken Hristiyan Afrika ülkelerinin dramı da ayrı bir tartışma konusudur. Veya aynı dini ve sosyal kültürden gelen Güney ve Kuzey Kore arasındaki fark da incelenmeye değer konulardır. Diyeceğim o ki bu tür konuları ele alırken sınırları aşarak dinler arası bir karşılaştırmaya gitmek tamamen yanlış olur.

Sözlerimizi şimdilik Kuran'dan bir ayetle tamamlayalım: “Şüphesiz insana kendi çalışmasından, emeğinden başkası yoktur” (Necm, 39).

İSLAM OLMAK OLMAK - MÜSLÜMAN OLMAK⁴⁹

Kuran-ı Kerim ve hadisler Müslümanlara pek çok vaatle bulunuyor: Zenginlik, sağlık, adalet, huzur, gelir dağılımında eşitlik, afiyet, eğitilmiş ve olgun vatandaşlar bunlardan sadece bazıları. Ancak bugünkü Müslümanların haline baktığımızda dünyanın en sorunlu ülkelerinin büyük bir kısmının Müslümanlar tarafından idare edildiğini görüyoruz. Müslümanların yaşayışlarına bakarak İslam'a girmek kolay değil. Suriye, Afganistan, Somali veya Irak dediğimizde daha fazla söze gerek kalmıyor...

Dünyaca ünlü bir ses sanatçısı iken kendisine din olarak İslam'ı seçen Yusuf İslam (Cat Stevens) diyor ki “Müslümanları görseydim Müslüman olmazdım, iyi ki İslam'ı Kur'an'dan öğrenmişim”...

Gerçekten, eğer İslam dinine doğmasaydı, bugün kaç Müslüman Müslümanların haline bakar da İslam'ı seçerdi?

Bu nedenle bazıları “Müslümanlar'ın halinden İslam'a sığmıyorum” diyebiliyor... Pek çok ‘dertli’ Müslüman, etrafında yaşanan İslam ile gerçekleri bağdaştıramıyor ve “İslam bu değil” noktasına geliyor...

İslam karşıtı kimi kimseler ise teorik İslam'ın "uygulanamaz" olduğunu, İslam kurallarının özellikle günümüze uygulanamayacağını iddia ediyor...

Bugün yoksulluğun, yolsuzluğun, eşitsizliğin, eğitimsizliğin, fitnenin, bölünmüşlüğün, adaletsizliğin, kibrin ve zulmün zirve yaptığı pek çok coğrafya İslam dünyasında ve ne yazık ki bu ülkelerin büyük bir kısmında İslami semboller ve dini ibadetler hayatın hemen her alanında çok görünür bir halde:

Örneğin Yemen'e veya Mısır'a giderseniz insanların kılık kıyafetlerinden, hemen her ortamda kıldıkları namaza kadar İslam ile hiçbir sorunlarının olmadıklarını düşünebilirsiniz. Mısır'da bindiğiniz dolmuşlarda Kuran-ı Kerim'in müzik gibi dinlendiğini, ezan okunduğu vakit parklarda, bahçelerde, hatta kaldırımın uygun bir kısmında insanların namaza durduğunu rahatlıkla görebilirsiniz. Oysa ki Mısır sokaklarında gezen bir kişi insanların Müslüman gibi yaşamadıklarını, temizlikten düzene, insanlara saygı ve sevgiden çalışkanlığa kadar pek çok radikal sorunun yoğun bir şekilde yaşandığını rahatlıkla görebilir.

Mısır'da uzun yıllar görev yapmış bir gazeteci anlatmıştı; Kahire'de çalıştıkları ofisin yakınlarında bir karakol varmış ve işkence sesleri mahalleden düzenli olarak duyulabilmekteymiş. Ancak işkenceci polisler ezan okunduğunda işkenceye ara verirlermiş ve hatta namazlarını kılarlarmış, ondan sonra işkenceye (yani işlerine) devam ederlermiş.

Bugünün Suriye ve Irak'ında da böyle değil mi? Afrika ve Afganistan farklı mı? Tekbir getirerek insanların boğazlarının kesilmesi, Allah'ın adını kullanarak işlek sokaklarda, çarşıda-pazarda bomba patlatılması sıradan değil mi?

Hatta maddi sorunu olmayan, petrol zengini Körfez ülkelerinde,

hatta kutsal topraklarda İslam'ın gündelik hayata yansıdığını ne kadar söyleyebiliriz. Haccın yapıldığı Mekke'de sokaklar ne kadar temiz, insanlar ne kadar hijyen kurallarına riayet ediyor. Kabe'nin çevresinde yükselen ve adeta Kabe'yi boğar gibi duran mimari namaz kılan, hacceden Müslümanların eseri değil mi?

Bu işte bir terslik yok mu?

Manzara bu olunca, meselenin daha çok namaz kılmak, daha çok oruç tutmak veya daha çok Kuran okumak olmadığı anlaşılıyor. Müslümanlar bahsi geçen ibadetlerin neden yapıldığını, asıl gaye-nin ne olduğunu kaçırıyor görünüyorlar...

Kendisinin neden o an camide olmadığı sorulduğunda ne diyor Yunus Emre?

*“Yiğirmi dokuz hece
Okursun uçtan uca
Sen elif dersin hoca
Mânâsı ne demektir*

*Yunus Emre der hoca
Gerekse bin var hacca
Hepisinden iyice
Bir gönüle girmektir”*

Bir gönüle girmedikten sonra, hatta gönüller kırıdıktan sonra, ki-şi ne kadar çok namaz kılsa kılsın, ne kadar çok ‘elif’ derse desin, bundan bir mükafat alabilir mi?

Kuran-ı Kerim insanlara “gönül kır” mı demektir? Okuduğu kitabın manasını bilmeden sadece lafzını ezber edenler, saatlerce Kuran okuyup da okuduğundan hayatını değiştiremeyenler büyük bir gaflette değiller midir?

Şimdi sözü bir kez daha koca Yunus'a bırakalım:

*“İlim ilim bilmektir
İlim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsin
Ya nice okumaktır*

*Okumaktan murat ne
Kişi Hak'kı bilmektir
Çün okudun bilmezsin
Ha bir kuru emektir*

*Okudum bildim deme
Çok taat kıldım deme
Eğer Hak bilmez isen
Abes yere gelmektir”*

Kaç Tane Müslümanlık Var?

İŞİD, El Kaide, El Nusra, Boko Haram gibi terör örgütleri en iyi Müslümanın kendileri olduğunu söylemiyor mu?

Suudi Arabistan, Mısır, İran, Pakistan ve Afganistan, her biri İslam devleti olduğunu, en iyi İslam'ın kendilerinde olduğunu anlatmıyor mu?

Türkiye, Malezya, Endonezya ve diğer Müslüman ülkeler yaşadıkları İslam'ı diğerlerine model olarak takdim etmiyor mu?

Tabloya şöyle bir baktığınızda, İslam'ın kaç tane olduğunu ve din olarak İslam'ın Müslümanlara ne kadar etki ettiğini kestirmekte zorlanıyorsunuz...

Bazıları bu çeşitliliği İslam'ın zenginliği olarak gösterip, farklılıklardaki güç yorumları yapıyorlar. Oysa ki her dinin ve fikrin vazgeçilemez standartları vardır... Örneğin insan hayatına saygıda, işkence yapılamamasında, komşusu açken tok uyuyamamakta (gelir adaletsizliği), temizlikte, hukukun üstünlüğünde ve adalette minimum bir seviye yakalanamıyorsa o ülkelerin Müslüman olduğunu söylemek ne kadar mümkündür?

Her yaşam şekline sırf kendilerine göre ibadet yapıyorlar ve şeklen İslami görünüyorlar diye nasıl “İslam'ın farklılıkları ve zenginliği” denebilir?

İslam'ın öngördüğü bir insan tipi ve yaşam şekli yok mu?

Müslümanlar iktisattan siyasete her konuda mı bu kadar farklılar?

Her okuyan Kuran'dan farklı sonuçlar mı çıkarıyor?

Kanaatimce mesele bu kadar basit değil. İslam'ın ideal bir insan modeli vardır ve bu modelin standartları coğrafyalara ve kültürlerle göre bu kadar geniş yorumlanabilecek standartlarda değildir...

O model ise Hz. Peygamber'in ta kendisidir.

Bazıları, “hadisleri boşverelim, bize Kuran yeter” benzeri yorumlar yapsa da, İslam'ın mensuplarına örnek gösterdiği ve olunmasını beklediği ideal insan Peygamber'in kendisidir.

Başka bir deyişle, Kuran-ı Kerim'i okuyup da oradan Hz. Muhammed'in yaşamının dışında bir şeyler çıkarıyorsanız siz o kitabı ters tutuyorsunuz demektir...

Hız. Peygamber Ahlakı

Diyeceksiniz ki yüzbinlerce hadis var, hatta sahte, türetilmiş hadisler de var, biz bu durumda gerçek Peygamberi nasıl bulacağız? Doğrudur, sonradan türetilmiş ve geleneği din gibi gösteren bir çok

sahte hadis var, ancak hangi hadisi getirirseniz getirin, herkesin üzerinde ittifakla mutabık kaldığı bir Peygamber karakteri karşımızda duruyor. Bu özellikler nedir, dersiniz kısaca bazılarını sayayım:

- Hz. Muhammed kadınlara, çocuklara ve arkadaşlarına karşı sesini yükseltmez, şiddet uygulamaz, kaba davranmazdı. Hiçbir hadis veya dini kitap yoktur ki Hz. Muhammed'in çocuklara tokat attığını, eşlerine şiddet uyguladığını yazsın. Bu durumda dünyada kadına şiddetin en çok uygulandığı ülkeler neden Müslüman ülkeler. Türkiye'nin şu anki halinin nedenleri nelerdir?
- Hz. Muhammed, ticaret de yapmış olmasına rağmen yaşadığı toplumda "emin kişi" sıfatını almış biriydi. Hırsızlık yapmazdı; kendisine emanet edilene hainlik etmez; faiz almaz ve vermezdi; kul hakkına riayet eder, hiç kimseyi kandırmazdı; komşuları sıkıntı içinde iken kendisi rahat içinde uyumazdı. En önemli özelliği paylaşımcılığı idi. Doğrusunu isterseniz hiçbir hadis kitabında veya dini kitapta bu özelliklerine meydan okuyan, farklı bir iddiaya rastlamak mümkün değildir. Şii olsun, Sünni olsun, Afrikalı olsun, Orta Asyalı olsun, hiçbir Müslüman din bilgini bu saydığımız özelliklerin Peygamber'de olmadığını söyleyemez. Bu durumda Nijerya'nın, İran'ın, Türkiye'nin ve Pakistan'ın hali nedir böyle? Etrafınızda ibadet eden pek çok kişi varken, malınızı, canınızı ve ailenizi emanet edebileceğiniz kimse bulamıyorsanız orada hangi peygamberrin dini yaşanmaktadır?
- Hiç kimsenin itiraz edemeyeceği bir başka Peygamber özelliği yumuşak huyluluktur. Hz. Muhammed'in insanlara bağırıldığını, onlara hakaret ettiğini, ayıplarını ortaya çıkardığını yazabilen herhangi bir dini kitap var mı? Eğer yoksa bu bağırış

çağırış nedir Allah aşkına. En basitinden bizim siyasetimizde ve diğer Müslüman ülkelerin iç siyasetlerinde ve toplumsal yaşamlarında gördüğümüz sertlik, kabalık, empatiden uzak, nobran haller hangi peygamberin sünnetidir? Var mı izah edebilecek olan?

- Peygamberin bir diğer özelliği temizliğe, sağlığa ve hijyene verdiği önemdir. Bu durumda Suudi Arabistan sokaklarını, Pakistan'ın halini vs. ne ile açıklayabiliriz? İklimle, coğrafya ile bunlar açıklanabilir mi?
- Yine, Hz. Muhammed'in ve elbette Kuran-ı Kerim'in en çok önem verdiği noktalardan biri de eğitimidir. Savaş esirlerini okuma yazma öğretmeleri karşılığında serbest bırakan bir anlayışta olan, "İlim Çin'de de olsa alın" diyen bir peygamberin takipçileri dünyanın eğitimde en geri milletleri arasına nasıl girmiştir?
- Peygamberin sünneti konusunda pek çok ihtilaf olduğunu söyleyebilirsiniz, ancak O'nun çok yemek yediğini söyleyemezsiniz. Tüm kitaplar ittifak etmiştir ki Hz. Muhammed ölmeyecek kadar yiyen, sofradan her zaman doymadan kalkan bir insandı. Bu durumda neden obezitenin (aşırı kiloluluk) en çok arttığı ülkelerden biri Türkiye'dir, neden Körfez ülkeleri, Mısır ve diğer Müslüman ülkelerde yemek kültürü Peygamberinki ile uzaktan yakından ilgili değildir? Bu insanlar hangi peygamberin izin gitmektedirler? Yoksa Kuran-ı Kerim Hz. Muhammed dışında bir insanı mı insanlara örnek göstermektedir?
- O ayeti, bu hadisi getirmeye gerek yok, Hz. Muhammed devlet malına el uzatır mıydı? Hazine malını keyfi bir şekilde harcar mıydı? Yolsuzluk, usulsüzlük, hırsızlık yapar mıydı?

Rüşvet alır mıydı? Bu soruların hepsinin cevabı 'hayır' ve bu konu da coğrafyadan coğrafyaya, kültürden kültüre farklılık gösterebilecek bir konu değil. Bırakınız hazineyi soymayı, Peygamber'in memurlarına gelen hediyeleri dahi şahıslarına almalarına izin vermediğini biliyoruz. Bu durumda Müslümanların dünyanın yolsuzluk liginin zirvelerinde dolaşmalarını ne ile izah edebiliriz?

- Bırakınız insanlara işkence etmeyi, hayvanlara ve tüm canlılara eziyet edilmesini yasaklayan, susuz kalmış bir köpeğe su vermenin dahi insanı cennete götürebileceğini söyleyen bir Peygamber'in takipçilerinin hapisanelerinde ve karakollarında işkencenin pek yaygın olması ne ile izah edilebilir? Mısır'ın, Pakistan'ın hapisaneleri, Suriye ve Irak sokaklarında aleni olarak yapılan işkence, zulüm ve eziyet hangi dinin sünnetidir? İşkencede Müslümanlar, Hristiyan memleketlerden çok daha kötü bir durumda olmalarını ne ile izah edebilirler?
- Hz. Muhammed için belki bir çok şey söylenebilir, ancak onun mütevaziliği, kibirden uzak ve sade yaşamı hakkında hiçbir aksi iddia getirilemez. Evinden kıyafetine kadar Hz. Peygamber insanlardan bir insan gibi yaşamış, lükse prim vermemiş, girdiği toplulukta abartılı bir saygı gösterisine dahi izin vermemiştir. Onun bulunduğu sohbetlerde dışarıdan gelen yabancılar kimin peygamber olduğunu kıyafetlerinden veya oturduğu yerden anlayamamışlardır. Hal böyleyken Müslümanların en aşağıdan en yukarıya kadar gösterdikleri kibir, hava atma, olduğundan büyük görünme ve lüks merakı nendendir? Böyle davranarak kimi taklit etmektedirler?
- Hz. Muhammed işçinin hakkını yer miydi? Kendi çıkarı için

insanların hayatını hiçe sayar mıydı? İnsanların can güvenli-
ğinden tasarruf etmeye kalkar mıydı?

- Tembellik, gıybet, komşusunun ayıplarını ortaya dökmek, if-
tira, kin, nefret, yaftalama, kalp kırma, haksızlık etme, kaba-
lık, özensizlik ve empati kurmama vs. Bunların hangisi Pey-
gamber özelliğidir ki memleketimizde ve İslam coğrafyasında
bu kadar yaygındır?

“İslam Olduk” Deyin

Yukarıdaki tablonun aklıma Kuran-ı Kerim’den bir ayeti getirdi-
ğini söylemeliyim... **Hucurat Suresi**’nin 15. ayeti şöyle diyor:

*“Bedevîler «inandık» dediler. De ki: Siz iman etmediniz, ama
«İslâm olduk.» deyin. Henüz iman kalplerinize yerleşmedi. Eğer
Allah’a ve Resulüne itaat ederseniz, Allah işlerinizden hiçbir şeyi ek-
siltmez. Çünkü Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir.”*

Herhalde “İslam olduk deyin” sözü bugün kendisini Müslüman
olarak gören pek çok kişi için geçerlidir...

Ve Kuran-ı Kerim’de birçok yerde geçen, ibadetlerin sadece iba-
det olarak insanları kurtarmayacağına dair uyarıları da hatırlatmak
gerekliyor... **Maun Suresi**, bu uyarılardan sadece bir tanesi:

*“1- Dini yalanlayanı gördün mü? 2- İşte yetimi itip-kakan, 3- Yok-
sulu doyurmayı teşvik etmeyen odur. 4- İşte (şu) namaz kılanların
vay haline, 5- Ki onlar, namazlarında yanılığdadırlar, 6- Gösteriş
yapmaktadırlar, 7- Ve ‘ufacık bir yardımı (veya zekatı) da’ engelle-
mektedirler.”*

Elbette ibadetler bir dinin şartlarıdır ve dinin ulaşmak istediği
idealler için ibadetlerin yerine getirilmesi gerekmektedir... Ancak
bizzat dinin kendisi ibadetlerin hedef değil, araç olduğunu söylü-
yor...

Bu bağlamda, dinin sembollerini arttırmak ve güçlendirmek bir ülkeyi daha fazla Müslüman yapmıyor, sadece İslami görüntüsünü arttırıyor. Ayette ifade edildiği gibi, belki insanlar İslam oluyorlar, ancak mümin henüz olamıyorlar...

Türkiye Müslümanlaşıyor mu?

Türkiye'ye gelecek olur isek, son 10-15 yılda, hatta 20-25 yılda Türkiye'nin İslamlaştığı iddiası yaygın bir şekilde dile getiriliyor. İslami kesim yaptıklarını övmek için, laikçi kesim ise olumsuzlama anlamında Türkiye'nin dindarlaştığını, hatta dincileştğini vs. iddia edebiliyor...

Dindarlaşmayı İslami semboller ile alıyorsanız bu tespitlere hak vermemek mümkün değil: Türkiye'de cami ve mescid sayıları hızla artıyor; başörtülü kadınlar artık hayatın her noktasında varlar, daha görünür hale geldiler; Kuran-ı Kerim kursları, İmam Hatipler ve İlahiyat Fakültelerinin de sayılarında patlama yaşanıyor; aynı bağlamda 'inşallah', maşallah' gibi dini terimler hemen hemen her kesimin gündelik hayatının içinde... Belki Cuma namazına gidenlerin sayısında belli bir artış söz konusu...

Başka bir deyişle görüntüde İslami semboller ve ritüellerin daha görünür hale geldiğini söyleyebiliriz... Ancak şekli değişim gündelik hayata, bizlerin ahlakına vs. ne kadar yansıyor?

Örneğin bundan 25 yıl önceye göre daha mı ahlaklıyız?

Örneğin Türkiye 1980'lere göre, daha mı çok Hz. Muhammed'in ahlakına ve yaşam şekline yaklaştı?

Erkekler eşlerine karşı daha mı anlayışlı ve şefkatli?

Çocuklar babalarının omuzlarında mı dolaşıyor?

Aile içi şiddet az rastlanır bir istisnaya mı döndü?

Eğitimde ve kültürde neredeyiz?

Gelir adaletsizliğinde listenin en altlarında mıyız, en üstlerinde miyiz?

Kuran-ı Kerim satışları patladı, peki onu okuyanlar Kuran ahla-kına, yani Hz. Muhammed'in yaşam şekline ne kadar yaklaştı?

İslamlaşma sayesinde, örneğin obezite azaldı mı?

Yardımlaşma arttı mı, yoksa gösterişe mi dönüştü?

Gençler kötü alışkanlıklardan uzaklaştı mı?

Rüşvet ve kayırmacılık tarih mi oldu?

Depresyonlar, psikolojik bunalımlar, hatta intihar azaldı mı, yoksa bu alanda büyük bir patlama mı yaşanıyor?

Aile güçlendi mi, yoksa boşanma oranlarında hızlı bir artış mı yaşanıyor?

Listeyi uzatabiliriz, ancak sizler de ben de biliyorum ki onlarca yıllık hastalıklarımız hala devam ediyor... Hatta kimi sorunlarımız katlanarak büyüyor...

Geçmişte seküler kavramlarla tartıştığımız sorunlar belki İslami bir kılığa giriyor... Örneğin kadınlar, geçmişte başı açık yaşadıkları pek çok sorunu şimdi bir başörtüsünün altında yaşıyorlar... Örneğin, geçmişte düz lisede yaşanan problemlerin benzeri bugün belki İmam Hatip lise-lerinde yaşanıyor... Bu iddialarımı teyit edecek o kadar çok gözlemim var ki, sırf insanları rencide etmemek ve insanların bazı konularındaki inançlarını sarsmamak için bunları detaylandırmıyorum...

İnanın, bu sözleri söylerken hiçbir siyasi görüşü veya grubu he-def alıyor değilim. Öyle olsa bu kadar dertlenerek ve bu kadar uzun yazmazdım... Sorun hepimizin sorunu, bir Türkiye sorunu, hatta İslam dünyası sorunu...

Görebildiğim kadarıyla Türkiye yaşam şekli olarak büyük oran-da hala eski hastalıkları ile malul. Hatta zenginleşme, hastalıkları daha vahim boyutlara taşıyor.

Sembollerdeki değişim, özü görmemizi engelliyor. İnsanların yaşam şeklinde ciddi bir sekülerleşme (dünyevileşme) yaşanırken, bunu kapatarak kabukta İslami semboller ağırlık kazanabiliyor...

Lüks harcamalar, büyük evler ve arabalar, hovardalık, kayırmacılık, usulsüzlük ve diğer eksikler geçmişte seküler kavramlarla meşrulaştırılırken bugün daha dini terimler ile meşrulaştırılabiliyor...

Denebilir ki şu anki süreç bu haliyle devam eder ise Türkiye'de sekülerleşme dini semboller üzerinden en uç noktasına ulaşacaktır...

Başta dönecek olur isek, bu kısır döngüden sembellere daha fazla ağırlık verilerek çıkılamaz... Yani daha fazla İmam Hatip Okulu binası veya daha fazla camii sadece sorunların ağırlaşmasına ve hatta görülemez hale gelmesine yol açar. Camiiler, dini kurslar vb. hayatın daha ahlaki bir zemine oturduğu izlenimini doğurur ve bu durumda idareciler değişim ihtiyacını dahi hissetmeyebilirler.

Bu bağlamda daha temiz ve daha ahlaklı bir toplum için şekillerden ve sembollere daha ziyade öze, değerlere ağırlık verilmesi gerekiyor. Bu ise ancak eğitim, kültür ve medya politikaları ile mümkün olabilir... Bahsettiğimiz alanlar ise Türkiye sağının belki de en az başarılı olduğu alanlardır. Bir kültür iddiası olmasına rağmen Türkiye sağı eğitim ve kültür yatırımlarını daha çok yukarıda saydığımız şekilcilik çerçevesinde görmüş ve yatırımlarını insandan çok madde üzerinde yapmıştır. Menderes de, Özal da, şu anki iktidar da maalesef eğitim ve kültür alanında öze dokunan, insanı değerler anlamında değiştirebilen çok az projeyi devreye sokabilmiştir... Ne yazık ki bu alışkanlık günümüzde de devam etmektedir...

Eğitimdeki yapılaşma ve her geçen yıl artan bütçeler takdire şayan olsa da, değerler eğitiminde yol alınamamaktadır. Bu bağlamda devletin zirvesi tarafından gösterilen ‘dindar nesil’ hedefinin içinin doldurulamadığını düşünüyorum... Kişi belli değerlerden yoksun olarak da dindar olabilir? Yaşamına yansıtmadığı değerlere inanan dindarlardan oluşan bir nesil ne kadar ideal bir nesil olabilir ki?

Peygamberi gibi davranamayan, hatta onun tam tersi davranışlarda olup da lafzen ve şeklen dindar bir nesil ne kadar arzulanan bir sonuçtur?

Sonuç

İslam’ın ideal insan modeli bellidir. İslam’ın pek çok uygulaması konusunda tereddütler olsa da, Hz. Peygamber’in ahlakı konusunda herkesin mutabıktır... Varılması gereken yer tüm Müslümanlar için az çok bellidir...

Emeğe saygı, insana saygı, şiddetten olabildiğince sakınmak, temizlik, vefa, insanlara zarar vermemek, paylaşımcılık, fedakarlık, haramdan ve kötülüklerden sakınmak, iyiliği yapmak ve teşvik etmek, gündelik yaşamında sadelik ve lüksten kaçınma, kibirden uzak ve mütevazı olmak, eşine ve çocuklarına şiddet uygulamamak, empati, güzel konuşma, başkalarının ayıpları gizlemek, insanlara bağırmmamak, yumuşak bir dil kullanmak, gösterişten uzak yaşamak, yardımlaşmak, çalışkanlık, insanları eşit görmek, emek vermeden zenginleşmeden uzak durmak, sözünde durmak, kurallara ve uymak, hukukun üstünlüğü ve daha pek çok meziyet o Peygamberin özellikleridir.

Dolayısıyla, Müslüman olduğunu söyleyen kişide evvela bu ahlak aranır...

Eğer bu özellikle yakalanmış ise ideal bir siyasi sistem bu insanlarla kurulabilir, yok eğer ortada Peygamber gibi ahlaklanmış insanlar yok ise hangi siyasi sistemi kurarsanız kurun, sonuç beyhudedir...

CUMHURBAŞKANLIĞI KÜTÜPHANESİ: 4 MİLYONLUK KÜTÜPHANE MÜMKÜN MÜ?

Cumhurbaşkanlığı Sarayı açıldığı ilk günden beri çok tartışıldı, hâlâ da tartışılıyor... Aralık 2014’de, yani açılmasından kısa bir süre sonra ben de, bir tören vesilesi ile Saray’ı ziyaret ettim. Gerçekten büyük, çok ama çok büyük bir bina... Ülkenin vitrini olsun diye uğraşıldığı belli... Kapıları, tuvaletleri, koridorları bile ihtişamlı yapılmaya çalışılmış. Bazı güvenlik görevlileri kapıları açarken zorlanıyor da arkadaşlarından yardım alıyordu, hesap edin artık.

Ne var ki ben böyle ‘iri’ binalardan fazla etkilenmiyorum. Çağımızda asıl etkileyici olanın büyüklük kadar, kültür ve sanat birikimini yansıtan eserler olduğunu düşünüyorum... Nitekim Avrupa’da olsun, Kuzey Amerika’da olsun son dönemde en prestijli kamu yatırımları kütüphaneler, müzeler, üniversiteler ve sanatsal-sportif faaliyetler için dizayn edilmiş salonlar... Günümüzde saray veya köşk yaptırarak devlet namına itibar oluşturabilmek pek mümkün değil. Zaten son 100 yıl içinde saray yaptırmış herhangi bir medeni ülke olduğunu da sanmıyorum.

Bu nedenle, Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Ocak 2015'de, Muhtarlar Toplantısı'nda yaptığı açıklama beni Saray'ın kendisinden daha çok etkiledi. Erdoğan, o konuşmasında *“Bugün sizlerle bu toplantıyı yaparken yanı başımızda şu anda dört ayrı bina daha yapılıyor. Bunlardan bir tanesi bizim kongre merkezi-miz olacak. Hemen onun altında, bir cuma camisi, mescidi yapılıyor. Çok amaçlı salonun bulunduğu bir bina yapılacak ve 4 milyon cilt kitap bulunması planlanan bir kütüphane olacak. Burası milletin evi-dir. İnşallah dört tane yer de bittikten sonra burası Cumhurbaşkanlığı Külliyesi olacak”* dedi...

İlk Olacak

4 milyon cilt kitabı barındıracak bir kütüphane... İşte beni asıl ilgilendiren bu...Eğer o kütüphanenin tamamlandığını ve hizmete açıldığını görecektir olur isem emin olunuz Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde benim için en anlamlı, en olağanüstü yer o kütüphane olacaktır... Eğer Sayın Cumhurbaşkanı o kütüphaneyi açmayı başarabilirse Türk kültür hayatına belki de en büyük katkıyı yapmış olacaktır...

Bunu söylerken son 12 yılda açılmış 100'e yakın üniversiteyi, çok sayıda eğitim ve kültür yatırımını hatırımda tutarak söylüyorum... Ankara'da, başkentte 4 milyon kitaplık bir kütüphaneyi ne **Atatürk** başarabildi, ne İnönü, ne **Bayar**, ne **Menderes**, ne **Demirel**, ne **Ecevit**, ne de Özal... Hatta hiçbirinin konuşmalarında dahi böylesi-ne büyük bir kütüphaneden bahsedilmedi...

Cumhurbaşkanı Erdoğan diyor ki, “bu kütüphane 24 saat gençlere, öğrencilere, halka açık olacak...”

Eğer Türkiye bunu başarabilirse hem Cumhurbaşkanlığı Sarayı gerçek anlamını bulur, hem de Türk kültür hayatı büyük bir

utançtan kurtulur. “Utançtan kurtulur” diyorum, çünkü kitap ve kütüphaneler açısından halimiz hiç de iç açıcı değil, hatta dünya nezdinde bizleri utandıracak bir düzeyde...

Dünyadaki Yerimiz

Türkiye’nin Milli Kütüphanesi’ndeki basılı kitap sayısı 1 milyon 300 bin kadar... Diğer materyalleri eklediğinizde dahi rakam 2 milyon civarında kalıyor. Oysa ki İngiliz Milli Kütüphanesi (British Library) 170 milyondan fazla materyale sahip... Bu rakam Amerika Kongre Kütüphanesinde 158 milyon... Kongre Kütüphanesi’ndeki kitap sayısı 30 milyona yaklaşıyor...

Türkiye’nin onda biri nüfusa sahip İsrail’in milli kütüphanesinde dahi 5 milyon kitap var. Düşünebiliyor musunuz, nüfus olarak onda birimiz ama kütüphanesi bizim yaklaşık 4 mislimiz... İşte, İslam dünyasını İsrail karşısında zor durumda bırakan asıl neden buradadır... Kitaba ve kültüre önem vermeyen bir devlet dünya gücü olması ve bunu sürdürebilmesi mümkün değildir.

Kanada Milli Kütüphanesi’nde 20 milyondan fazla kitap var...

Fransa Milli Kütüphanesi’nde 14 milyon kitap, 40 milyondan fazla da materyal var...

İtalya’nın Roma’daki Biblioteca Nazionale Centrale di Roma adlı kütüphanesinde 7 milyon ciltten fazla kitap var...

Nüfusu 10 milyonu bile bulmayan Macaristan’ın Milli Kütüphanesi’nde 2,5 milyon kitap, 8 milyon materyal var.

5 milyon nüfusu olan Danimarka gibi küçük bir ülkede milli kütüphanedeki kitap sayısı 6 milyondan fazla...

Listeyi uzatmak mümkün...

Türkiye bu listede hiç de gurur duyulacak bir yerde değil...

Ne yazık ki üniversite kütüphanelerimiz de bu vaziyette. Türkiye'deki tüm üniversitelerin kütüphanelerini topladığınızda 13 milyonluk bir koleksiyon çıkıyor. Oysa ki sadece Harvard Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki kitap sayısı 19 milyona yakın. Başka bir deyişle, tüm Türkiye üniversitelerinin kütüphanelerinin toplamı bile bir tek Harvard etmiyor...

Kaç Km?

Kitap sayısı dışında kütüphanelerin zenginliğini ölçmede kullandığımız bir diğer ölçüde raf uzunluğu...

ABD Kongre Kütüphanesi'nin raf uzunluğu 800 km'den fazla...

İngiliz Milli Kütüphanesi'nin raf uzunluğu 624 km...

Rusya Devlet Kütüphanesi'nde raf uzunluğu 275 km...

Avustralya Milli Kütüphanesi 240 km raf uzunluğunda...

Helsinki Üniversite Kütüphanesi (Finlandiya) 30 km raf uzunluğuna sahip...

Türkiye'ye dönersek, Milli Kütüphane'de raf uzunluğu 30 km'yi bulmuyor...

ÇOMÜ Kütüphanesi'nde raf uzunluğu 17,5 km, İTÜ Kütüphanesi'nde 13 km, TBMM Kütüphanesi'nde 12 km...

Dediğim gibi, bu rakamlarla çağı yakalamak ve aşmak çok zor... Binlerce yıllık Türk tarihinin geldiği birikim bu olmamalıdır...

Oysa ki kütüphane ve kitap sayısı hem gelişmişliğin bir göstergesi hem de gelişmenin temel unsurlarından biri. Bu nedenle en iyi kütüphaneler en gelişmiş ülkelerde ve en hızlı gelişen ülkelerde var. Kütüphaneye yatırım yapmadan ilerlemek, gelişmesini sürdürülebilir kılmak mümkün değil...

Cumhurbaşkanlığı Kütüphanesinde Neler Olmalı?

Bu nedenle Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan'ın 4 milyon kitaplık kütüphane projesi heyecan vericidir. Bir an önce uygulamaya geçilmelidir. Hatta projenin hedefi büyütülmeli, en az 5 milyon kitaplık bir koleksiyon hedeflenmelidir...

Bu koleksiyon içinde Türkiye'nin birikimi, buna ek olarak Türk dünyasının birikimi toplanmalıdır. Eğer kaynak sorunu olmazsa sadece Türkçe kitaplarla 2 milyon kitaplık bir koleksiyonu kısa sürede toplamak mümkün. Buna Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Tataristan, Kırım, Sincan bölgesi, Kıbrıs ve diğer Türk beldelerinin Türkçe ve diğer dillerdeki kitapları eklenebilir...

Bu koleksiyonda Arapça, Farsça, Kürtçe, Urduca ve diğer İslam ülkelerinin kültür birikimleri de eklenebilir... Rusça, Yunanca, Gürcüce, Ermenice, Bulgarca gibi komşu medeniyetlerin birikimleri, Osmanlı coğrafyasından yadigâr ülkelerin eserleri de bu kütüphanede toplanabilir...

Ve elbette İngilizce başta olmak üzere Batı medeniyetinin eserleri de bu kütüphanede bir araya getirilebilir...

Eğer bu saydıklarımız gerçekleşebilirse kısa sürede 5 milyonu aşmak dahi mümkündür. Böylece Türkiye, Türk-İslam ve Osmanlı coğrafyasının kültür başkenti olma yolunda önemli bir adım da atmış olur... Ve elbette mevcut kütüphanelerin sağlayamadığı hizmeti de vererek Türk insanına büyük bir hizmet de vermiş olur...

Basılı eserler dışında, Cumhurbaşkanlığı Kütüphanesi'nin güçlü olmak zorunda olduğu bir diğer alan da dijital (elektronik) kütüphaneciliktir. Çağ değişiyor, basılı kitaplar yanında elektronik alana da büyük yatırım yapılmalıdır... Bu konuda yabancı kaynak

abonelikleri ile yetinilmemeli, Cumhurbaşkanlığı himayesinde Türkiye’de basılmış eserler dijitalleştirilerek herkesin kullanımına açılmalıdır.

Ve elbette bu kütüphane 7 gün, 24 saat, 365 gün açık olmalıdır... Bu ülkede eğlence mekânları sabahlara kadar açık kalabiliyorsa, kütüphaneler de açık kalabilmelidir. Türk insanı gecenin 03:00’nde dahi elini kolunu sallayarak o binaya girebilmeli, istediği kitabı okuyabilmelidir. Kütüphaneler sınır boylarında nöbet tutan askerler gibi ülkenin kültür nöbetçileri olabilmelidir...

ÇOMÜ ÖRNEĞİ

Çok mu zor diyorsunuz? Zor ama inanın imkânsız değil... ‘Nereden biliyorsun’, dersiniz benzeri bir girişimi 2011 yılında Çanakkale’de bizzat başlattım ve bugün geldiğim nokta Türkiye’nin ilk ve tek gerçek anlamda 7/24 kütüphanesidir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ) Kütüphanesi sadece 4 yılda 79 bin kitaplık zayıf bir koleksiyondan bugün 720 bin kitabı aşan bir koleksiyona ulaştı. Hedefi bu yılın sonuna kadar 1 milyon kitaba, 4 yıl içinde ise 1,5 milyon kitaba ulaşabilmektir...

Çanakkale’de bu işe soyunduğumuzda en yakın arkadaşlarımız dahi buna şaşırılmış, hedeflerimizi gerçekçi bulmamıştı. Özellikle kütüphaneyi gece de açık tutma fikrimiz ‘israf’ olarak görülmüştü... Bir arkadaşım “Türkler kitap okumaz. Sen bir de gece gelmelerini bekliyorsun, olacak iş mi bu?” demişti. ÇOMÜ Kütüphanesi 3 yıldır geceleri de açık ve bazı geceler yer bulmakta dahi zorlanıyorsunuz. Gece 03:30 servisimizde otobüs neredeyse tamamen doluyor...

Kıt kaynaklarla ve Çanakkale gibi bir çevre ilde bunu başarabiliyorsak başkentte, Cumhurbaşkanlığının himayeleri altında başarmamak için hiçbir neden yoktur...

Bir de Müze

Dediğim gibi, eğer Cumhurbaşkanı Erdoğan, bu ülkeye 4 milyon kitaplık koleksiyona sahip, 7/24 açık bir kütüphane kazandırabilirse Türkiye hem bir ayıptan kurtulmuş olacaktır, hem de bu ülkenin kültür geleceğine en büyük katkı yapılmış olacaktır. Eğer başarabilirse Erdoğan, belki yaptığı diğer hizmetlerinden çok bu kütüphane ile anılacaktır...

Son olarak, Ankara'nın bir de büyük ve gelişmiş bir müzeye ihtiyacı olduğunu söylemeliyim. Bilim, sanat ve tarih eserlerini içinde barındıran, modern dünyanın ihtiyacı olan bir müze. Ne dersiniz, bu millet görkemli bir müzeyi de hak etmiyor mu?

III. BÖLÜM

KİŞİSEL HİKAYEM

ÇANAKKALE’DE TÜRKİYE’NİN EN ZENGİN KÜTÜPHANESİNİ KURMAK MÜMKÜN MÜ?

2011 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’ne (ÇOMÜ) rektör olunca en çok kütüphaneyi önemsedim. İyi bir kütüphane kurmak, koleksiyonu zenginleştirmek en önemli hayallerimden biri oldu.

Üniversitenin kütüphanesi pek çok Anadolu üniversitesinden iyi, olması gerekenden ise fersah fersah kötüydü. Kütüphane değil, adeta bir kitaplıktı. Kütüphane binası depoyu andırıyordu ve sürgün yeri gibi görülüyordu. Bir-iki nitelikli personel koleksiyona kitap girememekten yakınıyor, diğerleri ise “neden buradayım” der gibi bakıyordu... Kitap sayısı 80 bini bulmuyordu, kitapların çoğu kullanılamaz türdendi. Resmi evraklar ve siyasi nedenlerle alınmış aynısından yüzlerce alınmış kitap. Buraya kütüphane demek için bin şahit lazımdı.

İlk olarak 100 bin kitabı, sonra da 200 bin kitabı hedefledik. 200 bine gelmek bizi çok zorladı. 4 yılın sonunda 500 bin kitabımız olur mu diye bir hedef koyduk. 2015 yılında 500 bin basılı, 500 bin de dijital kitabımız olacaktı. Bunu devletin verdiği imkânlarla yapmak

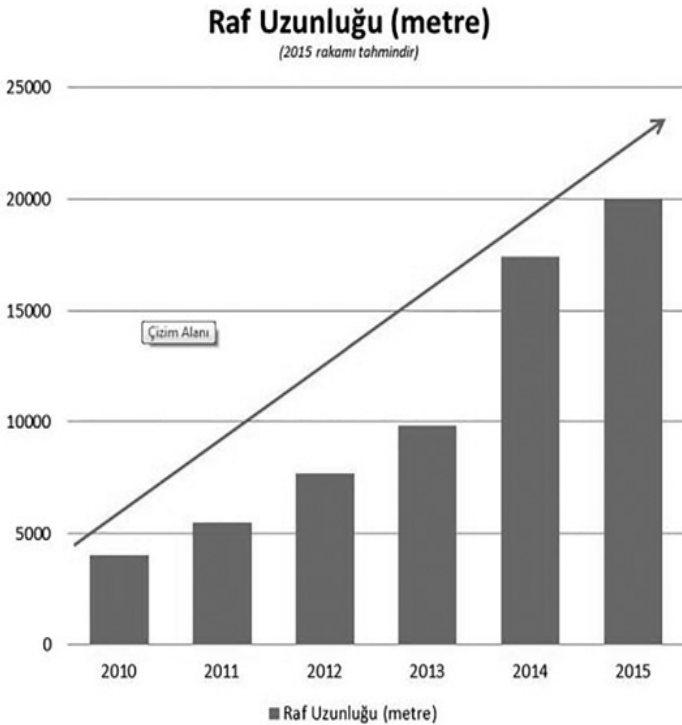
ise imkânsızdı. Daha doğrusu devletin gönderdiği 500-600 bin lira ile abone olmamız gereken uluslararası yayınlara bile zor abone oluyorduk. Başka bir deyişle devlet bize kitap alalım diye herhangi bir kaynak göndermiyordu. Aynı şekilde hemen hemen her yıl talep ettiğimiz kütüphaneci kadrosu da hiçbir zaman olumlu karşılanmadı ve 4 yıl boyunca bir tek kütüphaneci dahi alamadık.

Kaynağı devletten bulamayınca üniversitenin diğer bütçe kalemlerinden fedakârlık yaparak kütüphaneyi beslemeye başladık. Hatta uluslararası dergilerde neredeyse abone olunmadık yayın bırakmadık. Sadece öğretim üyeleri değil, kütüphaneyi kullanan kim talep ederse hemen istenen yayını aldık veya abone olduk.

Türkiye'nin en iyi kütüphanelerinden biri olma hedefi için ise bu kadarı yeterli değildi. Bunun üzerine Çanakkale Savaşları'nın 100. yıldönümü olan 2015 yılından yararlanmayı bir çıkış kapısı olarak gördük. Yine imdadımıza şehitlerimiz yetişiyordu. Böylece '100. Yılda Şehitlerimiz İçin 1 Milyon Kitap Kampanyası'nı başlattık. Kampanya öylesine yoğun bir ilgi gördü ki. Evlilik programlarına kadar kampanyanın tanıtımı yapıldı. Kampanya pek çok köşe yazarının sütunlarına konuk oldu. Ben de hemen hemen her gün yüzlerce katkı çağrısı mektubu imzalayarak ilgiyi arttırmaya çalıştım. Günün sonunda kampanya çok büyük bir ilgi gördü ve Üniversitemiz kargo şirketlerinin en çok uğradıkları yer haline geldi. Kars'tan Muğla'ya, Ankara'dan Trabzon'a kadar her yerden ve her yaştan bağışçımız oldu. Kitap bağışlayanlara istisnasız kişisel mektuplar gönderdim, teşekkür ettim. 100 kitap ve üzerinde bağışta bulunanların isimlerini plakotlerle kütüphane duvarlarına astık. 1.000 kitap ve üzerinde bağış yapanların isimlerini daha büyük plakotlerle duvarlarda sergiledik. Böylece milyonlarca liralık kitabı kampanya sayesinde kısa sürede toplamayı başardık.

Baktık hedefe daha hızlı gidiyoruz, hedefimizi 2012 yılında yeniledik ve 2015 sonuna kadar 1 milyon basılı kitabı hedefledik. Bu arada dijital kaynaklarımız 3,5 milyona ulaştı. Tam metin ulaşabileceğimiz bilimsel dergi sayısı ise 34 bini buldu.

Merkez kütüphane kısa sürede doldu da taşıdı bile. Raf uzunluğumuz 17 km’yi aştı. Kütüphanenin yanına adeta bir kitap sarayı kurduk. Merkezden 90 km uzaktaki Biga’ya da bir kütüphane kurduk. O kütüphane bağışlarla gerçekleştirildi. 3 katlı, Türkiye’nin en büyük kütüphanesi 18 Mart 2012’de hizmete açıldı. Bugün 70 bin civarında kitabı var ve her hafta kitap sayısı artıyor.

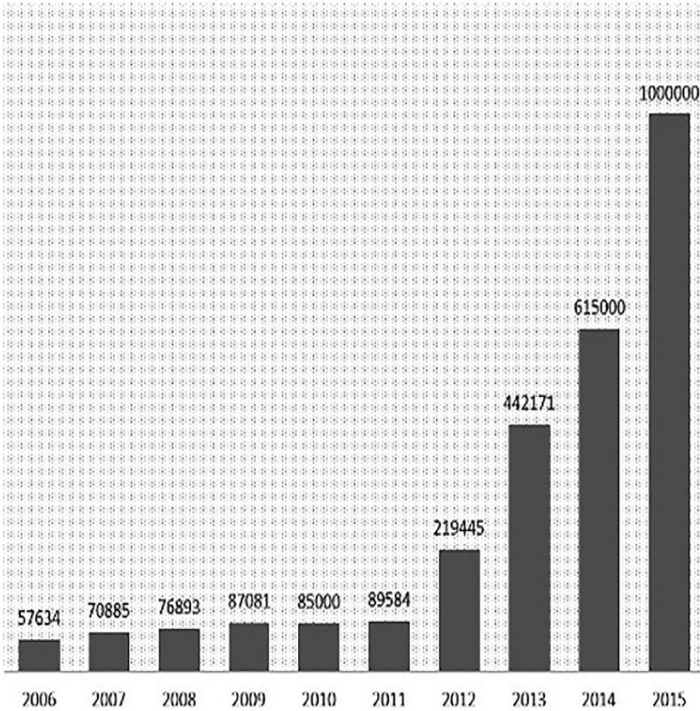

Biga'daki 8 bin öğrenci bu kütüphaneyi tam kapasite kullanıyor. Çanakkale merkezde ise İlahiyat için ve Eğitim için ayrı ayrı modern kütüphaneler kurduk. Bunlar uzmanlık kütüphaneleri oldu ve hedefimiz 2015 sonuna kadar her birinde en az 50 bin kitaplık bir koleksiyonu tamamlamaktı. Elbette bunların hepsi diğer ÇOMÜ'lüler gibi milyonlarca dijital kaynaktan gece gündüz yararlanabiliyorlar. Bahsettiğim uzmanlık kütüphaneleri emin olunuz Türkiye'nin birçok üniversitesinin ana kütüphanesinden bile daha zengindir.

Kitabı bulmak bir dertti, bunu bağışlar ve kurum için fedakârlıklarla aştık. Ancak kitabı bulmak kadar onları kayıtlara girmek de ayrı bir dert. Kayıtlara giremediğiniz kitabın bir kıymeti yok, çünkü kitaba ulaşılamıyorsa onun varlığı bir anlam ifade etmiyor. Bir kütüphanecinin sağlıklı olarak bir günde girebileceği kitap sayısı ise 50 ile 80 kitap arasında. Yani işiniz bir katalogçuya kaldıysa bir ayda en fazla 1.500 kitap, bir yılda ise en fazla 15-20.000 kitap girebilirsiniz. Bu durumda 1 milyon kitabı bir katalogçu ile kayıtlara girmeniz en az 50 yılınızı alacaktır. Katalogçu sayısını 10'a çıkarsanız dahi süre en fazla 5 yıla inecektir. Bizim ise vaktimiz yoktu. 4 yıl içinde bir üniversite kütüphanesi nasıl olur, bunu kanıtlamak zorundaydık. Bu nedenle katalogçu sayımızı 20'ye çıkardık. Ayrıca isteyen katalogçulara gece veya hafta sonları da çalışma şansı verdik. Böylece daha etkili bir giriş imkanını bulduk. Elbette katalogçuları devlet göndermedi. Personeli, 'destek personeli' olarak dışarıdan bulduk. Hepsi genç, iyi niyetli ve temiz insanlardı. Çalıştıkça işi öğrendiler, işi öğrendikçe daha çok sevdiler. Pek çoğu lisans eğitiminde aldığından daha fazlasını ÇOMÜ Kütüphanesi'nde edindi. Bu katalogçu kütüphanecilerin ciddi bir kısmı sınavlara girdiler ve başka kurumlarda memur oldular, ancak hiçbir zaman ÇOMÜ Kütüphanesi'ndeki gibi bir tecrübeyi yaşayamadılar.

Kitap sayısı arttıkça, çalışma alanları genişledikçe kullanıcı sayısı da arttı. Sadece ÇOMÜ personeli ve öğrencileri değil, Çanakkaleliler ve diğer illerden gelenler de kütüphaneden yararlandılar. Öyle ki gün içerisinde merkez kütüphanenin günlük kullanıcı sayısı bazı günler 8 bini aştı. Aynı şekilde Biga’daki kütüphanede 5 bin rakamına ulaşıldı. Başka bir deyişle koleksiyon zenginleştikçe, kütüphanede çalışma ortamı iyileştikçe okur sayısında patlama yaşandı.

ÇOMÜ Kütüphanesi
Kitap Koleksiyonu Artış Grafiği (2006-2015)
Grafik: ÇOMÜ, 2014

Gece – Gündüz Açık

ÇOMÜ Kütüphanesi, yaklaşık 3 yıldır 24 saat ve 365 gün açık. Geceleri dahi doluyor. Bu konuda herkesten teşekkür aldım. Bu kararı ilk verdiğimde en yakın arkadaşlarım dahi gülmüşlerdi ve “hocam gündüz kimse gelmiyor, gece kim gelir” demişlerdi. Ben de onlara, “isterse bir tek kişi gelsin. O bir tek kişi için dahi olsa kütüphaneyi 24 saat 365 gün açık tutacağız. Zaten bizim derdimiz o bir tek kişiyi bulmak. Bu ülkeyi değiştirecek o kişiyi bulmak” demiştim. Allah’a şükür bir kişiden fazlası geldi, geceleri koyduğumuz 3 ayrı otobüs yetmez oldu. Özellikle gece 00:30 ve 03:00 servislerinde çoğu akşam yer kalmadı.

ÇOMÜ Kütüphanesini sadece üniversite personeli ve öğrencileri değil, tüm Çanakkale kullandı. Özellikle üniversite sınavına hazırlanan gençler kendi aralarında uğur yapmışlar, 24 saatin her anında kütüphaneye geliyorlardı. Bu duruma anne babalar da alışmışlar ve çocuklarının gece saat 03:00 servisiyle dönmesini dahi tehlikeli veya sorunlu görmüyorlardı. Birçok lise son öğrencisi üniversiteyi bu kütüphaneden kazandı. Aynı şekilde TUS’a veya doçentliğe çalışan pek çok tıpçımız da oldu.

Rakamlara göre ÇOMÜ Kütüphanesi şimdiden Türkiye’nin en zengin 3 kütüphanesinden biri. Hatta bazı verilere göre en zengin üniversite kütüphanesi.

Önümüzdeki 4 yıl için 1,5 milyon-2 milyon arası basılı eser hedefi koymuştuk. Yani Milli Kütüphane’yi geçmek istiyorduk. ‘Tek rakibimiz Milli Kütüphane’ diye şaka yapıyorduk.

Görevim 23 Mart 2015’de sona erdi. Öğretim üyelerinin seçiminde birinci çıkmama rağmen atanmam yapılmadı. Sağlık olsun... Zaten kütüphaneyi 10 mislinden fazla büyütürken ve Türkiye’nin gerçek

anlamda 7 gün 24 saat ve 365 gün açık kütüphanesi haline getirirken de hiçbir yetkiliden takdir görmemiştim. Hatta bazı yetkili kişiler “bunlar boş işler, bunlarla zamanını boşa geçirme” demişlerdi. Nitekim öyle de oldu. Bunların boş iş sayıldığı bir ülkede Türkiye’nin belki de en zengin üniversite kütüphanesini kurmanın karşılığını resmi makamlardan hiçbir zaman göremedim.

Bundan sonra da tek derdim kütüphanenin gelişmesi. Şahsi olarak 8 binden fazla kitabımı bağışladığım ÇOMÜ Kütüphanesi’nin Türkiye’nin en büyük kütüphanesi haline dönüşmesini, Milli Kütüphane’yi dahi geçmesini, hatta 5-10 milyon basılı eseri olan bir kütüphaneye dönmesini görmek isterdim. Çünkü bunu başardığımızda şehitlerimizin karşısına çıkmak için yüzümüzün olacağını düşünüyordum.

Dediğim gibi, 23 Mart 2015 itibariyle görevimi devrettim. Ne yazık ki o günden bugüne aldığım haberler hiç de iç açıcı değil. Yeni gelen rektör basılı kitaba gerek olmadığını söylüyormuş; katalogçuları dağıtmanın planları yapılmış; kütüphaneye yeni bir tek kitap satın alınmadığı gibi bağış kampanyasının da sona erdirilmesi istenmiş. Dahası 7 gün 24 saat açık olan kütüphanenin çevresindeki tüm aydınlatmalar da tasarruf gerekçesiyle kapatılmış. Bunlar üzücü haberler. Bir Türkiye klasiğinin daha yaşanacağı anlaşıyor. Dijital yayıncılık örnek gösterilerek basılı yayınların derlenmesine son verilecek, ne var ki diğer üniversitelerde olduğu gibi dijital yayınların alınması da yeterince mümkün olmayacak...

ÜNİVERSİTE VE BİLGİSAYAR: KİŞİSEL BİR TECRÜBE

2011’de ÇOMÜ’de rektör olarak göreve başladığımda pek çok öğretim üyesinin bilgisayarının olmadığını hayretle öğrendim. Pek çok binada internet çekmiyordu, kablosuz internet çok az yerde vardı.

Üniversitenin sahip olduğu bilgisayarların listesini istediğimde her seferinde birbirini tutmayan rakamlar geldi. Kâğıt üzerinde var görünen pek çok bilgisayarın ise aslında olmadığını, hurdaya çıkmasına rağmen kayıtlardan düşülmediğini gördüm. Sebebini sorduğumda, “kimse hurdaya çıkarmak istemiyor, sorumluluk almak istemiyor” dediler.

Eğitim Fakültesi’ndeki ziyaretimde bazı masalarda tüplü bilgisayar ekranları görünce hocalara “bilgisayarınız eskiymiş, yenileyelim mi” dediğimde, “yok hocam onların kasası yok, bilgisayar bozuldu, ekranı koyacak yer bulamadılar, burada duruyor” yanıtını aldım.

Meslek yüksek okullarında durum daha da vahimdi. 10 yıldır bir tek bilgisayar verilememiş öğretim elemanları varmış.

Üniversiteden bir öğretim üyesi staj programı çerçevesinde çevre ilkokullardan birine gittiğinde duvardaki akıllı tahtayı kullanamamış, minik öğrencilerden biri öğretim üyesine nasıl kullanılacağını

göstermiş. Düşünsenize, öğretmenleri yetiştiren eğitmenler minik öğrencilerin kullandığı araç-gereçten dahi yoksundu.

Bu vahim tabloyu görünce ilk iş olarak internet ağını yenilemeye ve ardından da binlerce yeni masa üstü ve diz üstü bilgisayar aldır-maya çalıştım. Kurumun para sorunu yoktu, sorun sadece öncelik sorununuydu. Her öğretim elemanına birer bilgisayar aldır-mak istedi-ğimde bürokrasi buna karşı çıktı, “ne gerek var” dediler. Anladım ki yüklü miktarda alımlardan çekiniyorlar, bu tür alımları tehlikeli buluyorlar. Zaten diğer yerlerde de idareciler bu tür yatırımlara can atmazlarmış.

Bu zorluklara rağmen ısrar ettim. Onlar da benim ihaleleri kimin aldığıyla zerre ilgilenmediğimi, derdimin sadece eğitim altyapımızı geliştirmek olduğunu gördükçe rahatladılar. Böylece tüm fakülteler-de ve meslek okullarında bilgisayar laboratuvarları açtık, her perso-nele en az bir adet bilgisayar verme imkânımız doğdu. Hatta öğrenci-ler için dahi bine yakın bilgisayardan oluşan açık laboratuvarlar kur-duk. Bunları kurarken bir öğretim üyesi, “hocam boşuna uğraşıyor-sunuz. Öğrenciler bu bilgisayarlardan facebooka girecekler, sakıncalı filmler indirecekler. Devletin parasına yazık” dedi. Ben de kendisine, “bunlar artık çocuk değil. Biz de onların dadısı değiliz. Ne isterlerse onu yapsınlar. İster sosyal medya amaçlı kullansınlar, isterlerse film indirsinler. Bu, dünyanın realitesidir. Eğer bir üniversitede bilgisayar ve internet yok ise orada üniversite yoktur” dedim.

Bir diğer hocamız ise “bilgisayarlar çok pahalı. İsterseniz kapıla-ra kilit oluşturalım, hor kullanmalarının önüne geçelim” dedi. Ben ise tam tersi yönde düşünüyordum, açtığımız laboratuvarlarda ora-nın görevlilerine dedim ki “öğrenciler mümkün olduğunca bu ma-kinaları çok kullansınlar. Hatta kullanmaktan makinalar eskisin. 2 yılda bu makinalar eskimezse devletin parasına asıl o zaman yazık

olur. 2 yıl sonra teknoloji yenilenmiş olur, bunlar kullanılmazsa boşa almış oluruz” dedim. Bu sözlerime çok şaşırdılar.

Kullanılmadan Eskiye Bilgisayarlar

ÇOMÜ’nün bir fakültesinde bundan 15-20 yıl önce 40-50 kadar bilgisayar alınmış, o zamanlar bilgisayar çok pahalı ve önemli sayıldığından tüm makinaları bir odaya koyup, üstünü toz olmasın diye örtüp, kapısını da kilitlemişler. Birkaç yıl o makinaları kimse kullanamamış. Devir değişip yazılım yenilenince ise bilgisayarları kullanmak yazılımı eskiyen makinalar kaldıramadığından mümkün olmamış. Yani bilgisayarlar örtülerin altında eskiyip gitmiş.

Benzeri bir durumu İlahiyat Fakültesi’nde yaşadık. Eski yöneticiler, ihtiyaçları olmadığı halde pek çok elektronik aleti Fakülte’nin çatısına, kutularını bile açmadan adeta saklamışlar. “nasıl olsa ileride lazım olur” mantığı ile bunu yapmışlar. Ancak aradan geçen zaman içinde televizyonlar ve diğer elektronik eşyalar adeta antika ya dönmüş, kullanılamaz hale gelmiş. Pek çok okulun deposunda buna benzer manzarayla karşılaştım, bu nedenle bu tür araç gerecin saklanması şifahen yasakladım. “Alınan hemen kullanılacak” talimatını verdim.

Ne yazık ki bu anlayış Türk üniversitelerinde çok yaygındır. Bir makine alırsınız, herkes o makineyi birbirinden kıskanır, bir diğerine kullandırmaz ve yatırımınız yıllar içinde kullanılmadan eskir gider. Oxford gibi saygın üniversitelerde bir makine alınır onlarca bilim insanı kullanır, bizim üniversitelerimizde ise aynı makinadan onlarca alınır, etkin olarak birkaç kişi dahi kullanmayabilir. Bu nedenle Üniversitede makine parkının envanterini çıkarmaya çalıştık, bazı araç-gereci 2012’de açtığımız Merkezi Laboratuvara taşımaya çalıştık. Elbette dirençle karşılaştık...

İşte, bilgisayarda da böyle manzaralar vardı. Aynı şey başımıza gelmesin diye, her gördüğümde öğrencilere ve personele “bilgisayarları bol bol kullanın, elinizde parçalansın” diyordum. Hatta bilgisayarların mesai saati dışında kullanılamamışına çok üzüldüğümünden belli noktalarda hizmeti 7 gün 24 saate çıkardık. Öğretim elemanlarının gece de gelip kampüsteki ofislerinde çalışmalarını için çok uğraştım. Kütüphaneye kurduğumuz bilgisayar terminalleri 24 saat ve 365 gün çalıştırıldı.

Sonuçta her öğretim elemanına ve personele en az bir bilgisayar vermeyi başardık. Son yıl ise hem birer bilgisayar verdik, hem de birer notebook verdik. Böylece öğretim üyeleri en az birer bilgisayara sahip oldu. Hatta görevi olanların bazıları ikiden fazla bilgisayara kavuştu. Bunu asla bir israf olarak görmedim. Hoca nereye gidiyorsa, orada çalışmasını temin etmek görevimizdi. Bu nedenle dışarıdan üniversite hatlarına erişime ayrı bir önem verdik. Bu nedenle benim internete ve bilgisayara takıntılı olduğumu söyleyenler bile oldu.

Benden çok da haz etmeyen bir öğretim üyesi bir seferinde demiş ki, “rektörlük yapmak bilgisayar almak değildir”. Kendisine çok hak verdim ve ona şu mesajı gönderdim, “bilgisayar almak, interneti geliştirmek, kütüphaneyi zenginleştirmek bir rektörün tek görevi değildir. Haklısınız. Ancak bu çağda bilgisayarsız da olmuyor. Bilgisayarı temin edemeyen kişiye rektör demek de mümkün değil”.

İnterneti Kullanmayan Üniversite Olmaz

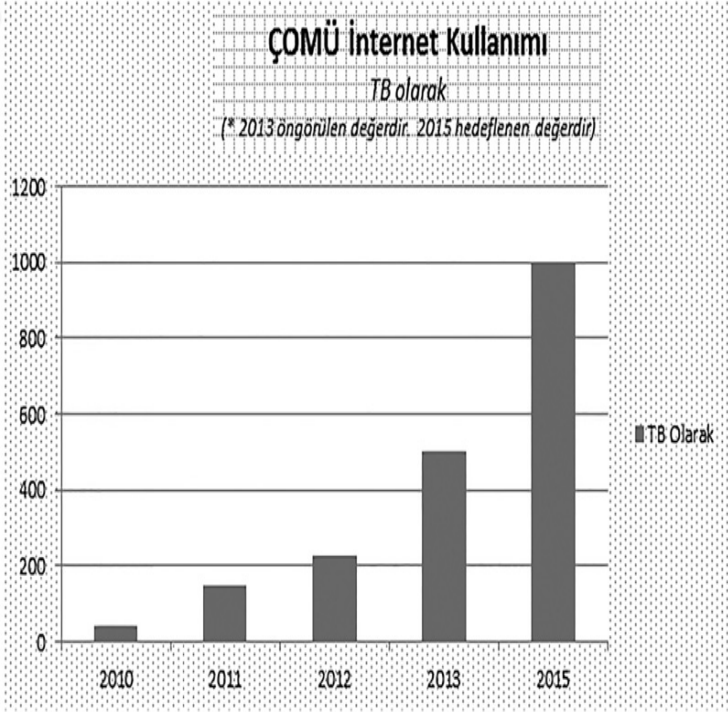
İnternet alanında ise 2011’de ÇOMÜ’nün internet kullanım miktarı çok düşüktü: Sadece 45 TB. Oysaki o yıl ODTÜ’nün yıllık internet kullanımını 900 TB’ı geçiyordu. Günümüzde bir üniversitenin

işini yapıp yapmadığını ölçmede internet kullanım miktarı ve şekli büyük önem taşıyor. Sitenizi kaç kişi ziyaret ediyor, siz nereleri ziyaret ediyorsunuz, üniversiteniz öğrencileri ve çalışanları hangi tür materyali indiriyor vs. bazı derecelendirme kuruluşları tarafından değerlendiriliyor ve üniversitenin başarı sırası bu şekilde bulunabiliyor. Bu açıdan baktığımızda ÇOMÜ'nün kullandığı internet miktarı ODTÜ gibi bazı üniversitelerin kullandığı internetin 20'de biri bile değildi.

Bu hususta kimseyi suçlayamazdım, çünkü internet her yerden çekmiyordu, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının araç gereçleri de yetersizdi. Düşünebiliyor musunuz, 2011 yılında Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenciler para karşılığı internete girebiliyorlardı.

4 yılın sonu için hedefimizi her yerden internetin çekmesi olarak koyduk. 2015 yılı Mart ayında ÇOMÜ'de tüm binalarda, otobüs duraklarında, havuzda, plajda, parklarda, spor salonlarında, kısacası her yerde internet çekiyordu. Kaç kişi aynı anda girerse girsin hızlı internete ulaşılabilirdi. 2014 yılı toplam internet kullanım miktarımız ise 600 TB'ı geçti, yani 4 yılda 13 mislinden fazla arttı. 2015 sonu hedefimiz ise 1.000 TB idi, aldığımız bilgisayarlar ve diğer önlemler ile bunun geçmemiz bile mümkündü.

2014 sonu itibarıyla ÇOMÜ'nün internet kullanım hacmi ve çeşitliliği Trakya ve Güney Marmara'da birinci sıraya çıktı. Ege'de ise Ege Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nin arkasından 3. sıraya yerleştik. İstikrarlı çalışmalarımız devam etseydi ÇOMÜ kısa sürede Türkiye'de ilk 10 üniversite arasına girebilirdik, ancak görev süremiz buna yetmedi. Zaten SCIMAGO adlı bir derecelendirme kuruluşu 2012'de bizi ilk 12 üniversite arasında göstermişti bile.

Aslına bakarsanız bu tür hedefleri YÖK ortaya koymalıdır ve takip etmelidir. Ancak YÖK ne yazık ki bugün için yükseköğretimde eğitim ve kalitenin artırılması ile pek az ilgilidir. Kim ne kadar internet kullanır, internet kullanımında nitelik dağılımı nasıldır, bunu bilen pek çıkmaz. Nitekim rektörlük görev sürem boyunca bunları dert edeni görmedim. Hatta YÖK'ü bu hususta pek çok üniversitenin dahi gerisinde buldum.

2015 başında aldığımız bir diğer karar ise Üniversite Kütüphanesi'ne gelen kişilere kimlik karşılığı İ-Pad ve Notebook verilmesi idi. Ziyaretçiler ödünç. Bilgisayarlarını alıyor ve 24 saat kütüphane içinde kullanabiliyorlardı. Ücretsiz olan bu uygulama sayesinde bu

makinaları alamayan öğrencilere ve ziyaretçilere büyük bir kolaylık sağlanmış oldu.

Sadece internete ve bilgisayar makinalarına yatırım yapmadık, üniversitede personel için yüzlerce yazıcı alındı, çok yüklü miktarda yazılım lisansı satın alındı ve Bilgi İşlem Merkezi'ne büyük yatırımlar yapıldı. Bu sayede üniversiteyi her ziyaret eden rektör hayranlığını dile getirdi ve böyle imkânlarla kendilerinin sahip olmadıklarını ifade ettiler.

Kütüphanemiz de bu kampanyaya dâhil oldu ve hemen hemen talep edilen her veri tabanına üye olduk. Ünlü bazı üniversitelerde çalışan veya okuyan bazı kişiler üniversitemizin abone olduğu veri tabanlarını duyunca şaşkınlıklarını ve hayranlıklarını hep ifade ettiler. Hatta pek çok kişi üniversitesinde bulamadığı makaleyi bizim veri tabanlarımızda bulmayı başardı.

Bir okulumuzda, tüm çalışanlara ve elbette öğretim elemanlarına da bilgisayar dağıttık, hocalardan biri gözyaşlarına hâkim olamadı. Meğer bu kişi işe başladığından beri ilk kez bilgisayar sahibi oluyormuş. Elbette bu hareketlerin motivasyona ve kurumu sahiplenmeye etkisi büyük oldu.

Bir bölümde ise araştırma görevlilerine bilgisayar dağıtımını hocalarından önce olunca neredeyse isyan çıkacakmış, “hoca dururken asistanın bilgisayar neyine” demişler. Onları “bilgisayar çok, yeter ki sizler çalışın” diyerek sakinleştirdik.

Bir süre sonra bilgisayar ve internet olağan hale geldi. Hatta personelimiz, “elbette kurum bunları sağlayacak, bu onun görevi” demeye başladılar. Bu sözleri duyunca öyle çok mutlu oldum ki! Demek ki normal yeni yeni yakalıyorduk.

2014 yılında 200'den fazla sınıfa akıllı tahta bağlandı. Yeni eğitim öğretim araç gereçleri edindik, uzaktan öğretim altyapımız 4

yılda büyük mesafe aldı. 2015-16 yıllarında tüm sınıflarımızı çağın şartlarına göre yenileme kararını aldık.

Bilgisayarım Sökülüyor

2015 Mart'ında seçimlerden birinci çıkmama rağmen rektör olarak yeniden atamam yapılmadı. Zaten 4 yıl boyunca ne YÖK ne de başka bir makam Çanakkale'de eğitim ve öğretim ile ilgili bana veya arkadaşlarıma hiçbirşey sormamıştı. Yani bilgi-işlem alanındaki atılımımızın atanmama herhangi bir katkısının olmasını beklemiyordum. Ancak yeni atanan rektörün masamdaki bilgisayarı söktüreceğine hiç ihtimal vermemiştim.

Rektörlük görevim boyunca bağlı bulunduğum bölümde oda açılmasını dahi istemedim, ayrıca bir bilgisayar alınmasını da. İsraf olmasın diye düşündüm...

Rektörlüğüm boyunca kullandığım bir tane masa üstü bilgisayar vardı. Görev sürem sona erince arkadaşlar yeni bir bilgisayar alınmasını ve İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde onu kullanmamı önerdiler. Ben ise "eski bilgisayarı kimse istemez. Yeni rektör hiç istemez. Siz bana yeni bilgisayar almayın, ben eski dostumla yazılarına devam ederim" dedim.

Böylece Üniversiteyi kar ettirdiğimi düşünüyordum. Böylece o bilgisayarı fakültemde oluşturulan odama gönderdiler, bilgisayarı da fakülteye zimmetlediler. Öyle ya, eski bilgisayarı kime verseniz istemeyecekti, yeni bilgisayar isteyecekti.

Ancak yeni rektör bu durumu öğrenince celallenmiş, hemen "o bilgisayar buraya hemen gelecek arkadaş" demiş... Bilgisayarın aman aman bir özelliği yok, oysa. Mac bile değil. Üniversitede bu bilgisayar gibi çok sayıda var ve en önemlisi bu benim kaç yıl kullandığım şahsileşmiş makinam.

9 Nisan 2015 Perşembe günü İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı'ndan iki kişi geldi ve odamdaki bilgisayarı zorla söküp gittiler. Şimdi ben merak ediyorum, kullanılmış bir bilgisayarı yeni rektör Yücel Acer mi kullanıyor acaba? Yoksa hangi 'ikinci el meraklısı' kişiye verdiler...

Bu duruma tüm kamuoyu çok şaşırdı. Sosyal medyada sayısız destek mesajı aldım, herkes Yücel Acer'i kınıyordu. Pek çok kişi bir bilim insanının odasının basılıp, elindeki tek masaüstü bilgisayarcının zorla sökülüp alınması nedeniyle ülkesi adına utanç duyuyordu. Ben tarihe her öğretim üyesine en az 2 adet bilgisayar dağıtan rektör olarak geçerken halefim bilgisayar söken rektör olarak geçmiş oldu. Bundan daha üzücü olanı ise kararın alınmasında sadece yeni rektörün değil bazı siyasilerin ve hatta YÖK'te bazı önemli isimlerin de etkili olmasıydı. Duyduğuma göre bana eziyet edilmesini isteyenler vardı ve bu kişiler yeni yönetime baskı da yapıyordu.

Bilgisayarımın sökülmesi benim için ise ağır bir hakaretti. Yapılmak istenen belliydi, "senin en kıymetli eşyanı dahi almaya muktediriz" demeye getiriyorlardı. Ya da bir bilim insanı için bilgisayarın ne kadar kıymetli olabileceğini anlamayacak kadar cahillerdi. Sebep ne olursa olsun benim için can acıtıcı oldu. Ülkem ve Üniversitem namına utandım, sıkıldım. Seviyenin bu kadar düşmüş olmasına, Üniversite'ye binlerce yeni bilgisayar kazandırmış eski bir rektöre böyle davranılmasına çok içerledim doğrusu. Sonra, "üzülme Sedat, burası Türkiye" dedim...

4 yıl boyunca ÇOMÜ'de bulunan binaların neredeyse üçte ikisini biz yapmışız. ÇOMÜ 19 yılda gördüğü kalkınmanın kat be kat fazlasını 2011-2015 arasında yaşamış. Bilgisayar ve internet konusunda ise 2011 tam anlamıyla bir milat olmuş. Ve siz bu başarıların parçası olan bir rektörün masasından bilgisayarcını söküp alabiliyorsunuz.

Olaydan sonra yeni rektör Acer, açıklama yapmak zorunda kaldı. Acer'in açıklaması hatasından kötüydü. Acer diyordu ki, "O bilgisayar rektörlük makamına aitti. Ben fakültesine ona bir bilgisayar verilmesi talimatını verdim". Acer, kullandığım bilgisayarın üniversitenin en pahalı bilgisayarı olduğunu da iddia ediyordu. Külliye yalan. Üniversitenin en pahalı bilgisayarları Güzel Sanatlar Fakültesi ve ÇOMÜ Radyo'da bulunmaktadır ve yine benim görev dönemimde alınmışlardır. Bu bilgisayarların her biri en az 15 bin lira değerindedir. Benim kullandığım bilgisayara ise bu haliyle bin lira veren bile çıkmaz. Kaldı ki o bilgisayarın aynısından üniversitede en az 50 tane vardır. Üniversitede en sıradan memurun dahi bilgisayarı var. Belli ki burada bir eziyet etme saiki vardı. Bilgisayarımı zorla alarak bana kim olduğum öğretilmek isteniyordu. Belki de toplum nezdinde itibarımı yok etmek istiyorlardı ama tam tersi oldu.

Yeni rektörün, kullandığım bilgisayarın Rektörlüğe zimmetli olduğunu söylemesi de yanlış bilgiydi. Benden o bilgisayarı aldıkları hafta o bilgisayar çalıştığım fakülteye zimmetliydi. Ama yine rektörün talimatıyla bilgisayarı benden zorla alıp ardından da rektörlüğe zimmetlediler. Ve bunların hepsi benim bilgim dışında gerçekleşti.

Yeni rektör diyor ki, "ona yeni bilgisayar vereceğiz". Seviye bu noktalarda. Tepkiler üzerine ayıbı örtmek isteyenler kabahatlerinden daha büyük bir özürle karşımıza çıkıyorlar. Efendi, mesele bilgisayar değil, bilim insanına yapılan saygısızlık.

Bunu neden anlatıyorum? Anlatıyorum, çünkü Türkiye üniversiteleri bu ve benzeri mobinglerle çalkalanıyor. Hem de yıllardır. Ve bu tür yıldırmaları ve eziyetleri önlemesi gereken kurum kılını kıpırdatmıyor, hatta benim örneğimde olduğu gibi hataların parçası oluyor.

VASATIN ALTINDA BİR AKADEMİK ORTAM: KİŞİSEL DENEYİMLERDEN NOTLAR

Hürriyet gazetesi köşe yazarlarından **Taha Akyol** 26 Mart 2015 günlü yazısında **Prof. İlter Turan**’ın sözlerine yer vermiş. Turan Hoca haklı olarak, *“Bugün üniversiteler özgürlük ortamından, her türlü konunun tartışıldığı, araştırıldığı bir kurum olmaktan uzaklaşıyor. Son derece vasata doğru giden bir akademik ortamdayız.”* demiş.

Bu sözleri bir **YÖK** başkanı veya iktidar partisinden bir yetkili duysa ne demesini beklersiniz? Herhalde kendisini savunmasını beklersiniz ve şu sözleri ondan duymayı umarsınız: “Olur mu efendim öyle şey. Bu ülkede 13 yıldır aynı iktidar var ve istikrarlı bir şekilde eğitim kalitemiz yükseliyor. Vasata doğru gitmek de ne demek?”

Ama öyle olmamış. **YÖK Başkanı Prof. Yekta Saraç**, bu yazı üzerine **Taha Akyol**’u aramış ve bir de bilgi notu göndermiş. Türkiye’nin yükseköğretiminden sorumlu olan ve yıllardır YÖK’te başkan vekilliği ve kurul üyeliği yapan başkan **Yekta Saraç** demiş ki *“İlter Hoca çok toleranslı konuşmuş. Akademik ortam bugün değil vasat, vasatın altındadır maalesef!”*

Bu sözleri duyunca neredeyse ağlamak istedim. Ağlamak istedim, çünkü o vasatlığın, hatta vasatın altındaki durumun sorumlu-su ve sorumluları geldi aklıma...

Prof. Saraç, “*Siyaset, akrabalık, ideoloji gibi faktörler akademik tercihlerde rol oynamamalı... Tabii herkesin siyasi görüşleri olur, benim de var. Değer tercihleri olur, benim de var. Ama akademik hayatta tek ölçü, evrensel akademik standartlardır!*” da demiş.

Güler misiniz ağlar mısınız? Bu sözleri söyleyen YÖK Başkanı bu sözleri söylediği günlerde Harran Üniversitesi’ndeki seçimlerden 4. ve 5. çıkmış adayları ilk üçe taşımıştı; Uludağ Üniversitesi’nde oyların % 60’ından fazlasını alan aday ise yine arka sıraya atılmıştı. Yine İstanbul Üniversitesi’nden yüzlerce oy farkla birinci gelen adayı arka sıraya atan da **Yekta Saraç**’ın başkanlığını yaptığı **YÖK**’tü ve bu sıralamaların gerçekleşmesinde kendisinin çok ‘emeği geçmişti’.

Bu konuda benim de kişisel bir tecrübem oldu; 26 Şubat 2015 Perşembe günü Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nde rektörlük seçimleri yapıldı ve ben en yakın rakibime fark atarak birinci seçildim. Ancak, “*akademik hayatta tek ölçü, evrensel akademik standartlardır*” diyen YÖK Başkanı beni üçüncü sıraya attı. Üstelik bir tek gerekçe göstermeden, akademik bir tek kritere dahi bakmadan... İddia ediyorum, Başkanın kendisi de dahil bir tek YÖK üyesi dahi ÇOMÜ’nün 4 yılda uluslararası bilimsel yayınlarda nereden nereye geldiğini bilmez. ÇOMÜ 4 yıl boyunca kaç bilimsel proje almıştır, bunu da bilmezler. Bilmeleri mümkün değildir, çünkü ilgilenmemişlerdir.

Türkiye’de demokrasi söylemi çok gelişti ancak sözler amele dönüşmüyor, dudaklarda kalıyor. Bu noktada Şeyh Hatayi’nin şu dize-leri geldi aklıma:

“Dil ile dervişlik olmaz,
Hâli gerek yol ehlinin”

Bizde sözle demokrat çok, ama uygulamaya baktığınızda söylenenle alaka da yok...

Trajik Bir Deneyim

İsterseniz başa döneyim ve size acıklı bir rektörlük deneyimi aktarayım. 2011 Şubatında yapılan ÇOMÜ'deki seçimlerden birinci çıktım ve 15 Mart 2011 günü rektör olarak atandım. Seçimlerden önce basına verdiğim demeçlerimde seçimi kazanamamam halinde atanmayı kabul etmeyeceğimi, Ankara'ya gitmeyi reddedeceğimi ilan etmiştim. Oysa ki o günlerde Ankara'da çok güçlü bağlantılarım vardı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'ne (ÇOMÜ) rektör olunca hayallerimi gerçekleştirmek için önümde hiçbir engel kalmayacağını düşündüm. Üstelik o günlerde YÖK'ün başında zamanında danışmanlığını yaptığım ve bizlere bir abi gibi yaklaşan **Prof. Dr. Yusuf Ziya Özcan** vardı.

Çok zaman geçmeden YÖK'ün üniversitelerin gelişmesinin önündeki en büyük engel olduğunu anladım. Gönderdiğimiz evrakların pek çoğu kayboluyordu; taleplerimize bir öyle bir böyle cevaplar geliyordu ve en önemlisi ikili ilişkileri devreye sokmadan işler yürümüyordu. YÖK'ün nasıl çalıştığını anlamak açısından şu örnek çok öğretici olacaktır: Göreve geldiğimiz ilk günlerde arkadaşlarım Mühendislik Fakültesi'nde Kimya Mühendisliği Bölümü'ne çok ihtiyaç olduğunu söylediler. Ben de hak verdim ve bölüm açma başvurusunda bulunduk. Bir hafta geçmeden arşivlerden zaten bizde öyle bir bölümün olduğu gerçeğiyle yüzleştik. Geçmişte başvuru yapılmış, onay da verilmişti. Ancak üniversitede sağlıklı çalışan bir arşiv sistemi olmadığından bu durum farkedilememişti. Hatta arşivi araştıran arkadaşlarım geçmişte 2 kez Kimya Mühendisliği Bölümü açılması için başvuruda bulunulduğunu, 2 başvurunun da olumlu

cevaplandığını söylediler. Belli ki YÖK'ün arşivleri de bizim arşivlerden farklı değildi. Bunun üzerine hemen YÖK'e yaptığımız başvuruyu geri çekmek istedik ki insanlara rezil olmayalım. Ancak biz başvurumuzu geri çekmeden YÖK'ten Kimya Mühendisliği Bölümü kurulmasına ilişkin üçüncü karar da çıkmış oldu.

Benim gibi idealist ve aklına geleni paylaşabilen biri için devlet ile ilişkiler oldukça zorluydu. O güne kadar kimseye el açmamış biri olarak devlet kapılarında üniversite için adeta dilenmek zorunda kalmak alışmadığım bir iş oldu. Allah'tan tanıdığım çoktu, beni yazılarımdan tanıyıp saygı duyanlar da kapıları kolayca açmamızı sağlıyordu. Belki de bu sayede Üniversite'nin bütçesi 4 yılda 3 mislinden fazla arttı, 19 yılda yapılamamış yatırımları 4 kısa yıla sığdırdık. Kadrolarımızı genişlettik, öğrenci sayımızı neredeyse katladı. Bu süre zarfında sadece Çanakkale'de bilime ve eğitime yüzmilyonlarca lira harcandı. Kütüphanemiz 4 yılda Türkiye'nin en zengin 3 kütüphanesinden biri haline geldi, Milli Kütüphane'yi geçmeyi hedef olarak belirledik. Tüm bilgisayarlar yenilendi, binlerce yeni bilgisayar dağıtıldı. Bunları yaparken ihaleleri kimin aldığıyla hiç ilgilenmedim. Para konularından hep korktum, başkasının bir yanlış yapmaması için de kendimi hasta edecek kadar titiz davrandım.

Bugün fark ediyorum ki, bir noktaya kilitlenip çalışırken pek çok Türkiye gerçeğini göz ardı etmişim. Benim doğru sandıklarım meğerse çok yanlış hallermiş. Örneğin ilk 3 ayda Hükümet partisinin Çanakkale yerel teşkilatı ile aramız bozuldu. 3 dönemdir Çanakkale Milletvekili olan Mehmet Daniş, bizim seçilmemiz ile birlikte 'AK Partili bir rektör'ün geldiğini düşünmüş ve sevinmiş. Bu sayede ÇOMÜ'de kararları kendisinin alabileceğini ummuş. Fakat beklediği gibi olmayınca arkamdan, *"bu nasıl iş, biz de bizden biri rektör*

oldu diye seviniyorduk” demiş. Aynı şekilde partideki müteahhitler ve müteahhit olmak isteyenler bekledikleri fırsatlar gelmedi diye il başkanlığını aşındırmaya başlamışlar. Hatta yetkili bir siyasi kulağıma gelecek şekilde “ihalelerden biz niye pay alamıyoruz. Neden hep dışarıdan gelen şirketler ihaleleri alıyor” demiş. Bazıları ise kantin ve kafeteryaları öldüm pahasına istemiş, umduklarını bulamayınca arkamdan yakışsız sözlerle konuşmaya başlamışlar.

Dediğim gibi, özellikle ilk yıl bunlardan neredeyse hiç haberim olmadı. Partililer bana surat astıkça aklımı kaçırarak gibi oluyordum. Yanlış nerede, anlamakta zorlanıyordum. Bir seferinde partinin 2 milletvekili, il başkanı ve diğer yetkilileri ile bir lokantada buluştuk. Kolumda birçok projenin çizimi vardı. Özellikle Tıp Fakültesi Hastanesi Çanakkale için hayati önemdeydi. Bu sayede ilin hem sağlık sorunu çözülecekti, hem de 3 binden fazla insan iş bulacaktı. Ayrıca Üniversitenin memur kadrolarını 2 misline çıkaracak önerilerim de vardı. Fakat kimse yüzüme bakmadı. Neredeyse beni dövecekler sandım. Yemeğin ortasında, *“bir karışıklık var sanırım. Ben Hükümet partisinden siyasilerle görüştüğümü düşünüyordum.”* dedim. Onlar da benzeri bir cevap verdiler, *“biz de öyle sanıyorduk ama sanki CHP’li bir rektör var gibi karşımızda.”* dediler. Bu sözler sokaktaki algı ile taban tabana zıttı. O günlerde partide saygınlığı çok yüksek bir öğretim üyesiydim.

Sonradan anladım ki partinin Kadın Kolları başkanı olan kişinin Üniversite’deki kantin sözleşmesini Genel Sekreterlik uzatmamış, tavrın bir nedeni buymuş. Uzatmama nedeni ise şu: Bir önceki rektör, belki de AK Parti ile arasını iyi tutmak düşüncesiyle bu hanımefendiye kardan pay almak koşuluyla bir yeri kiralamış. Biz ise “kardan pay olmaz, cirodan pay vermeniz gerekir” demişiz. Öyle ya, Türkiye’de hangi işletme kar gösteriyor ki? İşletmeni zararda

gösterirsin 1 yıl boyunca kira vermeden orada oturursun. İşte hanımefendi buna kızmış. İşin doğrusunu isterseniz o kantini 100 yıl bedava işletse umurumda değildi. Ne var ki kamunun haklarını korumak da bizim görevimizdi, hatta namusumuzdu. Aslına bakarsanız önümüzde kantinden kafeteryadan çok daha hayati konular vardı. Düşünsenize ben bir ile üçüncü basamak hastane getirmekten, 3 bin kişilik yeni istihdamdan, devasa eğitim ve bilim yatırımlarından bahsediyorum, karşımdaki algı hangi düzeyde.

Başka bir sebep de partiden bize gelen işsizlere iş vermememiz olmuş. Dönüp geriye baktığımda yüzlerce kişinin bu dönemde iş sahibi olduğunu, bunların mühim bir kısmının da bu partiye yakın insanlar olduğunu görüyorum. Çanakkale küçük yer, başka kim işe girecek ki? Ama siyasetin istediği düzen farklı, onlar üniversite de olsa tüm kurumları emirlerinde görmek istiyorlar. Zaten milletvekili Mehmet Daniş'i en çok rahatsız eden de buymuş. Sözüünü dinlemeyen bir rektöre, emrine amade olmayan bir üniversiteye tahammül edemiyormuş.

Benden önceki rektör CHP'liydi. Kendisi siyaset ilminin gereği olarak partiye kontenjanlar ayırmış, çeşitli kolaylıklar yapmış. Ben ise bu işlerden anlamayan veya bu işlere yeterince önem vermeyen biri olarak dümdüz bir seyir izledim. İhaleye katılanların hiçbirisiyle tanışmadım bile. Bizden trilyonluk ihale alanlardan bir çay dahi içmeyi kabul etmedim. Bugün dahi sorsanız, üniversitede hangi işi kimin aldığını bilmem, hatırlamam. Ancak projelerin detaylarını gayet iyi bilirim. Hal böyle olunca bazı insanlar bize ulaşamamışlar, bundan dolayı değiştirilmemizi yararlı görmüşler, siyaset üzerinde baskıya başlamışlar...

İşin aslına bakarsanız şehirde öyle kesin bir partili ayrımı da yoktu. Kârı görünce fikir ayrılığı falan kalmıyordu. Nitekim 4 yıl içinde farklı partiden ilginç beraberliklere herkes şahit oldu. Bu ortamda birilerinin beklediği şekilde çalışmayınca hem CHP hem de AK Parti

cenahlarında şahsıma dönük tepki birikmiş, nitekim bu tepkiyi dört yıl boyunca basın yoluyla yediğim dayaklarla iliklerime kadar hissettirdim. Nice kumpaslar kuruldu, şahsıma ve aileme ne hakaretler edildi. Umulan çekip gitmem, Çanakkale’yi birilerinin beklediği tipte birilerine teslim etmemdi. Yapmadım, direndim. Zarar gördüm ama ne yedim, ne de yedirttim...

Gençlik yıllarımda bazı filmeler izlemiştim, orada dürüst yöneticilerin başına gelen haller işleniyordu. Bu ülkede işini düzgün yaparsan, hırsızlık yapmaz, doğru bildiğinde ısrar edersen en yakın dostlarının bile seni terk edebileceği anlatılıyordu. Gülüp geçtiğim o film ve romanların benim de başıma gelebileceğini düşünmezdim. Rüyama girmeyen hayatıma girmiş oldu...

Milletvekili Mehmet Daniş ile yıldızımız hiç barışmadı. Partiyi ise o yönetiyordu. Partide kimsenin sivrilmesine müsaade etmiyordu. 3 dönem milletvekilliği yaptığı için Genel Merkez ona güveniyordu, o ise birazcık kendisine rakip olabilecek herkesi elimine ediyordu. Bir o vardı, gerisi boştu. İşte ben bunu da göremedim, taşra siyasetinde kimin patron olduğunu idrak edemedim...

Bir seferinde, Meclis’teki odasında “neden yerel basın sürekli olarak seni yazıyor. Maksadın ne” dedi. Bu söze çok şaşırdım, sonra lafı değiştirince üstüne gitmedim. Daniş, benzeri sıkıştırılmaları o dönem popüler olan ilin valisine de ima etmiş, vali alması gereken dersi çabuk almış ve vekil beyi idare etmeye başlamış. Biz ise derdimizi alamadık. Nitekim o dönemin Çanakkale Valisi kısa sürede terfi etti ve Eskişehir Valisi oldu, ben ise Çanakkale’nin dalgalı sulalarında hizmet etmeye, dalgalara karşı yüzmeye çalıştım. Yoruldum, yıprandım, üzüldüm...

İşin aslına bakarsanız popüler olmak gibi bir derdim hiç yoktu. Özellikle Çanakkale yerelinde popüler olmak iyi değil kötü bir şeydi.

Ne var ki Çanakkale'ye geldiğimde mesleğim nedeniyle zaten popülerdim. Ulusal bir televizyonda her hafta yer alıyor, günlük bir gazetede köşe yazıyordum. Diğer taraftan Çanakkale'de bir yerel gazete daha ben gelmeden beni hedef almaya başlamıştı. Buna 2 yeni gazete daha eklendi. Bunlardan haftalık bir gazete Mehmet Daniş'in gazetesi gibi çıkıyordu ve bu gazete bizden umduğunu bulamayınca her sayısında hakkımızda olumsuz haber yaptı, hatta karalama kampanyaları düzenledi... Ben bunun nedenini çok geç anladım. Meğerse üniversitenin imkânlarından yararlanmak isteyen 'gazeteciler' varmış, biz bunu da görememişiz. Yıllar sonra bu gazetecilerden biri dedi ki, *"Hocam siz seçilince bizim için tam bir yıkım oldu. Artık her hafta ücretsiz içkili yemek ziyafetleri yok. Üniversitenin otelinde konuklarımızı ücretsiz konaklatamıyoruz. Kıyaklar bitti."* Bu sözleri rektörlüğümün dördüncü yılında duydum. *"İyi ama eski yöneticiler bunları nasıl yapabiliyordu ki"* diye sormuşum... Demek ki hala meseleyi anlayamamışım...

Akademik Başarıyla İlgilenen Yok

Görev yaptığım 4 yıl boyunca kimse üniversitenin akademik performansı ile ilgilenmedi. Oysa bu 4 yıl içinde uluslararası bilimsel dergilerdeki makale sayımız % 64 oranında arttı. Pek çok üniversitenin makale sayısı azalırken, biz uluslararası makalelerde büyük bir atılım gerçekleştirdik. Doğrusu ya bununla ilgilenen kimse yoktu... Hatta bu tür verileri doğru düzgün takip eden bir makam bile bulamadım. YÖK'te veya TÜBİTAK'ta üniversitemizin istatistiklerinin doğru düzgün tutulmadığını gördüm. Bizdeki doktora öğrencilerinin sayılarını bile bilmiyorlardı. Hatta üniversitede kaç öğretim üyesi, kaç akademisyen olduğunu dahi son yıla kadar bilmediklerini gördük. ODTÜ'nün üniversite sıralamasında dahi üniversitenin tüm bilgilerinin yanlış/eksik olduğunu gördüm.

Uluslararası indeksli dergilerdeki makaleler benim için hayati önemdeydi. Bir üniversitenin bilimsel yönünü gösteren en önemli verilerden biri buydu. Bu nedenle yayınları teşvik etmek için elimizden gelen herşeyi yaptık. Para teşviki vermeyi de düşündük, ancak altyapı eksiklerini görünce maddi teşvikleri ertelemeye karar verdik. Tüm laboratuvarları ve ofisleri yenilemeye, deney malzemelerini arttırmaya, araştırma ortamlarını iyileştirmeye çalıştık. Bu anlamda Tıp Fakültesi, FEF, Deniz Bilimleri ve Mühendislik Fakültesi'ne yapılan yatırımlar meyvesini kısa sürede verdi. Deney Hayvanları Merkezi Tıp'taki akademisyenleri araştırmalara yönlendirdi. Sonuçta makale sayımız % 60'dan fazla arttı ve geleceğe dönük kültürel altyapımız oluşmaya başladı.

Üniversitede deney yapmak ve makale yazmak için bahane bırakmamaya çalıştık. Bu konuda iddialıyım, üniversite 19 yılda ne yaptıysa hemen hemen her alanda bunları katladık. Bu da performansla yansıdı, üniversitenin bilinirliği artmaya başladı. İlk binden aldığımız öğrenci sayısı katlandı, ayrıca üniversitemizde çalışmak isteyen öğretim üyeleri adeta kapımızda kuyruk oldu. Bana verilen tüm kadroları kullandım. Neredeyse hiç kadro kalmadı. Bunu yaparken kadrolaşmadığım, tek bir gruba dayanmadığım seçim sonuçlarından da rahatlıkla anlaşılabacaktır.

4 yıl içerisinde beklediğim daha iyi bir performans sergiledik. Eğitim ve bilim verileri hedeflerimizin üzerinde iyileşti. Yapılaşma anlamında ise 19 yılda yapılan binaların 1,5 misli yapılaşmayı 4 yılla sığdırdık. Altyapı yenilendi, heryerden internet çeker hale geldi, sosyal alanlar arttı, binlerce bilgisayar dağıtıldı, özel ve devlet yurtlarının açılması sağlandı, kampüsler 24 saat çalışır hale geldi, hocalarımızın altyapı istekleri ikiletilmeden yerine getirildi vs. Geline nokta muhaliflerimizi bile şaşırttı, bu kadarını beklemiyorlardı.

Biz bilime ve eğitime odaklanmış, adeta arkamıza bakmadan koşarken Çanakkale'de parti çevreleri sürekli olarak homurdanıyormuş. Partide bazıları, “güya biz iktidardayız, ama ihalelerden hiç bizim arkadaşlarımız bir şey alamıyor” diyormuş. Samimi konuşmak gerekirse çok haklılar. Rektörlüğüm boyunca bir tek ihaleyi dahi birilerine vermeye çalışmadım. Sonuçlarından en son benim haberim oldu, hatta alan müteahhitlerin tamamına yakını bugün dahi tanımıyorum. Ben ihaleyi alan patronları değil, şantiye şeflerini tanıdım. İşleri yerinde kontrol ettim, yasaya göre iş yapılmaması durumunda yasal gereklerini yerine getirdim. Bu konularda beni değil milletvekili, en üst makamlar da arasa bunu umursamadım. Yemedim, yedirmedim. Hakkıyla iş yapan parasını kazandı, avanta umansa avucunu yaladı. Bu nedenle aynı görüşte sandığım kesimlerle bile aram bozuldu. Pek çok kişinin özde değil sözde Müslüman olduğunu, hatta sözde insan olduğunu kısa sürede tecrübe ettim.

Üniversitede pek çok ders yapılmıyordu. Derslerin ciddi bir kısmı boş geçiyordu. Bunun üzerine yoklama sistemini geliştirdik ve öğretim elemanlarını sıkı bir şekilde kontrol etmeye başladık. Bunu yaparken kendilerine şunu söyledim, “bir üniversite yazılı yoklama almak utanç vericidir. Ancak yönetimi bunu yapmaya zorlamak da övünülecek bir şey değildir.”

Gerçekten sayıları az da olsa bazı öğretim elemanları gerçekte eğitim ile ilgili değillerdi. İşini yapmak isteyenlerin de motivasyonunu bozan bu kişiler işlerini yapmadıkları gibi öğrencileri ve eğitim kadrosunu olumsuz yönde etkiliyorlardı. Yoklama sistemi geldikten sonra kampüslerde öğrenci sayısı % 40'dan fazla arttı. Bunu elektronik giriş sistemlerinden rahatça ölçebildik. Bu da gösterdi ki geçmişte derslerin yaklaşık olarak yarısı yapılamıyordu.

Elbette öğrencileri ve öğretim elemanlarını sınıflarda tutmaya

çalışmanın bir maliyeti oldu. Sevmeyen kitlem genişledi. Öğrenciler dahi bunu kendi yararlarına olduğunu ilk başta anlayamadılar. Öğrencilere ikinci şok geçme notunu 50'ye çıkarınca geldi:

Göreve geldiğim ilk yıl binlerce diploma imzaladım. Her diplomada “Allah Allah bu ülke nasıl hala geri kalıyor. Binlerce mezunu sadece biz veriyoruz” diye düşünüyordum. Sonra gördüm ki o diplomaların birçoğu gerçekte yapılmayan dersler, edinilmeyen becerilerden oluşuyor. Bazı bölümlerde ise sınavlarda 20 puan alan öğrencilerin dahi sınıflarını geçebildiğini gördüm. Buna inanamadım. 100 üzerinden 20 puan not alan bir öğrenci nasıl olur da başarılı sayılabilirdi. Birileri çan eğrisini *a la turka* bir hale getirmiş ve normalde sınıfta kalması gerekenler dahi başarılı sayılıp üst sınıfa geçirilmiş. Bir süre sonra gördüm ki bu uygulama sandığımdan daha yaygın. Bunu yapan hocalardan birine nedenini sorduğumda şöyle dedi, “Hocam, bize gelen öğrencilerin puanları çok düşük. Kapasiteleri de sınırlı. Eğer biz çan eğrişi yapıp 20 alanı geçirmezsek hepsi kalır.” Bu sözlere o kadar sinirlendim ki, “kalırsa kalsın. Hepsini kalsın böyle geçeceklerine” demişim.

Oysa ki gerçek bundan farklıydı. Türk eğitim sisteminin en önemli sorunu hak etmeden sınıf geçirmektir. Bu uygulama ilk sınıflardan başlar lisansa, hatta doktora kadar uzar. Yetersiz veya isteksiz bazı öğretmenler kusuru hep yetersiz öğrencilere bağlar, ancak asıl yetersiz olan öğrenciler değil bir kısım öğretmenlerdir. Saf altın kadar kıymetli öğrenciler bu yolla köreltilir ve gerçekten başarısız insanlara çevrilirler.

İşin kötü tarafı tembellik ve kolaycılık bulaşıcıdır ve aslına bakarsanız öğretim elemanlarının pek çoğu kendisine kötülük eder. Öğrencinin yetersizliği ile başlayan mazeretler sonucunda dersler aksamaya başlayınca öğretim elemanlarının motivasyonu düşer ve sistem geriye doğru kendisini çeker durur...

Senato'da birkaç kez aynı konuda konuşma yaptım, derslerini yapmayan veya eksik yapan öğretim elemanlarının aslında haram para yediklerini söyledim. “Üstelik bu haram sadece sınıftaki öğrencilerin sayısı ve yapılmayan ders kadar değildir, onların gelecekte bu ülkeye veremedikleri hizmet de size haram olarak yazılır” dedim.

Aynı şekilde, “hak etmediği halde sınıf geçirdiğiniz her öğrenci bu ülkeye en büyük ihanettir” diye de uyardım...

Derslerin sıkı bir şekilde yapılabilmesi için programların internetten duyurulmasını, detaylı syllabus'ların hazırlanması istedim. Hatta bunu Senato kararına çevirdik. Ancak dediğim gibi, bu kararlar öncelikle eğitim kadrosunda bazı kişileri rahatsız etti, gözü eğitimde olmayan sayıca belki az ama gürültüsü yüksek bir kesim homurtularını siyasete taşımaya başladı. Hatta bazı öğretim elemanları öğrencileri kışkırtmaya başladı. Bunun üzerine bir grup öğrenci geçme notu 50'ye çıkarıldı diye İskele Meydanı'nda gösteri yaptı. Yerel bir gazetenin köşe yazarı “bu çocuklar zaten işsiz kalacak, bari üniversitede sıkmayın, zorlamayın” mealinde bir yazı kaleme aldı.

O günlerde Kanal D'den **Abbas Güçlü** üniversitemizden canlı yayın yaptı... Bunu fırsat bilen bir öğrencimiz konuğa soru sorarken beni şikayet etti, “rektörümüz geçme notunu 50'ye çıkardı. Bu ne zulümdür” tarzında bir soru yöneltti. Konuk ise bu protestoya çok şaşırdı ve “50 az değil mi? Birçok üniversitede geçme notu 60, hatta 70” dedi...

Anlayacağınız meseleye çok basitten başlamak gerekti. Öğrenci ve öğretim elemanı dalkavukluğu yapmayınca üniversiteyi tatil yeri gibi görenlerden direnç görmeye başladık. Onların bir kısmı bizi siyasilere şikâyet etti, olumsuz bir kamuoyu oluşturmaya çalıştılar...

Her bir detayı inanılmaz hikâyeler ile dolu olan bu yıllar boyunca biz ne kadar bilime ve eğitime odaklandıysak Ankara'daki resmi kurumlar bizim bu çabamızla neredeyse hiç ilgilenmediler. Örneğin

Çanakkale gibi kıyıda köşede kalmış bir üniversite nasıl olur da 3 yıl içinde Türkiye'nin en büyük, en zengin ilk üç üniversite kütüphanesinden birini kurabilir, bunu merak etmediler dahi. Örneğin, 180'den fazla üniversite varken ve bunların 100'e yakını Ankara, İstanbul ve İzmir'de iken, Çanakkale gibi küçük bir ilden bir üniversitenin TUBİTAK'tan en çok proje alabilen 7. üniversite haline gelmesi de dikkatlerini çekmedi. Sadece bir tek üniversitesi olmasına rağmen, Çanakkale'nin son yıllarda üniversite seçme ve yerleştirme sınavlarında en çok tercih edilen 7 şehirden biri olmasını da fark edemediler. En son sınavda yerleşen her 3 öğrenciden en az 1'i ÇOMÜ'yü tercihlerine yazmıştı.

Hiçbir YÖK Başkanı bizim akademik performansımızı sorgulamadı, akademik alanda işler nasıl gidiyor diye sormadı.

YÖK'e gelince, **Yusuf Ziya Özcan** döneminde rahatımız yerindeydi, çünkü **Yusuf Hoca** benim şahsen tanıdığım, bir dönem de danışmanı olarak görev yaptığım bir kişiydi. Ancak kuruma yeterince hâkim değildi, oda bunun farkındaydı. Kurumda Başbakan ile Cumhurbaşkanı'nın adamları diye bir ikilik vardı. Başbakanın (Erdoğan) adamları daha çok siyasi idi ve meselelere yeterince teknik bakmıyorlardı. **Yekta Saraç** o dönemde Başkan Vekillerinden biriydi ve Yürütme Kurulu'nda tam anlamıyla bir dengeler savaşı vardı. **Yusuf Ziya Özcan** görev süresinin son yılında **Yekta Saraç** ekibini geriletmeyi başardı ve tam da istediği gibi bir idareye geçecek iken görevine devam etmemesi kararlaştırıldı, kendisi Polonya'ya büyükelçi olarak atandı. Yerine atanan **Gökhan Çetinsaya** kanaatimce tuttuğunu koparan bir yönetici değildi. Klasik bir devlet memuru gibi davrandı ve bu da **Yekta Saraç** ve ekibine yaradı. **Yusuf Ziya Özcan**'ın YÖK'te oturtmaya çalıştığı düzen kısa sürede bozuldu ve **YÖK yönetimine tamamen Başkan Vekili Yekta Saraç hâkim oldu.**

Yekta Bey, bu sayede fiili başkana döndü ve sevmediği üniversitelere 'farklı' davranmaya başladı. Kısa sürede sevmediği üniversiteler arasına biz de girdik. Bunda Çanakkale siyasilerinin, özellikle de milletvekili **Mehmet Daniş**'in özel bir rolü olduğunu düşünüyorum. **Daniş**, uzun süre Ankara koridorlarında benim hakkımda olmadık iddiaları yayıyormuş. Bunlardan geç haberim oldu. Ben Çanakkale'de işlere boğulmuş iken Ankara'yı çok ihmal etmişim... "Ankara'yı ihmal etmişim" derken, aslında hemen hemen her hafta Ankara'ya geliyordum, ama bu ziyaretlerimde hep Üniversitenin işlerini kovalıyordum, Ankara'da akrabalarımı, hatta kardeşimi dahi ziyaret edemiyordum. Ama **Mehmet Daniş**, Ankara kulislerinde Çanakkale'yi değil, şahsi işlerini ve bir de beni kötülemeyi takip etmekteymiş. Doğrusu ülkem adına buna çok üzüldüm. Omuz omuza çalışması gereken siyaset ile bürokrasinin, üniversitelerin ülkeye hizmet konusuna bu kadar farklı bakması ülkem adına ümitsizliğimi arttırdı.

Yekta Saraç ile ilk vukuatımız Eğitim Fakültesi'ne dekan ataması esnasında oldu. YÖK'e 3 isim gönderdik. Dekan ataması bir türlü çıkmayınca meraklandım, **Yekta Bey**'i aradım. O zamanlar bana (en azından şeklen) hürmet eder, hep nazik konuşurdu. Bunda parti ile yakın olduğumu düşünmesinin etkisi büyüktü. Kendisine dekanlığımızın neden atanmadığını sorunca, listedeki öğretim üyelerinin kadrolarının ÇOMÜ Eğitim Fakültesi'nde olmadığını, en azından bir ismi oraya yazmamız halinde yine bizim istediğimiz kişiyi dekan atayacaklarını söyledi. Ben de onun sözüne inandım ve dediği gibi alt sıralardan birine Eğitim Fakültesi'nden bir ismi ekledim. Fakat ilk toplantıda öylesine yazdığımız ismin dekan olarak atandığını gördüm. Buna inanamadım ve hemen **Yekta Saraç**'ı telefonla aradım. Kendisi bana yeminler etti, kendisinin tersini savunduğunu, benim kendisine ilettiğim isim olsun diye çok uğraştığını vs.

söyledi. Bunun üzerine Kurul'dan başka bir üyeyi aradım, o ise olayın arkasında sadece **Yekta Saraç**'ın olduğunu, konunun Kurul'da tartışılmadığını, **Yekta Saraç**'ın yönlendirmesiyle alt sıralardan bir kişinin dekan seçildiğini söyledi. Ortada çatır çatır yalan söyleyen biri vardı, ama kimdi, bunu bugün bile bilemiyorum. Ancak takip eden dönemde **Yekta Bey**'in beni birkaç kez daha yanılttığını söylemem gerekir. Günahı boynuna, eğer beni bu şekilde kandırmış ise bence bu şekilde çok ucuz bir ticarete girmiş oluyordu kendisi...

2012'de **Yekta Saraç**'ı ziyaret ettim, kendisi bana karşı sert davran(a)mıyordu, kime ne kadar yakın olduğumu kestiremiyordu belki de, ancak üniversitenin her işini yavaşlatmaktan da geri durmuyordu. Bunun nedenini bulmaya çalışırken bir seferinde bana şöyle dedi, *"Hocam benden yana hiçbir sıkıntı yok. Ancak Üniversitenizde cemaat yapılanması varmış. Siz üniversite ile fazla ilgilenmiyor, televizyon programlarına katılıyormuşsunuz. Personel işlerine biraz daha sıkı baksanız"* dedi. Ben de kendisine, *"Haftanın neredeyse 7 günü Çanakkale'deyim. Televizyon programları dediğiniz işim haftada 3-5 saat, o da geceleri oluyor. Dilerseniz hafta 10 gün mesai yapayım"* dedim. Gerçekten de, bugün dahi iddia ediyorum, resmi defterleri açıp baksınlar, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde üniversitesinin başında benim kadar durmuş kaç kişi vardır acaba?

'Cemaat kadrolaşması' meselesinde ise kendisine şöyle bir teklif getirdim, *"Bahsettiğiniz iddia tamamen safsata. Gerçeklik payı hiç yok. Ancak, bana öğretim üyesi lazım. Tıp'a, İlahiyat'a, Eğitim'e vs. hoca lazım. Siz öğretim üyesini gönderin, ben de alayım. Kimi gönderirseniz söz alacağım. Benim için neci olduğu önemli değil. Bugün anlaşalım"* dedim.

Bu sözlerim üzerine **Yekta Saraç**, *"hocayı kim bulmuş da ben size göndereyim. Öğretim üyesi bulsak Ankara'ya İstanbul'a göndeririz"* dedi.

“O zaman Çanakkale’de şu grup bu grup kadrolaşıyor demeyin” dedim, “bahsettiğiniz grubun o kadar adamı olsa neden Çanakkale’de kadrolaşsın? Çanakkale, Ankara’dan, İstanbul’dan ne bileyim Bursa’dan daha kıymetli bir yer mi ki en önemli adamlarını bize yollasınlar. Ben kimi bulursam onları alıyorum. Bu isimler arasında Cemaat’e sempati duyan isimler varsa bilemem. İlla ki böyle isimler de olacak. Ama bunların sayısı diğer üniversitelerde ne kadar, o kadardır. Azdır, fazla değildir. Beğenmiyorsanız siz bize adam gönderin, onları alalım” dedim...

Bu sözlerim üzerine sesini çıkaramadı, ancak YÖK’te özellikle kadro işlerimiz sabote edilmeye devam edildi. **Yekta Saraç**, ÇOMÜ’nün kadro işlerini kurullara getirmemeye, bir şekilde dosyalarda tutmaya başladı. Bu durumu bir keresinde **YÖK Başkanı Gökhan Çetinsaya**’dan da duydum. Dosyaları **Saraç**’ın beklettiğini odasındaki bir görüşmemizde ağzından kaçırdı...

2013 yılında üniversiteye hiç kadro verilmedi, mevcut kadrolarımızı kullanmamızın da önüne geçilmeye başlandı. 2014 yılında birkaç kemiğe dayandı ve **YÖK Başkanı Gökhan Çetinsaya**’ya gittim. Şöyle dedim:

“Sayın Hocam, Çanakkale’de pek çok insan kadro bekliyor. İçinde sağcısı var, solcusu var. Üstelik sıfır kadro istemiyoruz. İnsanların doçentliği, profesörlüğü geldi. Özlük hakkıdır bu. Aile hayatlarına kadar etkili oluyor, insanlarda kalıcı sorunlara yol açıyor. Gelin bu yükselmeleri verin. Kadromuzun motivasyonu olumsuz etkileniyor. Bunun öğrencilere de ister istemez olumsuz etkileri oluyor.”

O ise Yekta Saraç’ın bunlara engel olduğunu söyledi, onun talepleri tuttuğunu belirtti. Bunun üzerine çantamdan bir dosya çıkarttım ve yükselme bekleyen isimleri bölümleriyle birlikte kendisine verdim. Ve verirken şunları söyledim:

“Bu yaptığımdan utanıyorum, sıkılıyorum. Doğrusu bu değil. Ancak bu listede yükselme bekleyenler var. Araştırın, MİT’e gönderin. Göreceksiniz ki içlerinde belki de bir tane dahi size göre sakıncalı insan çıkmayacaktır. Her kesimden insanlar bunlar. Yeter ki bunların yükselmeleri çıksın. Ben yeni kadro talep etmiyorum. İnsanların özlük hakları”.

Bu sözler üzerine **Başkan** Çetinsaya memnun oldu. Önce listeyi aldı, sonra ise sanki eline ateş parçası vermişim gibi gerisin geri bana verdi ve *“bunu Yekta’ya ver. Aman bana verme”* dedi.

Bunun üzerine **Yekta Bey**’in karşı koridordaki odasına gittim. Aynı listeyi kendisine verdim. **Yekta Saraç** çok mutlu oldu. *“Çok iyi hocam çok iyi. Bak böyle iyi olur. Bundan sonra böyle çalışalım”* dedi. Yani YÖK Başkan Vekili’nin benden istediği kim doçent veya profesör olacaksa veya kim yardımcı doçent olacaksa bunların listelenmesi, sonrasında uygun olanlara kadronun çıkmasıydı. Doğrusunu isterseniz yapılan açıkça hukuka aykırıydı. Yasaya göre, bu kadrolar açığa çıkılır ve kim kazanırsa o atanır. Elbette bölümün ihtiyaçları gözetilir ama böyle listelere göre kadro çıkarılması olacak iş değildi.

Birkaç ay sonra 60’a yaklaşan listemizden sadece 7 kişiye kadro çıktı, üstelik bu 7 kişilik kadrodan 2’si aynı kişi düşünülerek çıktı. Tahmin edeceğimiz üzere kendisi için 2 kadro birden çıkarılan kişi şehrin milletvekilinin yeğeninin eşiydi. Onun sayesinde bir ekstra kadro daha aldık. Ancak onlarca kişiye kadro çıkmadı. Arkadaşlarım yeni bir liste ile **Yekta Bey**’e gitmemi istediler. Ben ise utandım. Kanunsuz olması bir yana, insanları fişler gibi listeler oluşturmak, YÖK kapılarında kadro dilenmek onuruma saygısızlık gibi geldi. Ancak YÖK’ün ne durumda olduğunu da çok iyi bir şekilde görmüş oldum.

Muhallif Rektör Oluyorum

2012 boyunca Hükümet'in iç ve dış siyasetindeki yanlışları arttı. Ben de 'doğrucu Davut' olarak dilime ve kalemime hâklım olamadım, doğru bildiklerimi bir dost olarak söyledim. "Felaket geliyor" diye haykırmak istedim, ancak makamım buna yeterince elvermedi. Sayın Erdoğan'ın dümende kimseyi bırakmadığını, ancak tercihlerinin sorunlu olduğunu ima yoluyla da olsa anlatmaya çalıştım. İşte bu imalar başıma çok işler açtı. Adım adım 'muhalif rektör' sınıfına doğru itilmeye başladım.

Adım YÖK'te kara listeye alınmıştı. Artık meselem sadece Yekta Saraç ile elektriğimin tutmaması meselesi değildi...

Bu arada YÖK Yönetimi'nde beyefendinin adamları tarzında bir kadrolaşma yaşandı. Birkaç istisna dışında genel anlayış 'yes sir' şeklindeydi. Kararlar blok halinde geçiyordu, pek çok karar ise Yükseköğretim Kurulu'nda gerçek anlamda tartışılmıyor, Yürütme Kurulu'nun ortak hareket etmesi ve dosyaları Yükseköğretim Kurulu'na son anda getirmesi nedeniyle hep 'istenilen şekilde' çıkıyordu. Doğrusunu isterseniz böyle bir kurula bilimsel sıfatını vermeyi ben uygun göremem.

2014'de artık kara listedeydim, 2015 Şubat ayında ise rektörlük seçimleri vardı. Kara listede olduğumu 2013 sonu ve 2014 baharında karşılaştığım inceleme ve soruşturmalarından anladım. Anlamsız nedenlerle incelemelerin açıldığını gördüm. İnceleme ve soruşturma heyetleri kendileri dahi soruşturma konularına inanmıyordu. Çanakkale'ye gelen soruşturmacılar bizzat kendileri "bunlardan bir şey çıkmaz hocam. Bunlar uydurma şeyler" dediler. Hatta soruşturma konularından birinde 3 yıl önce beni YÖK'e şikâyet etmiş, ancak yine 3 yıl önce şikâyetini geri çekmiş, hatta sorunlarının tamamı

çözölmüş biri dahi vardı. Yani olay kapanalı yıllar olmuş, şikâyetçi olan dahi konuyu unutmuş ama YÖK hala bir şey bulabilir miyiz diye külleri karıştırıyor... Bu duruma o kişi dahi çok şaşırdı. Bense hiç şaşırmadım, sadece çok üzüldüm.

Soruşturma konularından biri ise kiraladığımız bir yer ile ilgiliydi. Kiralayan bir dernekti ve herşey hukuka uygundu. Herkes gibi parasını verip kiralamışlardı. Üstelik derneğin yöneticileri de AK Partiliydi. Şikâyet sahipleri ise Eğitim-Sen'den ve Atatürkçü Düşünce Derneği'nden birer öğretim üyesiydi. Yani normal koşullarda YÖK'ün değil soruşturma açmak, bize 'aferin' diyeceği bir durum söz konusuydu. Ama YÖK Başkanlığı'nın derdi başkaydı ve soruşturma açmışlardı. Fakat Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkanı o günlerde durumu tam anlayamamıştı. Denetçi bana dedi ki, *"Hocam bundan bir şey çıkmaz. Herşey hukuka uygun. Bence sizi şikâyet edenler size iftira etmişler. Siz bunlar hakkında iftira konulu bir soruşturma açın"*. Ben de kendisine bu önerisine uyamayacağımı, sözlü tavsiye ile soruşturma açarsam yeni bir şikâyetle konu olacağımı söyledim. Bundan birkaç hafta sonra Yükseköğretim Denetleme Kurulu, haklı olduğumu içeren ve şikâyet sahiplerine iftira nedeniyle soruşturma açmamı salık veren bir yazı gönderdi. Dediğim gibi, Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkanı henüz durumun farkında değildi. Nitekim, kendisi hakkımda o şikâyetler nedeniyle 2 ayrı inceleme dosyası hazırladı, 2 dosya da adeta birbirini yalanlar şekildedeydi. Belli ki bu tür nedenlerden dolayı kendisi kısa sürede görevden alındı ve yerine başka biri geldi.

Bana verilen mesajı ben anladım. Bana söylenen "sakın ha rektör adayı olma" idi. 2014 sonunda yeni bir soruşturma açıldı. Yine uydurma gerekçeler, çelişkili ifadeler. Soruşturma konusu olan belgelerde bir tek imzam olmamasına rağmen görevi kötüye kullanma

gerekeçesiyle ceza vermeye kalktılar. Allah'ın işi imzam olabilecek bir tek belgede şehir dışında olmam nedeniyle Rektör Vekili'nin imzası vardı ve buna rağmen aslında o imzanın da benim imzam gibi sayılması gerektiğini vs. iddia edip bana ceza vermeye kalktılar. Dahası soruşturmaya konu işlem geri dönmüş, idare mahkemesi şikâyeteye konu bir işlem kalmadığını ilan etmişti. Ama olsun, maksat bana ceza vermektir. Ancak istedikleri olmadı, mevzuata göre soruşturma zaman aşımı nedeniyle anlamsız kaldı.

Fakat ben niyetleri biliyordum ve hazırda yine soruşturma dosyaları beklettiklerinin farkındaydım. Bu nedenle o zamana kadar YÖK Başkanlığı koltuğuna oturmuş olan **Yekta Saraç**'ı ziyaret ettim. Kendisine, *“eğer beni istifa ettirmeye çalışıyorsanız bu soruşturmaları kesin, istifa edeyim. Bu kadar yorulmanıza gerek yok”* dedim... Şaşırdı, ama soruşturmaları bu maksatla açtığını reddetmedi. Bana tek söylediği, *“merak etmeyin, ben Emin Hoca'nın oğluyum. Sizden tek istediğim aday olmayın. Ayrıca kimseyi de desteklemeyin. Gerçi destekleseniz de bir şey olacağı yok ya”* dedi... Ben yine tekrar ettim, *“istiyor-sanız bugün istifa edeyim”* dedim. Düşündü ve *“hayır hayır, şimdi istifa ederseniz çok kötü olur. Etmeyin. Ama aday olmayın”* dedi.

Kendisine aday olmayacağımı söylemedim, kimseyi destekleme-yeceğimi de söylemedim. Ancak açıkça tehdit edildiğim de ortadaydı. YÖK'de aynı gruptan bir yönetim vardı ve benim aday olmama dahi izin vermiyorlardı. Bu arada Saraç bu konuşmamıza çevresindekilere çok farklı yansıtmış, olayın gerçeği yukarıdaki gibidir...

Diğer taraftan Çanakkale'deki arkadaşlarım aday olmam konusunda ısrarcıydılar. Son ana kadar aday olmayı düşünmedim. Önceliğim huzurlu bir şekilde mesleğimi sürdürmektir. Ancak YÖK'ün ve il milletvekili Mehmet Daniş'in kendilerine göre bir rektör adayı belirlemesi ve o adayın da benim ve arkadaşlarım hakkında ileri geri hakarete varan

konuşmalar yapması beni aday olmak konusunda kamçılardı. Daha önce benim dönemimde rektör yardımcılığı yapan **Yücel Acer**, benim dönemimde üniversiteye paralel yapının hâkim olduğu yalanını hoyratça haykırmaya başladı. **Yücel Acer**, uçuk-kaçık kampüse teleferik projesini saymazsak, bir tek projeden bile bahsetmiyordu. Eğitim nasıl daha kaliteli hale gelecek, bilimsel yayınlar nasıl artacak, sosyal ihtiyaçlar nasıl karşılanacak vs.’den bahsetmeye bile gerek duymuyordu. Tek söylediği ‘paralel’di. Birileri Ankara’da kendisine demiş ki, “*sadece paralelden bahset. Hocaların oyu değil Cumhurbaşkanlığı Sarayını önemli. Orası da sadece paralel meselesine odaklı*”.

Geçmişte evimizde soframıza oturmuş, şahsımdan sadece iyilik görmüş, 15 yıla yakın bir süre arkadaşlık yaptığım **Yücel Acer**’in pervasız, hoyrat, saygısız ve saldırgan tutumu adeta nasırıma bastı. Bu kadar haksızlık olamaz diye düşündüm. Adam resmen üniversite içinde cadı avı vaad ediyordu. “Şunları, bunları üniversiteden kazıyacağım, temizlik yapacağım” vs. diyordu. Sanırsınız rektörlüğe değil de savcılığa veya polis şefliğine adaydı.

Bu arada rektör adayı olarak çıkmak isteyen **Ahmet Erdem** ve **Sefa Dereköy** gibi kişilerin bu düşüncelerinden vaz geçirildiğini, bizzat **YÖK Başkanı Yekta Saraç** ve **YÖK Üyesi İbrahim Hatipoğlu**’nun bu süreci orkestra ettiğini duydum. Bazı adaylar YÖK’teki odalarda ağlayacak noktaya gelmişler, bazı yöneticiler tarafından azarlanmışlar.

İlde ise birileri *Kalepostası* adı altında bir internet sitesi kurdu. Sitede ağza alınmayacak küfürler ve hakaretler vardı. Her gün bu site Üniversite yöneticilerine küfür ediyor, hakaretler yağırdırıyordu. Bunlara karşı normal bir ülkede dava açılrsa o sitenin arkasındakiler sürüm sürüm sürünürdü. Ama kadıyı kadıya şikâyet etmenin ne faydası var. Bu site hakkında duyduklarım dudakları uçuklatır

cinstendi. Ümit ediyorum Türkiye normale döner de kendilerini hukukun üstünde görenler hak ettikleri cezaları alırlar.

Her zaman söylemişimdi, bu ülkenin derdi 'çukur devlet'tir. Kendisini devlet sanan ve hukuk tanımaz yapılar bu ülkede devletin tesisini engellemişlerdir. Ben bu durumu doğrudan tecrübe ettim. Hakkımda bazen yerelde, bazense ulusalda üretilen haberler, linç kampanyaları bu devletin nasıl bir hastalığa yakalandığının açık kanıtıydı.

Cumhurbaşkanlığı'na yakın bazı arkadaşlarım Cumhurbaşkanlığı'nın bu oyunların içinde olmadığını söyledi. Hatta **Erdoğan**'ın yakın arkadaşlarından biri, seçime girmem gerektiğini, **Mehmet Daniş** ve YÖK'ün bu süreçte hiçbir öneminin olmadığını, hatta **Daniş**'in üstü çizilmiş bir siyasetçi olduğunu söyledi.

Seçim kampanyası boyunca diğer iki aday da Cumhurbaşkanlığı'nın desteğini garantilemek için 'paralel' propagandasından medet umdular. Tüm bunlar beni isyan ettirdi. Söylenen düpedüz mobing ve hatta insan haklarını ihlal vaadi idi. 'Paralel' nedir ki? Böyle bir suç mu var, varsa tanımı ve sınırı nedir? Sonra bir rektörün görevi suçlu tespit etmek midir? Yani bir rektör çıksa, dese ki "ben bu üniversitede PKK'ya sempati duyan tüm akademisyenleri ve idari personeli tespit edeceğim ve köklerini kazıyacağım" dese, bu sözleri kabul edilebilir mi? Rektörün görevi suçluları tespit etmek değildir. Varsa bir sıkıntı, bu ülkenin polisi, savcısı, mahkemesi vs. vardır. Ortada bir tek mahkeme kararı bile yokken bir rektör nasıl böyle bir konuşma yapabilir ki?

Kaldı ki söyledikleri tamamen iftira idi. Seçim sonuçları da gösterdi, bilen de biliyor. ÇOMÜ'de bahsedildiği gibi bir cemaat kadrolaşması asla olmadı. ÇOMÜ, Türkiye toplumunun renkli yelpazesinden herkesi içinde barındırdı. Hatta kadrolarındaki oran iddia edilenin tam aksiydi. Zaten daha önce de söylediğim gibi, bu konuda YÖK Başkanı'na *"istediğiniz öğretim üyesini siz gönderin. Bizim*

çalışacak insana ihtiyacımız var, kim olduğu önemli değil” diyecek kadar rahattım. Benim Üniversite için hayallerim vardı, başkalarının ise Üniversite’yle ilgisi yoktu.

Sonuç olarak, seçimlere girme kararı aldım ve 20 Şubat 2015 Cuma günü bunu açıkladım. Pazartesi günü basın toplantısı düzenleyeceğimi ve adaylığımı açıklayacağımı söyledim. Ben bu cümleyi kurduğum anda **YÖK Başkanı Yekta Saraç** belli ki çok sinirlenmiş. Nitekim bu öfkeyi Pazartesi günü gelen soruşturma yazısında gördük. **Düşünebiliyor musunuz, ben rektör adaylığımı ilan ediyorum, YÖK aynı gün bana soruşturma yazısı gönderiyor.** Gönderdikleri soruşturma dosyasına göre güya ben bir memureye mobing yapmışım. Oysa ki bu memure için 1 yıl önce gelen denetçi *“hocam hiç merak etmeyin. Üniversitede yüzlerce görevlendirme yapılmış. Belli ki bu da onlardan biri. Bu dosyadan bir şey çıkmaz”* demişti. YÖK bu dosyayı elinde tuttu ve adaylığımı açıklayana kadar herhangi bir işlem yapmadı. Herhalde YÖK tarihinde bir memurun görev yerini değiştirmek istedi diye ‘görevi kötüye kullanma’ iddiası ile soruşturma açılan ilk rektörumdür.

Dosyadaki neredeyse tüm iddialar zaman aşımına girmiş, 3-4 yıl evvel yaşandığı belirtilen olaylardı. Ayrıca gönderdikleri soruşturma dosyasında pek çok bilgi ve belge benden kaçırılıyordu. Israrlarım sonucunda eksik belgelerin bir kısmı tarafıma gönderildi. Ancak hayati önemdeki dosyalar gönderildiğinde bana tanıdıkları süre neredeyse dolacaktı. Yüzlerce sayfalık dosyaları okuyacağım ve bunlara bir savunma yazacağım ve bunu da rektörlük atama sürecinde yapacağım varsayıyordu. **Buradaki amaç belliydi, beni oyalamak ve korkutmak istiyorlardı.**

Ayrıca bir amaçları da YÖK Kurulu’nda diğer üyeleri ikna etmek için “bakın bu kişi hakkında ağır bir soruşturma var, bunu

Cumhurbaşkanlığına öneremeyiz” demekmiş. Sözde dosya ile adaylık sürecimi engellemek isteniyordu. Buna benzer cümleleri YÖK Başkanı bizzat YÖK Kurulu’nda kurmuş, bazı adayları bu konuda kısmen ikna da etmiş. Ben buna sadece ‘kumpas’ diyebilirim. Bu arada söz konusu soruşturmayı YÖK, benden son savunmamı almadan karara bağladı. Öylesine aceleleri vardı ki, savunmamın bile onlar için önemi yoktu. Ben böyle bir şeyi 28 Şubat döneminde dahi görmedim. Düşünebiliyor musunuz, bir kişinin savunmasını dahi almadan onu cezalandırıyorsunuz.

YÖK Seçimlere Doğrudan Müdahil

Adaylığımı engellemek için yapılan girişimler bununla da sınırlı kalmadı. Üniversitedeki seçimlerden 2 gün önce, 24 Şubat 2015 Salı günü, yani benim adaylığımı açıkladığım akşamın sabahında 2 YÖK üyesi Çanakkale’ye geldi: İbrahim Hatipoğlu ve **Ahmet Çavuşoğlu**. 2 YÖK üyesi, adaylardan sadece **Yücel Acer** ile buluştu ve oraya Üniversite’de etkili olduğu düşünülen bazı öğretim üyeleri de çağrıldı. **Bu toplantıda YÖK üyeleri** Çanakkale’ye YÖK Başkanlığı’nın emriyle geldiklerini, YÖK’ün adayının Yücel Acer olduğunu, diğer adaylara oy verenlerin bunun karşılığını bir şekilde göreceklerini söylemişler.

YÖK üyelerinin yaptığı resmen yasayı ihlal etmektir. YÖK’ün Üniversitedeki seçim aşamasına doğrudan müdahalesi seçimlerin geçersiz olması için bile yeterliydi. Fakat karşımdaki kişiler ne hukuk ne de etik kurallarını önemsemeyecek kadar pervasızdılar. Hatta adaylardan **Yücel Acer** bu görüşmelerin fotoğraflarını internet sitesine yükledi, basın açıklamalarında devletin arkasında olduğunu gururla ilan etti. **Acer**, fakülte toplantılarında kaçınıcı olacağını öneminin olmadığını, YÖK’ün ve Cumhurbaşkanlığının seçimi umursamadığını, kendisinin çoktan rektör olduğunu söyledi.

Ayrıca seçim öncesinde **Yücel Acer**'in **Cumhurbaşkanı Danışmanı Binali Yıldırım** ile fotoğrafı basına servis edildi. Haberde **Binali Yıldırım**'ın ağzından 'ÇOMÜ'de değişimin şart olduğu' söyleniyor, böylece Cumhurbaşkanlığı'nın da desteğinin **Yücel Acer**'den yana olduğu açıkça ifade ediliyordu.

Seçim öncesinde pek çok öğretim üyesinin, özellikle genç akademisyenlerin tehdit edildiğini, "seçimde kime oy verdiğini el yazından anlarız. Sonrasını sen düşün" dediklerini sonradan duydum...

Baskı ve tehdit kampanyalarına siyasiler de katıldı... Gayrimeşru olarak kurdurulmuş site de bu süreçte kullanıldı. Rektörün zaten belli olduğu, tarafını seçmeyenlerin hapis de dâhil pek çok cezayı göze alması gerektiği kulaklara fısıldandı...

Bu şartlar altında seçimler yapıldı ve sandıktan herşeye rağmen birinci olarak çıktım. Beklediğim oy kadar olmasa da ikinciye fark atarak en çok oyu alan aday oldum.

Sonuçları YÖK'e yollamadan önce birkaç sayfalık bir tutanağı Rektörlük olarak YÖK Başkanlığı'na gönderdik. **Bu tutanakta seçimleri adil ve şeffaf yapmak için her türlü gayreti gösterdiğimiz, ancak iki YÖK üyesi başta olmak üzere seçimlere dışarıdan haksız müdahalelerin olduğunu, bunun da seçimlerin meşruiyetine gölge düşürdüğünü belirttik.** Ayrıca **YÖK Üyesi İbrahim Hatipoğlu** ve **Ahmet Çavuşoğlu**'nun YÖK Kurulu'nda üniversitemiz hakkında yapılacak olan rektör adayı belirleme oylamasına katılamayacağını, kendilerinin hem ihsası reyde bulunduklarını hem de seçimlere hile karıştırdıklarını yazdık. Bugün dahi yapılan seçim adil olmadığını, hileli olduğunu düşünüyorum.⁵⁰

⁵⁰ Hatipoğlu ve Çavuşoğlu aynı taktiği Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nde de uygulamışlar ve Çanakkale'den sonra yine rektörlük seçimi yapılacak olan Kütahya'ya gidip açıktan bir adayı desteklemişler. Anladığım kadarıyla YÖK istediği sonucu alamayacağını düşündüğü üniversitelerde bu uygulamayı bir araç olarak görüyordu.

YÖK, uyarımızı dikkate almış olacak ki söz konusu iki YÖK üyesi bizimle ilgili oylamaya katılmamış. YÖK'te yapılan ilk tur oylamada benim ismim YÖK üyelerince birinci isim olarak seçilmiş. Ancak bu duruma YÖK Başkanı Yekta Saraç çok bozulmuş ve birkaç tur daha yapmışlar. İlk turlara katılan bir YÖK üyesi beni aradı ve “Hocam sen birinci çıktın. Hayırlı olsun” dedi. Ancak ilk turlarda istediği sonucu alamayan Başkan ve Yürütme Kurulu'ndaki destekçileri diğer üyelere baskılarını sürdürmüşler ve **Yekta Saraç** bu işe adeta bedenini koyarak akşamüzeri sonuçları değiştirtmeyi başarmış. Beni destekleyen üyeler benim Çanakkale'deki başarılarımdan, rektör olarak sergilediğim performanstan bahsedince **YÖK Başkanı Saraç** zor durumda kalmış ve hakkımda bir personele baskı yaptığıma dair soruşturma olduğunu söylemiş. Dediğim gibi, rektörlüğümü engellemek için açılan ve mesnetsiz iddialara dayanan soruşturma bu şekilde işlevini görmüş oluyordu. Böylece en çok oyu almama rağmen beni üçüncü sıraya, ikinci olan **Yücel Acer**'i ise birinci sıraya yazmışlar. Bu süreçte herhangi bir baskı olmasın diye sonuçları yıldırım hızıyla basına verdiler. Çünkü biliyorlardı ki devreye birçok kişi girebilir ve YÖK bu kararın altında kalabilirdi. Bu arada belirtmek isterim ki, YÖK üyelerinin önemli bir kısmının YÖK Başkanı ve adamlarının yukarıda bahsettiğim uygulamalarından haberleri yoktu. Haberi olanların bir kısmı ise karışmamayı yeğliyordu.

Yaşadığım bu süreç YÖK'ün ne olduğu konusunda bir kez daha kanıtlamış oldu. Rektörlük seçimlerinde zerre bilimsel ve eğitsel kriter kullanılmadığına bir kez daha şahit oldum. Yekta Saraç'ın elinde kara listeler vardı ve bu listeler sadece ve sadece siyasi mülahazalar ile hazırlanmıştı. Bu listeye giren rektörlerin üniversitelerine kadro verilmedi, YÖK'teki işleri sumen altı edildi. Meseleye böyle baktığınızda YÖK'ün yaptığı aslında suçtur. Örneğin bizim üniversitemizde

öğrenci sayısı 4 yılda 20 bine yakın artmasına rağmen son 2 yılımızda bizzat **Yekta Saraç** üniversitenin kadro işlerini YÖK Kurulu'na getirmedi. Yani, yeni akademisyen almamıza müsaade etmediler. Böylece 2 yıl boyunca Türkiye'nin eğitilmiş kadroları öğrenciyle buluşmak için hazır beklerken **YÖK, kadro vermeyerek on binlerce öğrencimizi daha iyi bir eğitimden mahrum etti**. Bu sadece bizim üniversitemizde yaşanmadı, onlarca üniversitede yaşandı.

Devletin resmi verilerine göre 2014 yılında devlet üniversitelerinde 22 binden fazla boş kadro vardı. **Eski YÖK Başkanı Gökhan Çetinsaya** ise bir konuşmasında Türkiye üniversitelerinin 40 binden fazla öğretim elemanına ihtiyacı olduğunu söyledi. İnsanın bu tablo karşısında “o zaman neden tutuyorsunuz 22 bin boş kadroyu” diye haykırısı geliyor. Kadroların mühim bir kısmını YÖK tutuyor, kullanılmasına müsaade etmiyor. Bunu yaparken de daha çok siyasi mülahaza ile hareket ediyor. Kadroların diğer kısmı ise yine genelde siyasi ve kişisel mülahazalarla üniversite rektörlükleri tarafından tutuluyor. Kafasına göre adam bulamayan rektörler ellerinde yüzlerce boş kadro olmasına rağmen bunu kullanmamayı tercih ediyor. Böylece varlık içinde yokluk yaşıyor.

YÖK ismini üçüncü sıraya alarak Cumhurbaşkanlığına gönderdi. YÖK'ün kararını Cumhurbaşkanlığı makamı ile birlikte alıp almadığını merak ettim ve birkaç kişiyle görüştim. **Erdoğan**'a çok yakın bu isimlerin bana söyledikleri YÖK'ün işgüzarlık yaptığı, Erdoğan'ın bu karardan haberinin bile olmayacağı yönündeydi. Hatta **Erdoğan**'ın evine girip çıkabilen bir kişi gitmiş, bizzat Cumhurbaşkanı'na durumu sormuş, o da “hiçbir sorun yok. Hoca'ya ilet o konuda bir sorun yok” demiş. Aynı kişi kendisini Muhtarlar Toplantısı'ndan sonra bir daha ziyaret etti ve bana dedi ki, “hocam hiçbir sorun yok. Atamanız birkaç güne yapılır. Ancak Sayın Cumhurbaşkanı seninle konuşacak.

Sanırım Başkanlık Sistemi ve Çözüm Süreci konularında eleştiride bulunmamam rica edecek” dedi.

Allah biliyor ya YÖK'teki tablodan sonra kendimi atanmamam üzerine şartlandırmıştım. Bu sözler birkaç kanaldan daha geldi, bana haber getiren kişiler Cumhurbaşkanının kendilerine söz verdiğini vs. söylediler. Cumhurbaşkanlığı makamı söz verir de aklınız karışmaz mı? Ne var ki, muhtemelen karşı kulisler sonucunda uzayan atama süreci iki hafta sonra sonuçlandı ve **Yücel Acer** rektörlüğe atandı. Sonradan öğrendiğim kadarıyla atamada YÖK Başkanı ve çevresi kadar milletvekilleri **Mehmet Daniş**, **Bülent Turan** ve **İsmail Kaşdemir** çok etkili olmuş. Bu işe ölesiye asılmışlar. Beni kötülerken ise eğitim ve bilim ile ilgili bir tek cümle bile kurmamışlar. Güya ‘paralel’e üniversitemde çok yer vermişim... ‘Paralel’ dedikleri cemaat Çanakkale’de birçok kadro almış... Yani yine siyasi mülahaza, üstelik hepsi de palavra...

Bu noktada kimi okurlar bu kadar olumsuz veriye rağmen neden Cumhurbaşkanlığı nezdinde kulis yapma gereğini duyduğumu merak edebilirler. Doğrusunu isterseniz o kulislerin mühim bir kısmı benden çok beni seven, sayan ve devam etmemi isteyen kişiler tarafından yapıldı. Ben bunlara karşı çıkabilirdim belki, ancak ısrar ettiler, ben de buna müsaade ettim. İlk başta bunda bir gariplik var gibi görünse de nihayetinde YÖK de, Üniversite de, Cumhurbaşkanlığı da kimsenin babasının çiftliği değildir!’ Olmamalıdır! İşleyen yasal bir süreçti ve beklentim de sadece ve sadece yasalara ve hukuka göre davranılmasıydı, daha fazlası değil.

O günlerde İstanbul Üniversitesi’nde ve Bursa Uludağ Üniversitesi’nde en yakın rakiplerine yüzlerce oy fark atan rektör adayları dahi atanmadı. Hatta Şanlıurfa Harran Üniversitesi’nde ilk üçe bile giremeyen, beşinci sıradaki aday rektör atandı. Oysa ki YÖK Başkanı birkaç kez yazılı basında ilk üçe giremeyenleri Cumhurbaşkanlığı

Sarayı'na göndermeyeceklerini ilan etmişti. Saraç, 29 Kasım 2014'de Habertürk gazetesinden Bülent Aydemir'e şunları söylemişti:

“YÖK Başkanı olarak atanmamdan bir-iki gün sonra gerçekleşen 14 üniversite rektörünün seçiminde, ilk defa başka bir kriter kullandık. YÖK kendi seçimini ve yetkisini üniversitenin iradesini dikkate alarak “ilk 3” ile sınırladı, sadece ilk 3'teki sıralamayı değiştirdi. İlk 3'ten sonraki adayları yukarı taşımadı. Daha önceki yıllarda bu kriter uygulanmamıştı. Bu radikal tavrın akademik camia ve kamuoyu tarafından görüleceğini umuyoruz.”⁵¹

Bunu söyleyen YÖK Başkanı bu sözlerinden sadece birkaç ay sonra seçimlerde dördüncü ve beşinci olanı ilk üçe alarak Cumhurbaşkanlığı makamına gönderdi. Yani kendi sözlerini bir anlamda yalanlamış oldu... Demek ki bu sözlerle fazla güvenmemek gerekiyormuş...

Her neyse, **Yücel Acer** ikinci olmasına rağmen, kendisini seçmeyen bir üniversiteye rektör oldu... İlk işi ise üniversitenin resmi sitesine üniversitenin eski yönetimi istemediğini, bundan dolayı eski yönetimin gittiğini yazdırdı... Mesaj öfke doluydu. Yanlış bir başlangıç olduğunu düşündükleri için olsa gerek mesaj 1 gün sonra kalktı. Ama **Acer**, ilk basın toplantısında “üniversitelerde yapılan seçimlerde birinci olan atacak diye bir şey yok” dedi. Ardından “paralel yapıyı temizleyeceğim” dedi. Gördüğüm kadarıyla ikinci olmanın verdiği stres hala üzerindeydi.

Aday Oldum Diye Cezalandırılıyorum

Atamadan sonra eski idarecilere ben de dâhil olmak üzere baskı süreci başladı. Birkaç yıldır kullandığım bilgisayarımı odamdan

⁵¹ Bülent Aydemir, “YÖK Başkanı Saraç: YÖK Yasası yeniden ele alınacak”, *Habertürk*, 29 Kasım 2014, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1014121-yok-baskani-sarac-yok-yasasi-yeniden-ele-alinacak>

söküp götürdüler. Evimin çevresindeki güvenlik kameralarının kayıtlarını yetkileri olmadığı halde kopyaladılar. Kaloriferlerimizi arıza bahanesiyle kapattılar, bir daha da açmadılar. Havalar geceleri 5-6 dereceye kadar düştüğü için benim yüzümden komşularımın çocukları da hastalanmış oldu. Bununla da yetinmediler, Üniversite hastanesine bana ve eski yöneticilere asla sağlık raporu vermeleri talimatı verdiler. Yetmedi, beni, kardeşimi ve iki arkadaşımı anlamsız bir neden uydurarak 90 km uzaklıktaki bir ilçeye görevlendirdiler. Bu satırları yazarken daha neler yapacaklarını bilmeden yazıyorum.

Rektörlükten yapılan mobing ve baskılar bir yana, YÖK de süreçte onlara yaşattığım zorlukları düşünerek olsa gerek ayrı bir mobing süreci başlattı. YÖK, atanmanın hemen ardından tam 72 ayrı konudan hakkımda inceleme başlattı. İnceleme konuları incir çekirdeğini doldurmayan, sadece şahsıma karşı husumet taşıyan bazı personelin şikâyetlerinden oluşuyordu. Hatta inceleme başlattıkları bu konulardan adı geçen personelin dahi haberinin olmaması ihtimali yüksek.

İncelemeye konu edilen hususların neredeyse tamamı zaman aşımına uğramış konulardı. Üstelik bu şikâyetler birbiriyle çelişen türdendi. Anladığım kadarıyla Yükseköğretim Denetleme Kurulu şikâyet olsun da ne olursa olsun mantığıyla bir çalışma yürütüyordu. Bu incelemelerden 69 nolu olanı ise şöyleydi:

“Süresi gelen, hak eden birçok öğretim üyesi ve doktoralı öğretim elemanları ile araştırma görevlilerinin Yrd. Doç., Doç ve Prof. kadrolarının verilmediği...”

Düşünebiliyor musunuz, hem YÖK olarak kadro vermiyorlar, hem de ‘personelimize neden kadro vermiyoruz’ diye bir de hesap soruyorlar.

Bu sorulara muhatap olduğum gün dahi benim imzamla 120 civarında kadro talebi YÖK'te bekliyordu. Üstelik bu taleplerin tamamı yükselme talepleriydi. Kaldı ki bir öğretim üyesine kadro vermek diye bir uygulama bizim yasalarımızda yoktur. Kadrolar açığa ilan edilir, dünyanın her yerinden kim hak ederse o kadroyu o kazanır. Yani Yükseköğretim Denetleme Kurulu açıkça bana “neden kadroları belli kişilere doğrudan vermedin, neden kadroları isimlere çıkma-dın” diye kanunsuz bir işi neden yapmadığımı soruyordu.

69 nolu inceleme sorusu ise şöyleydi:

“Yönetici kadrolarına dışarıdan yapılan atamalar Hükümet ve Cumhurbaşkanımızın mücadele ettiği paralel yapılanmanın yaptığı-nız atamalarla üniversitenin kılcal damarlarına kadar nüfuz etmesini sağladığınız...”

Bu soru bile tek başına soruşturmanın siyasi olduğunun kanıtıydı. Dışarıdan üniversiteye yapılan atamaları toplasanız personel sayısının % 1'ini bile zor bulurken, nasıl kılcal damarlara nüfuz edilmiş, merak ettim doğrusu.

İkincisi ‘paralel yapılanma’ nedir ya Hu? Böyle bir suç mu var? Ortada bir tek mahkeme kararı mı var? Üniversiteler siyasilerin kavgalarını gütmek zorunda mı? Eğer varsa bir suç o kişiler ile ilgili olarak mahkemeye gidersiniz, yoksa kafanıza göre cadı avı yapamazsınız. Ortada bir tek suçlu yokken, bir suç yapısı nasıl çıksın?

Bu sorudan da anlaşılacağı üzere **YÖK** benim üzerimde inceleme ve soruşturma baskısı oluşturmaya, bu yolla beni mesleğimden uzaklaştırmaya çalışıyordu. Ortada bir paralel yapılanma var mı yok mu bilemem. Eğer böyle bir suç varsa Tük mahkemelerinin bunu tespit etmesi ve cezalandırması gerekir. Ancak ben **4 yıllık rektör-lük görevim boyunca YÖK üyelerinin tamamının AK Partili ol-ması için özen gösterildiğini, bilim ve eğitimin asla ilk planda**

yer almadığını bizzat yaşayarak öğrendim. Rektörler dahi partili atanmaya çalışılıyordu ve sonrasında da rektörün her işine siyasilere ve parti teşkilatı karışıyordu.

Nitekim ÇOMÜ'de de **Yücel Acer**'in atanmasından sonra parti teşkilatında yöneticilerin “*şu okula atama yapmış mıydık? Oraya şunu atayalım, daha iyi çalışsınız*” tarzında konuştuklarına birçok arkadaşım şahit oldu. Doğrusunu isterseniz partilerin il ve ilçe teşkilatlarının dahi üniversitelerde yapılanması gerçek suç oluştur- maktadır. Üniversitelerde bir paralel yapılanma var mı yok mu tartışılır, ancak tüm yükseköğretim sistemine bir partinin hâkim olmaya çalıştığını görmemek için kör olmak lazım. İşte, asıl araştırılması gereken suç budur. Eğer siyaset yükseköğretimin üzerine böylesine çöker ise o kurumlar artık üniversite olmaktan çıkar, bilim ve eğitim daha da dibe vurur. Bunları söylerken yanlış anlaşılmasın, “o parti değil de bu parti üniversitelere hâkim olsun” falan demiyorum. Tam aksine, eğer eğitim kurumlarında eğitim, iktisadi işletmelerde ekonomi, yargıda hukuk vs kuralları işlemezse o ülke yaşanılmaz hale gelir. Gelişmiş ülkelerde hayal dahi edilemeyecek fenalıkların, üstelik profesör unvanlı insanlarca sanki pek normal işlermiş gibi yapılması ise bir ülkenin en son ümit kırıntılarını da yok eder. Bu nedenle YÖK'te ve üniversitelerde yaşanan partizanlık, tarafgirlik ve kişisel saiklerle işleri yürütme hastalığını dar bir kesimin sorunu olarak değil, bir memleketin varoluş sorunu olarak görüyorum.

Başa dönecek olur isek, ne demişti **YÖK Başkanı Yekta Saraç**, “akademik ortam vasatın da altında”. Evet Sayın Başkan, aynen öyle ve bunda sizin ve sizin gibi yetkili diğer kişilerin vebali bir hayli fazla.

STAR VE İNTERNETHABER'DEN NASIL AYRILDIM?

Star gazetesinde 5 yıla yakın bir süre haftada 3 gün yazdım. Gazeteden maaş almadım, yazı başına cüzi bir telif ücreti verdiler. Bunu da dert etmedim. Allah var, yazılarıma müdahale etmediler, yazdığım süre boyunca tek satırına bile dokunulmadı. Ancak 2012'den itibaren yazılarımdan rahatsızlık duyanların arttığını hissediyordum. Kimseye rahatsızlık vermeyeyim diye sık sık Genel Yayın Yönetmeni'ne, yani Mustafa Karaalioğlu'na yazılarımla ilgili bir sorun olup olmadığını sordum. Kendisi “yazılarda hiçbir sıkıntı yok. Gayet de iyi okunuyor. En popüler köşeler arasında. Aynen devam Hocam” dedi. Bu tür diyaloglar birkaç ayda bir tekrarlanırdı.

Ben, AK Parti'yi, Recep Tayyip Erdoğan'ı, Abdullah Gül'ü ve partinin diğer önde gelenlerini samimi olarak takdir etmiş ve bunu yazılarına ve sözlerine yansıtmaktan çekinmemiş bir kişiyim. Bunun için kendilerinden bir şey talep etmedim, teşekkür bile beklemedim. Ama 2002-2010 arasında dahi eleştirilerimi ifade etmekten de çekinmedim. Hatta 2010'da *Star* gazetesinden yazmam için teklif geldiğinde “tarafsızlığımı yitirir miyim” diye çok düşündüm. Her zaman kendisini Menderes-Özal çizgisinde biri olarak görsem de, *Star* gazetesi partinin yayın organı gibi algılanıyordu ve bu durum beni

yazarken dahi düşündürdü. Buna rağmen Karaalioğlu'nun entelektüel kaygılarını hissettim ve yazmaya başladım.

Dediğim gibi birçok yazım AK Parti'ye eleştiriler ve uyarılar içermektedir. Ancak parti ile aramızdaki makasın 2008'den itibaren gitgide açılmaya başladığını hissettim. AK Parti, 2007 seçimlerinde beklentisinin bile üzerinde oy aldı ve kendisini rakipsiz görmeye başladı. Oyları arttıkça önce liberal ve sosyal demokratlarla, sonra ise diğer kesimlerle fikri bağlantılar kopmaya başladı. En son aşamada parti içinde karar mekanizması tekleşmeye, Erdoğan ve çevresine dönmeye başladı. Öyle ki zaman zaman bazı AK Parti milletvekilleri bana gelip, "*Hocam şu şu görüşlerimizi Başbakanımıza iletmeniz*" demeye başladılar. Herhalde beni Başbakan Erdoğan ile hergün görüşen biri sanıyorlardı. Ama bundan vahimi partinin ve-killerinin kendi liderlerine doğrudan ulaşamamalarıydı. Bu da partideki iletişim ve demokrasi sorununu kanıtlıyordu.

Yazılarım daha çok dış politika ve eğitim-kültür alanında oldu. O alanda da olabildiğince kırmadan uyarılarımı yaptım. Ancak Suriye ve Mısır politikaları tek kelimeyle berbat ve Türkiye'yi felakete sürükledi. Ahmet Davutoğlu ve Tayyip Erdoğan'ın Ortadoğu politikaları maceracılığa dönüştü. Mısır'da ve Suriye'de tüm kurallar çiğnenerek ülkelerin iç işlerine karışıldı, hatta taraf olundu. Kanaatimce başta Abdullah Gül olmak üzere, partinin önemli bir kısmı bu politikaları tasvip etmedi. Mısır için Türkiye'de mitingler düzenlenmesi, buna ülkenin Başbakanının katılması vs. tam bir felaketti. Dış politika ile iç politika arasındaki çizgiler kalkıyor, başka ülkelerin içişlerine karışalım derken kendi ülkemizin iç huzurunu ve refahını da tehlikeye atıyorduk.

Felakete gidişi görüp de konuşmamam olmazdı. Hem **TRT**'de konuştum, hem de *Star*'da bunları yazdım. Her söylediğim ve her yazdığım maalesef doğru çıktı.

17 Aralık Tüm Ülkeyi Değiştirdi

Beni asıl sarsan ise 17 Aralık Süreci oldu. Bazı okurlarım diyor ki, “Hocam 17 Aralık’tan sonra çok değiştiniz”.

Bu tespit tam olarak doğru olmamakla birlikte, 17 Aralık beni gerçekten çok etkiledi... Bundan etkilenmeyen olduğunu da sanmıyorum. Hatta **Erdoğan** ve Parti de 17 Aralık’tan çok etkilendi, adeta kimyaları bozuldu...

Aslına bakarsanız 17 Aralık’tan 1 yıl önce AK Parti ile Cemaat’in arasının birileri tarafından bozulacağını, Parti’yi devirmek için asıl planın bu olduğunu, ardından ekonomik kriz, Parti içi liderlik kavgaları ve başta Kürt sorunu olmak üzere güvenlik sorunlarının geleceğini, derin devletin bu işleri planladığını yazmıştım. Bu nedenle **Cemaat-Hükümet bölünmesi benim için sürpriz olmadı**. Sürpriz olan AK Parti’nin girdiği ve kendince meşrulaştırdığı yoldu. Ayrıca kavganın sertliği ve kavgada ilkelerin korunmaması, hatta ilke ve değerler konusunda hoyrat davranılması da üzücüydü.

Örneğin **Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan**’ın kolundaki 700 bin liralık saat beni şoke etti. Bir Müslümanın koluna o saati uygun görmedim, bugün de uygun görmüyorum. Üstelik o şahsın bu tür saatlerden bir de koleksiyonu varmış. Saati kendi parasıyla alsa bile uygun bulmuyorum. Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülkede koluna 700 bin liralık saati takarak hiç kimse siyaset yapamaz, yapmamalıdır. Üstelik de o bakan ülkenin ihracatını arttırmakla, dış ticaret açığını azaltmakla sorumlu bir kişiye İsviçre’den bu kadar lüks alışverişler yapması etik değildir. Kaldı ki kendi ağzıyla birçok kez ikrar etti, saati kimin aldığını, niye aldığını dünya âlem biliyor. Ortaya atılan iddia saatin ve diğer birçok hediyenin **Reza Zarrab** adlı biri tarafından rüşvet olarak verildiği. Böylesine önemli bir isim

hakkında bu kadar vahim bir iddia ortaya atılır da orada mahkeme kurulmaz mı?

Egemen Bağış, Muammer Güler, Erdoğan Bayraktar ve diğerleri hakkındaki iddialar da aynı şekilde beni sarstı... Tüm bunların detaylı bir şekilde tartışılması gerekirdi ve **iddiaları mahkemeye götürmesi gereken de AK Parti'nin bizzatı kendisiydi**, başkası değil. Benim tanıdığım Erdoğan ve benim tanıdığım AK Parti bu tür iddiaları bekletmez, başkasından önce mahkemeye kendisi giderdi... Ne var ki bu iddiaların tartışılmasına bile izin verilmedi. Düzenleme bir mahkeme kurulup, aklanma yoluna dahi gidilmedi.

Evler basılıp ayakkabı kutularında milyonlarca lira çıktığı zaman bazı partililer, paraları o evlere Cemaatçi polislerin yerleştirdiğini iddia etmişlerdi. Ancak soruşturmalar bir bir kapatıldı ve o evlerde bulunan paralar faiziyle birlikte sahiplerine iade edildi. Yani ortada kaynağı belli olmayan milyonlarca lira var ve AK Parti bu tabloyu incelemek dahi istemiyor. İşte ben bunu anlamakta zorlandım. O paralar rüşvet ve yolsuzluk parası olmasa dahi, kaynağı izah edilemediğine göre ortada en azından bir para aklama soruşturması gerekmez miydi? Daha da önemlisi konuyu en çok aydınlığa kavuşturmayı AK Parti'nin ve Hükümet'in istemesi gerekmez miydi?

Kim ne derse desin ben bu kişiler hakkında şahitlik yapamam. Yargının bu konuda çalıştırılmaması şüpheleri daha da arttırdı.

Bu manzaraları görüp de hiçbir şey yokmuş gibi davranamazdım.

Sonra Başbakan Erdoğan'ın ailesi ile olan telefon konuşmalarının sahte olduğuna inanmıyorum. Bu kadar ustaca bir montaj olması zor. Kaldı ki telefon konuşmalarında ne geçiyorsa devamında yaşananlar bu konuşmaları teyid etti. Konuşmalarda "git şu kadar ev al" deniyor, olaydan birkaç hafta sonra ev alınıyor. Telefon

konuşmalarında birtakım villalardan bahsediliyor, anlıyoruz ki o villalar gerçekten var ve sit statüsü değiştirilerek onlar yapılmaya devam ediyor vs.

Sebebini bilemiyorum, belki de o paraların kaynağı için ‘zekat’ veya ‘bağış’ diyerek, belki komisyon diyerek, belki başka bir nedenle bazı işler meşrulaştırılmış olabilir. Ancak ben gördüğümü değerlendirdim ve yapılanları doğru bulmadım. Hem TRT’de, hem de *Star*’da bu konuların açık yüreklilik ile mahkemeye taşınmasını, gerçeğin ortaya çıkarılmasını istedim. Özellikle sosyal medyada makara-bakara türünden olayları doğru bulmadığımı söyledim. Tersini yapmam kendimi reddetmek olurdu.

Ayrıca 17/25 Aralık’ın bir darbe olduğuna da asla inanmadım. Cemaat pek çok hata yapmıştır, devlette etkili olmaya da çalışmıştır, ancak hangi grup böyle davranmıyor ki. Eğer Cemaat’ten varsa kanunları hiçe sayıp cemaat’inin emrini öne alan onu yakalarsınız, yargıolarsınız vs. Ancak adamlar somut iddialarda bulunuyorlar, bunlar yokmuş gibi davranılamazdı.

Dolayısıyla elbette **17 Aralık beni çok etkiledi**. O iddiaları duyup da etkilenmeyen var ise aklına şaşarım. Ben aklımı tatile göndermiş değilim.

Bu tavrım elbette tepki çekti. Rahatsızlık bana da hissettirildi. *Star*’daki yazı sayım haftada 3’den 2’ye indirildi. Gazeteye rahatsızlık vermeme adına insanların ağızlarını yokladım, bir şey demediler. Ancak duyuyordum. Örneğin **TRT Haber**’in başına getirilen kişi, “*ben Sedat Hoca’nın varlığına artık tahammül edemiyorum*” diyormuş. Bu sözleri duyunca kendimi çok kötü hissettim... Sadece görüşlerimi belirtiyorum diye, üstelik bunu da bir dost uyarısı şeklinde yapıyorum diye varlığa bile tahammül edilememesi beni çok yaraladı...

O günlerde, bu tür uyarıları yapan herkese dendiği gibi bana da ‘paralel’ diyenler oldu, ancak bunu diyenler bile söylediklerine inanmadılar. Hatta o günlerde Erdoğan’a “bu adam paralel efendim” demişler, o da “bizdeki bilgi öyle değil” demiş. Partinin ileri gelenleri de bu iddialara inanmadılar, hatta bugün başbakan Yardımcısı olan birisi o günlerde “Sedat Hoca’nın partiye olan sevgi ve saygısı eleştirilerinin önündedir” demiş.

Gerçekten de ben AK Parti’nin Türkiye’nin özgürleşmesinde, kalkınmasında ve daha adil bir yer haline gelmesinde önemli bir rol oynadığını düşünüyordum. Ne yazık ki bu katkılar basit ama vahim hatalarla kayboluyor.

İnternethaber Günleri

Nihayetinde bana olan tahammülleri sona erdi ki **Star**’dan ikinci uyarı geldi. Yaz başında gazete adına **Yusuf Ziya Cömert** aradı. Baktım adamcağız oksijensiz kalmış balık gibi konuşuyor. Utanıyor sıkılıyor, söze nasıl geleceğini bilemiyor. Hatırlarsanız daha önce yazılarımı 3’den 2’ye indirmişlerdi. **Yusuf Ziya Bey** dedi ki, “gazetemizde yazar sayısı çok fazla, yerimiz ise sınırlı hocam...” Lafı tamamlamasını beklemeden anladım. Yazı sayımı azaltmamı isteyeceklerdi. “Eeee” dedim. “Sayın Hocam” dedi, “yazı sayımızı 2’den 1’e indirmemiz lazım. Bir de sayfalarda hafta içi yer yok sizi gazetenin Pazar ekine alalım...”

Yine sözünü bitirmesine fırsat vermedim ve dedim ki “siz beni gazetede görmek istemiyor musunuz?” **Yusuf Ziya Cömert** kibar adam, “olur mu efendim, yer sorunu” falan dedi, eveledi geveledi. Belli ki beni kırmak da istemiyordu ve bu kararın onun değil, hatta gazetenin değil başka birilerinin kararı olduğu da belliydi. “Yusuf Ziya Bey, ben anlayacağımı anladım. Bu şekilde yazmaya devam

edemem. Gazetenizi bırakıyorum” dedim. İlginçtir Yusuf Ziya Cömert ve arkadaşları da birkaç ay sonra *Star*’dan gönderildi, hem de benim gibi değil, bence son derece saygısız bir şekilde.

Yani *Star* gazetesi beni ‘adam gibi’ kovmaya dahi cesaret edemedi. Keşke **Mustafa Karaalioğlu** arasaydı ve gazeteden ayrılmamı rica etseydi, daha güzel olurdu. Gazetede yazmayı böylece kestim. Bunu kamuoyuna duyurmayı da düşünmedim. Ancak birkaç hafta sonra aynı şeyin **Mustafa Akyol**’un da başına geldiğini öğrenince ben de sosyal medya hesabımdan haberi duyurdum. Okurlarımdan gelen meraklı soruları da bu şekilde tatmin etmeye çalıştım.

Haber yayılınca pek çok teklifler geldi. Elbette medyanın yüzde 70’i Hükümete yakındı ve o kesimden teklif almamıştım. İnternethaber’in sahibi **Hadi Özışık** ile ortak bir tanıdığımız konuşmuş, hadi Bey beni aradı ve yazmamı teklif etti. Böylece yanılmıyorsam haziran ayından itibaren İnternethaber’de yazmaya başladım. 1 yıla yakın sürdü bu macera. Neredeyse her gün yazdım. Ancak bu süre zarfında bir kuruş dahi almadım. Amacım para değil, düşüncelerimi paylaşmaktı.

Bu dönemde İnternethaber’e Mustafa Akyol, Ömer Şahin, İsmail Küçükkaya gibi birçok yeni isim geldi, ancak hiçbirisi yazılarına devam edemedi veya etmedi. En trajik olanı ise yıllardır İnternethaber’de yazan ve ismi bu site ile özdeşleşmiş olan **Levent Gültekin**’in yazılarına son vermek zorunda kalması oldu. AK Parti’den gelen bir isim olarak **Levent Gültekin** partinin çelişkilerini ve eksiklerini açıkça yazıyordu ve bu durum Parti’yi çok rahatsız etti. Onun yüzünden İnternethaber’e ambargo uygulandığını, kamu kurumlarının reklam vermemeye başladığını bizzat idarecilerden duydum. Nitekim **Gültekin** ile site arasındaki görüşmeler koptu ve **Gültekin** yazmamaya başladı. **Gültekin** gittikten sonra yüklü miktarda bir reklamın siteye geri döndüğünü de öğrendim.

Yazılarım daha çok güvenlik ve dış siyaset üzerine olsa da benim de Hükümet'i rahatsız ettiğim hep ima edildi. Hadi Bey, birkaç kez "hocam, yazılarınıza biraz ara verseniz" uyarısında bulundu. Bu konuşma şeklini artık öğrenmiştim, oksijensiz kalmış balık gibi" bir sıkıntı hali.

Hadi Bey'i anlıyordum. Nihayetinde bir Aydın Doğan değildi, hayat herkes için zordu ve geliri olmayan bir site nasıl ayakta durabilirdi ki.

Ayrıca İnternethaber'in Ankara'da bazı mahfillerde 'paralel' ilan edilmeye başlaması onu rahatsız ediyordu. Kardeşi Süleyman Özışık katıksız parti savunucusu olsa da belli ki bu yeterli olmuyordu. "Ya bendensin ya da düşmanım" anlayışı hakimdi.

Bir kez **Süleyman Özışık hakkımda** *"bu adam paralel maralel değil, bu nasıl bir cadı avıdır. Yapmayın böyle şeyler"* türünden bir yazı yazdı. Samimiyetine inanıyorum. Ayrıca **Süleyman** ve **Hadi** kardeşlerden bu süre zarfında bir tek kötü söz işitmedim. **Hadi Özışık** bir konuşmamızda, "pırlanta gibi tertemiz bir adamsın" dedi. Birkaç telefon konuşmamızda ise "her yazdığının altına imzamı atarım" dedi. Ancak, işte 'ancak' kısmı sorunluydu...

İnternethaber'de yazdığım süre zarfınca yazılarım hep en çok okunanlar arasında yer aldı. Gazetenin sahipleri bile benim kadar yazmadı. Bir ara neredeyse her gün yazıyordum. Tiraждан memnundular ama site benimle özdeşleşmeye başlayınca rahatsız oldular.

Ankara'da sitenin muhalif damgası yemeye başlaması üzerine **Hadi Bey** de yazmaya başladı. Hadi Bey, Hükümeti savunmaya Cemaat'e vurmaya başladı. Böylece bence denge kurmaya çalıştı.

Bugün dahi **Hadi Özışık**'ı takdir ediyorum. 1 yıl boyunca muhalif birçok haberi ve yorumu vermeye çalıştı. Ancak buna gücü yetmedi, Hükümet'in katıksız itaat beklentisi onu zor durumda bıraktı.

En son görüşmemiz 24 Nisan 2015'de oldu. Zaten bundan birkaç hafta önce yine yazılarıma ara vermemin iyi olup olmayacağı sorulmuştu, ben de bu sorulardan yorulmuştum. 24 Nisan'da artık ne olduysa **Hadi Özışık** çok sıkıntıda olduklarını söyledi. Yazılarım nedeniyle çok yukarılardan defalarca uyarı aldığını, ama bana bunların büyük bir kısmını söylemediğini anlattı.

Hadi Bey'le konuşurken yeni rektörümüzün adamları kapımıza dayanmıştı ve mobingin yeni bir parçasını yaşıyordum. Burnumdan soluduğum bir anda Hadi Bey bu devirde muhalif olmanın zorluklarını anlattı. Ben de kendisine kişi ve partilere muhalif olmadığını, bilim adamlığının gereklerini yerine getirmeye çalıştığımı, doğruları yazdığımı söyledim. O ise hayatın zorluklarından bahsetti, “bu devirde direnmek zor” dedi. Ona şöyle dediğimi hatırlıyorum, “hayat herkes için zor. Kimi yemeğini çöp tenekelerinde arar, kimi ise sitesine reklam ararken. Siz bilirsiniz. Doğru olanı seçerseniz tarihe öyle yazılırsınız” dedim.

Hadi Bey ümitsiz görünüyordu, “*ben çok direniş gördüm. Öyle olmuyor*” dedi. Çok uzatmak istemedim. O benden yazmamamı doğrudan istemedi, ama artık yorulmuştum ve “*Hadi Bey sıkmayın canınızı. Benim yüzümden kimsenin sıkılmasını istemem. Yazılarımı bugün itibarıyla kesiyorum*” dedim.

Yanında Süleyman Özışık da varmış. Kendisine selam söyledim. Böylece İnternethaber maceramı kapatmış oldum.

Yukarıdaki detaylardan kimseye bahsetmeyi düşünmüyordum, ancak sonra fark ettim ki birşeyleri sakladıkça gerçekler asla anlaşılamıyor. Ve Twitter hesabımdan “***biraz önce haber verdiler. İnternethaber’de yazmamı büyüklerimiz istemiyormuş. Ben yazarsam reklamları kesiliyor muş. Canları sağolsun***” mesajını paylaştım.

Herhalde bu kadarcık sitem de hakkımdı. İnternethaber'in dahi bu sözleri üzerine söyleyecek bir sözü olamazdı. Nihayetinde neredeyse 1 yıl boyunca bilabedel çalışmış bir kişiyim. 'Bana köşelerini açtılar' diyeceğim ama benim de katkılarım gözönünde bulundurulduğunda herhalde bir borcum kalmamıştı onlara.

Bu mesajın üzerine fazlaca bir şey yazmayı düşünmedim. Ancak, önce Süleyman Bey, ardından Hadi Bey garipsediğim sözler söylediler. Hadi Özışık bir internet sitesine, benim doğru söylemediğimi söylemiş ve "beni arayan kimse olmadı. Rektörlük sancısı yazılarına yansıyınca yazılarını kestim" diye demeç vermiş. Doğrusu bu sözleri Hadi Bey'e yakıştıramadım. Doğru söylediğimi, hatta eksik bile söylediğimi herkes biliyor. Yazılarımı kesme meselesine gelince, mesajım yayınlandığı gün ve sonraki gün bile yazım sitedeydi, o ana kadar bir tek yazım bile kesilmemişti, ben artık bu durumdan hoşlanmadığım için 'ara verme' teklifini kabul etmedim ve yazılarımı tamamen kestim...

Bundan sonra İnternethaber konusunu konuşmak istemiyorum. Nihayetinde bir ilişkimiz oldu ve herkes buna saygılı olmalı. Onların suçlu olduklarını düşünmüyorum. Belki bir hizmet veriyorlar ama kahraman da değiller şüphesiz. Kimseden kahramanlık da beklemiyorum. Ancak, kimse kendisini korumak için masum insanları suçlamamalı, taşıyamadığı yükleri başkasının sırtına atmamalı. Hele hele kendi eksikleri nedeniyle şahsıma hakaret etmeye asla cesaret edememeli...

Son olarak, birçok yerden yine teklif aldım. Hepsine teşekkür ediyorum... İnternethaber ve **Star**'a da geçmiş günlerin hatırına teşekkür ediyorum. Umarım yakın gelecekte daha özgür, daha korkusuz bir düşünce dünyamız olur.

İNDEKS

A

ABD 19, 20, 23, 24, 27, 30, 31, 32, 33,
36, 39, 40, 41, 42, 44, 51, 73, 75,
76, 77, 84, 89, 99, 122, 140, 145,
147, 152, 153, 162, 167, 168, 169,
171, 172, 173, 174, 178, 179, 180,
181, 186, 187, 195, 196, 238
Acer, Yücel 261, 283, 286, 287, 288,
290, 291, 294
Açık Öğretim 91, 111, 152, 154, 182
aile 207, 209
AK Parti 38, 100, 104, 203, 204, 267,
268, 295, 296, 297, 298, 300, 301
ALES 115
Almanya 16, 19, 20, 99, 112, 122,
136, 145, 152, 153, 172, 173, 174,
178, 179, 180, 181, 207
Ankara 19, 26, 145, 236, 241, 246,
265, 274, 275, 276, 277, 278,
283, 302

Atatürk 57, 58, 100, 103, 140, 236
ateist 36, 37, 187, 190

B

Bilkent Üniversitesi 26

C

Cambridge 26, 27, 145, 185
Cemaat 277, 278, 297, 299, 302
Chicago Üniversitesi 26, 112
Columbia 89, 112
Çanakkale 11, 25, 26, 96, 183, 184,
190, 240, 245, 246, 248, 250,
260, 264, 265, 266, 267, 268,
269, 270, 272, 275, 276, 277, 278,
280, 282, 286, 287, 288, 290
Çetinsaya, Gökhan 275, 278, 289
Çin 19, 20, 21, 24, 39, 79, 124, 179,
216, 220, 227

çocuk 29, 58, 80, 95, 96, 116, 164,
254

ÇOMÜ 190, 238, 240, 245, 248, 249,
250, 251, 253, 255, 256, 257, 261,
262, 264, 265, 266, 275, 276,
278, 284, 287, 294

ÇOMÜ Kütüphanesi 238, 240, 248,
250, 251

D

Danimarka 24, 181, 237

Daniş, Mehmet 266, 268, 269, 270,
276, 282, 284, 290

Darbe 49

dershane 93, 120, 121

Devam 147

dil sınavı 115

din 16, 35, 36, 37, 38, 132, 184, 186,
187, 188, 189, 191, 216, 218, 221,
224, 225, 226

diploma açığı 12, 128

doktora 25, 112, 115, 117, 122, 152,
154, 185, 188, 195, 270

Durham 145

E

Eğitim 3, 12, 16, 20, 39, 43, 44, 45,
47, 49, 53, 55, 56, 84, 113, 123,
124, 127, 135, 148, 149, 152, 154,
161, 174, 182, 184, 188, 193,
194, 196, 197, 214, 219, 248,
253, 271, 276, 277, 281, 283

Eğitim Fakültesi 44, 45, 127, 253,
276

F

fakülte 58, 152, 184, 195, 286

FEF 32, 44, 45, 271

Felsefe 68

FernUniversität 112

fişleme 58

formasyon 32

Fransa 20, 24, 36, 153, 172, 173, 174,
179, 187, 207, 237

G

Gültekin, Levent 301

H

Harvard Üniversitesi 26, 27, 41, 238

Hindistan 20, 39, 124

hükümet 44

İ

ilkokul 46, 77, 136, 142, 151, 154,
163, 182, 188, 195, 200, 202, 207

İngiltere 20, 23, 24, 27, 51, 75, 76,
112, 136, 140, 141, 145, 152, 153,
156, 172, 173, 180, 181, 185, 207

inovatif 21, 196

internet 25, 54, 62, 72, 113, 156, 158,
253, 254, 256, 257, 258, 259,
261, 271, 283, 286, 304

İnternethaber 295, 300, 301, 302,
303, 304

İsrail 23, 24, 153, 215, 216, 237
 İstanbul 19, 25, 26, 123, 145, 172,
 264, 275, 277, 278, 290
 İtalya 20, 24, 145, 149, 237

J

Japonya 21, 39, 124, 149, 153, 179

K

kadro 150, 177, 271, 278, 279, 288,
 289, 290, 292, 293
 kalite 91, 93, 129, 147, 153, 175, 214
 kamera 75, 76, 77, 169
 kütüphane 23, 24, 25, 27, 28, 29, 62,
 108, 162, 236, 238, 239, 240,
 241, 245, 246, 247, 258

L

lisans 25, 40, 112, 115, 119, 121, 122,
 141, 152, 164, 188, 195, 199,
 200, 201, 248
 lise 41, 67, 76, 92, 93, 115, 117, 165,
 185, 187, 194, 195, 197, 200, 201,
 202, 250
 Londra Üniversitesi 111, 112

M

maaş 59, 117, 120, 121, 122, 295
 Maliye 120
 Manchester Üniversitesi 141
 MEB 44
 meslek 33, 45, 55, 61, 62, 63, 72, 91,
 119, 182, 196, 200, 254

mezun 21, 34, 41, 44, 62, 63, 68, 85,
 116, 117, 119, 124, 128, 129, 141,
 150, 155, 165, 200, 201, 202
 Milli Eğitim Bakanlığı 43, 56, 148
 müfredat 136, 142

N

nitelik 93, 155, 258

O

ODTÜ 25, 26, 93, 256, 257, 270
 OECD 40, 41, 84, 123, 124, 148, 149,
 152, 153, 180, 181, 182
 ortaokul 16, 151, 163, 195, 202, 207
 Oxford Üniversitesi 20, 26, 27
 öğretmenlik 32, 44, 45
 özel okul 85, 178
 Özışık, Hadi 301, 302, 303, 304
 Özışık, Süleyman 302, 303

P

paralel 37, 91, 112, 283, 284, 290,
 291, 293, 294, 300, 302
 PISA 123, 148, 149, 214

R

Rektör/rektörlük 256, 258, 262, 264,
 265, 280, 282, 285, 287, 293

S

Saraç, Yekta 263, 264, 275, 276, 277,
 278, 279, 280, 282, 283, 285,
 288, 289, 294

Star 11, 295, 296, 299, 300, 301, 304

T

Toronto 26, 27

Troy 145

U

Uzakdoğu 149

Uzaktan Öğretim 111

Üniversite Kenti 143, 144, 145

üretken 33, 46, 161, 196

Y

Yale Üniversitesi 26, 27

YÖK 20, 44, 51, 58, 71, 72, 141, 159,

214, 258, 260, 261, 263, 264,

265, 266, 270, 275, 276, 278,

279, 280, 281, 282, 283, 284,

285, 286, 287, 288, 289, 290,

291, 292, 293, 294

yüksek lisans 25, 40, 112, 119, 121,

141, 152, 188

yüksekokul 152, 182, 184

Yükseköğretim 143, 280, 281, 292,

293

Yükseköğretim Denetleme Kurulu

281, 292, 293